

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת כי תשא

בס"ד

לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע. 30 ד'	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	17:02	17:18	17:12	17:10	17:01	17:11	17:20	17:11	17:02
יציאת שבת	18:15	18:16	18:15	18:15	18:15	18:16	18:16	18:13	18:15
ר"ת	18:55	18:52	18:54	18:52	18:54	18:53	18:55	18:48	18:55

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

פרשת ויקהל פקודי יז - כג אדר | **דף היומי** - עבודה זרה מח - נד | **משנה ברורה** - סימן ע"ב עד אמצע סעיף ט' "אבל בגד" | **מוסר** - קונטרס תפארת אדם מפרק ו' "וראה נא" עד תחילת פרק י' | **קנין חכמה** - פרק ד משנה א 'איזהו עשיר' עד משנה ד 'רבי יוחנן בן ברוקא'

יום רביעי י"ג אדר תשע"ח | פניני פרשת כי תשא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

עד היום אין לי מושג מנין שאבתי את ההעזה לשאול שאלה אישית כל כך. אין לי מושג מדוע ענה לי רבינו תשובה, אולי משום שהיה שרוי בעידנא דחדוותא...: "איך הֲרבה זוכר הכל?"

הגאון רבי בן ציון קוק שליט"א על התשובה המדהימה של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

"קיימו וקבלו " (אסתר ט' ט"ז)

תכלית הפסגה - תורה ללא הסח הדעת

באחד הימים ישבתי עם תלמיד רבינו הג"ר בן-ציון קוק שליט"א.

"שמועה גונבה לאזני", אמרתי לו, "כי זכות נפלה בידך לשמוע מרבינו מ'הלך' בשיעורו של היסח הדעת בלימוד".

רבי בן ציון- ננער כמי שהלמו רעם - - -

כוונתך למה שאמר לי רבינו על ענין היסח הדעת בלימוד?

את הסיפור הזה לא מספרים סתם כך!

בכלל, יש להשתדל מאד לא לספרו בתכיפות. סיפור מסוג זה מותר לספר רק פעם בחצי שנה או פעם בשנה...

אין זה עוד מעשה!

לאמיתו של דבר, אין להגדיר זאת כ"סיפור" או כ"מעשה"! הגדרה זו מפחיתה מעוצמתה האדירה של ההתרחשות! הדברים הללו הם יסוד החיים!

יסוד התורה!

יסוד גדלותו של רבינו!!!

כדי לשמוע את הדברים הללו, צריך לשבת בכובד ראש, להכין "כלים" כדי לקלוט את עוצמתם!

הג"ר בן ציון קוק שליט"א עוצם את עיניו, מליט את פניו בכף ידו כמי שאומר "שמע" ומגולל את המעמד:

אותה שעה ,שעת רצון הייתה, שעה נדירה שבנדירות. אכן, זכיתי להסתופף בצל רבינו שנים רבות, במהלכן פרשתי בפניו אלפי שאלות בכל מקצועות התורה, אך לשעת רצון כזאת, שעליה אני מספר עתה, לא זכיתי מעולם.

וכך היה: חפצתי לשנות את צורת לימודי ואת סדרו. קבעתי חברותא עם אברך ת"ח מופלג לצורך הלימוד באופן שקבעתי לעצמי, אולם דודי, המשגיח הגה"צ רבי שלמה וולבה זללה"ה, אמר לי שעל שינוי מסוג זה צריך לבקש את הסכמת גדול הדור ואת הדרכתו.

נכנסתי לחדר רבינו ופרשתי את השאלה ואת צדדי הספק. שאלתי עוררה אצלו חדווה מיוחדת, ואז זכיתי, פעם אחת ויחידה בחיי, שיפתח לפני את מסתרי לבו.

קיבלתי הדרכה בענין צורת הלימוד ואף הוראות איך ללמוד בעיון. קיבלתי הנחיה ברורה ונפלאה בענין החזרה, ממש עיקרי יסודות הלימוד. לכל הדרכה מההדרכות הללו צריך להקדיש זמן מיוחד, לשמוע ולהבין.

בסוף השיחה שאלתי שאלה.

עד היום אין לי מושג מנין שאבתי את ההעזה לשאול שאלה אישית כל כך. אין לי מושג מדוע ענה לי רבינו תשובה, אולי משום שהיה שרוי בעידנא דחדוותא...

הייתה זו שאלה שמטרידה כל בן תורה: "שכחת הלימוד" הוא דבר מתסכל שאין כדוגמתו, הוא כואב לכל תלמיד חכם, לכל בן ישיבה. לומדים! מעיינים! משקיעים את כל הכוחות בהבנה! מתייגעים! עמלים! ו...שוכחים!

לעיתים, שנה לאחר שעמלו על סוגיה מסויימת, פותחים אותה שוב ומגלים שצריך להתחיל ללמוד הכל מההתחלה, כביכול לא נלמדה הסוגיה מעולם; לומדים מסכת שלמה, ולאחר זמן, כשרוצים להיזכר בפרט מסויים, מגלים שלא יודעים אפילו באיזה דף הוא נמצא; לומדים דף גמרא ולמחרת רוצים להיזכר בהו"א או במסקנה, בראיה או במתיבי, ולא זוכרים כלום.

למרות זאת יושבים בני תורה ועמלים בתורה, עוסקים בסוגיות נוספות, לומדים ומקיימים בעצמם מצות עשה שציותה תורה "ודיברת בם", השקולה כנגד כל המצוות כולן. כל מילה של תורה היא אוצר יקר שאין על עפר משלו, גם אם אינו נחקק בזיכרון. הלא לעתיד לבוא יזכירו לכל אדם מה שלמד ושכח.

לעומת זאת, אצל רבינו זה היה מדהים. כל התורה היתה ברורה ונהירה לו, כביכול מונחת לו על כף ידו. מי שראה את מהלך העניינים עמד והשתומם. רבינו נשאל שאלות בכל סוגיות התורה, ביניהן שאלות חמורות וקשות, שכדי לפסוק בהן צריך להיות מונח בעומק הסוגיה. למרבה הפלא, רבינו השיב כהרף עין, בבהירות עצומה על כל שאלה שנשאל - ברחבי הש"ס, הראשונים והאחרונים, כמי שלמדם זה עתה.

ישנם עוד בקיאים מופלגים בדור, אבל גם אצלם אפשר לשמוע לעיתים

המשך בעמוד 6 <<<

ואז קם מי שהתמנה לומר דרשה בפני מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זיע"א, ובפני רב של פורים, והודיע כי אנו התלמידים בני הישיבה הקדושה דגאון יעקב מעוניינים להכתיר את ראש הישיבה לרבי שלנו... מרן התחמק ואמר: "וכי צריך רב? הרי יש כאן כזה רב חשוב והגון! הרב של פורים..."

על ההחלטה הגורלית של מרן הגראי"ל שטיינמן זיע"א שהוכרה ביום הפורים וישיבת 'גאון יעקב'

אנו פונים להרב הג"ר איסר שוב שליט"א מתלמידי וותיקי הישיבה דגאון יעקב - ותלמיד מרן זצוק"ל, לשמוע מפיו על רגעים מהאוירה בימי הפורים של תלמידי ישיבת גאון יעקב בצלו של מרן ראש הישיבה.

ראשית מצביע הרב שוב על העובדה שמשגיח הישיבה הגאון ר' נחום ברנשטיין שליט"א היה מספר תמיד על ההחלטה הגורלית של מרן שהוכרה ביום הפורים ועל הרקע המדהים להחלטה הזו. בשיחה משותפת עם רבי נחום ברנשטיין שליט"א, הוא מציג דברים כהווייתן:

שנת תש"מ - השנה השנייה להקמת ישיבת 'גאון יעקב', ימי סוף החורף קרבים ובאים וקבוצת הבחורים שרובה הגיעה ובאה מישיבת פוניבז' הקטנה, החלו לשוחח בינם לבין עצמם: מי יהיה הר"מ העתידי בשיעור ג' שיפתח בחודש אלול בעוד כחצי שנה.

כמובן שלא הם המכריעים ולא הם הקובעים אבל בכל זאת, אחד מהבחורים ניגש למשגיח וסיפר לו על הדיבורים והצפיות למגיד שיעור שירומם אותם ואת הישיבה - כח חדש נוסף שיבוא להשתלב בצוות. והבחור אף הוסיף - והלוואי אם מרן הגראי"ל בעצמו יסכים לבוא למסור שיעור... אבל כמובן, שזה היה נראה כמו חלום, כי כידוע מרן זצוק"ל אמר אז שיעורים יום-יומיים בישיבה קטנה ושימש גם כראש כולל פוניבז' וכיצד יוכל למסור שיעורים גם להם.

אך כיוון שהנושא עלה, החלו ראשי הישיבה לגשש ולבדוק עד שהגיעו למידע, כי בעיקרון אין למרן בעיה עם עומס הלימודים, אלא, שהוא סבור כי בחורים בישיבה גדולה בתקופה זו מעוניינים בשיעורים בנוסח אחר. ואז התגבשה החלטה שביום הפורים ייכנסו התלמידים למרן, ויעזו לדבר אתו על הנושא באופן ברור.

לא נאריך בתכנון המבצע שלא היה פשוט, כי יראת הכבוד שהייתה לתלמידים ולרבותיהם בצוות מול מרן ראש הישיבה הייתה נדירה ומיוחדת ותמיד כאשר היו יושבים לצדו, היה קשה להם לדבר מילים מיותרות מפאת כבוד התורה, אבל ההחלטה כבר עברה והחלו בתוכניות.

הגיע בוקרו של יום הפורים. המעמד היה מאד מרומם. אחד הבחורים המובחרים שימש כ'פורים רב' וישב לצדו של מרן בביתו. כך ממש לצדו... הבחורים שרו שירי דבקות, לא היו התפרעויות, לא סיגריות ולא כל מיני רגעי סערות של צעירים, ומרן ראש הישיבה הביט והביט. והתרגש.

ואז קם מי שהתמנה לומר דרשה בפני מרן ראש הישיבה ובפני רב של פורים, והודיע כי אנו התלמידים בני הישיבה הקדושה דגאון יעקב מעוניינים להכתיר את ראש הישיבה לרבי שלנו... מרן התחמק ואמר: וכי צריך רב, הרי יש כאן כזה רב חשוב והגון, הרב של פורים...

אך הבחור הדרשן והדורש תרתי משמע, המשיך ואמר: הנה בכל הדורות היו קבוצות שבחורים שהתקבצו סביב תלמיד חכם ולמדו ממנו תורה כמו הנודע ביהודה ותלמידיו בעיירתו גם החתם סופר ותלמידיו שהתקבצו ובאו ללמדו עמו תורה - בדרך לימודו ושיטתו בדרכי לימוד התורה, וכן היו תלמידי רבי עקיבא איגר ועוד בכל הדורות, ומכך ממש גם צמחו הרבה שטיקלך תורה של גדולי ישראל מללו ממה שאמרו לתלמידיהם. והנה גם אנו רוצים מאד לקבל את צורת הלימוד במלואה, הדרך העיונית ומהלך החשיבה מתחילתו ועד סופו כתלמידים לרב במלוא מובן המילה, ושרבנו יבוא למסור שיעור יומי בשיעור ג' בישיבה.

ואז פרצו כולם בשירה רצופה עם שירים מיוחדים. אינני זוכר האם המילים היו "ימים על ימי מלך" או שירים דומים, שהתוכן של כולם הוא רצון והכתרה כתלמידים לרבם החדש. השירה התנהלה מתוך יראת הכבוד ורצינות ויראת שמים. למעשה, מרן הגיב שנית כי יש כאן תלמידים טובים וגם רב טוב של פורים ובודאי שאין צורך בו.

אבל, וכאן האבל הגדול, למחרת יום פורים התבטא מרן: אם בחורים בפורים, יכלו להתרומם עד כדי כך, אז גם אני מקבל על עצמי לומר לפניהם שיעור.

ואכן, ההחלטה בקעה רקיעים. ובאלול באותה שנה, מרן החל לומר שלושה שיעורים קבועים שבועיים אחרי צהריים כפי שמוגדר בישיבות: "שיעור יומי" (בין 6 ל-7) החלו את פרק 'בן סורר ומורה' וישיבת גאון יעקב התרוממה טפח נוסף. כי עד אז אכן מרן זצוק"ל שימש ראש ישיבה, אבל רק ב'שיעור כללי' ושיחות אבל מכאן ואילך גם שיעורים קבועים יומיים.

ואנו שבים לרב איסר שוב שליט"א, שאומר: הרי לכם על קצה המזלג כמה הייתה חשובה בהיכלו של מרן ראש הישיבה הרצינות והאיכות של יום הפורים מתוך רוממות, מתוך דברי תורה ויישוב הדעת, שברגע, שהכיר בקבוצת הבחורים שהיא באמת איכותית הסכים לבוא להיות עטרה לראשם. וכיצד הכיר בהם, מה היה המבחן שלו? כור המבחן היה יום הפורים. לדידו של מרן, אם הם הצליחו לעבור אירוע שלם ביום הפורים משולב עם מטרה אמיתית מתוך יישוב הדעת, זו הייתה לו הוכחה שהם רציניים ומבקשים באמת ואוחזים בדרגה שהם מדברים עליה, ומשום כך, ראוי למלא את בקשתם.

(מוסף שבת קודש)

פנינים על ענייני הפורים ממרן זיע"א

שתיית יין

אמר רבינו: "בליל פורים אני שותה מיץ ענבים". רבינו סיפר (בשנים האחרונות) ששתה בפורים בערך רביעית, אבל לא בב"א, תוך הסעודה (רבינו הוסיף שיש מחלוקת אם שתיית יין משפיע יותר בפ"א או לא). (כ' צדיק כתמר יפרח)

פורים בערב שבת

כשחל פורים ביום ו' מה עדיף סעודה אחה"צ או פורס מפה ומקדש (ספק המוציא)? ואמר רבינו שיאכל אחה"צ, וחכם עיניו בראשו הרי מספיק כזית. (ועי' מים חיים 283)

ט"ו אדר בבני ברק

קראו אצל רבינו את המגילה. אמר לנו רבינו שרוצה היום ליטול ידיים, ואכל חלה וקומפוט ומים. (כ' צדיק כתמר יפרח).

לתת מתחילה משלוח מנות

שאלה: האם מועיל לתת כבר בליל פורים משלוח מנות שיזכה בזה רק למחרת בפורים ביום?

תשובה: מסתמא מהני, כיון דעד מחר הוי רק פקדון, ומחר יזכה בזה.

יותר מחומש

רבינו הביא שנסתפק באדם שכבר נתן חומש לפני פורים, ועכשיו בפורים בודאי שצריך לתת מתנות לאביונים, אבל האם נאמר שהשיעור שתי פרוטות או שיכול להוסיף ע"ז, או מחר שכבר נתן שתי פרוטות חוזר הדין שהמבזבז לא יבזבז יותר מחומש. (כ' צדיק כתמר יפרח).

ריבוי עניים או ריבוי מתנה

ש. מי שיש לו חמישים שקלים- האם עדיף שיתן לחמשה עניים עשרה שקלים, או לתת לעשרה עניים חמישה שקלים?

ת. כיון שגם בחמישה שקלים יש קצת חשיבות (שאפשר לקנות בזה קצת אוכל), עדיף לתת חמישה שקלים לעשרה עניים, (וכמבואר ברמב"ם פיהמ"ש לאבות פ"ג מי"ט) שעדיף לתת הרבה נתינות.

(מתוך 'כאיל תערוג', תשע"ז)

ידוע מהאר"י ז"ל, שיום הכיפורים הוא כ"פורים" ויש להבין, שהרי יום כיפור הוא יום שכולו קדושה, ומתענים חמישה עיניים, ומתנתקים מכל ענייני הגשמיות, ואילו בפורים עוסקים בענייני גשמיות, במשתה ובשמחה, וכיצד יתכן שזוכים בו יותר מיום כיפור? בפרט שידוע שבפורים יש הרגשה של פריקת עול...

ומדוע תיקנו משלוחי מנות? | שיחה מיוחדת מיוחד ממרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א על חג הפורים

יום הכיפורים כ"פורים"

ידוע מהאר"י ז"ל שיום הכיפורים הוא כ"פורים", היינו שבבחינה מסויימת פורים הוא זמן מסוגל יותר, ויכולים לזכות בו למעלות רוחניות יותר מיום כיפור, ולכן יום הכיפורים נתלה בפורים - כ"פורים".

ויש להבין, שהרי יום כיפור הוא יום שכולו קדושה, ובמשך כל היום עוסקים בתפילה ווידויים, ומתענים חמישה עיניים, ומתנתקים מכל ענייני הגשמיות, ועוסקים רק ברוחניות, וגם זוכים לטהרה ולכפרת עוונות, ואילו בפורים עוסקים הרבה בענייני גשמיות, במשתה ובשמחה, וכיצד יתכן שזוכים בו יותר מיום כיפור?

בפרט שידוע שבפורים יש הרגשה של פריקת עול, ורבים סבורים כאילו שיש "פטור" מתלמוד תורה בימים אלו, וגם מאלו שלומדים יש שמרגישים שזו מידת חסידות, וכאילו נוהגים "לפנים משורת הדין" במה שלומדים תורה בפורים, ובאופן של פריקת עול לא רק שלא מתעלים כמו ביום כיפור, אלא יש גם ירידה, וכבר אמרו (אבות ג', ה'): "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ", ואמנם ב"ה יש גם רבים בקרב הציבור שאינם נוהגים בפריקת עול בפורים.

ונראה שהיא הנותנת, דווקא משום שבפורים הנסיון גדול יותר, ומצד הטבע נמשכים בו לפריקת עול, לכן מי שעומד בנסיון ואינו פורק עול בפורים זוכה לדרגות גבוהות יותר, כי ככל שהנסיון אצל האדם יותר גדול, שמצד טבעו הוא אוהב פריקת עול, ולמרות הכל מתגבר ועומד בנסיון, זוכה בזה למדרגה יותר גבוהה, וכיון שבפורים הנסיונות יותר גדולים מיום כיפור, לכן מי שמתגבר עליהם זוכה למדרגות יותר גבוהות מיום כיפור.

להרבות באהבה ואחווה

אמנם יש להבין מהו עניין תקנת משלוח מנות ומתנות לאביונים. ידוע שהענין בזה הוא להרבות באהבה ואחווה בין איש לרעהו, אבל צריך ביאור מה זה שייך לנס פורים, בשלמא תקנת קריאת המגילה והזכרת 'על הניסים' מובן שהם כדי להזכיר את הנס ולחזק את הרגשת ההודאה, אבל מה השייכות בין מידות טובות לנס פורים, ומדוע דווקא בימים אלו תיקנו תקנות לחיזוק המידות הטובות?

ונראה לבאר בזה, כי הנה מידות טובות הם יסוד כל התורה כולה, וכמו שכתב בספר שערי קדושה לרבי חיים ויטאל שמי שחסר לו בשלמות המידות כל מצוה שהוא מקיים אינה בשלמות, והיינו שחסר בקדושת המצוה, שהמצוה מקדשת את האדם, ועושה תיקונים בכל העולמות העליונים, ומשפיעה שם שמחה ואור, וזהו בזמן שאדם עושה את המצוה לשם שמים, אבל אם חסר לו בשלמות המידות, הרי זה מלווה את כל המצוות שהוא עושה, שכל מצוה ומצוה שהוא עושה יש בה נגיעות של מידות רעות, ואינו מקיים את המצוות בשלמות לשם שמים, וממילא חסר בשלמות קדושת המצוה.

ונמצא שאם חסר לאדם קצת אהבת הבריות, שאינו מקיים ואהבת לרעך כמוך ממש, הרי זה חיסרון בשלמות כל התורה, ולכן אמרו (ירושלמי נדרים ט', ד') "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", היינו שחסר בשלמות כל התורה אם חסר באהבת הבריות.

והדרך לאהבת הבריות ולמידות טובות היא גם על ידי תורה, כי היצר הרע מפתה את האדם לתחרות ולמידות רעות, שירגיש שהכל שייך לו, וכביכול צריך לדאוג רק לעצמו שיהיה לו טוב, ואינו צריך להתחשב עם השני, וכדי להגבר על היצר צריכים לעסוק בתורה, כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין".

אמנם תורה תבלין לבד אינו מספיק לשנות את טבע המידות, כמו שכתב באור ישראל לרבי ישראל סלנטר (מכתב י"ד) "ההתהפכות מרע לטוב בלי לימוד המוסרי הוא כמו בקשת הראיה בלי עין ושמיעה בלי אוזן", היינו שכדי שישתנה הטבע צריכים עבודה מיוחדת על המידה עצמה, על פי חכמת הנפש שבספרי המוסר, להתרגל במידות הטובות ולעקור את המידות הרעות, עד שהרגל נעשה טבע, וכגון מי שהוא בעל גאווה לשנות את הטבע שיהיה ענו בלב.

ואמנם גם לימוד המוסר אינו מספיק, אלא צריכים תפילה על מידות טובות, וכפי שמבקשים בסוף שמונה עשרה 'ולמקללי נפשי תידום' היינו שלא יהא אכפת לי שמבזים אותי, ולא להרגיש צער בזה.

ומבקשים תחילה 'נצור לשוני מרע' שלא לדבר לשון הרע. ויש להבין למה צריכים להתפלל נצור לשוני מרע, הרי זה תלוי באדם עצמו שלא ידבר לשון הרע, כמו שכתוב (תהילים ל"ד, י"ד) "נצור לשונך מרע", ומדוע צריכים תפילה על זה, עד כדי כך שהאמוראים הקדושים היו מבקשים על זה בסוף תפילתם (ברכות י"ז, א), ומבואר כי לא מספיק מה שאדם משתדל בעצמו, אלא צריך גם לבקש רחמים, מפני שהיצר הרע חזק מאד, וצריכים סייעתא דשמיא להתגבר עליו כמו שאמרו (בקידושין שם) 'שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', ומה שכתוב "נצור לשונך מרע" היינו על ידי השתדלות יחד עם תפילה.

בפרט בענין לשון הרע, יש יצר הרע חזק מאד לדבר לשון הרע, ויותר מזה קשה שלא לשמוע ולא להאמין ללשון הרע, ומצינו שאמרו חז"ל (כתובות ה, ב) מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו.

ומי שכבר שמע לשון הרע, כתוב (משלי ט"ו, ד') 'מרפא לשון עץ חיים', היינו שעסק התורה הוא רפואה ללשון הרע, ונחלקו בגמרא (ערכין טו, ב) אם זוהי רק עצה לכתחילה למנוע שלא להיכשל בלשון הרע, או אפילו אחרי שכבר נכשל, עסק התורה מרפא ועוקר את החטא, וכל זה בזמן שכוונתו ורצונו לעקור את המידה הזאת.

קיימו וקיבלו - במידות טובות

על כל פנים נתבאר כי חיסרון במידות הוא חיסרון בשלמות כל התורה, ושלמות המידות מוכרחת היא לצורך קיום כל התורה, ובזה מובן מה שתיקנו בפורים תקנות לחיזוק המידות הטובות בין אדם לחברו, שהרי בפורים כלל ישראל קיבלו את התורה מאהבה, וכדאיתא בגמרא (שבת פח, א) שבמעמד הר סיני כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ובימי אחשורוש חזרו וקיבלו את התורה מאהבה שנאמר "קיימו וקיבלו היהודים" קיימו מה שקיבלו כבר.

ובאמת יש להבין כיצד יתכן שבמעמד הר סיני לאחר כל הניסים ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף, היו במדרגה נמוכה יותר מימי אחשורוש, וקיבלו את התורה רק מיראה ולא מאהבה.

ויש לבאר מפני שדרגות הולכות בהדרגה, וצריכים תחילה להשיג מדרגת היראה, ורק אחר כך זוכים למדרגת האהבה שהיא מדרגה גבוהה יותר, לכן במתן תורה הראשון במעמד הר סיני השיגו את המדרגה הראשונה שהיא מדרגת היראה, וקיבלו את התורה מיראה, ורק אחר כך בימי אחשורוש, שכבר היתה להם מדרגת היראה ממה שקיבלו בסיני, אז היו יכולים להוסיף על זה ולזכות גם למדרגת האהבה הגבוהה יותר, ולקבל את התורה מאהבה.

המשך בעמוד 16 <<<

ואירע פעם שהיסב רבינו במסיבת תלמידי חכמים וקהל רב, ופתח אחד הרבנים בשירה באופן שעורר גיחוך, עד שלא יכלו כל המסובים לכבוש צחוקם הגדול, ואילו רבינו ישב יחידי בכובד ראש, ולא ניכר על פניו מאומה עד ששיים הלה, ולפליאת המסובים אח"כ על כוחו לכבוש צחוקו במעמד כזה, השיב רבינו בחרדה: "הרי הלבנת פנים היא!"

הליכות נאצלות של מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל בפורים

שושנת יעקב צהלה ושמחה

מאז היותו בר מצוה, היה קורא רבינו את המגילה לפני אמו הרבנית צבי' ע"ה, שכבדו אזניה משמוע, והתכונן לכך ימים רבים לקראה בטעמים ודקדוקים, והתאמץ לקרוא בקול רם סמוך אליה כדי שתשמע קולו בלא להזדקק למכשיר השמיעה שהשתמשה בו. וסיפר בן רבינו, שכעבור עשרות שנים קרא הוא את המגילה לפני זקנתו, ואמר אח"כ לאביו שכמדומה לו שאינה שומעת כל תיבה ותיבה, ואמר לו רבינו: "דע לך בני, כי מעולם לא עלה על דעתי שהיא שומעת כהלכה, וכל מה שעשיתי לא היה אלא להפיס דעתה ולכבדה".

ורבינו היה מזרז את ב"ב מיד בעלותו לביתו מבית הכנסת לשלוח מנות לקיים מצות היום (וראה בס' מקור חיים סי' תרצ"ה דמצוה להשכים ולהקדים משלוח מנות ומתנות לאביונים כמו בכל מצוה דזריזין מקדימין), ואח"כ נטל ידיו לסעודה, ולאחריה ישב לקבל פני הבאים, וכיבדם בשתיית יין (וכן השתדל שיחזירו להם מנות, אבל כשרבו השולחים והי' הדבר לטורח על זוגתו הרבנית ע"ה, לא דקדק בכך). והרבה בדברי אגדה על פסוקי המגילה ועניינו של יום, וגם הוא שתה עמהם, יותר מלימודו, ואח"כ שכב לישון לקיים בכך מצות 'עד דלא ידע' (רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב, ועיין מ"ב סק"ה בשם פמ"ג שכן ראוי לעשות). ואחר חצות, קודם שנטל ידיו לסעודת היום (אחר תפילת מנחה) דקדק ללמוד מעט כדבר הרמ"א שם (ופעם כשניגש ליטול ידיו הבחין א' מב"ב שלחש לעצמו "הרי כתב הרמ"א טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה", ומיד פתח במשנה קמייתא דב"מ שנים אוחזין בטלית וכו' עד גמירא, ואז נטל ידיו), ובעת הסעודה התחיל בלימוד הל' פסח עם כל המסובים, והפליגו בשירה וזמרה בהתרוממות הרוח (ושרו "שושנת יעקב בניגון המקובל מהגר"י בלאזער זצ"ל) והוה בדיחא דעתי' טובא. וכשנזדמן שהביאו בתוך הסעודה יין משובח, בירכו הטוב והמיטיב (עיין פרטי הדין בסי' קע"ה). ואודות דברי החיי אדם דהנוגע במגלה באמצע הסעודה נוטל ידיו שנית, אמר רבינו דאף שהמ"ב (בבה"ל סי' קס"ה סוד"ה לחזור) מצדד להזהר בזה לכתחילה, לא נהגו לחוש לכך [וראה בס' פסקי תשובות שם].

והיה רבנו מדקדק שתהא רוב הסעודה ביום, ולא האריך בה בלילה. ואמר בענין זה, דאף שנתנו הפוסקים טעם למה שנהגו להמשיך הסעודה והשמחה גם בלילה מפני שטרודים עד המנחה במצוות היום (עיין מ"ב סי' תרצ"ה סק"ח ובתורה"ד סי' ק"י), מ"מ נראה שכל זה בערי הפרזות דסו"ס ט"ו הוא ג"כ קצת יום שמחה להם (כמש"כ הרמ"א שם ס"ב), ולכן סמכו לאחר הסעודה מפני הטרדה, אבל מוקפין דמוצאי פורים דידהו שהוא ט"ז באדר אין בו דיני שמחה כלל, אין לדמותן לפרזים לענין זה. וגם ביום י"ד פורים דפרזים הידר רבינו להרבות קצת בסעודה ושתיית יין (ולענין פורים קטן שכתב המ"ב סי' תרצ"ז סק"ד בשם פמ"ג שאין נוהג בט"ו אף לכרכין המוקפין, אמר רבינו דלא נקטינן הכי כמו שכבר העירו בזה על דברי המ"ב. וראה ס' זה השלחן להגר"ש דבליצקי סי' תרצ"ז). ובליל ט"ו נהגו בבית רבינו לערוך סעודה ואכלו בה דגים ולא בשר (עיין שעה"צ סי' תרצ"ה סקי"ב דיש שאין אוכלים בשר בלילה כדי שלא יטעו שהוא סעודת פורים, וענין כזה תלוי לפי מנהג המקום, עכ"ד.

והשאלה היתה לענין בחור שציוהו אביו שלא ישתכר בהיותו בישיבה. ויצוין שדעת רבינו לא היתה נוחה מההנהגה הרווחת בכמה מקומות בענין המשתה דפורים, והיה מדריך כי הדרך הישרה היא לקיים מצוות היום כמבואר בשו"ע ופוסקים מתוך חדוות והתרוממות הנפש והתבוננות בגדולת הנסים והודאה לד' עליהם, ואז הריהי שמחה של מצוה בטהרתה, ולא בדברים של תפלות. ומשום כך לא נחה דעתו כלל מכמה דברים שנשתרשו בימי הפורים היוצאים מגדר שמחה של מצוה, ובפרט דברים שיש בהם חוסר דרך ארץ וזלזול ח"ו בכבוד התורה, כגון ענין חיקוי צורת דבורם של רבני הישיבה ע"י הבחורים (וכשנודע לו פעם שגם בישיבת קול תורה עשו כן, הורה מיד שישתקע הדבר ויתבטל מכאן ולהבא), או עניני ליצנות.

וסיפרו תלמידים שמעודם לא ראו את רבינו גוער בחוזקה בתלמידיו כי אם פעם אחת בהבחינו בכרוז שתלו על כתלי הישיבה לקראת פורים בסגנון לישנא דגמ' בדרך היתול ושחוק, שתלשו מיד ונכנס לאולם האוכל וגער על ליצנות זו בסערת רוח במעמד כל בני הישיבה (וראה בה"ט סו"ס תרצ"ו). ועמד תמיד על המשמר שלא להכשל בכך בימי הפורים, כדברי חז"ל כל ליצנותא אסירא, לבר מליצנותא דע"ז, דאדרבה מצוה היא (ובבית רבינו נהגו לשורר בסעודת פורים פזמון ע"ס א"ב בכל מיני לשונות יקר וגדולה למרדכי ולשונות חרפה וזלזול להמן, כגון "אורה למרדכי אלה להמן" וכו', בעסק גדול). ומלבד זאת הי' מתאונן על ריבוי קלות הראש בימים אלו במשתאות וכדו', הגורם לבטול ת"ת הרבה יותר מכפי הדין ולמעשים שאין הדעת היפה סובלתם. וכשבקשו בישיבת קול תורה לערוך השמחה בליל פורים בתוך היכל הישיבה בליווי כלי זמר, התיר רבינו הדבר, על אף שהחמיר תמיד בענייני כבוד וקדושת ביהמ"ד - אולם רק בתנאי שימנו ועד מיוחד לפקח על סדרי הנהגת התלמידים שלא יבואו לידי קלות ראש, כגון תחפושות של קלות דעת וכן זריקת חפצים זה על זה וכדו', ויוציאו הממונים מן ההיכל כל מי שלא ישמור על כך. ובפרט היה מתאונן על המכשלה שבאים ע"ז במקרים רבים להלבנת פנים ואונאת דברים בין אדם לחברו, שהרי אין שום היתר ח"ו לאיסורים חמורים אלו, ואמר פעם על עובד אדרבה דשחטי' לר' זירא (מגילה ז' ע"ב), דודאי אין הכוונה כפשוטו (וע' מהרש"א שם), אלא יתכן שאירע שהלבין פניו וביישו שדבר זה הוא אבק רציחה (ועיין מנחת שלמה קמ"א סי' ז' אות ד' ד"ה ומדי, שהאריך רבינו לדון דכיון דנקטינן להלכה דהלבנת פנים היא כרציחה אמאי לא שרי לחלל שבת כדי למנוע הלבנת פנים. ואירע פעם שהיסב רבינו במסיבת ת"ח וקהל רב, ופתח אחד הרבנים בשירה באופן שעורר גיחוך עד שלא יכלו כל המסובים לכבוש צחוק הגדול, ואילו רבינו ישב יחידי בין כולם בכובד ראש ולא ניכר על פניו מאומה עד ששיים הלה שירתו, ולפליאת המסובים אח"כ על גבורת כוחו לכבוש צחוקו במעמד כזה השיב רבינו בחרדה, "הרי הלבנת פנים היא!").

ובעיקר החיוב דעד דלא ידע כתב רבינו בחי' אגדה, וכן היה מרגלא בפומיה בע"פ, דמסתבר שלעתיד לבוא אע"פ שימי הפורים לא יבטלו מ"מ חיוב זה ישתנה, שהרי באמת אין השתכרות ממידתן של ישראל כלל, ולכן נראה שעיקר הטעם הוא דכיון שתקנת פורים היתה בימי הגלות, והרי לא יתכן לשמוח שמחה שלימה בזמן שערבה כל שמחה בחרבן ביהמ"ק וחשכת הגלות וכדאמרו בגמ' דלא אמרינן הלל משום דאכתי עבדי אחשורוש אנן [וכדברי המקונן בת"ב - בקינת ציון ידידות וכו' - איך אעלוז עוד בפור עד כי יבואון ימי ששון לפוריך], לכן ציוו חז"ל להתבסם עד דלא ידע וכו', כדכתיב תנו שכר וכו' ויין למרי נפש, שע"ז נשכח מצרות הגלות ונוכל לשמוח בשמחת פורים, הגם שע"י השתכרות השמחה פגומה, אבל לעתיד תהא השמחה שלימה ולא נזדקק לשכרות (ופעם ביאר בכך מה שמאחלים "פורים שמח", שיש בזה בקשה שנזכה לפורים שמח בשלימות בימי הגאולה).

(מתוך 'הליכות שלמה')

באחת השנים הראשונות של הישיבה בשכונת מטרסדורף, נערכה מסיבת פורים, ואחד הבחורים היה 'פורים רב'. בתוך הדברים שדיבר בהיותו בגילופין השמיע מילה לא יפה. תהיתי בליבי מה יעשה רבינו, מחד ודאי לא יעליבנו ברבים וגם לא ירצה להשבית שמחת היום, מאידך האם ישב וישתוק על דבר כזה?

ימי הפורים במחיצתו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

"קיימו וקבלו היהודים" (אסתר ט' כ"ז)

מרגלא בפומיה היה לומר שהמון העם טועה וחושב שמצות היום בפורים היא להשתגע, וזו טעות אין שום מצוה כזו, 'ועד דלא ידע' אין הכוונה להשתגע ולהשתטות. הוא עצמו היה דוגמא חיה לקבלת התורה מרצון ביום הפורים, מיד לאחר קיום מצוות היום היה מתיישב ללמוד.

תלמידו מתקופת חו"ל רבי פנחס שטולצנברג מספר: "פעם בפורים הלכנו כמה מבני הישיבה לקיים מצות משלוח מנות ולהקביל את פניו. נכנסנו לביתו ולא מצאנוהו. שאלנו את הרבנית היכן הוא נמצא, והיא ענתה שהוא קיים כבר את מצוות היום והוא יושב ולומד במרפסת. היה זה יום קר מאד, יצאנו למרפסת ושם מצאנו אותו יושב מכורבל במעיל עבה וכובע צמר לראשו ולומד בעמקות ומתיקות נפלאה. למדנו באותו פורים, איך אפשר וצריך בפורים לקיים מלבד כל מצוות היום, את מהות היום, קיימו וקבלו, קבלת התורה ברצון".

היה תמה על מנהג העולם שבלילה שחיובו מדרבנן שומעים את המגילה ברוב עם, שכתב המ"ב שהסיבה שמבטלין ת"ח לקריאת המגילה הוא משום ברוב עם ואילו בשחרית שחיובו מדברי קבלה מתחלקים למניינים רבים.

שאלו את רבינו על הנהוג בישיבות שבארוחת בוקר של יום הפורים לוקחים שתי מנות בחדר האוכל ונותנין אחד לשני כדי לצאת מצות משלוח מנות, האם ניתן לעשות זאת, וענה שס"ל שצריך דעת ורשות ראש הישיבה לכך שכן במשלוח מנות בעינן שיהיה של הנותן ולא של הפקר, ועוד ס"ל שאוכל של ישיבה יש לדון בו אם שייך לבחורים.

היה מקשה לפי המבואר בתשובות הרשב"א (תשו' י"ח) שהטעם שאין מברכין על נתינת צדקה והלואה וכל מצוות שבין אדם לחבירו, היא משום דכל מצוה התלויה באחר ויתכן שהשני לא ירצה בזה ולא יקיים המצוה, לכן אין שייך לתקן ברכה ולפי זה הלא פסק הרמ"א בסימן תרצ"ב שאם נתן לחבירו משלוח מנות וחברו מחל לו או החזיר לו - יצא ידי חובה משום דטעם מצות משלוח מנות היא להרבות רעות, והואיל והוא הרבה רעות ע"י שחברו ראה שרצה לתת לו יצא יד"ח א"כ מה טעם אין מברכין ברכה על משלוח מנות, הא כיון דאינו תלוי בדעת אחרים שהרי יוצא בכל גוונא?

וביאר שהיות ועיקר מצות משלוח מנות הוא בלב כדי להרבות רעות - לא שייך לברך על מצוה שבלב וכמו שכתב הב"י על ביטול חמץ שעיקרה בלב ולכן אין בה ברכה.

ס"ל שניתן לתת מתנות לאביונים בצ'ק דחוי היות וניתן לקנות בזה היום ואף אם התאריך של הצ'ק דחוי בכל זאת מקיימים המצוה.

"יכן לא יעשה"

מספר הג"ר משה סאקס מו"צ העדה החרדית בקרית מטרסדורף: באחת השנים הראשונות של הישיבה בבניינה החדש בשכונת מטרסדורף, נערכה מסיבת פורים ואחד הבחורים היה פורים רב. בתוך הדברים שדיבר בהיותו בגילופין השמיע מילה לא יפה, תהיתי בליבי בשעת מעשה מה יעשה רבינו, מחד ודאי לא יעליבנו ברבים וגם לא ירצה להשבית שמחת היום. מאידך, האם ישב וישתוק על דבר כזה?! רבינו קם ממקומו בשקט, נטל את מעילו ויצא מהאולם, נפעמתי מחכמתו, מחד לא העליב ופגע והשבית השמחה, אך מאידך לא שתק, ונתן לבחורים להבין בעדינות: "וכן לא יעשה".

כח הצדקה

מרגלא בפומיה לצטט את דברי הגר"א עה"פ (משלי י, ב) "וצדקה תציל ממות", הצדקה לא די שהיא טובה "בעצם" אלא מועילה יותר מכל דבר שמציל אותו מהמוות, "ואין דבר שמועיל בעולם יותר מזה" ובמקום אחר כותב הגאון שבו ברגע שמקיימים מצות צדקה הברכה תחול. כן היה מביא את דברי רבינו יונה שאומר (שערי תשובה שער ד' אות י"א) שמן המצוות היחידות שמגינות מן הייסורים גם למי שעבר על חייבי כריתות ומיתות בית דין לאחר שעשה תשובה כדי להינצל מן הייסורים היא מצות צדקה שמלבד זאת שמצילה מן המוות מצילה גם מייסורים.

מתוך דרגתו בבטחון חושי באמונת דברי התורה היה מבטיח לתמכין דאורייתא שיזכו בזכות מצות הצדקה לכל מילי דמיטב, ואכן ברכותיו עשו רושם למאות ולאלפים וכשהיו מדברים איתו על זה ושואלים אם הוא מחולל מופתים, היה מתפלא, הלא דבר פשוט הוא שאם כך אומרים חז"ל זה מתקיים ומה זה נוגע אליי?!

מכח אמונה צרופה זו שכל הברכות טמונות במצות הצדקה לא היסס לפעמים לבקש צדקה גם מאנשים שידע שאין להם את האפשרויות הכלכליות ואפילו מאברכים דחוקים למרות שידע וחי את עניים ולחצם, בכל זאת כשראה שזקוקים המה לישועה, מתוך אמונה חושית שבדרך זו של צדקה יזכו בבירור לישועה, ביקש מהם תרומה לישיבה שכלול בה גם מצוות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם וגם תמיכה באברכים שהם בחלקם הגדול בגדר עניים וכך יזכו בה בבירור.

הוא לא היה מבקש צדקה מכל הבאים להתברך אלא בעיקר מאלו שנזקקו לישועה, היה מציע בדרך כלל לתרום לישיבה במשך שנה את מעשר הכספים מהכנסותיו ובכך לזכות לישועה. בדרך זו נושעו אלפי משפחות שראו עין בעין את הישועה כשנענו לבקשתו.

מספר הרה"ג רבי אפרים קראהן: "כשהייתי אברך צעיר שאלתי את רבינו: 'בישיבה אנחנו שומעים מהרבי שיחות על שגב חשיבות התורה שאין למעלה ממנו, ושבלי תורה זה לא חיים וכמה שצריך לנצל כל רגע לתורה, והיא המצוה הגדולה ביותר ואילו כשמגיעים לבית רבינו לבקש עיצה וברכה וישועה, מדבר רבינו בעיקר על מעלת הצדקה?'

חייך רבינו ואמר: 'אין ספק שלימוד התורה הוא הדבר החשוב ביותר, אבל תורה זה משפט ומהותו דין. אבל אלו שבאים לביתי לבקש ברכות ולשטוח צרותיהם, הם צריכים בדרך כלל להנהגה של לפנים משורת הדין וכדי שיזכו לישועה כזו אני מעורר אותם למצוות הצדקה שהיא מעוררת מידת הרחמים, כי במידה שאדם מודד מודדים לו'.

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה | 02-560-9000 | info@dirshu.co.il

רחוקות את הביטוי: "צריך להסתכל בפנים", ואילו אצל רבינו הכל היה חקוק במוחו בצורה בהירה כזאת, כמי שזה עתה למד את הסוגיה בשיא העומק. מעולם לא שמע ממנו מאן דהו את הביטוי "צריך להסתכל בפנים". לעיתים נדירות הוא יכול לומר לשואל, שכדאי לו לעיין בספר פלוני, אבל הוא עצמו אינו נזקק לכך, וזה דבר מפליא.

שנים רבות ניקרה השאלה במוחי: איך הוא זוכר את כל התורה כולה? האם דילג עליו שר השכחה עד שאין לו שלטון עליו?

אין לי מושג מאין שאבתי את ההעזה לשאול על כך:

"איך הָרַבָּה זוכר הכל?"

על נוסח תשובתו אני חוזר בלשונו ממש. הדברים נחרתו עמוק בלבי והם ניצבים מול עיני כל ימי חיי.

רבינו אמר בזו הלשון:

"אתה יודע איך נקראת התורה?

התורה נקראת 'עוף'

שמעת על זה פעם?

על התורה נאמר: 'התעיף עיניך בו איננו'!

ברגע שמסיחים דעת מן התורה - התורה משתכחת.

אם אין 'היסח הדעת' מן הלימוד, שום דבר אינו משתכח וזוכרים הכל.

רש"י בברכות (ה' ע"א) אומר: התעיף עיניך בו - אם תכפל וסגרת עיניך בתורה היא משתכחת ממך.

אם מסיחים את הדעת מן התורה הכל עף ומשתכח!"

נזדעזעתי מעצמת הדברים. לא ציפיתי לתשובה מסוג זה, הייתי בטוח שיאמר משהו על שינון או על לימוד בעיון וכדו'. מעבר לכך, נדהמתי מהתשובה. היה זה מענה על שאלה אישית. שאלתי אותו "איך הָרַבָּה זוכר הכל?" וזו הייתה תשובתו... משמע שזוהי דרגתו, והוא סבור כי זו הסיבה שהוא אינו שוכח מאומה.

אולם ההפתעה האמיתית חיכתה לי בהמשך: שאבתי העזה נוספת, גדולה בהרבה מן הראשונה.

שאלתי: "מהו השיעור של היסח הדעת? מה פירוש הדברים 'התעיף עיניך בו'?"

תשובתו הדהימה אותי עוד יותר:

פתח וסגר את עיניו במהירות. מצמץ בעיניו הקדושות ואמר:

"אתה רואה? זה השיעור של 'היסח הדעת'! זה נקרא 'התעיף עיניך בו'".

רשמיו של אותו מעמד נדיר נחרתו בלבי לנצח. פעמים רבות הספקתי לשחזר את המעמד הנורא שבו גילה לפני את סתרי לבו, את סוד גדולתו ואת גודל מדרגתו. (יש להעיר ששמענו מרבינו סיבות נוספות לכך, ויובאו בהמשך, כל אחת במקומה).

עשרים ושתיים דקות

אם עמדנו באמצעות סיפור מבהיל זה על העובדה שרבינו מעולם לא הסיח דעתו מן התורה, הרי שההתרחשות הבאה, שסופרה על ידי אחד מתלמידי רבינו שעשה שנים רבות במחיצתו, יש בה כדי לעמוד על דרגת התמדתו העילאית של רבינו.

כך סיפר לי אותו תלמיד:

"עשרים... ושתיים... דקות" מצלצלות המילים במוחי, חוזרות ומתנגנות להן במין הד מרטיט. זהו סיפור מבהיל, שכל מי שיתבונן בו וישים את הדברים מול עיניו, יסתכל במבט שונה על החיים ויקבל מושגים חדשים בהכרת ערך הזמן.

למעני, סיפור זה הוא יסוד היסודות של הבנת המתנה הטובה ביותר שכל נברא מקבל מאת בורא העולם: "זמן חיים".

הסיפור הקצר התרחש לפני שנים רבות, בתקופה הראשונה שזכיתי להכירו ולהתחמם לאורו.

באותן שנים לא נהג רבינו ללכת לבריתות. אחד מקרובי משפחת הרבנית ע"ה, שהיה מוכר לרבינו היטב, חפץ לכבדו בסנדקאות וביקש ממני להפציר בו שיסכים להפריש מזמנו היקר ולהסכים לשמש כסנדק.

בדרך חזרה מן השיעור ב"תפארת בחורים" התלוויתי אליו וביקשתי ממנו שיסכים ליטול את הסנדקאות. אמרתי כי קרוב משפחה הוא ונקבתי בסיבות שונות שיש בהן כדי לשכנע אותו להסכים.

בתחילה ענה רבינו תשובה חיובית.

אי לכך, סידר אותו קרוב משפחה את הברית באולם "בנות ירושלים", מרחק הליכה קצר מבית רבינו.

למחרת, שוב התלוויתי אליו, ואז פנה אלי רבינו ואמר: "תתקשר לאותו קרוב ותודיע לו שאני מבטל את הסכמתי, איני יכול לבוא לברית".

העזתי ושאלתי: "למה"?

"ווייל איך האב ניט קיין צייט! ("כי אין לי זמן") היתה התשובה.

הרהבתי עוז ושאלתי: "הלא מרן הסטייפלר הולך לכל מקום שמכבדים אותו בסנדקאות, הוא נוסע אפילו למרחקים".

"שטעלסט-צו מיר, צו דעם סטייפלר?" ("אתה משווה אותי לסטייפלר?") שאל רבינו, "הסטייפלר אינו צריך שהגמרא תעמוד פתוחה מול עיניו, אין אצלו נפקא מינה אם הגמרא פתוחה בפניו או לא, בכל המצבים הוא לומד באותו עומק ועיון. אצלי זה לא כך. אני יכול להתרכז יותר בעיון כשהגמרא פתוחה לפני".

באותו יום שאמר את הדברים הללו, לא ירדתי לסוף דעתו. סברתי שהוא מדבר בענוותנות.

רשמיו של אותו מעמד נדיר נחרתו בלבי לנצח. פעמים רבות הספקתי לשחזר את המעמד הנורא שבו גילה לפני את סתרי לבו, את סוד גדולתו ואת גודל מדרגתו.

רק לאחר שנים אחדות שזכיתי להכירו ולשמשו, הבנתי היטב את דבריו. כשהוא יושב מול הגמרא, הוא מתרכז בהרבה יותר עומק.

את העניינים הקלים בסוגיה השאיר רבינו לזמני הליכה לבית המדרש, לזמני קבלת קהל ולשאר זמנים שבהם לא היה יכול לשבת מול הגמרא, ואז היה מהרהר בהם. משום כך לא רצה להפסיד את רמת העיון שיכול היה להשיג כשהוא מול הגמרא הפתוחה.

מרן הסטייפלר כנראה התרגל במשך השנים ללמוד גם בלי גמרא, בפרט שבשנותיו האחרונות כשכבדו עיניו מראות והוא היה חוזר על תלמודו בעל-פה, וממילא הלימוד אצלו עם או בלי הגמרא הוא אותו לימוד.

... אבל עדיין לא הגענו לעיקר הסיפור.

אותו קרוב משפחה התעקש לכבד את רבינו בסנדקאות. הוא העלה טיעונים חדשים שבפניהם לא יכול היה רבינו לעמוד.

התלוויתי אל רבינו בשנית וניסיתי לשכנעו במילים משלי: "הלא אין צורך לנסוע למרחקים. הוא הרי עושה את הברית כאן בסמוך ליד מאה שערים. כל הענין אינו אמור לקחת למעלה מעשרים דקות".

שמע רבינו את ההתחייבות הברורה - שמדובר בעשרים דקות בדיוק - והסכים.

ביום המיועד נלוויתי אליו מביתו בדרכו לאולם 'בנות ירושלים' הסמוך.

אותו קרוב משפחה, יצוין לשבחו, דאג שהכל יהיה מסודר לבל יבטל רבינו רגע מיותר מזמנו. ברגע שנכנס רבינו לאולם נשמעה הקריאה: "קוואטר". איש לא איחר. כולם הגיעו בזמן. הברית נערכה בזריזות, ומאז שיצא מביתו ועד שיצא מן האולם לא חלפו למעלה מעשרים דקות.

לאחר גמר הברית ליוויתי את רבינו בחזרה אל ביתו ואמרתי לרבינו: "הוא עמד בהתחייבותו, כל הענין לא נמשך יותר מעשרים דקות!".

כתגובה, הוציא רבינו מפיו משפט בן שלוש מילים בלבד, משפט שזעזע אותי כליל: **"עשרים ושתיים דקות".**

המשפט הקצר הזה חקוק בעצמותי עד היום. עומד לנגד עיני ביום ובלילה. בכל פעם שהזמן עומד ותובע את עלבונו, לכל אימת שמתבזבז זמן לריק, אני נזכר באותה סיטואציה: "עשרים ושתיים דקות!"...

שתי דקות מעבר לעשרים הדקות שהקצה בסדר יומו - הלכו לריק. אבידה יקרה, אבידה נצחית שלא תחזור לעולם.

הפוך בה והפוך בה, זהו ספר מוסר חי שאין כמוהו ללמדנו מהו ערך הזמן, מהן שתי דקות בחיי האדם, איזה ערך עצום יש לאותה מתנת חיים שניתנה לו לאדם מן השמים והלכה לריק.

(מתוך הספר 'גדולה שימושה')

באותו זמן, הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א פנה אלי שיש מגרש ברשב"ם 10, שמחירו 80.000 לירות, וחסרים לו 60.000. הוא ביקש ממני למצוא אדם שישלים, ויקבל בתמורה 2 דירות במחיר עלות בבנין שיבנה. ידעתי שאמו של רבי חיים קנייבסקי שליט"א קשורה עד מאד לבנה יחידה, ושיערתי שהיא רוצה שיגור בקרבתה. ראיתי גם את הדוחק בדירתו של רבי חיים. אמרתי לרבנית בת-שבע ע"ה, שאני רוצה להעבירם לדירה עליה אני ממונה...

הרה"צ רבי אריה שכטר שליט"א בסיפור מיוחד על דירות ומגורים של גדולי ישראל

גדולי ישראל מחשבים את כל הליכותיהם, עד לדקויות שאין עין אנושית מסוגלת להבחין בהם ולהבינם.

הורי זכו להיות דבוקים במשפחתו של הסטייפלר זצ"ל ולסייע להם. מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א הוא בנו היחיד של מרן הקהילות יעקב זצוק"ל.

כולל "חזון איש" בנה בנין ברחוב רשב"ם, מעל מגורי הסטייפלר, כדי שמהכספים שישולמו כשכר דירה, יוכלו לשלם את חובות הכולל.

בנוסף לזה רכש הכולל מגרש ברחוב רשב"ם 12, ובנו בו בנין. הם מכרו את הדירות בדמי מפתח, או השכירו אותן בתוספת הנחה משמעותית, בתנאי שהדיירים לא ישתמשו ברדיו, ובשבת לא ישתמשו בחשמל ובמים.

באותו זמן, הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א פנה אלי וסיפר לי שיש מגרש ברשב"ם 10, שמחירו שמונים אלף לירות. וחסרים לו שישים אלף. הוא ביקש ממני למצוא אדם שישלים את החסר, ויקבל בתמורה שתי דירות במחיר עלות בבנין שייבנה.

שאלתי אותו: "כמה רווחים יישארו לכולל לאחר ההנחה הגדולה הכוללת ומכירת שתי דירות במחיר עלות?"

תשובתו הבהירה החדירה בי השקפה טהורה והבנה אמיתית: "אזור זה עדיין ריק ושומם, בעתיד ייבנו פה עוד ועוד בניינים. התושבים הראשונים הם הקובעים את צביונו הרוחני של האזור. אם נקפיד לאכלס את האזור בתושבים שאינם משתמשים בחשמל ובמים בשבת, ואינם מאזינים לרדיו, תהיה פה שכונה ערכית מבחינה רוחנית. כדי להצליח בכך משתלם לי למכור את הדירות כמעט ללא רווחים..."

בסופו של דבר, משום כבודו של הסטייפלר, אישרה העירייה לבנות שתי דירות מתחת לעמודי התמיכה של הבניין. האחת עבור הסטייפלר והשניה עבור בתו האלמנה הרבנית ברזם שתחי'.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א גר בדירה קטנה במיוחד, בת שני חדרים. ילדיו ישנו בצפיפות ובדוחק במיטות מתקפלות, בחדר שכל כתליו מכוסים בארונות ספרים. לאותו חדר ספרים דחוק, בו ישנו הילדים, היו מגיעים בכל לילה נערים תושבי הסביבה, שלמדו עם רבי חיים גמרא מהשעה שתים וחצי עד תפילת ותיקין, כאשר האור הדולק וקול הלימוד אינו מפריע למנוחת הילדים. וכך הם סיימו יחדיו בכל שנה את הש"ס.

באותה תקופה שימשתי כנאמן קרן של שני יתומים צעירים. הקרן הסתכמה בשישים אלף לירות. כשהגאון רבי ניסים פנה אלי בבקשה להשיג שישים אלף לירות עבור המגרש, נתתי לו את כספי הקרן וקיבלתי בתמורה את שתי הדירות שעמדו כנכס מניב פרות לטובת היתומים.

ידעתי שאמו של רבי חיים קשורה עד מאד לבנה יחידה, ושיערתי שהיא רוצה שיגור בקרבתה. כמו כן, ראיתי את הדוחק בדירתו של רבי חיים. אמרתי לרבנית בת-שבע ע"ה, שאני רוצה להעבירם לדירה עליה אני ממונה מתוקף תפקידי כנאמן הקרן, ויש לי נדיב שמוכן להשלים את הפרש המחיר בין שתי הדירות שמסתכם בשמונת אלפים לירות.

אך הרבנית הצדקת בת שבע סירבה והסבירה: "גובה הדירה שלנו הוא שלושה מטרים ורבע. הדירות החדשות נמוכות בצורה משמעותית. פה יש לבעלי אויר נפלא המעניק לו שלוות נפש בלימוד תורה, איני יודעת אם בדירה שאתה מציע יהיה אויר כזה נפלא, ואם יהיה לו קשה ללמוד כמו שהוא לומד היום, איני מוכנה!"

הלכתי לאמו של רבי חיים, והצעתי באזניה את הרעיון הנפלא, אך היא התחמקה ואמרה שאם יתנו לשם כך סכום גדול כזה, אולי יהיה זה על חשבון עניים אחרים. ניסיתי לשכנעה בדרכים מגוונות, ואף הצעתי להשיג לתורם הלואה נוחה, כדי שיוכל להחזיר מאה לירות בכל חודש, וכך אין חשש שיקפח אחרים. אולם הרבנית הוסיפה שזו לא עצה טובה עבור אותו תורם לתת סכום כה גדול לאדם אחד, כשהוא יכול לחלקו לנזקקים רבים.

לאחר כמה תירוצים, היא ענתה את תשובתה, שלמדה אותי בעליל עד כמה רגישותם ואהבתם של גדולי ישראל לכל אחד מישראל: "יש אברכים רבים שלהם אותו מספר ילדים כשל בני, והם גרים בדירה קטנה כמו רבי חיים, ובכל זאת הם מסתדרים! אם תהיה לרבי חיים דירה גדולה יותר, אולי דירתם של אותם אברכים תהיה לפתע צרה להם... אם כן, איך אני יכולה לגרום צער לאברכים?!"

מרגש ומחייב לראות, לאלו דרגות של עדינות הנפש אפשר להגיע. זוהי אהבת ישראל אמיתית! זהירות דקה מן הדקה שלא לגרום צער לזולת!

בימי הפורים נחדד את רגישותנו לזולת, נשפר את התנהגותנו, וננהג בעין טובה ובאחוה בחברינו, וכך נכניע את עמלק ונזכה לגאולה שלמה בקרוב.

(מתוך 'אריה שאג' - פורים / פסח)

קו השיעורים של דרשו

077-2222-666 או *4992

הוציא הגוי סכין גדולה וכמעט שהניפה על ראש היהודי והזהירו, שאם לא יאכל וישתה מבשרו ויינו - יהרגהו. בלית ברירה אכל ושתה והתענג מסעודתו של הגוי. לפתע חזר בו הגוי, והחל לפייס את היהודי בבקשת סליחה ומחילה, נענה היהודי ואמר לו: "אינני סולח לך", ולשאלת הגוי מדוע, השיב: "אינני מוחל לך שלא נתת לי לסיים את הסעודה..."

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על פורים ופרשת השבוע

מקשים העולם, מה היה חטאם של ישראל באותה סעודה, הרי דרשו חז"ל (מגילה יב.) 'לעשות כרצון איש ואיש (אסתר א ח)- אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן', ואם כן הרי היו כל המאכלים ושאר ענייני הסעודה ב'הכשר' של מרדכי הצדיק ומה עוון יש בזה? וביארו על פי מעשה ש(לא) היה, פעם נסעו ישראל וגוי יחדיו בדרך, אחר שהילכו כברת דרך הוציא היהודי מצקלונו מאכלו אשר הביא עמו מביתו, בירך על המזון ופטר את הרפרפת אכל ושתה, ואילו הגוי הוציא 'בשר שמן' וניגש לאוכלו, וב'נדיבות לב' הציע ליהודי להצטרף עמו בסעודתו, אך היהודי התנצל ואמר שאסור לו לאכול מבשר גויים. בגמר סעודתו שתה הגוי מיינו, גם בזה סירב היהודי לשתות מכוסו ואמר לו ש'סתם יינם' אסור על איש ישראל. הגוי שלא נתברך ב'בינה ודעת' להבין את דברי היהודי והוכרח היהודי להסביר לו ב'רחל בתך הקטנה', שהתורה אוסרת לאכול בשר ויין של גוי זולתי במצב של סכנה ופיקוח נפש, ואף הוסיף והסביר לו 'פיקוח נפש' מהו. ויהי כשומעו כי כן - הוציא הגוי סכין גדול וכמעט שהניפה על ראש היהודי, והזהירו שאם לא יאכל וישתה מבשרו ויינו יהרגהו על אתר, בלתי ברירה עשה כפי שנצטווה אכל ושתה והתענג מסעודתו של הגוי, לפתע חזר בו הגוי, והחל לפייס את היהודי בבקשת סליחה מחילה וכפרה על מעשיו, נענה היהודי ואמר לו בתוקף- "אינני סולח ומוחל לך!" ולשאלת הגוי מדוע לא יסלח לו, השיב: "אינני מוחל לך שלא נתת לי לסיים את הסעודה..." והיינו שאותו איש שמח עם הסיבה של הפיקוח נפש שנקלע לידו כדי שיוכל לאכול ולהנות מן הסעודה.

וזהו אומרם, 'לפי שנהנו מסעודתו של אותו רשע', כי הגם שהיה מקום לומר שאולי היו מוכרחים להשתתף בסעודה מפני השלום ולתת כבוד למלכות, וכמו כן לא היה איסור באכילתם שהרי סידרו את הכשרות על צד היותר טוב - מכל מקום לא היה להם ללכת לשם מרצון ולהתענג מחברותם של גויים טמאים פוחזים וריקים, והיו צריכים ללכת כמי שכפאם שד ומחמת ההכרח, ולא ליהנות מן ההליכה והשותפות.

באופן אחר משלו ענין זה, בילד פרא אדם, שהמלמד לא הצליח לחנך אותו. לסוף השנה חקק המלמד את כל התנהגות הילד עלי 'תעודה'- שלא למד כהוגן, ואף לא התפלל כראוי, ובהתנהגותו הפריע לכל התלמידים, וכיוצא בדברים אלו, זולת כאשר הוצרך המלמד לכתוב על ענייני השירה, שם הודה על האמת שבשיעורים אלו התנהג כהוגן, כי אהב לשיר ולזמר. ויהי כאשר הגיע הילד לביתו והראה לאביו את ה'תעודה' החל האב לקרוא הנכתב בה, ויהי כראותו שלימודו לא היה כהוגן שתק ולא אמר מאומה, כי הבין שבנו לא ניחן בכשרונות, וגם כאשר המשיך לקרוא שתפילתו לא היתה טובה וכן התנהגותו לא היתה כראוי לא אמר לו ולא כלום, כי דן אותו לכף זכות שמא קשה לו לקבל מרות מן המלמד, וכך המשיך לקרוא בשתיקה את הדברים הקשים שכתב המלמד, אבל כאשר ראה שב'זמרה' הצטיין לשבח, או אז סטר לו אביו על לחיו.

תמה הבן ושאל: "אילו היית מכה אותי בקריאתך את התעודה עד עתה ניחא, כי אכן לא למדתי ולא התנהגתי כדבעי, אבל מדוע מעניש הנך אותי דיקא בדבר שהצטיינתי לשבח?"

השיב לו האב והסביר: "אדרבה, את עצם הנהגתך עוד אפשר להצדיק ולומר שהיית בבחינת אונס דרחמנא פטריה, אך איך שייך לשיר ולשמוח במצב כזה? ועל כך מגיע לך עונש..." והן הדברים, שלכה"פ היו צריכים להצטער במה שנאלצו להשתתף בסעודתו של אותו רשע, ואילו הם נהנו מן האיסור.

וכן כתב ה'חתם סופר' (תו"מ מגילת אסתר ד"ה איתא במגילה), דאע"פ שהיו אנוסים ומוכרחים להשתתף בסעודה, היה עליהם להשביע את נפשם עם מאכלים כשרים בטרם בואם לסעודה בבית אחשוורוש, וממילא היו אוכלים שם 'אכילה גסה' ולא לתיאבון.

בפרשתנו נאמר: (ל, יב) "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם", ביאר בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע וז"ל: הנה 'תשא' לשון הגבהה הוא. ויש לרמז, למשל, הטובע בים- כל זמן שראשו מבחוץ ואינו מושקע בתוך הים לא יזיק לו. כמו כן ייאמר גבי 'פרנסתו של אדם' אשר נמשלו לים (כדאיתא 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף' פסחים קיח.) והדאגות וטרדת הפרנסה הם גלי (אותו) הים, והעיקר לשמור ולהגביה את ראשו- שהראש לא יהיה משוקע בתוך גלי הים. זהו 'כי תשא את ראש בני ישראל' העיקר להגביה הראש והמוח לפקודי ה', וממילא אף שהגוף עוסק בפרנסה גופא בתר רישא גרירא, עכ"ל.

איש יהודי היה באחת מעיירות גאליציא ולו ממון הרבה כחול הים, ובאחד הימים הלווה זה האיש סכום גדול לאחד מבני ישראל העניים... ובהגיע עת וזמן הפרעון והילד איננו... מה עשה זה המלווה? קיים רק את הסיפא של הפסוק- 'תהיה לו כנושה', והיה הלה מרדף אחריו ולוחץ עליו בכל מיני לחץ ודחק, הלווה שלא היתה בידו אפילו שווה פרוטה החליט בלית ברירה לברוח אל עיר אחרת, אך לא הועיל במאומה כי המלווה רדף אחריו לשם, גם בעיר השלישית והרביעית לא ניצל מצפורני המלווה, וכך כשזה בורח וזה רודף הגיע עד העיר בעלזא בימיו של הרה"ק המהר"א זי"ע, שם קיווה למצוא מנוח לנפשו אבל גם שם ראה לפתע את המלווה לנגד עיניו, מיד נכנס הלווה אל רבו הרה"ק מבעלזא ושפך את ליבו על אותו המלווה הרודפו עד חרמה... שלח הרבי לקרוא למלווה, ושאלו: 'מה לך רודף אחריו?' ויען המלווה- 'הרי זה לווה רשע ולא ישלם...' א"ל הרה"ק: 'דע לך, כי מעות המיועדים לאדם מן השמים - לעולם ישאר בידו, ואם יפסידם במקום זה ירויחם במקום אחר'. וישאל את הרב: 'האם הרבי מבטיחני?' חזר הרה"ק על דבריו הקודמים (מבלי להתייחס לבקשת ההבטחה): 'לעולם לא תפסיד את מעותך! אם תמחל לו על החוב - רווח והצלה יעמוד לך ממקום אחר, והכסף כבר ימצא את דרכו להגיע לידך...'

כשמעו כי כן, הבין כי 'יש דברים בגו' ויען ויאמר: 'הריני מוחל בלב שלם ללווה', ופנה לחזור לביתו (כי מה לו להשאר אחר מחילתו) והנה, בתחנת

המשך בעמוד הבא >>>

הרכבת קנה זה המלווה למוכר כרטיסי הלאטר"י (לוטו), וזכה בגורלו סכום מעות כאותו סכום של ההלוואה, 'לא פחות ולא יותר' (מפי הגאון החסיד ר' שלום בראנדער זצ"ל).

מספרים על אחד מתלמידי נובהרדוק, שהיה עני ואביון השמח בחלקו ומסתפק במועט. מדי יום ביומו היה הוא וב"ב אוכלים לחם עם מעט חמאה, כדי להחיות את נפשם. פעם אחת נכנס חתול לתוך ביתם ואכל את חתיכת החמאה שהיתה מיועדת לסעודה. ויהי כאשר חזר החסיד בערב לביתו, סיפרו לו בני הבית בצער, על החתול שאכל את מנת החמאה שלו, אך הוא לא התפעל כלל מדבריהם, ונענה בבטחה 'החתול לא אכל את המנה שלי!' ויתמהו בני הבית בחשבם שכוונתו לומר ששלו לא אכל כי אם את שלהם, לפיכך העמידוהו על טעותו, והוכיחו לו כן, כי החלק שלהם היה מונח במקום אחר, וא"כ ברור שהחתול אכל את שלו, נענה האיש והשיב בניחותא 'אם החתול אכל את החמאה, אתגליא מילתא למפרע שלא היתה החמאה שלי, אלא של החתול, כי אם היתה שלי לא היה החתול אוכלה...'

וכך אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהאיש הבוטח במלאכתו ובעיסוקיו וחושב שמהם יש לו מזונות ופרנסה, הרי הוא כעובדי הכוכבים ומזלות- כי מה בינו וביניהם, הללו מדמים בנפשם כי יש בכח הכוכבים והמזלות להשפיע עליהם שפע פרנסה ושאר הצטרכותם, וכיוצא בהם ממש הוא הסומך על עסקיו ו'ועובד' אותם, בחושבו כי מהם תצמח ישועתו... אלא יאמין אדם שכל הצלחת העסק אינה אלא צינור ואמצעי שעל ידו שולח לו הקב"ה פרנסתו בכל עת ובכל שעה, וכל מה שהוא צריך לקבל - בודאי יקבל בין אם יעבוד ובין אם לא יעבוד, אלא שעליו להתנהג כמנהג העולם ולעשות פעולת השתדלות כדי להמשיך את הפרנסה מידו הפתוחה והמלאה.

פעם אחת אירע שכבר הושיבוהו לאמירת השיעור, ומשבא לפתוח את דבריו לא עלה בידו להוציא הגה מפיו- כך ניסה כמה וכמה פעמים בכוחות למעלה מטבע אנוש, משראה שאינו מצליח הראה בידיו כמבקש פיסת נייר ועט לכתוב, וכתב בו "ניסיתי..."

בספר דבר אברהם (לר' אברהם הורביץ תלמיד החזו"א בהקדמה), כתב: 'מרגלא בפומיה (דה'חזון אי"ש) תשועת השי"ת באה ברגע שאדם כבר לא רואה בדרך הטבע להוושע'.

פעם נכנס המגיד מישרים הגאון ר' שלום שבדרון זצ"ל אל ביתו של המשגיח הגאון ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, וראהו האיך שהוא מלא שמחה עילאה, וישאלהו ר' שלום: 'לשמחה מה זו עושה?' פתח ר"י וסיפר לו, שבשנים מקדם היה משמש כמשגיח בישיבת מיר שבליטא, ומחמת הדחקות והעניות ששררה שם היה מילתא דשכיחא שלא 'שְׂכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה'- איך האב זעך גישייפט מיט אמונה' . באחרונה, אחר שעלה לארץ הקודש הציע לו הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, גאב"ד פוניבז', שיבוא לשמש כמשגיח בישיבתו, והבטיח לו מתן שכרו בצידו בעין יפה, באותה שעה שקלתי לקבל את המשרה, אך חששתי תמיד מה יהא עם האמונה, כי לתומי חשבתי שהוא משופע בנכסים ואין אצלו מחסור של כסף, ואם ישלם לי את המשכורת מדי חודש בחודשו לא אזכה עוד לסמוך ולבטוח בהשי"ת, אך עתה שמח אני, שהרי הנני נמצא כבר שמונה חודשים בעבודתי ב'ישיבה', ובינתיים כל משכורתי היא 'מאמונה' כמו בליטא... לכן אין קץ לשמחתי, כי איך לא אשמח כמוצא שלל רב, על שחזרתי לחיות מאמונה...'

עוד למדנו בפרשתנו יסוד גדול משני קצוות, בגשת האדם לעמוד להתפלל לפני אבינו שבשמים (וכן יאמר בגשתו לכל מצווה), עליו להתחזק ולעמוד איתן על משמרתו ביודעו שכוחו גדול מאוד, ובידו לפעול גדולות ונצורות, אבל אחר המצווה ישפיל דעתו וידע שמצד עצמו לא עשה ולא כלום, והכל בא לו בסיעתא דשמיא ובעזר עליון וממילא לא יתגאה.

צורב אחד נכנס פעם אל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע, וביקש ממנו עיצה איך להתחזק באמונה בהשי"ת. השיב לו תשובה רבת משמעות: 'אינך צריך חיזוק, לך להתפלל!', וכוונת הדברים, כי בתפילה מעומק ופנימיות הלב מובטח לו שיינצל מכל צרותיו, אז יראה עין בעין שה' הוא האלוקים.

שמעתי מבעל המעשה, שבבחרותו למד בישיבת פונביז' אצל הגאון ראמ"מ שך זצ"ל, והיה נוסע מפעם לפעם לירושלים לשבות בצל רבו הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, וכיון שהיה בעל כשרון גדול וחביב אצל הרב שך, שאל אותו רבו, וכה אמר: "מצינו בזוה"ח (ריש שה"ש), דלכן לא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה בכל פרשת תצוה מפני שאמר (שמות לב, לב) 'ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' ומקשים העולם, מדוע נענש משה רבינו על כך, והלא מסר נפשו על כלל ישראל, אלא ביארו, דנענש על אמירתו 'ואם אין' שנראה כמסתפק אם תועיל תפילתו, על זה הספק נענש, כי המתפלל בכוונה שלימה יש לו להיות מובטח שתקובל תפילתו", כשמוע הרב שך את דבריו אמר לו בהנאה 'אם כן תמשיך לנסוע, והבא משם דברי תורה כל שבוע...'

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר בעיה"ק ירושלים, היה בשנותיו האחרונות יודע חולי ומכאוב ל"ע, במסי"נ היה מכתת רגליו בכל קצוות תבל למען החזקת הישיבה, ועל הכל היה מוסר נפשו באמירת שיעורים בהיכל הישיבה בכל עת מצוא כידוע ומפורסם... פעם אחת אירע שכבר הושיבוהו לאמירת השיעור, ומשבא לפתוח את דבריו לא עלה בידו להוציא הגה מפיו- כך ניסה כמה וכמה פעמים בכוחות למעלה מטבע אנוש, משראה שאינו מצליח הראה בידיו כמבקש פיסת נייר ועט לכתוב, וכתב בו "ניסיתי..." הבט וראה עד היכן העפילו גדולי עולם בהכרה שאין לאדם אלא לעשות כפי כוחו- לנסות, והשאר 'לקל גומר עלי'...

מענין לענין שאל פעם בעל 'שבט הלוי' זצ"ל את הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: "כיצד זכיתם ל'כח' עליון כזה, שכל ברכותיכם ותפילותיכם מתקבלות בשמים ופועלים פעולתם לטובה?..." תחילה ניסה ר"י לבטל את עצמו ושאל: "מנין לכם שהם פועלים?..." אבל משלא נתקבלו תירוציו נענה ואמר: "שמא זה ב'מידה כנגד מידה' כי קהל גדול בא אלי והנני שומע ומקשיב לכל אחד ואחד מהם ב'סבלנות' עצומה, אין איש היוצא מביתי מבלי שנשמעו כל דבריו באוזן קשבת, על כן גם בשמים אומרים נשמע בסבלנות את כל דבריו ונמלא את בקשותיו ותפילותיו".

מעשה בשני שכנים עשירים מופלגים, שהתגוררו זה לצד זה, באחד הימים הגיע אומן עם כינור והתיישב בין שתי חצרות של העשירים, והתחיל לנגן על הכלי אשר בידו באופן נפלא ביותר, העשירים ישבו והאזינו לקול השיר והתענגו מנעימותו, לאחר שהלך האומן לדרכו התחילו העשירים להתווכח ביניהם, האחד טען שהאומן הגיע לזמר לכבודו, ואילו חברו אמר: לא, כי אם לכבודו הנעים בקול הכינור, וכל אחד הביא ראיות שלו יאתה תהילה ועבורו נגנו בנבל וכינור, משלא הגיעו אל עמק השווה החליטו לפנות אל הגאון ה'נודע ביהודה' זצ"ל שיכריע ביניהם.

כאשר באו לפניו הקשיב לדבריהם, והורה עליהם לשלם תחילה מאה זהובים כל אחד עבור 'דמי הפסק', ואמר להם שלבוקר משפט, ואז יגיד להם מה שהעלה בדעתו, וכן עשו. למחר חזרו אליו העשירים כדי לשמוע את הפסק, נענה ה'נודע ביהודה' ואמר: 'לדעתי לא הגיע האומן לא עבור הראשון ולא עבור השני, אלא כל בואו היה עבורי, כי עי"ז הרווחתי את מאתיים זהובים, כסף שנקצב עלי בתחילת השנה...' והתכוון להוכיח להם בחכמה שאל יתעסקו בדברים בטלים כאלו, והלה מעצמו היה מנגן ושר לפי תומו ובלא שום כוונה מיוחדת.

והאמת, שכל ריב וסכסוך כך הוא, ששני אנשים ניצים ומתווכחים ביניהם, על הא ועל דא, זה אומר כולו שלי, וזה טוען כנגדו כולו שלי וכיו"ב, ואינם יכולים להגיע אל עמק השווה, אולם האמת לאמיתו היא שכל המטרה והמכוון בזה, שהקב"ה מנסה אותם עתה האם יעמדו בו בגבורה ולא יכשלו, וכל המאורעות נעשים רק כדי שיתגבר על עצמו, וא"כ מה לי כי חברו מקניט אותו וכיו"ב, הלא עליו לדאוג על עיקר המטרה כאן, לראות שיעמוד בנסיון, וע"ז יסיח דעתו מכל דברי הריבות והמדנים שאין בהם ממש.

(ליקוטים מבאר הפרשה תרומה- כי תשא תשע"ז)

מעשה באחד הרבנים שהתאונן בפני האדמו"ר מסטמאר זצ"ל, ששלחו לו משלוח מנות ע"י ילד המחופש לקוף, השיבו האדמו"ר "אל יחר בעיניך על זה, שאפילו ע"י קוף ממש היו יכולים לשלוח", תמה הרב "היתכן?!"

וגם חידה: איך יתכן שמותר לתת מתנות לאביונים מזון ורק לא כסף?
הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על ענייני פורים בראי ההלכה

חידה: איך יתכן שמותר לתת מתנות לאביונים רק מאכל או משתה אבל לא כסף?

תשובה: כאשר פורים חל ביום שישי, ועדיין לא נתן מתנות לאביונים, וקיבל עליו שבת, שחייב לתת מתנות לאביונים, אבל לא יתן כסף, כי אם דברי מאכל ומשתה

יין משובח לפורים או לד' כוסות בפסח

שאלה: המקבל במשלוח מנות, יין ישן יקר ומשובח, מתי ישתה אותו, בפורים כדי לקיים משתה ושמחה, או בפסח לארבע כוסות?

תשובה: דן בזה הנימוקי או"ח (סימן תרצ"ה סק"ה) וכתב שם שחכם אחד הכריע דיניחנו לפסח, ולא ביאר טעמו, וכתב שלכאורה זה תלוי במחלוקת הרדב"ז והחכם צבי (הנ"ל), אך כתב שכיון שבפסח יש מצוה שהיין יהיה מן המובחר, וכמבואר בשו"ע (סימן תע"ב סי"ב) משא"כ בפורים שאין מצוה שהיין יהיה מובחר, ועוד שאפשר שאין צריך יין בדוקא, אלא המצוה להתבשם, ואע"פ שכתב רש"י שהמצוה היא יין, מ"מ יש לומר דלא נקט אלא בהוה. ועוד דביו"ט מקיים גם מצות עונג יו"ט ושמחת יו"ט, לדעת השאגת אריה (סימן ס"ה). ואם כן לכאורה יש להשאירו לפסח.

ומאידך י"ל דדברי קבלה בדברי תורה, ובמקרא נאמר משתה ושמחה, א"כ עדיף השתיה בפורים מד' הכוסות בפסח שהם רק מדרבנן. ובפרט כיון דפורים הם מדברי קבלה, ומצוה הבאה לידך על תחמיצנה, ופן יאנס ח"ו עד הפסח.

ונראה שיתכן שבשאלה זו אף הרדב"ז יודה שאפשר להשאירו לד' כוסות, והטעם שכל דברי הרדב"ז נאמרו כאשר יכול לעשות רק מצוה אחת, כגון שיש לו מצוה להתפלל במנין, ויכול להתפלל רק יום אחד, אבל כאשר אמרינן אין מעבירין על המצוות. ואם כן כיון שיש לו יין לפורים, וגם לד' כוסות, ויקיים את שתי המצוות, אלא שלאחד הימים יש לו יין משובח יותר, לא אמרינן בזה אין מעבירין על המצוות.

ואם כנים דברינו, אפשר לתרץ את קושיית הפתחי תשובה, דהנה כתב הבאר היטב (אבהע"ז סימן ס"ה סק"ב) שכבוד חתן וכלה עדיף מכבוד הרגל, ונפקא מינה שאם יש לו איזה מלבוש חדש ללבוש בחופה, ופגע בו הרגל קודם החופה, לא ילבשנו ברגל, אלא יניחנו עד יום החופה. והקשה בפתחי תשובה (שם סק"ג) על הבאר היטב, שלכאורה סותר מה דהביא (או"ח סימן צ' ס"ק י"א) בשם תשובת רדב"ז שתפוס שהשר נתן לו רשות יום אחד להתפלל עם הצבור במנין, איזה יום שירצה, יתפלל אותו יום תיכף, ולא יחמיץ המצוה להמתין עד יום כיפור או פורים. וא"כ גם הכא ילביש מיד את הבגד ברגל ולא ימתין ונשאר בצ"ע. [ויעוין עוד מש"כ בזה בחשוקי חמד יומא (דף לח ע"א) בענין מחותן מתי יחדש את בגד החג בשבועות או למחרת בחופה, לתרץ את הקושיא], ולפי זה אפשר לומר, שכיון שיש לו בגד מכובד לרגל, והמצוה לא תתבטל, אלא שיש לו בגד עוד יותר יפה, להלבישו או בחופה או ברגל, בזה לא אמר הרדב"ז שלא יחמיץ המצוה, וישאירנו לד' כוסות.

שאלה: שלח משלוח מנות ע"י קוף - היצא ידי חובתו?

תשובה: מעשה באחד הרבנים שהתאונן בפני האדמו"ר מסטמאר זצ"ל, ששלחו לו משלוח מנות ע"י ילד המחופש לקוף, השיבו האדמו"ר: "אל יחר בעיניך על זה, שאפילו ע"י קוף ממש היו יכולים לשלוח", תמה הרב: "היתכן?!" השיבו האדמו"ר: "כך כותב החתם סופר!" חיפש הרב בחתם סופר ולא מצא, שב אל הרבי. אמר לו הרבי: "החתם סופר נמצא בגיטין (דף כב ע"ב ד"ה והא לאו), ושם כתב שהיכא שאמרה תורה שיעשה את המצוה בעצמו, אלא שאנו אומרים שיכול גם לעשות שליח, בזה יש דין שליחות, וצריך לעשות שליח שהוא כמותו, אבל היכא שאמרה תורה שישלח שליח, כגון משלוח מנות, זה סגי אפילו ע"י קוף וכל הפסולים".

וכעין זה כתב בשו"ת יהודה יעלה (או"ח סימן ר"ז) שמה שנקט קרא לשון משלוח, לרבותא דאף שבכל מקום מצוה בו יותר מבשלוחו, קמ"ל קרא דבזה אין קפידה ששלוחו שוה ממש כמו ע"י עצמו, אי נמי עדיף נמי מצוה יותר בשלוחו, לפי שתכלית כוונתם במצוה זו לקרב הלבבות לאהבת רעים, לכן יותר דרך כבוד הוא ע"י שלוחו, ודיבר הכתוב בהוה אורח ארעא, אבל ודאי אין צריך ביה דין שליחות, דהא מעשים בכל יום חזינן דמשלחין ע"י קטנים, וגם ע"י עכו"ם. אולם בפסקי תשובה (סימן קמ"ח) הביא בשם החתם סופר שהרע"א הסתפק בזה.

ומ"מ יתכן שמי ששלח לרב ע"י ילד המחופש לקוף, והרב נפגע מזה, לדעת המנות הלוי (מגילת אסתר, ט' י"ט) שטעם משלוח מנות הוא משום קירוב לבבות ואהבת רעים - לא יצא ידי חובתו, שבזה עשה מעשה הפוך, ואדרבה לא קירב לבבות אלא ריחק הלבבות, וצ"ע.

(מתוך 'חשוקי חמד', מגילה)

הפורטח בכל יום..
הניוז היומי של דרשו.

חוויה רוחנית יומית
מדי יום אצלך במייל
'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-
dirshu@dirshu.co.il

פעם אחת נכנסתי אצל מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א, ושאלתי אם אוכל לקבל ממנו את הגארט'ל שלו, ואתן לו את הגארט'ל שלי תחתיו. רבי חיים לקח מידי את הגארט'ל שנתתי לו, אמר לי: "יישר כח", והגביה אותו למעלה. אח"כ הניח אותו על שולחנו בין חפציו. כשראה שאני עדיין עומד שם, שאלני: "אה, אתם רוצים את הגארט'ל שלי?"- הרים את הגארט'ל שנתתי לו, ואמר לי: "זהו שלי- הנה קחו את זה במתנה"...

פנינים וסיפורים מהגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד

איתא בחז"ל (מסכת שבת דף ל' ע"ב): דרבה מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן.

וראה בפתיחה לספר "פני יהושע" עמ"ס כתובות, או שנאמר דהני מילי דבדיחותא שהיא שמחה של מצוה היינו במילי דאגדתא שמשמח לבו של אדם שאגדה מושכת לבו של אדם לדברי תורה, עכלה"ק.

* * *

שאלו את הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זצ"ל: מדוע בצעירותו היו לו שלשה גבאים, ועכשיו לעת זקנותו, כשהוא אדמו"ר גדול ומפורסם בכל רחבי תבל, וכבר תש כוחו, אין לו אלא גבאי אחד?

השיב הרבי: כשהייתי צעיר, היה לי הרבה כח ויכולתי לשרת שלשה אנשים, לעת זקנה בקושי אני מסוגל לשרת אחד...

* * *

פעם לפני יום הכיפורים, נכנסתי אצל מרן הגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי שליט"א לקבל את ברכתו לקראת השנה החדשה, ובאותה עת נכנס גם אחד מאנשי שלומו של מרן הגר"ח שליט"א, ואמר הלה להגר"ח שיש לו בשורה טובה לבשר להרב, שהוא נתקבל לשמש כשליח ציבור בבית המדרש גדול ביוה"כ, והוא מבקש מהרב ברכה שיהיה המינוי בהצלחה גדולה.

שאל אותו הגר"ח אם הולכים לשלם לו עבור החזנות, השיב הלה בחיוב, שאכן הם הולכים לשלם לו על כך. כששמע הגר"ח את דבריו, הגיב כשבת שחוק על פניו "אם כן, הרי זה כבר בהצלחה"...

* * *

סיפר לי הגה"צ רבי מתתיהו סלומון שליט"א משגיח דישיבת לייקווד, דכאשר המשגיח הקודם הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצ"ל הגיע לימי הזקנה, ביקש ממנו רבי נתן שיעקור את דירתו מגייטסהד עיר מושבו, ויקבע דירתו בלייקווד, כדי שיוכל לעמוד לימינו ולעזור לו בתפקיד ההשגחה, ולאחר מאה ועשרים שלו, יקח את התפקיד ממנו להיות הוא משגיח בישיבה.

כשהגיע רבי מתתיהו ללייקווד, שאל את רבי נתן "ילמדנו רבינו, מה צריך משגיח לעשות?" אמר לו רבי נתן שיבוא למחרת בשעה מסוימת לביתו ושם ילמדנו.

למחרת בשעה היעודה הגיע רבי מתתיהו לביתו של רבי נתן, ואז נשמע לפתע נקישה על הדלת, ושם ניצב אב ובנו בן השלש, שהגיעו אליו שיגזוז משיער הילד. רבי נתן לקח מספריים וגזז קצת משערות הילד, וברך את האב ובנו ופטרו לשלום. לאחר שפנו האורחים והלכו לדרכם, נפנה רבי נתן לרבי מתתיהו ואמר לו" עכשיו ראית מה המשגיח צריך לעשות?!"

* * *

מספרים שהיה אדם אחד שהיה לו דירה להשכיר, ורצה להשכירו דוקא לזוג בלי ילדים, כדי שלא יהיה שם רעש גדול כל היום וכל הלילה, ואכן, לאחר זמן מצא כזה בן אדם שאמר שאין לו ילדים, והוא רוצה לשכור את הדירה.

ביום המיועד, מגיע משאית עם בני המשפחה וחבילותיהם, היהודי הזה יורד עם משפחה גדולה בלעה"ר, שהתחילו לסדר את הדירה, והיה בלגן גדול מאוד ורעש איום ונורא... בעל הדירה שומע את הרעש, והבין מיד שנפל כאן עם איזה אדם שקרן- הוא עולה אליו ומתחיל לצעוק עליו "למה אמרת לי שאין לך ילדים?!" אמר לו הלה בניחותא" אלו הם ילדים?? הלא הם חיות!!

* * *

מספרים שאדמו"ר אחד מחוץ לארץ (השם שמור במערכת), נכנס אל מרן האדמו"ר מויזניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק, והתאונן לפניו, שיש אחד שפתח לעצמו "חסידות" והוא קורא את שם החסידות בדיוק כשם של החסידות שלו, והדבר מפריע לו מאוד.

שאל אותו הרבי: איפה אתה גר? והשיב הלה שהוא גר בעיר פלוני, ושוב שאל הרבי :והיכן גר הרבי החדש? השיב לו שהרבי החדש יושב בעיר אחרת. אמר לו הרבי מוויז'ניץ שליט"א: אתה יושב בעיר אחד, והשני יושב בעיר אחרת- רחוק ממך- ואתה מפחד ממנו?! - אני הנני גר בבני ברק, וכמה רחובות לידי יש לי אח שהוא נקרא "וויז'ניצער רבי", והכל בסדר...

* * *

מסופר שמוכר ספרים אחד הסתובב מבית לבית למכור ספרים, וכאשר הגיע לבית אחד, הציע לבעל הבית לקנות את הספר "חפץ חיים" על הלכות לשון הרע.

השיב לו בעל הבית מיניה וביה: אצלי אין הספר נחוץ, שכן בביתי אין מדברים כלל לשון הרע, אמנם הנני מציע לך, שתעלה את השכן של למעלה, שם מדברים כל היום לשון הרע...

* * *

פעם הגיע אחד מגדולי ראשי הישיבות למעונו של הרה"ק רבי יענקעל'ה מפשעווארסק זי"ע, ותמה לפניו "למה אצל החסידים לא מקפידים על 'שמירת הלשון', והם מדברים לשון הרע כל היום וכל הלילה". ענה לו הרה"ק "אף פעם בחיים שלי לא שמעתי 'לשון הרע' כל כך גדול כזה...

* * *

קול חתן וקול כלה

...עוד ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, ולכאורה מה הכוונה "קול חתן וקול כלה"- וכי יש להם לחתן ולכלה קול אחר מאשר לפני היותם חתן וכלה.

אלא- לפעמים החתן תיכף אחרי החתונה, כאשר יארע לו שהוא חוזר לביתו

המשך בעמוד 21 <<<

לאחר תפלת שחרית הזמין ה'חזון איש' את הנוכחים לחדרו, ורגעים מספר לאחר מכן נכנס גיסו, מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, כששני מגשים בידו - על האחד הונחו כוסיות יין ל'לחיים', והשני נשא מיני מאפה ומזונות כדי לקיים בהם 'משלוח מנות' לכל המתפללים הקבועים במנין

מאוצרותיו הנפלאים של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

מי שזכה להסתופף בצלם של גדולי ישראל בימי הפורים, זכה לראות שמחה מהי. כיצד נתן להתרומם אל על באמצעות השמחה, ועד כמה מסוגלת היא להשרות על האדם מצב של התעלות והרחבת הדעת.

שמעתי מאבי מורי שליט"א, תאור מחויותיו האישיות כיצד היתה נראית ההתרוממות הגדולה בשמחת הפורים בדורות עברו.

כאשר באו יהודי התפוצות לארץ הקדש לאחר השואה, הם שבו אחד מעיר ושנים ממשפחה כפשוטו ממש, שבורים ורצוצים בגופם וברוחם. היתה אז תופעה מנוגדת: מצד אחד, היו חלק מבני התורה שהמצב הקשה גרם להם להתחזק, משום שהם חשו תחושת שליחות להשלים את הפער הגדול שנוצר עם הכחדתו של מרבית עולם התורה. ההכרה הזו נסכה בהם כח להתגבר על הקשיים והנסיונות ולהמשיך הלאה. מרביתם התרכזו ברכוזים הגדולים של בני התורה שהיו קימים אז, כמו ישיבת 'היכל התלמוד' בתל אביב ועוד; אולם היה מספר בלתי מבטל של בני תורה שנשברה רוחם ונחלשה דתם ואמונתם.

אבי הגיע לארץ יחד עם אח אחד נוסף, רבי מרדכי טורק זצ"ל. שניהם היו אודים מצלים מאש, בודדים מכל בני משפחתם שנכחדו בשואה. בבואם הצטרפו למסתופפים בישיבת 'היכל התלמוד'. בפורים הראשון לשהותם בישיבה, התאספו כל תלמידי הישיבה שבאו מאותם אזורים באירופה, כשבזכרונם עדין חרוטות חגיגות הפורים בשנות הנעורים בצל משפחתם. הזכרונות הצורבים העיקו על השמחה ומצב הרוח.

או אז קמו שנים מהבחורים, הלא הם רבי אברהם ליפקוביץ זצ"ל, רב קהלת 'שבת אחים' בבני ברק, שנודע כמחנך נפלא במוסדות ה'חנוך העצמאי' ומחבר הספר 'רביד הזהב', ורבי שלמה לורנץ זצ"ל, שלימים שמש איש אמונם ושליחם של גדולי ישראל. שניהם נודעו כתלמידי חכמים מפלגים בקנה מדה. השנים החליטו לשמח את הצבור. ובכן, איך משמחים? אין שמחה כשמחת התורה! הם נעמדו על כסאות למול פניהם של כל הנוכחים, וסכמו ביניהם שהאחד יאמר את כל השאלות של תוספות במסכת בבא קמא, והשני יאמר לעמתו את כל התרוצים...

וכך התנהלה ביניהם השיחה במשך שעה ארכה. זה מצטט שאלה וזה משיב תשובה, זה מביא ראיה והשני מביא את הראיה הבאה. כך דלגו מתוספות לתוספות עד סוף המסכת, לעיניהם המשתאות והמאשרות של המשתתפים...

המשג הזה כבר הובא בראשונים. 'שמחת פורים' בזמנם היתה, שהיו שואלים שאלה הלכתית, כלם היו מתאמצים לפתר אותה בכה ובכה, וכך היתה מתרבית השמחה - שמחה של תורה. זו היתה צורת שמחת הפורים בימים ההם!

כך ראיתי מובא בספר 'שבלי הלקט', שכתב כי בישיבתו של בעל ה'תרומת הדשן' רצו לשמח בפורים, והיו שואלים חידות בדברי תורה והלכה. הוא מעתיק שם את אחת השאלות המענינות שנשאלו שם.

זה היה הרשם והזכרונות שנותרו משמחת הפורים; השגות אחרות לגמרי, משגים מרוממים של שמחה!

*

אבי מורי שליט"א אף תאר באזני את בקרו של אחד מימי הפורים בביתו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל. לאחר תפלת שחרית הזמין ה'חזון איש' את הנוכחים לחדרו, ורגעים מספר לאחר מכן נכנס גיסו, מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, כששני מגשים בידו - על האחד הנחו כוסיות יין ל'לחיים', והשני נשא מיני מאפה ומזונות כדי לקים בהם 'משלוח מנות' לכל המתפללים הקבועים במנין. ה'חזון איש' אמר ל'סטייפלער' שיתן לזה ויתן לזה בשליחותו, ולאחר טעימה קלה וקיום מצות משלוח מנות החלו הקהל לרקד לכבוד היום בשמחה ובעליזות.

הגאון רבי צבי כגן זצ"ל, אחד מהמתפללים הקבועים, שהיה יהודי 'נובהרדוקער' ברוחו, קם ואמר בפני ה'חזון איש' על מתפלל בשם רבי יעקב מרדכי מרקוביץ: "ליהודי הזה יש הרבה עוגיות ויין, אבל קורת גג אין לו!" היה זה לאחר שרבי יעקב מרדכי בנה קומה שניה בביתו עבור צאצאיו, ולא היתה הפרוטה מצויה בכיסו כדי שיוכל להשלים את הגג.

ה'חזון איש', שהיה במצב רוח מרומם, קם ממקומו, הושיט לרבי יעקב מרדכי את ידו והתבטא: "התרצה לקבל 'דאך' (- גג) כמשלוח מנות? נו, 'אל ישב דך נכלם'... יהיה לך אם ירצה השם 'דאך'!..."

אבי מורי ספר שלאחר ימים ספורים הצליח הלה בצורה מפלאה להשיג את כל הסכום הנדרש כדי להשלים את הגג, כפי שברכו ה'חזון איש'...

עוד על שמחת הפורים אצל ה'חזון איש', ספרו אחיניו, כי בימי שבתו בוילנא היה טורח ללכת מרחק רב עד לביתו של אחיו הבכור, הגאון רבי יצחק קרליץ זצ"ל, כשבידו משלוח מנות עבורו, וכאשר קרב ובא סמוך לבית אחיו, היה חובש את כובעו הפוך כדי להרבות בשמחה.

*

רבי יעקב צוקר שליט"א מספר ספור לא ידוע לרבים, על מקרה נפלא שארע עם ה'חזון איש' ביום הפורים.

אל ה'חזון איש' היו באים בחורים שונים לשוחח עמו בלמוד ולקבל את הכרעותיו. בחור אחד היה רגיל לבוא עם כובע קש, שאינו תואם מעמד בן ישיבה. אך ה'חזון איש' לא העיר לו על כך מעולם, שכן לא רצה חלילה לפגע בו, וחכה לזמן מתאים כדי להעיר לו כראוי.

בהגיע יום הפורים, כשהגיע אותו בחור עם הכובע, פנה אליו החזון איש ואמר: "זמן רב אני מתלבט מה יהיה הדין אם שור יפגע בכובע הקש של מר ויאכל אותו. האם יחשב הדבר בגדר מזיק של 'שן', מארבעת אבות המזיקים השנויים בתחלת מסכת בבא קמא, שכן רגילה הבהמה לאכל קש; או שמא נחשב הדבר מזיק של קרן, כי הקש הוא גבוה מדי, ומשנה הדבר שבהמה תגיע עד לראשו של האדם להזיקו באכילת הקש"...

אותו בחור הבין היטב מבין המלים כי כובע קש ובן ישיבה אינם דרים בכפיפה אחת. אבל יותר מכך, הוא התפעל כיצד השכיל ה'חזון איש' להעיר על כך דוקא ביום הפורים בצורה כה מענינת.

"בואו ונשמח בכל השלמות" - אמר הבחור

לפני עשרות שנים, שמעתי ממורי ורבי, מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', על בחור בודד מכל משפחתו, שבור ורצוץ, שהגיע לישיבה לאחר השואה במצב דחוק ביותר, בלי כסף אף לצרכים המינימליים ביותר.

ביום הפורים, כאשר הגיע לביתו של רבי גרשון, כבדו ראש הישיבה לשתות מעט יין. לאחר ששתה והתבשם כראוי, פתח בדברים מרגשים בקול צעקה: "היהודי הקדוש מפשיסחא אומר שכאשר יהודי עושה מצוה צריך לעשותה בשלמות. אם כן הבה נעשה זאת למעשה: בואו ונשמח בכל השלמות!"...

המשך בעמוד הבא >>>

>>> המשך מעמוד קודם

מרב התרגשות התעלף הבחור. העירו אותו, והוא חזר על המשפט בצעקה, ושוב נפל על הרצפה מעלף. כך ארע שלש או ארבע פעמים, עד שהכניסו אותו לחדר צדדי, שם נרגע מעט ורוחו שבה אליו.

רבי גרשון אמר אז בהתפעלות, שהוא נוכח לראות מה מתחולל בתוך הפנימיות של בן ישראל. כאשר יהודי מגיע לידי שמחה, נפרץ באחת הסכר ורגשי הקדש וההתרוממות הנמצאים עמק בלבו מוצאים את דרכם החוצה. למרות השבר והיגון שאותו יהודי עטוף בהם לאחר כל מה שפקד אותו, כשהשמחה פורצת - היא פורצת עם שלהבת אש י-ה, המבעבעת ללא הרף בלבו של היהודי!

*

מצד אמי מורתי ע"ה, אנו מיחסים כצאצאיו של הגאון רבי אליקים געטשליק שלזינגר זצ"ל, מנהיג בית המדרש הגדול בהמבורג ומגדולי חסידי אשכנז.

רבי געטשליק נמנה על תלמידיו של הגאון הגדול בדורו, רבי יעקב עטלינגר זצ"ל, בעל ה'ערוך לנר'. ישנן תשובות של ה'ערוך לנר' הממענות אליו, שם הוא מכנה אותו בתאר 'מיושבי בית המדרש'. הוא גם מזכירו במכתבים בסוף ספרו על מסכת יבמות.

רבי געטשליק הביע את רצונו להורות לצאצאיו שלא להשתכר בפורים. ומדוע - משום שבעקבות השכרות בפורים, נודעה גדלותו העצומה בתורה; ומעשה שהיה כך היה:

במשך כל עתות השנה היה רבי געטשליק יושב ספון בפנתו והוגה בשקידה עצומה בתורה ללא הרף; אך עדין לא היה ידוע ברבים ההקף העצום במכמני התורה בם הוא שולט. שנה אחת ביום הפורים, כאשר 'נכנס יין', נצל רבו בעל ה'ערוך לנר' את העת לבדק את ידיעותיו בש"ס ופוסקים ו'להוציא סוד'. ואכן, התלמיד לא החטיא בשום תשובה!

גם בפורים כך: נוטעים שמחה של מצוה, שמחה של רוממות, ואת הזרעים שלה קוצרים במשך שאר ימות השנה. אותה נטיעה של התרוממות תשאיר את חותמה והשפעתה לכל ימות השנה, על ידי שמחה אמתית מדברים רוחניים.

למחרת פורים, כשפג הימנו היין, נגש אליו רבו והציע לו לשמש כמורה הוראה ודין במקום. כשנסה רבי געטשליק להתחמק ולומר "איך יש לי שיכות לזה", גלה לו רבו מה ארע עמו בפורים...

מספר במשפחה, כי כאשר נשאל על כל משנה שהיא בכל הש"ס, היה אומר את כל לשון המשנה עם פרוש הברטנורא והתוספות יום טוב בעל פה! מאז אותו המעשה, היו משחרים לפתחו עם שאלות שונות בעניני תורה והלכה, ולא יכול היה להתחמק כפי שנהג עד מקרה זה. לכן הזהיר את צאצאיו כי אם אינם מענינים שידעו עליהם כי הם תלמידי חכמים - שלא יעזו להשתכר!...

זוהי שמחה של פורים! שמחה שמביאה בכנפיה התעלות למשגי רוממות. זוהי למעשה התועלת של פורים, כנגד שפלות הדעת והפחיתות שבקש עמלק להחדיר בנו.

"רבי, נטיעה של שמחה נטע"

חדוש נפלא אמר הגאון רבי יוסף רוזובסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'אור ישראל' לצעירים, אחיו הצעיר של מרן הגאון רבישמואל רוזובסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז':

חז"ל מספרים (מגלה ה, א) שרבי נטע נטיעה בפורים. הגמרא שם שואלת כיצד נטע רבי בפורים שאסור במלאכה, ומתרצת "רבי, נטיעה של שמחה נטע".

תמה רבי יוסף על דברי הגמרא: רבי הקדוש, נשיא ישראל, שהיה ידוע בעשירותו הגדולה, ומן הסתם נתן לשער שבאו כל העניים לקבל ממנו מתנת יד בפורים - לא מצא זמן מתאים יותר לנטע עץ חוץ מעצומו של יום הפורים? אתמהה!

אלא, באר רבי יוסף, בודאי באה הגמרא ללמד כאן משהו עמק יותר. לכל חג וחג יש את הנטיעה שלו: פסח הוא נטיעה של אמונה, שבועות הוא נטיעה של אהבת התורה, ראש השנה הוא נטיעה של יראת שמים ופחד הדין, יום הכפורים הוא נטיעה של כפרת עוונות, וסכות הוא נטיעה של אהבת הבורא אלינו, אהבה שמגיעה לשיאה ביום שמחת תורה, בו אנו לא רוצים להפרד מאבינו מלכנו.

רבי למד אותנו שפורים הוא עת נטיעה של שמחה! לא די לשמח עם הנס שהיה בעבר, אלא יש לדעת כי להערכת התורה ולשמחה של מצוה - יכול האדם לזכות בפורים!

כשנוטעים באדמה, אין מיד תוצאות בשטח. הנטיעה היא רק השלב ההתחלתי. גם בפורים כך: נוטעים שמחה של מצוה, שמחה של רוממות, ואת הזרעים שלה קוצרים במשך שאר ימות השנה. אותה נטיעה של התרוממות תשאיר את חותמה והשפעתה לכל ימות השנה, על ידי שמחה אמתית מדברים רוחניים.

זוהי העבודה שלנו בימי הפורים - להרחיב את הלב ואת הדעת לאפיקים רוחניים. כך נמחה את שיטתו ודרכו של עמלק, שנסה לקרר ולצנן אותנו מעבודת השם. כשאנו נתרומם ונתעלה מהבלי הזמן, זו תהיה התשובה המוחצת כנגדו וכנגד שיטתו.

*

כשעוסקים בנושא זה, מן ההכרח להזהיר מפני הליצנות העלולה לחדר בחג הפורים. היצר הרע מנסה להכשיל אותנו דוקא בדבר הנורא הזה, שכנגדו תקן עצם החג.

הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, אב"ד פתח תקוה, ספר כי בהיותו בחור השתתף בסעדת הפורים במעונו של מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל'.

בחורים רבים הגיעו לחג את חג הפורים במחצת רבם. אחד הבחורים, שהיה עלוי נפלא, אמר את כל הפרק הראשון בגטין בחרוזים, ואז החל משמיע 'פורים תורה': נאמר בפסוק (שמות יז, יא) "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל". וקשה, איך הרים משה ידו; הרי אמרו בסנהדרין (נח, ב) "המגביה ידו על חברו, אף על פי שלא הכהו, נקרא רשע"?

עוד המלים על שפתיו, קם רבי ברוך בער ממקומו ומחה כנגדו בנחרצות: "ליצנות, ניט ביי מיר אין שטוב (- ליצנות, לא אצלי בבית)!..."

ולא הסתפק רבי ברוך בער במחאה, אלא עמד וגרשו מביתו!

"לאיזה בעל-בית אין ששה כסאות", התאונן החפץ חיים

נסים באמרה חריפה משמו של מרנא ה'חפץ חיים' זצ"ל.

הנה על הפסוק "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק", מפרש רש"י הקדוש: "נשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כלו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם".

הרב רבי רפאל וולף שליט"א, נאמן ביתו של מרן ראש הישיבה, הגאון רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל, מספר כי יש תחת ידו העתק ממכתב של מרן ראש הישיבה זצ"ל, אותו שגר לדודו, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. בתוך הדברים כותב הרב שך כך:

"שמעתי מהגאון הצדיק בעל 'חפץ חיים' שליט"א דבור אחד, ומראין הדברים איך הוא רחוק מאתנו, ועד לאיזה מדרגה הגיע...

"...שפעם אחת קרא אליו את הרב רבי משה קינשיכער מראדין, ושאל אותו מדוע אנחנו מחרישין, הרי אין כבוד שמים בעולם כי אין הכסא שלם ואין שמו שלם.

"ואמר לו בזה הלשון: וועלכע בעל הבית האט ניט קיין זעקסט שטולען - אונד דער מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, האט ניט קיין איין שטול אגאנצען!..."

ובתרגום לעברית: איזה 'בעל הבית' אין לו לפחות ששה כסאות, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אין לו כסא אחד שלם!...

ומסים שם הרב שך ש'הדברים חודרים מאד'!

הגאון רבי מאיר צימרוט שליט"א, מספר כי אחיו שאל פעם את מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, מדוע אינו 'מפרגן' לעצמו כסא עם משענת נורמאלית ורגילה. השיב לו הרב שטיינמן בחדות: להקדוש ברוך הוא אין כסא שלם, ואני אשב על כסא עם משענת".

היה בזה רגע של גילוי לב, וחשיפת סוד מדוע אינו ישוב על כסא שלם...

אכן עלינו לקחת את הדברים ללבנו ולזכור כי הקדוש ברוך הוא מצפה שנתקרב אליו ונלחם בקרירות העמלקית המונעת אותנו מלעבדו כראוי!

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' פרשת בשלח)

כשהתעורר ועמד ליטול ידיו בשחרית, החל לומר 'מודה אני'. רבי יחזקאל אינו ממלמל מבלי להרהר, ומתחיל להתבונן: 'על מה בעצם אני מודה? הרי הוגליתי מביתי, נזרקתי מעירי, נענשתי על לא עוול בכפי...

ליהודים ניתנה מתנה יקרת ערך כדי להתמודד עם החיים ודאגותיהם. אי אפשר למשש אותה בידיים אך היא מורגשת היטב, וניתנת למימוש מיידי. קוראים למתנה הזו 'אמונה'

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"הוֹדִעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶךָ וְאֵדָעֲךָ" (שמות ל"ג, י"ג)

מהלך החיים שלנו, סובב סביב רשימה ארוכה של נושאים ומטלות העומדים על סדר היום. משפחה, שאיפות, לימודים, עבודה, בריאות, פרנסה, ועוד ועוד. מכלול שלם של נושאים ועניינים העומדים לפתחו של כל יהודי מדי יום, כשאליהם מתלווה תחושת דאגה תמידית...

לכולנו יש דאגות. מה יהיה עם הכלכלה ומה יהיה עם הביטחון, מי מבטיח שההסעה תגיע בזמן, וכיצד נדע שהבן שלנו מתגבר על הקשיים הלימודיים. התמודדויות הגורמות לחשש הזוחל ומחלחל, קונה שביתה ועשוי לגרום לאיבוד שליטה - כי באמת לא הכל הולך כמו שרוצים, ולא פעם נערמים קשיים חדשים ולא צפויים, בנוסף על אלה הצפויים מתחילה...

ליהודים ניתנה מתנה יקרת ערך כדי להתמודד עם החיים ודאגותיהם. אי אפשר למשש אותה בידיים, אך היא מורגשת היטב, וניתנת למימוש מיידי. קוראים למתנה הזו 'אמונה'. האמונה נותנת לנו כוחות, האמונה מעניקה לנו יכולות, חשיבה על בסיס האמונה נותנת לנו את הכלים והיכולות לשרוד ולהתמודד, להתאמץ ולהצליח. האמונה היא עיקרון יסוד ברור ביהדות, שאנו מאמינים כי יש בורא לעולם, שמנהל ומנהיג ומכוון וקובע את כל המתרחש בו בכל רגע. מתנת האמונה שייכת לכל יהודי, בכל גיל ומצב. האמונה לא ניתנה רק ליהודים חשובים או עובדי השם מופלגים. ההיפך הוא הנכון - הרי כל יהודי, גם מי שלא התחנך על אדני התורה, ימצא עצמו ברגעים קשים זועק "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", תוך מסירות נפש על האמונה, הוא מתחבר לאביו שבשמים, מאמין עד כלות הנפש כי בורא עולם חי וקיים!

השגרה עשויה להשכיח את העובדה הברורה הזו, החיים בעידן טכנולוגי ואוטומטי, מלא במוסכמות שונות ועמוס בטרדות ודאגות, עשויים לגרום לחשיבה כי העולם מתנהל כמעט מעצמו, ישנה שגרה פעילה, וקשה לחוש ולהיזכר כי אבא שבשמיים מנווט ומנהל את כל הקורה סביבנו... אך אם נתבונן ונשקיע בכך מחשבה ותשומת לב, נגלה את נוכחותו של בורא עולם חיה וקיימת במעמקי הלב, ונגרום לאמונה בו להיות נוכחת, פעילה ומובילה בתוך שגרת היום שלנו. אז, נהיה רגועים ושלווים בהרבה, לא נחוש כי כל קושי יוצר טענות ותלונות, לא נראה בכל התמודדות מין חוסר מזל אישי, כי אנחנו כבר יודעים שזה באמת לא תלוי בנו...

כל העוצמות שלנו ניתנו לנו במתנת חינם מידי הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן חיים ומעניק עצה ותבונה, הוא המכוון, המניע והקובע, הוא לבדו יקבע את תוצאת הטיפול הרפואי, ההצלחה במבחן, הקבלה לעבודה וגם האם הבנק יסגור עלי את הדלת ברגע האחרון... את הכל הוא מנהל. רק הוא! אנחנו מסתובבים כאן, פועלים ככל יכולתנו בכוחות די דלים, שגם אותם קיבלנו רק ממנו כדי שנשתדל ונעשה את שלנו, כי כך צווינו לעשות. אבל למעשה, רק הוא קובע, רק הוא מכריע, רק הוא מנהל. וכיון שהוא האבא הטוב שלנו - גם אין ספק שכל מה שהוא קובע ומניע זה לטובתנו, אם נבין למה, וגם אם לא!

חלק נרחב מפרשת השבוע, עוסק בחטא העגל הידוע. לרגע נדמה כי העולם מאבד שליטה. משה רבינו - נביא השם - איננו, השעות נוקפות, וגם השטן הטרדן אינו נח... אבל דווקא בשעות קשות, כשהעתיד חשוך והאופק אפל, דווקא אז ניתנה ליהודי מתנת האמונה, להתחזק ולהאמין שיש בורא לעולם, ולכל דבר יש סיבה ותכלית, שבני אנוש קרוצי חומר לעולם לא יוכלו להבינן, והן המכוונות וקובעות את תוכנית הבריאה האלוקית.

יהודי מאמין, יש לו עמוד איתן להישען עליו, הוא אף פעם לא לבד. הוא יודע שכל מה שעובר עליו מתוכנן לפרוטרוט, וכפי שיש סיבה - יש לה מסובב, והוא יודע ומבין ועושה הכל לטובתו. אין פלא כי הוא מסוגל להחזיק מעמד, אין חידוש בכך שהוא לא נשבר - הרי הוא מאמין, הוא יודע שיש סיבה והכל בעצם בסדר, הוא רק עדיין לא רואה למה וכיצד! אני מאמין באמונה שלימה וגם אתה, וכולנו. יש בורא לעולם, יש לנו על מי להישען - רק על אבינו שבשמים!

מכתב מצמרר במרפסת

שעת ערב מוקדמת, בבית משפחת כהן בבית שמש. לא מכבר שמעה האם את הבשורה המרה, כי הנוראה שבמחלות מקננת בגופה. הכאבים הולכים וגוברים, הייסורים הפכו לדבר שבשגרה, אך דווקא בזמן הקשה ביותר, מתגלה האמונה במלוא יפעתה, נוסכת כוחות ונוטעת עוצמה. לרגע אין שם מחשבה 'למה דווקא אני', לרגע אין פקפוק 'מדוע דווקא אנחנו'. ההיפך, עוסקים בלמשש את נוכחות הקדוש ברוך הוא בעולם, בחיפוש אחרי הנקודות המשמחות בתוך המנהרה האפלה. עם כל הקושי, התאזרה האם בגבורה להתחזק באמונה, ולהנחיל לילדיה ערכי נצח, למנף את התקופה הקשה לחיזוק באמונה, להפוך את הימים הכאובים למוארים ומאירים באור האמונה. הן זו ההזדמנות הטובה ביותר להנחיל לילדיה את האמונה, את ההבנה שיש בורא עולם המשגיח עלינו בטובו ודואג לטובתנו ולמעננו, וכך יצא לדרך מבצע 'הסיפור היומי'.

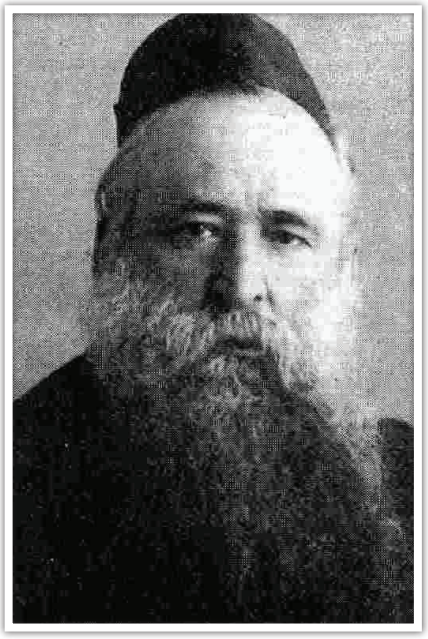

האם היתה הראשונה שהכריזה: "היום הייתי אצל הרופא וחששתי מאד מהטיפול, אבל לבסוף בורא עולם עזר לי והקל עליי, וזה לא כאב לי כל כך כמו שחששתי... הרגשתי שהאייבישטער היה אתי בתוך חדר הרופא!", אמרה בהתרגשות והוסיפה: "היכן הרגשתם אתם את הקדוש ברוך הוא היום?". אחת הבנות השיבה מיד: "הלכתי ברחוב, וראיתי לפניי כלב גדול ומפחיד מאוד. רעדתי ממש, ואז הרגשתי איך הקדוש ברוך הוא מורה לכלב להסתובב לצד השני ולהתרחק ממני". "שימחת אותי!", הודתה לה האם בחום, והחלה להקשיב לסיפורה של בת החמש, שהעידה בלשונה המתקתקה: "אני ממש הרגשתי, באמת, איך האייבישטער עוזר ליי". כך בת הארבע, כך בת העשר. כל יום, כל ילד, הגיע הביתה בשמחה ופיו מספר סיפור של אמונה, כיצד חש היום את יד השם הדואגת לו, כיצד ראה בחוש כי בורא עולם אתו. מכל הסיפורים יחדיו עלתה הצהרה במנגינה אחידה: "ה' הוא האלוקים"...

כשאמא מלווה את הילדים למיטה, מתלווה לחיוך עוד תובנה משמעותית לחיים. "גם היום הרגשתי: יש בורא עולם בעולם, אין עוד מלבדו!".

היה זה בכ"ו באדר א' תשע"ד. ביקור הרופאים בבוקר היה קצר ותכליתי, בעל מסקנה עגומה במיוחד. "תקרא לילדים לבוא להיפרד מאמא", אמרו הרופאים לבעלה, יבלחט"א ידידנו הר"ר שלמה כהן שליט"א, "שיספיקו לומר לה שלום..." באותו יום הגיעו הקטנים לביקור אחרון, ביקור מרגש של פרידה מאם אהובה, מלא בדמעות אך מלא גם בכוחות של אמונה. ביום המחרת היו אמורות לבוא הבנות הגדולות, אלא שנטרפה השעה, והיה חשש כי הביקור כבר לא יוכל להתקיים...

המשך בעמוד הבא >>>

<<< המשך מעמוד קודם

היא יצאה למרפסת, מלווה בבעלה, מבקשת לשאוף אויר צח. 'אולי תכתבי להן מכתב פרידה?' הציע, 'אם כבר בלתי אפשרי לעשות פגישת פרידה, אולי כדאי שתכתבי להן כמה שורות שיזכרו אותך?'

אפילו דף ראוי לשמו לא היה בסביבה, וכהרף עין נקנה בקיוסק הקטן שבכניסה פנקס קטן. דפים מועטים, שורות צפופות, ריקות ונמוכות קומה, אולי לא הצורה הכי מתאימה בה תכתוב אמא שורות פרידה מילדיה בידיעה ברורה כי לא תראה אותם יותר לעולם, וזו צוואתה האחרונה אליהן...

היא לקחה את העט בידה, חשבה רגע בודד, והחלה לכתוב במרץ. למכתב הזה לא היו טיוטות, לא קדמו לו הכנות, לא נערכה התייעצות לפניו. הוא אותנטי לחלוטין, נכתב מתוך הלב, מבטא בעט את התחושות והכוחות רוויי האמונה שהיו בה, עד הרגע האחרון ועד בכלל.

היא לא נדרשה לכתוב ולמחוק, לא ביקשה להצטעצע בלשונה. מטבעות של אש יוקדת אמונה היא חורטת על השורות, העט נע במרץ, חורט בהן בקולמוס של דם, טובע בהן מבועים של אמונה. זהו מכתב שנכתב בדקות ספורות, אך ההתבוננות בשורות ובמה שביניהן מטעינת כוחות ונוטעת עוצמות גם למצבים הקשים ביותר, כי הוא מלא בפנינים ומרגליות מלאות חיזוק ואמונה, שהבליחו מתהומות הרגשות רגע לפני הפרידה:

'לבנותי היקרות לי מאוד, כל אחת ואחת בלבי קשורה ואהובה.

היום הרופאה אמרה לי 'להכין' את המשפחה. חשבתי לעצמי שגם ביהדות יש הכנה. הכנה למצוה, הכנה לשבת, הכנה לכל דבר, כי כשמתכוננים זה מצליח יותר ומצליחים לתפוס הרבה. בכלל כל שהותנו בעולם הזה, היא הכנה לחיי נצח.

וזה מה שאני מרגישה. זה שאנחנו נמצאות פה רק לצורך הכנה לחיים הנצחיים, והעולם הזה הוא פרוזדור שצריך לנצל אותו לעיקר, לנצח.

וזה מה שניסיתי להנחיל לכן כל החיים, לחיות בשמחה כל הזמן, בכל רגע ובכל מצב, עם אמונה איתנה בבורא העולם שהוא מקור הטוב ואין עוד אבא רחום וטוב בשמים והוא מקור הרחמים וכל מה שהוא עושה לנו, הכל זה רק טוב!!!

תצורנה קשר אישי אתו - עם הרבונו של עולם, תדברנה אליו כדבר איש אל רעהו, בקשנה הכל, תאהבנה אותו אהבת עולם. יחד עם זאת, אנו לא מתייאשים!!!

אנחנו ממשיכות לקוות ולהתפלל בלי הפסקה. ה' יכול לעשות הכל בן רגע! היד ה' תקצר?

מחכה מאוד לחזור הביתה בקרוב בריאה ושלימה, מפרסמת יחד איתכן את הניסים הגלויים!

שלכן באהבה רבה,

מאמי'.

- - -

כך מסתיים לו מכתב הפרידה המרגש, כך הוא נגמר. עשר שעות אחרי כתיבתו כבר הסתלקה כותבת השורות לישיבה של מעלה, אך המכתב מעיד על האמונה היוקדת עד הרגע שאחרי האחרון, מתוך הבנה והפנמה שבורא עולם מכוון ומסדר את הכל ויכול לעשות הכל, ועושה עבורנו את הטוב ביותר גם אם זה להיפרד מאמא צעירה...

בעוד מספר ימים, ימלאו שנתיים לפטירתה של האשה החשובה הזו, מרת שרה שאשא ע"ה ב"ר דוד צבי ז"ל כהן, שנפטרה בכ"ז אדר א' תשע"ד, ויהיו הדברים לעילוי נשמתה.

כי החיים שלנו מלאי אתגרים והתמודדויות, קשים ומורכבים מאוד לפעמים, מלאי מהמורות ומצוקות. אבל אם אדם מחזיק חזק בעמוד האמונה, אם הוא מרגיש מחובר ומקושר בכל רגע לבורא עולם, אם הוא חש כיצד 'גם שם ידך תנחני' ובורא עולם אתו בכל מצב ובכל זמן - הוא נמצא בעולם קל בהרבה, החיים שלו מוארים באור אחר גם בעומק האפלה.

הקשיים אותם קשיים, אך הם הופכים לאפשריים, לעבירים. גם לכתוב מכתב מלא באמונה ושמחה רגע לפני הסוף המר - זו משימה אפשרית כשכל החיים מתנהלים מתוך תחושה קיימת וניתנת למישוש כי בורא עולם כאן לצידי, תומך בי והולך אתי גם עכשיו, עם כל הקושי ולמרות כל הכאב!

עם אמונה יוקדת, עם קשר תמידי חי ורציף עם הקדוש ברוך הוא, עם הבנה כי בכל מצב יש מישהו מלמעלה שמוביל ומכוון, מנהיג ומשגיח - אפשר גם אפשר לעבור את כל החיים בשמחה, באושר, ברוגע, בשלווה ובנחת. כי כל הקשיים מלווים בביטחון שוטף, יש להם יד מכוונת ומדריכה הרוצה רק בטובתנו, ולכל דבר בעולם יש סיבה מוצדקת ללא צל של ספק!

כשיהודי חי את חייו מתוך אמונה בוערת, ויודע באופן בהיר ונהיר שבורא עולם אתו בכל מצב, ואבא שבשמים רוצה בטובתו למרות כל קושי, הוא לא מתבלבל, הוא לא נשבר, הוא בוודאי לא מתייאש. הוא מלא באמונה, אפוף בחיזוק, ובטוח שיצליח להתמודד, כי אבא אתו!

מזל טוב משולש?

אל ביתו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, רב הקהילה החרדית באופקים, הגיע אברך יקר, וכבר בכניסתו ניכר כי הוא שרוי בכאב גדול. אך ניתנה לו רשות הדיבור, והוא מיהר לספר על כך שהוא נשוי כבר כמה שנים וטרם זכה לישועה, ביתו עודנו ריק מצהלות ילדים עליזים... 'כבר ניסינו כל כך הרבה דברים ועדיין לא נושענו,' אמר האברך, 'לא נותר לי אלא לפנות לכבוד הרב...'

הרב האזין בקשב רב, והציע לו בחום: 'הבה ניכנס לרכב וניסע למקום שקט', הציע, 'בוא נדבר על זה קצת...' בדרכם, החל הרב משוחח עם האברך: 'ראה נא. אתה בא אלי לבקש את עזרתי, בנושא שאין לי כל יכולת לעזור לך. הבה נחשוב מי כן יכול לעזור לך...'

האברך הנהן, והרב המשיך: 'המצב נראה לך אבוד, אבל הוא לא באמת אבוד, כי בניגוד אלי, יש כן מישהו שיכול לעזור לך. הרי יש לך אבא שבשמים, יש לך על מי לסמוך, יש לך על מי להישען, הלא מפתח של חיה בידיו, רק בידיו!'

עודם מדברים, והנה הגיע הרכב ליעדו. 'אני מחכה לך פה, לא בורח לשום מקום...' אמר הרב פינקוס בחיוך רחב, 'צא לסיבוב, ותחשוב על כל מה שקורה סביבך. תראה כמה דברים טובים יש לך, תראה כמה חלקים מחייך מתנהלים כשורה, ותחשוב מי ברא את אלה, מי נתן לי את כל זה...'

הרב עצר לרגע, מאפשר לשומעו לחרוט את הדברים בזכרונו. אחר כך הוסיף והדריך: 'תתבונן שיש לך אבא, תפנים עמוק לתוך הלב שיש בשמי מעל בורא עולם, נותן ומחיה, קובע ומכריע. אני יודע שאתה מאמין שהוא קיים, אבל כדאי להתבונן שוב ולהפנים שהוא נתן לך את הנסיון הזה להיות חשוך בנים, והוא רואה וחי ומרגיש את כאבך כי עמך הוא בצרתך. כשתרגיש שהפנמת זאת על כלות הנפש, פשוט תדבר אתו כפי שמדברים עם אבא, ותבקש שיושיע אותך...'

היא לקחה את העט בידה, חשבה רגע בודד, והחלה לכתוב במרץ. למכתב הזה לא היו טיוטות, לא קדמו לו הכנות, לא נערכה התייעצות לפניו. הוא אותנטי לחלוטין, נכתב מתוך הלב מבטא בעט את התחושות והכוחות רוויי האמונה שהיו בה

האברך יצא, והרים עיניים אל על. למעלה משעה התבונן: 'הלא זכיתי בסך הכל לחיים טובים - אני בריא! יש לי משפחה! אני מתפרנס בכבוד! הן כל זה לא קרה מעצמו, אבא שבשמים! אתה נתת לי את כל זה בטובך! אתה לצידי כל ימי חיי, אתה גידלת ורוממת אותי, נתת לי את כל מה שיש לי. אנא, אבא, בטובך! היפלא ממך לזכותני בשלישיה? אנא, זכני להסיר מעלי גם דאגה זו, ופקדני בפקודת ישועה ורחמים!'

האברך חזר אל הרב כשחיוך על שפתיו ועיניו לחות מדמעות. 'זכית להרגיש קרבת אלוקים,' אמר הרב, 'זכית להפנים כי אבא שבשמים איתך, והוא נתן לך את הניסיון ויעזור לך להתמודד אתו בהצלחה, וגם ייקח אותו ממך בבוא העת, בעזרת השם בקרוב!'

פחות משנה חלפה, פחות משנה! עד שמקהלה של שלושה עוללים רכים, 'זימרו' בבכי שאין מתוק ממנו בחדר הלידה. 'מזל טוב כפול ומשולש!', אמרו הכל להורים המאושרים שזכו לחבוק שני בנים ובת, 'רק נחת, רק נחת, תזכו לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים!' איחלו מכל הלב...

ביום ראשון, י"ב אדר א' תשע"ו, נערכה חתונה מרגשת במיוחד באולמי 'ארמונות וולף' בירושלים. הכלה היתה הבת שנולדה באותה ישועה פלאית, והאב - המחותן המאושר הוא שהעיד באוזני באי השמחה על הסיפור במלואו. כיצד הפנמה והתחברות לאבא שבשמים יצרה ישועה, איך תפילה באמונה יוקדת הובילה לשמחה משולשת, הנמשכת בחתונה הנוכחית...

את הסיפור שמענו מהמגיד מישרים הרה"ג רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א,

המשך בעמוד הבא >>>

>>> המשך מעמוד קודם | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

המכיר את הפרטים מקרוב. אך עבורנו נותר המסר חי ומפעפע, בוער ומאיר: הקשיים שלנו בעולם הזה, אינם טעות או מקרה בעלמא. הם נועדו לגרום לנו לפקוח עיניים ולשאת אותן אל על, להביט ולהבין ולהתבונן כי אבא שבשמים מנהל את העולם הזה ברחמיו, בורא עולם מכוון מה קורה כאן, הקדוש ברוך הוא יוצר את כל המתרחש סביבנו, מסיבות טובות מאוד שלא תמיד אנחנו יכולים להבין...

אנחנו יכולים להקל על עצמנו, אם נבין זאת, אם נפנים את זה עמוק אל תוך הלב. אם האמונה תיקוד בנו ביתר שאת, הכאב הנלווה לנסיון יפחת, כי ההבנה שלנו שהנסיון לא מקרה אלא מכוון תסייע לנו לעבור אותו בשלום, לצלוח את הקושי במינימום כאב.

האמונה גם מגדילה מאוד את הסיכוי להיוושע, פותחת עבורנו את הדלתות למעלה. כשנבין שאבא שבשמים שלח לנו את הנסיון הזה - נוכל לדבר אליו, נוכל לבקש ממנו, נוכל לפעול אצלו ישועות גדולות מהמצוקות המעיקות עלינו. האמונה מאירה לנו את החיים באור בוהק, ולא פעם גם פותרת ומאירה את חיינו לנצח נצחים!

'טייערע אידן, הארציגע אידן, האט'ס אמונה האט'ס אמונה אין בורא כל עולמים!' ('יהודים יקרים ולבביים! התחזקו באמונה בבורא כל עולמים!)

ריקוד בצינוק

היה זה בשנת תרפ"ח. הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, הגיש בקשה להשתחרר מרוסיה הנצורה ולעלות לארץ ישראל, אך השלטונות לא ראו זאת בעין יפה, ובשנת תר"צ נשפט בעוון מרד ונשלח לעבודות פרך בסיביר הרחוקה והקפואה. בחלק מהזמן נאסר בצינוק קטן וצפוף, שם שהה בתנאי אסתטיקה ירודים להחריד ובלי כל יכולת לחשוב אפילו בדברי תורה.

באחד הימים, כשהתעורר ועמד ליטול ידיו בשחרית, החל לומר 'מודה אני' כמנהגו של כל יהודי מדי בוקר. רבי יחזקאל אינו ממלמל מבלי להרהר, ומתחיל להתבונן: 'על מה בעצם אני מודה? הרי הוגליתי מביתי, נזרקתי מעירי, נענשתי על לא עוול בכפי. אני יושב בצינוק נורא ומצחין, ואפילו להרהר בדברי תורה או להתפלל אסור כאן. על מה אני מודה?'

הוא מוסיף להרהר תוך כדי אמירת המילים 'שהחזרת בי נשמתי בחמלה', ועדין אין פיתרון לשאלה המנקרת בו. ואז אמר את צמד המילים החותמות 'רבה אמונתך', ומיד ניצת זיק בעיניו. 'אה, על זה אני מודה, בוודאי, פשיטא שיש להודות על כל גרם אמונה שיש בי, ועל אחת כמה וכמה ש'רבה אמונתך' - שאני מצוייד בכמויות גדולות של אמונה... אני מודה על המתנה שקיבלתי להיות יהודי מאמין, על כך אני מודה!' הרהר, ויצא בריקוד ב'מרחבי' הצינוק הצפוף...

הבה נשמח, נודה ונעריך: יש לנו את היכולת להאמין, להתחבר, להישען, להרגיש שיש לנו אבא שבשמים, יש לנו על מי לסמוך! אשרינו מה טוב חלקנו, שאנו יהודים מאמינים בני מאמינים!

מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי

>>> המשך מעמוד 3 | הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א על חג הפורים

ומאחר שימי הפורים הם זמן קבלת התורה מאהבה, לכן בימים אלו יש להרבות באהבה ואחווה בין איש לרעהו, כיון שלצורך התורה צריכים מידות טובות, ולכן יחד עם מה שקיימו וקיבלו את התורה מאהבה, תיקנו גם משלוח מנות ומתנות לאביונים לחיזוק המידות הטובות, והרגל נעשה טבע, כשעושים מעשים טובים מתוך מידות טובות זה מחזק את המידות הטובות. זה הכלל, כשאדם עושה מעשה טוב מתוך אהבת המעשה הטוב מתחזקת בו המידה הזאת, וככל שעושה יותר מעשים טובים, נעשה יותר ויותר טוב.

וזו היא עצה להצלחה בתורה, כדי לזכות שתהא קבלת התורה מאהבה צריכים מידות טובות, שלא יהיו לאדם דרישות, וירגיש שלא מגיע לו כלום, ויוותר לאחרים, ויאהב כל אחד ואחד, אלו הן מידות טובות הנצרכות לקבלת התורה מאהבה.

ההנהגה בפורים

והנה כתוב בספרים כי השפעת המועדות חוזרת בכל שנה ושנה, שאפשר לזכות שוב למעלות שהיו באותו הזמן, ובימי הפורים שקיבלו את התורה מאהבה, זהו זמן המסוגל, שיכולים לזכות בו לתורה מאהבה, וצריכים לנצל את הזמן המסוגל לזה.

וב"ה בשנים האחרונות בהרבה ממקומות התורה קובעים סדרי לימוד בפורים, אפילו אברכים בעלי משפחה, ושמעתי שגם בחוץ לארץ יש מקומות שלומדים סדרים שלמים בפורים, בלילה וביום, ועל ידי זה רואים ישועות! אנשים שזקוקים לישועה זוכים לישועה בזכות לימוד התורה בפורים, זוהי המעלה של תורה בפורים.

כמובן שצריכים גם לקיים מצוות היום, וצריך להיות בשמחה ובמצב רוח טוב, שהתמדת התורה תהיה מתוך אהבת הבריות ומידות טובות, ושלא יהיה על חשבון מישהו אחר, שבני המשפחה לא יסבלו מזה, וגם הם ירגישו אווירה שמחה בפורים.

ועוד יש לדעת בענין שמחת פורים, הנה אמרו חז"ל (מגילה ז', ב') חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו', ופשוט כי תכלית השמחה הוא להגיע על ידה לאהבת השם ולקבלת התורה מאהבה, וכן הביא הביאור הלכה סימן תרצ"ה מדברי המאירי "שלא נצטוו" על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג, שיגיע מתוכה לאהבת השם יתברך, והודאה על הניסים שעשה לנו".

אבל יש שבאים מתוך השמחה לקלות ראש ופריקת עול, וצריכים לדעת מה שכתב הביאור הלכה בשם חיי אדם כי "היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות בנטילת ידיים וברכה וברכת המזון או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיו לשם שמים", היינו שאם יש חשש ששמחת פורים תגרום איזה זלזול ופריקת עול במשהו, יצא שכרו בהפסדו, ואין על זה שכר, רק הפסד, ולדאבוננו הרבה מהציבור נכשלים בזה.

והנה ימי הפורים נועדו להרבות באהבה ואחווה, אבל יש כאלה שלהיפך, בפורים מתירים לעצמם לפגוע במי שיש להם חשבון איתו, ועושים ליצנות או אונאת דברים, על ידי "עיתון קיר" וכיוצא בזה. צריכים לדעת שאין לזה שום היתר! וכבר דיברתי על זה הרבה פעמים וסיפרתי עובדות על אלו שעשו דברים כאלו בפורים, אפילו מעשים שאינם חמורים כל כך, אבל היה איזה זלזול בבין אדם לחברו, ולבסוף נענשו בעונשים משונים שלא כדרך הטבע.

עיקרם של ימי הפורים הוא תורה ומידות טובות, וזו הזכות הגדולה לכל אחד ואחד, שנזכה באמת להתחזק בתורה ובמידות טובות. תחילת השמחה היא באדר, וממשיכים אחר כך בניסן, כמו שכתב רש"י בתענית (כט, א) משנכנס אדר - ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח, חודש ניסן הוא גם זמן של שמחה, שהיו בו ניסים, ולאחר מכן באים ימי הספירה שהם זמן של חיזוק והכנה לקבלת התורה.

יהי רצון שנזכה כולנו להתחזק בכל הדברים הצריכים חיזוק.

(מתוך עלון 'דרכי החיזוק', תשע"ז)

חדש בקו השיעורים של 'דרשו':
שני שיעורים יומיים באידיש
• לפי סדר 'הדף היומי בהלכה' •
077-2222-666 או 4992* - שלוחה 1/3

לפני מספר שנים הייתי בצאנז בנתניה עם הילדים שלי, והמתנתי לאדמו"ר בצאתו מבית המדרש. כשעבר על ידי, הצבעתי על ילדי ואמרתי לרבי שהם בני הנינים של הרב חיים געלב. פניו של הרבי אורו. הוא התרגש מאוד

סיפורים מקורות חייו של גבאי הצדקה המיתולוגי באר"ב, הרה"צ רבי חיים געלב זצ"ל
על מסירות נפשו למען מצוות הצדקה, לא רק בימי הפורים

יעקב א. לוסטיגמן

היה זה לפני למעלה מ-120 שנה. אל מעון קודשו של הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא, נכנסה יהודיה ובידה החזיקה את ידו של בנה הקטן. "רבי", אמרה לבעל ה'דברי יחזקאל', "בעלי נסע אל מעבר לים, וכעת חפץ שאצטרף אליו ואתגורר עמו באמריקה. יש לו שם עבודה מסודרת והוא יוכל לפרנס אותנו בכבוד, אבל מה יהא על בני הטהור? כיצד יוכל להחזיק ביהדותו באמריקה אשר רבים חללים הפילה?...

"נתן הרבי את עיניו הטובות בילד החמד אותו הכיר עוד קודם לכן, לקחו אליו והושיבו על ברכיו באומרו: "אמריקה לא תעשה שום דבר רע לחיים שלו. אמריקה לא תשפיע עליו לרעה כלל וכלל".

* * *

"הילד הזה", מספר הרב שלום יכנס, מפעילי 'דרשו', "הילד הזה היה הסבא רבא שלי, הרה"צ רבי חיים געלב זצוק"ל, שהיה מוכר בארה"ב כיהודי של צורה, וכאדם שהשפיע רבות על מצבה הרוחני של יהדות ניו יורק בפרט, ויהדות ארה"ב בכלל. את הלהט החסידי שירש מהוריו ומרבותיו, הטביע

ביהדות אמריקה, את הרטט שאחז בו לכל דבר שבקדושה הרעיף על כל הסובבים אותו, ורבים בניו יורק ומחוצה לה, זוכרים עדיין זיו את פניו המאירות ואת ההשפעה העצומה שלו עליהם ועל רבים אחרים".

הרב געלב מצא את פרנסתו הדחוקה ממאפיה שהופעלה בעיקר על ידי רעייתו. הוא עצמו לא מצא זמן לעזור לה בניהול העסק ובקידומו. את כל חייו הקדיש למען הכלל, הוא עשה זאת בחן מיוחד, עם חיוך והארת פנים שעדיין זכורה לכל מכריו.

מאז פטירתו של הרב געלב חלפו כבר 35 שנה בקירוב, אך אלפים מילדי ויליאמסבורג של אותן שנים, עוד זוכרים אותו היטב. מדי בוקר הוא היה מגיע לחצר הת"ת, הילדים היו עוצרים את משחקיהם, ומאזינים לברכות השחר מפיו, עונים אחריו 'אמן' ולאחר מכן מתכבדים במיני מתיקה שהיה מחלק להם.

קודם לכן, וגם לאחר מכן, היה מסתובב ברחבי העיר, עובר מבית כנסת אחד למשנהו, ומקבץ מעות לצדקה. נוהג היה להחזיק בידו כיפה הפוכה, בה היו מניחים את המטבעות והשטרות. נוהג היה לומר בכל עת "כפר לעמך ישראל" - משחק מילים בעל משמעות כפולה של המילה "כפר", שנשמעת כמו ה"קאפר", מטבע קטן שהיה נפוץ באותם ימים בארה"ב, שרבים היו תורמים לו מדי יום בסכום זה. וכך היה אוסף "קאפר" ל"קאפר", מקבץ אותם יחדיו לסכומי עתק שהיה מקבץ, ומחלק למטרות שונות.

"היתה תקופה שבה ישיבת לייקווד נקלעה לקשיים גדולים מאוד, וכבר הגיעה למצב שבו היא היתה בסכנת סגירה", מספר הנין הרב יכנס. "מהנהלת הישיבה פנו אליו ושאלו אם הוא יוכל לסייע. סבא כיתת רגליו עד שמצא יהודי עשיר שהלווה לו סכום עתק, אותו מיהר להעביר להנהלת הישיבה בלייקווד, ולאחר מכן במשך מספר שנים היה מקבץ מעות במסירות נפש, כדי להחזיר את ההלוואה, עד הפרוטה האחרונה. כך היה עם ישיבת לייקווד, כך היה עם ישיבת 'תורה ודעת', וכך היה עם ישיבות, תלמודי תורה ומוסדות רבים אחרים.

"הוא היה תורם רבות גם למשפחות עניות. ליתומים, אלמנות וסתם ליהודים קשי יום. מספרים עליו, כשהכיר בעני בן טובים שיהיה בוש לקחת ממנו כספי צדקה, היה עוקב אחריו בבית הכנסת, וכשהיה תולה את מעילו בחדר הכניסה, היה סבא ממתין קמעה עד שיכנס העני אל תוך בית הכנסת, ומשלשל לכיס מעילו סכום הגון.

"אבל מעל הכל היתה לו אהבה עצומה לרבי ה'שפע חיים' מצאנז. הוא היה מתבטל אליו ועשה כל שביכולתו כדי לסייע לרבי במימון הפעילות הענפה של מוסדותיו. סכומים אדירים גויסו על ידו להקמת הישיבה בנתניה, להקמת התלמוד תורה וכן להקמת בית החולים לניאדו. הוא היה מגייס עוד ועוד כספים, ללא הפוגה.

"לפני מספר שנים הייתי בצאנז בנתניה עם הילדים שלי, והמתנתי לאדמו"ר בצאתו מבית המדרש. כשעבר על ידי הצבעתי על ילדי ואמרתי לרבי שהם בני הנינים של הרב חיים געלב. פניו של הרבי אורו. הוא התרגש מאוד, ובמשך מספר דקות סיפר לי על גודל מפעלותיו של הסבא ר' חיים געלב: "הסבא שלך תרם אלפים, אלפים רבים למוסדות צאנז", אמר לי אז הרבי. "הוא היה נותן עוד ועוד, לא שבע מעולם מהנתינה. אם הייתי רואה אותו עכשיו בין אלפי יהודים, מיד הייתי מזהה אותו. אני רואה שזכה ונכדיו וניניו גדלים בדרך התורה, ויה"ר שיקויים בכם 'בגלל אבות תושיע בנים'".

עבודת הקודש של ר' חיים געלב לא הסתכמה רק במצות הצדקה שהיתה חשובה לו כל כך עד שמסר עליה את נפשו בפועל ממש. הוא היה משקיע רבות גם בתפילתו, יודעיו ומכיריו מספרים שהיה זועק בכל כוחו בתפילה, היה מתפלל עם כל כוח הכוונה שלו, וגם היה מרבה לעורר בנושא של השתיקה בשעת התפילה, ועל אף שהיה כולו מלא וגדוש בטוב לב, לא היסס לגעור במי שדיברו בשעת התפילה, כפי שכתוב בהלכה שיש לעשות.

"כבוד גדול היה רוחש לתלמידי חכמים", מספר הרב יכנס. "מעניין לציין, שמבחורי ישיבה הוא לא הסכים לקבל סכומי כסף גדולים לצדקה. כשהיה רואה בחור ישיבה שמנסה לתרום לו כסף, היה גוער בו "ג'וסט א פני..." - רק 'פני' אחד, רק אגורה אחת. ולא היה זה מחזה נדיר שבחורים ניסו לתרום לו, כי הוא היה מאוד אהוב על כולם, ואנשים שמחו לתת לו מכספם, מתוך ידיעה ברורה שהכסף בוודאי ילך למטרות החשובות ביותר והנצרכות ביותר באותה שעה.

"על אף שגלגל מיליוני דולרים במשך השנים, הוא עצמו היה מתגורר בבית ישן ומט לנפול. אבי מורי, רבי אלתר יכנס שליט"א, מספר שבילדותו ביקש הסבא ממנו, ומנכדים נוספים, לעשות סדר עם הקבלות שקיבל מהמוסדות אליהם העביר את הכספים, והם סידרו ארגזים שלמים מלאים קבלות. אבל מכל הקבלות הללו לא נשאר כלום, כי הסבא ביקש במפורש שלאחר מותו יכניסו את כל הקבלות הללו אל קברו, כדי שאלו יהיו לו סנגוריה טובה בשמים. על אף שכל ימיו הקדיש לעבודת ה' בכל מאודו, עדיין היה מלא פחד וחשש מאימת הדין בו יעמוד לאחר פטירתו מהעולם הזה. ואכן בקשתו כובדה, ומהבית הישן והשבור בו התגורר בעולם הזה, הוא צעד לעבר ארמונות הפאר שנבנו עבורו בגן עדן, כשהוא מלווה בקבלות הרבות שהעידו אלפי עדויות על העמל והיגיעה שלו להרבות כבוד שמים, לעזור ולסייע לכל יהודי, ולהעמיד דורות של יהודים יראי ה' ומדקדקים במצוות".

'האמת שמחירו האמיתי של החפץ אינו אלא סכום פעוט, אין רצוני ליהנות משכר שבת, ולכן שלם לי רק את שוויו האמיתי'. 'איש אמת אנוכי' - טען הקונה - 'לא אשנה מדיבורי, כיון שהסכמתי לשלם אף את הסכום המופרז, הרי לך כל הסכום שסיכמנו בעד החפץ'

סייעתא דשמייא לשומרי השבת במסירות נפש

הרב ישראל ליוש

"אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם" (שמות לא, יג)

אדם עשיר עמד להשיא את בנו. הכנות רבות קדמו לחתונה, ובכללם גם קניות לרוב, החל בדברים הנצרכים ביותר כמו בגדי חול ובגדי שבת, וכלה בתכשיטים ושאר עניינים שאינם אלא לריבוי פאר והדר. כמנהגם של גבירים, האב יקנה לבנו את הכל. עשיר כמוהו לא יחסוך משהו מצרכי בנו.

סדר הקניה ייקבע לפי רוב אהבת האב לבנו. אם הבן גורם לאביו נחת, הולך בדרכו ומכבדו כראוי - אזי תענוג הוא לאביו לקנות לו את כל אשר יחפוץ, אף את הדברים הפחות נצרכים לו, ולכן ימהר לקנות אותם כדי להיטיב עם בנו לפני נישואיו. לעומת זאת, אם האב מקפיד על בנו ובליבו עליו - אזי גם אם בסופו של דבר הוא יקנה לו הכל, כמנהג בעלי בתים חשובים, הוא לא ימהר לקנות לו קודם רק די צרכו. את שעון הזהב ושאר המותרות, יקנה לו בעצלתיים ובכובד לב, רק סמוך ממש לחתונה.

עפ"י משל זה, מבאר ה'בית הלוי' את ההבדל בין פרשתנו לפרשת ויקהל. בפרשתנו נכתבה מצות השבת אחר שציווה הקב"ה בפרשת תרומה ובפרשת תצוה על הקמת המשכן, ואילו בפרשת ויקהל הקדים לצוות על השבת לפני מלאכת המשכן. הביאור בזה - אומר הבית הלוי - כי ישנם מצוות שהם מוכרחים לאיש הישראלי כמו השבת, שהרי בלעדיה אינו יהודי כלל. אך ישנן מצוות שהן לתוספת קדושה, כמו בית המקדש והקרבנות, שהם רק למעלת וקדושת בני ישראל, שהרי גם כיום שבעוונותינו הרבים אין לנו מקדש וקרבנות - יהדותנו קיימת.

אם כן, קודם מעשה העגל, כאשר היו ישראל חביבים לפני הקב"ה, נכתבה מלאכת המשכן לפני השבת, כמו אותו אב אוהב שקונה לבנו את שעון הזהב לפני הבגדים, אבל אחר חטא העגל, דומים אנו יותר לאב המקפיד על בנו וקונה לו את שעון הזהב בהכרח, לכן ציווה קודם על השבת המוכרחת, ורק לאחריה ציווה על המותרות - המשכן וכליו.

סיפר מרן הרב מבריסק זצ"ל, על נערה שלא חונכה לשמירת תורה ומצוות. לימים הכירה הנערה את בוראה וחזרה בתשובה. בהכירה את הוריה, שלא אהדו - בלשון המעטה - את שומרי המצוות, פחדה מהם, והחליטה להסתיר את דבר חזרתה בתשובה. היא שמרה מצוות בסתר, ועשתה ככל אשר יכלה אף לשמור שבת.

שבת אחת נסעו הוריה אל מחוץ לעיר, וביקשו ממנה שתפתח במקומם את בית העסק המשפחתי. לא היתה לה כל ברירה והיא הלכה לשם באונס. ממעמקי לבה הכואב נשאה תפילה לאביה שבשמיים שלא תצטרך לחלל את השבת.

תפילותיה הכנות, שבקעו מן הלב - פעלו, ונפש חיה לא פקדה את החנות כלל. לקראת הערב, בהתקרב שעת סגירת החנות, חשבה הנערה לעצמה: 'הרי כשהורי יחזרו ויראו כי לא מכרתי כלום, בודאי יכעסו עלי ויחשבו שכלל לא פתחתי את החנות, מה אעשה? כיצד אשכנע אותם שהחנות היתה פתוחה, ואיש לא ביקר בה?' עוד היא מהרהרת, נכנס אדם אל החנות וביקש לקנות חפץ קטן שערכו לא רב. כיון שלא רצתה לחלל את השבת, הפריזה במחיר ונקבה בסכום לא הגיוני כלל, בתקוה שהלה יסרב לשלם סכום כה רב על חפץ כה קטן, אך להפתעתה אמר לה כי הוא מאוד צריך את הדבר ומסכים לשלם עליו מחיר כה יקר. משראתה שסכום זה לא מרתיע אותו, העלתה עוד את המחיר ונקבה בסכום גדול יותר, אך הוא בשלו, החפץ מאוד חשוב לו והוא מסכים לשלם גם את הסכום הזה. וכך נמשכו הדברים, היא מעלה את המחיר והוא מסכים לשלם. כאשר המחיר כבר הרקיע לכדי עשרת מונים משוויו האמיתי, אמרה לו: 'המתן עדי שהורי יחזרו, וסגור איתם את העסקה', בכך רצתה לדחותו עד צאת השבת.

כאשר יצאה השבת אמרה לו: 'האמת שמחירו האמיתי של החפץ אינו אלא סכום פעוט, אין רצוני ליהנות משכר שבת, ולכן שלם לי רק את שוויו האמיתי'.

'איש אמת אנוכי' - טען הקונה - 'לא אשנה מדיבורי, כיון שהסכמתי לשלם אף את הסכום המופרז, הרי לך כל הסכום שסיכמנו בעד החפץ'.

כאשר ראתה הנערה שכה סייעו לה מן השמיים לשמור את השבת, אזרה אומץ, וכאשר הוריה חזרו - סיפרה להם על חזרתה לצור מחצבתה ועל שמירת השבת שלה. כאשר שמעו ההורים שתפילת בתם נענתה, והיא הצליחה לשמור שבת במסירות נפש עילאית כל כך, חזרו אף אם בתשובה והחלו לשמור שבת.

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

נעמד רבי חיים שמואלביץ באמצע הרחוב, כשפגזים מתעופפים מכל עבר, ופרץ בבכי למול פניו המיוסרות של הילד הקטן...

בכיו קורע הלב של הגרש"ז אויערבך, שהביא לגילוי המפתיע בארגנטינה והשיחה הסודית שדברו רבי אריה לוין ורעייתו, בחדרו של ילד חולה

הרב בנימין גולד

"זֶה יִתְּנוּ... מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ" (שמות ל', י"ג)

טעם נפלא לכך שציותה התורה ליתן דווקא מחצית השקל ולא שקל שלם, מביא החיד"א בשם רבי שלמה אלקבץ: ללמדנו על הערבות של כלל ישראל, שאי אפשר שיאמר איש ישראל, כי יכול הוא לחיות לעצמו בעבודתו את ה' יתברך, וכך יוכל להגיע לשלמות ללא הפרעות וטרדות של אחרים, אלא אדרבא, יש לדעת כי כל אחד מישראל הוא רק חצי כשלעצמו! והאפשרות היחידה להגיע לשלמות היא רק בערבות ושיתוף עם הזולת, בערבות ונשיאת עול עם השני, רק כך יוכל להגיע האדם לשלמות בעבודתו, ללא זה הוא נשאר רק חצי!

הדברים מדוייקים להפליא בדברי הפסוק: "זה יתנו... מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'". והנה יש כאן כפילויות רבות בפסוק זה: א. מה הוצרך לומר בתחילה "זה יתנו", הרי הפסוק שלפניו כבר מדבר על החובה לתת- "ונתנו איש כופר נפשו", וא"כ היה צריך מיד לומר "ונתנו איש כופר נפשו" - "מחצית השקל תרומה לה'". ב. מדוע צריך לפרט כמה שווה השקל - "עשרים גרה השקל", ואח"כ לחזור ולומר "מחצית השקל תרומה לה'"? שהתורה תפרט מיד כמה שווה מחצית השקל - 'זה יתנו עשרה גרה מחצית השקל תרומה לה'' ג. מדוע צריך לומר "מחצית השקל בשקל הקודש", למה הוזכר כאן השקל השלם? היה די לכתוב "מחצית שקל הקודש".

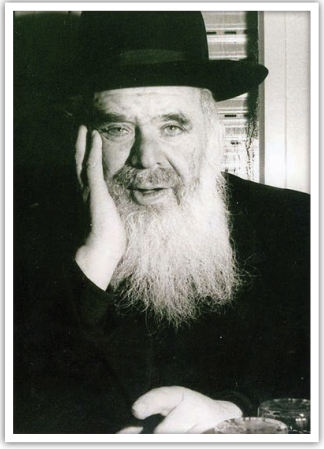

כל זה בא לחזק את יסוד הערבות של כלל ישראל שהביא החיד"א:

"מחצית השקל בשקל הקודש" - במחצית שקל א"א להגיע לקודש! רק בנשיאה בעול עם השני, אז אפשר להגיע בעבודת ה' לדרגה של 'קודש'.

"עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'" - באה התורה ללמדנו, כי אין ערך למחצית בפני עצמה, מי שחי לבדו בעולמו ללא נשיאה בעול וערבות עם השני, הרי איך ערך מושלם לעבודתו, זה תמיד חצי שחסר בערכו!

"זה יתנו מחצית השקל" - מביא 'בעל הטורים': "'זה' מנין י"ב כמנין י"ב שבטים [כמובא בירושלמי שקלים פ"א ה"ג], לומר שכל ישראל צריכים לתת, ואף הכהנים לא יכולים לפטור עצמם מחיוב זה". הרי לנו הדגשת התורה "זה יתנו", שלהגיע לשלמות צריך ערבות של כולם, זו המהות והשלימות של כלל ישראל, להיות ערבים זה לזה.

* * *

כדי להבין מה זו 'נשיאה בעול עם השני', נביא מעשה מרטיט ממרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר [הובא ב'אוצרות התורה']. מסופר, כי בעיצומה של מלחמת השחרור נולד להגר"ח שמואלביץ בן. בימים אלו היתה סכנה של ממש בהליכה ברחוב ללא מגן ומחסה, אבל ברית המילה התקיימה בבית החולים, כשהפגזים נוחתים מכל עבר ומרעידים את קירות הבית. בדרך לא דרך עשו ר' חיים ובני ביתו את הדרך עד לבית החולים.

כשהסתיימה הברית ורצו לחזור, גברו ההפגזות, ולכן הדרך חזרה נעשתה בריצה, וצריך היה להמתין לנפילתו של הפגז לרוץ ולתפוס מחסה בפתחו של בית, להמתין שוב לנחיתתו של הפגז הבא ושוב למהר ולמצוא מסתור בפתחו של בית אחר.

באחת הפעמים של ההתקדמות שבין פגז לפגז, הבחין ר' חיים בפתחו של אחד הבתים בילד, שהיה חבוש בידיו וברגליו, וים של צער ומכאוב נסוך על פנו המיוסרות. ר' חיים נעצר כך באמצע הרחוב והחל בוכה, בן משפחה שלווה אותו, זעק לעברו למהר ולתפוס מחסה מפני הפגז שעומד ליפול, ואולם ר' חיים לא מסוגל היה למוש ממקומו, והמשיך להתבונן בילד הסובל כשהוא בוכה וממרר על כאבו, בהיותו הוא עצמו נתון בסכנה.

לאחר זמן מה המשיך ר' חיים במנוסתו מפני הפגזים, וכשהגיעו למחסה הסביר לבן משפחתו, מדוע לא יכול היה לזוזו ממקומו בראותו את צערו של הילד. הוא הסביר ואמר, "סכלים חושבים ש'לשאת בעול' פירושו רק לעזור לשני, וכאשר אדם נפצע וכבר חבשו אותו בידיו וברגליו, ומעתה מסוגל כבר לעשות הכל בכוחות עצמו, כבר אין במה לעזור לו. לא ולא!", אמר ר' חיים, "נכון שלעזור לו פיזית א"א, אבל מה עם 'נשיאה בעול'? אפשר ואפשר לעזור לו - להתחלק עמו בכאב!!". זה נקרא לחיות את הזולת! זוהי שלמות של ערבות!

* * *

מעשה נפלא נוסף, סיפר הגר"א נבנצל שליט"א, רבה של העיר העתיקה: בישיבה לבעלי תשובה היו בחור ובחורה שעמדו להינשא, וכבר שלחו הזמנות לחתונה. והנה מספר ימים לפני החתונה, סיפרה הכלה כבדרך אגב, שבעבר היתה נשואה לגוי מסוים בארגנטינה.

הידיעה נפלה כרעם ביום בהיר על ראש החתן, משום שהיה כהן, וכידוע אשה שחייתה עם פסול חיתון אסורה לכהן. מה עושים? הרי ההזמנות כבר נשלחו וההורים כבר הגיעו מחו"ל?

אמר רבו של הבחור: "בוא נלך לרב שלמה זלמן אויערבך, אולי ימצא פתרון". כשהגיעו לביתו הייתה השעה אחר חצות הלילה, אבל משום דחיפות העניין העזו לעלות לביתו. למזלם האור עדיין דלק. הרב יצא מחדרו ושמע את כל המעשה. מובן שהתשובה הכואבת הייתה ברורה, הזוג לא יכול להתחתן על פי ההלכה!

ואז התרחש דבר נורא, באותו רגע פרץ מרן הרב אויערבך זצ"ל בבכי קורע לב, שפשוט אי אפשר היה לעמוד מולו. הוא המשיך ובכה ללא הרף. הנוכחים הרגישו נבוכים על הצער העצום שגרמו לראש הישיבה, ולא ידעו את נפשם. אחר זמן מה יצאו את הבית ברגשות מעורבים של צער על המצב, אבל בעידוד שקבלו מההשתתפות הכנה של מרן הגרש"ז זצ"ל במצבם. לא יאומן מה זו דרגה של 'נשיאה בעול', להרגיש כאילו זה הצער שלי.

אבל צערו של מרן הגרש"ז לא היה לחינם. סוף המעשה היה מפתיע עד מאד: אם על פי ההיגיון ההלכתי לא מצא הרב פתרון לבעיית בני הזוג, הרי שבלבו הרחום ובנשיאתו בעול עם צערם, הביא את הפתרון! הדמעות של הרב קרעו שערי שמים, והישועה הגיעה לאותו הזוג! למחרת הגיע יהודי מארגנטינה שהכיר את הזוג, וכששמע על הבעיה שהתעוררה, סיפר שהוא מכיר היטב את הגוי שהיה בקשר עם הבחורה בחו"ל, והוא בוודאות אינו גוי אלא יהודי, המעלים יהדותו...

* * *

דרגת הנשיאה בעול של רבי אריה לוין זצ"ל - היתה מן המפורסמות. לא אחת היה ר' אריה משתהה שעות ארוכות ליד מיטתו של ילד חולה. אחד המלמדים בחדר של ת"ת 'עץ חיים' סיפר, כי בנו חלה קשות. "לילה אחד היינו מרותקים ליד מיטת חוליו עד אחר חצות. הדבר השפיע עלינו קשות, הן מבחינה נפשית והן גופנית. הדבר נודע לרבי אריה זצ"ל, והנה למחרת הופיע בפתח ביתנו ר' אריה בלוויות רעייתו ואמר לנו: 'לכו לישון ואנו נהיה עם בנכם!'. כמובן שסירבנו לכך בתוקף, ואז הוסיף ר' אריה ואמר: 'הבינו! יש לי דברים חשובים ודחופים שאני חייב לשוחח עליהם עם רעייתי, אולם איני יכול לעשות זאת בביתנו, מאחר וילדינו הקטנים מצויים בחדרנו, ואיננו רוצים שהם יאזינו למה שאנו מדברים"...

מפליא ומרומם!

היכן נמצא המעיין שנקרא 'רגליים'?

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַמִּים נָטָף וּשְׁחֵלֶת" (ל,לד)

בברייתא של פטום הקטורת נאמר (כריתות ו.) שמביאים יין קפריסין כדי לשרות בו את הציפורן שתהא עזה,

ואמנם מי רגליים יכולים לגרום לציפורן להיות יותר עזה, אלא כיון שעשיית הקטורת נעשית בעזרה, אין מכניסין מי רגליים לעזרה מפני הכבוד.

ובכל בו (סי' לח ד"ה ואלו הן) מביא את הפירוש הרגיל ש'מי רגליים' הוא כפשוטו, וכתב שיש חולקים על זה משום שאי אפשר לומר ש'מי רגלים' זה ממש, שלא עלה על לב אדם לשרות בהן סמני הקטורת,

אלא ש'מי רגלים' הוא מעיין אחד הוא ששמו 'רגלים' (עין רוגל סמוך לירושלים הנזכר ביהושע טו,ז שמואל ב' יז,ז).

ובבאר היטב (או"ח סי' קלב סק"ח) הביא את דברי הכל בו, וכתב שאם נאמר שזה מעיין, א"כ מה שנאמר שאין מכניסין אותו לעזרה מפני הכבוד, הוא משום שלאותו מעיין יש שם של ביזיון .

ובס' באר שבע (כריתות ו. ד"ה והלא) השיג על הפירוש שזה מעיין, וכתב וז"ל: אלו המפרשים ירדו אל מעיין שלא היה ולא נברא לשאוב מים חיים והעלו בידם מי רגלים וחלילה לפרש כן כי שיבוש גדול וטעות גמור הוא מכח סברא ומכח גמרא,

מכח סברא, שכיון שהמים עצמם הם לא מים רעים, איזה העדר כבוד יש מכח השם של 'מי רגלים',

ומביא שם גם ראיות מגמרא בזבחים (צה.) ובנידה (סג.) שמשמע שזה מי רגליים ממש,

וכתב שם עוד שיש הבדל בין הגירסא שבגמ' בכריתות לבין הירושלמי, שבגמ' בכריתות מובא רק שאין מכניסין מי רגליים לעזרה, אמנם בירושלמי (יומא פ"ד ה"ה) מובא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד, מזה שכתוב 'ריח רע', רואים שהכוונה למי רגליים ממש,

וסיים, לכן אני אומר כל המפרש בענין אחר טועה, ומהפך אלקים חיים.

אולם בברכי יוסף (לחיד"א או"ח סי' קלב סעי' ח) הביא את דברי האורחות חיים (פי' על פטום הקטורת אות יב) שכתב גם שזה מעיין ששמו מי רגליים, והמים ריחן עז, ואינו כבוד להביאו לעזרה.

ולפי"ז דחה החיד"א את ראיית הבאר שבע מהירושלמי שזה מי רגליים ממש, דאפשר לומר שגם כוונת הירושלמי למעיין.

מהו המטבע בתורה שהיה 24 קרט?

"זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ" (ל,יג)

בתורה כתוב שמטבע השקל מכיל בתוכו עשרים גרה, וכתב רש"י ש'גרה' הוא לשון מעה.

ובאבן עזרא כתב ש'גרה' הוא גרגיר של עץ החרוב, ומטבע ה'שקל' היה במשקל עשרים גרגירי חרוב. וכ"כ היראים (סי' ק"מ [שנג]) שמעתי שעשרים גרה הם עשרים גרעיני חרובין, ונקראו על שם שהבהמות גרות אותם, וכסף משקל העשרים גרעינים הוא השקל, והוא דבר מועט.

והנה בימי בית שני הוסיפו על המטבעות שהיו בימי משה במדבר כמש"כ בתוס' במנחות (עז. ד"ה והשקל עשרין גרה), וכל שקל היה במשקל כ"ד גרה, דהיינו כ"ד גרגירי חרוב.

ישנה מידת משקל הנקראת קרט - שהיא יחידת משקל באבני חן ושווה בדיוק ל-200 מיליגרם. מקור השם הוא בזרע פרי עץ החרוב (ביוונית κεράτιον - קרטיון) ששימש בימי קדם לשקילת אבני החן. השימוש בזרעי החרוב כיחידת משקל נוצר, כיוון שפעם חשבו שלכל זרעי עץ החרוב, בכל פרי, יש אותו משקל בדיוק. בפועל שונים הזרעים במשקלם כמו זרעים אחרים אך כיוון שהם שטוחים, קשה להבחין בזרעים חריגים בגודלם.

ולפי פירושו של האבן עזרא ש'גרה' הוא גרגיר החרוב, נמצא א"כ שכבר בתורה מצאנו מקור למשקל ה'קרט',

מה שמעניין שלפי"ז מצאנו אף רמז לענין ה-24 קרט, כי יש האומרים שמטבע היווני סולידוס, היה ה"דולר" של התקופה הביזנטית, הוא היה מטבע יציב וחזק ששימש לעריכת עסקאות במקומות רבים בעולם. הסולידוס היה מטבע זהב טהור שמשקלו 24 קרט, כלומר משקל של 24 זירעוני חרובים.

לפי פירוש האבן עזרא, ה'שקל' שהיה בימי בית שני לאחר ההוספה, אף הוא היה 24 קרט.

בתקופה מאוחרת יותר אימצו את יחידת המידה קרט כדי למדוד את דרגת טוהרו של הזהב, כיום יש למושג קרט שתי משמעויות שונות, האחת יחידת מידה למדידת משקל של אבני חן, והאחרת יחידת מידה למדידת דרגת הטוהר של זהב,

כאשר אומרים שתכשיט עשוי 24 קראט זהב, מתכוונים שהוא עשוי זהב טהור, כלומר 99.9 % זהב . .

השאלות בפרשת השבוע

- **מה רמז ה' למשה כשהראה לו קשר של תפילין?**
- **מדוע נצטוו ישראל לתת מחצית השקל ולא שקל שלם ?**
- **מהי המעלה של חכמת הלב?**
- **מדוע נצטווינו להוסיף לקטורת את ה'חלבנה' שריחה רע?**

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

הרה"ג מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

האם מותר להחזיק בבית בובה בדמות של אדם בצורה שלימה?

מסכת עבודה זרה מג:

דנו הפוסקים, האם מותר להחזיק בבית בובה בדמות של אדם בצורה שלימה.

הנה בע"ז (מג:) מבואר, שיש איסור תורה לעשות דמויות של שמשים שבשמיים, ופרצוף אדם נאסר לעשותו מן התורה.

איסור נוסף: שגם כשאחרים עשו צורה בולטת, אסור להחזיקה ולהשהותה ברשותו משום חשד, שלא יחשבו שזו עבודה זרה.

לפי זה יוצא, שאסור להשהות בובה משום חשד, ואסור מן התורה לעשותה, כגון אם נתפרקו מן הבובה יד או רגל ומחברן, יש בזה איסור תורה של עשיית פרצוף אדם.

אמנם יש לבאר בזה כמה פרטי הלכה שדנו הפוסקים:

א. שיטת הרא"ש היא רק בצורת אדם שלימה בכל איבריה, אבל ראש לבד או גוף בלא ראש- אין איסור עשייה ולא שהייה, והובא בשו"ע (סי' קמ"א ס"ז) וכתב ע"ז הרמ"א שכן נוהגים. אכן הש"ך כתב שהסמ"ג אוסר והמחמיר תבוא עליו ברכה, והפ"ת הביא שהשל"ה כתב שאין לנהוג כן.

ב. כתב הש"ך (ס"ק כ"ה) שדווקא צורה שלימה אסור, אבל אם עושה ציור בולט של צד אחד של אדם - מותר, כיון שרואים רק חצי גוף ואין זו צורה שלימה.

ג. בעניין איסור שהיה משום חשד, כתב ה'חכמת אדם' (כלל פ"ה), שכיוון שבזמן הזה לא רגילים לעבוד לבובות, מותר להשהות דאין בזה חשד, ומכל שכן אם סימא עין אחת מהצורה.

ד.כתב ב'חוט שני' (פסח), שמי שיש לו בובה שלימה, לכתחילה יפגום בה פגימה הניכרת באף או בעין, ומ"מ אין לגעור באלה המשהים צורות אלו, כיון שה'חכמת אדם' ביאר שבזמנינו אין חשד, אבל ראוי להחמיר ולפגום בה פגימה הניכרת, וב'חכמת אדם' עצמו רואים שסובר שעדיף לסמא עין אחת.

עתה נבאר כמה הלכות למעשה:

א. אסור מן התורה לעשות צורת אדם בולטת.

ב. אסור לעשות בובת שלג או צורת אדם מפלסטלינה בצורה מושלמת, ויש שאוסרים כשעושה את כל הגוף, גם אם אין את איברי הפנים, יעוי' 'שאלת יעב"ץ' ח"א סי' ק"ע.

ג. כתב ה'חוט שני' שאין לקנות צורות אלו ממפעל יהודי, שכן עוברים באיסור ייצור בובות אלו, והקונה הוא מסייע ידי עוברי עבירה. ויש להוסיף שיש להיזהר מלרכוש מניות בחברות שמייצרות צורות אלו, שבכך נעשה שותף ביצירת הבובות, מלבד איסורי ריבית שמצויים בזה.

ד. מי שיש לו צורת פנים בלי כל הגוף, מעיקר הדין מותר ולכתחילה יש להחמיר.

ה. אסור להשהות בביתו צורה או בובה שכבר עשויה, ובזמננו החכמ"א מיקל, אך לכתחילה יפגום בעין או בחוטם.

ו. כמו כן יש להיזהר בלבישת מסכה בפורים שלא תהיה צורת פנים מושלמת.

ז. בובה שנתפרקה לה יד - אסור להחזירה מן התורה, ואם פגם בעין או בחוטם מותר (שבט הלוי ח"ז סי' קל"ד).

>>> המשך מעמוד 11 | פנינים וסיפורים מהגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א

מהכולל קצת באיחור - הוא מתנצל בפני אשתו ואומר "סליחה שאיחרתי קצת, פשוט האריכו בלימוד בכולל"... ואשתו אומרת "לא נורא העיקר שחזרת כבר, ובין כך ארוחת הערב עדיין לא מוכנה, ואין לך מה להתנצל"... ושוב עונה האברך, "זה בסדר - מתי שהאוכל יהא מוכן אשמח בזה"...

הוא מחכה ומחכה עד שסבלנותו כבר פוקעת, וכאשר התבשיל כבר מוכן, והוא מתיישב ומתחיל לאכול, הוא מצפה שהמאכל יהיה מתובל יפה יפה- אך אבוי- הוא מעווה את פיו ואינו יודע מה לעשות - יש בתוכו מלח עד אין סוף והיא שואלת "האם האוכל שלי טוב?" והוא משיב "זה אחד בעולם!" ושוב שואלת "האם האוכל שלי כמו של אמך?" והוא אומר "מעולם לא עשתה אמי אוכל כזה"..

אח"כ כשעובר עוד זמן, והם נעשים יותר "היימיש"- הוא מגיע הביתה ושוב באיחור כדרכו, והיא שואלת אותו "מה קרה"- למה מאוחר- כזה שלימזל אתה- כל פעם אתה מאחר?!"... והוא עונה בכעס "בשביל מה אני צריך להתאמץ להגיע הביתה בזמן- בשביל האוכל שאת מכינה בלי טעם ובלי ריח?!"... והיא משיבה עונה לעומתו "כך אתה אומר על האוכל שעבדתי קשה והכנתי את זה?!" ... עד שידיים מורמות, והסירים מתחילים לנוע מהכא להתם ומהתם להכא...

ולכן אומרים "קול חתן וקול כלה"- שאותו קול שהיה אחרי החתונה של החתן והכלה- כזה קול ישאר בין שניהם כל ימי חייהם - אותו קול עדין ויפה וסולח ישאר תמיד בלי שום בעיות....

* * *

פעם אחת כשהייתי בבני ברק, נכנסתי אצל מרן הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א, להתברך ולהשתעשע עמו בדברי תורה.

הגר"ח אמר שהוא כבר ראה כמה גליונות מגליוני "נועם שיח", וגם ראה שם את הסיפורים על אביו מרן הגה"ק הסטייפלר זי"ע, ונהנה מאוד, ובירך אותי בחמימות גדולה.

בטרם צאתי, שאלתי אם אוכל לקבל ממנו את הגארט'ל שלו (כידוע שהגר"ח מתפלל עם גארט'ל), ואתן לו את הגארט'ל שלי תחתיו (ובדרך אגב, פעם שאלו את הגר"ח אם יש ענין ללבוש חפץ של צדיק, ואם יש לזה מקור - והשיב דיש מקור לזה בירושלמי (מס' נדרים פ"ט, ה"א) מהא דמקלו של רבי מאיר היתה בידי עיי"ש)

הגאון רבי חיים שליט"א לקח מידי את הגארט'ל שנתתי לו, ושאל אותי "זה בשבילי?" ואמרתי לו שכן, ואמר לי "יישר כח", והגביה אותו למעלה, ואח"כ הניח אותו על שולחנו בין חפציו.

אח"כ בירך אותי הגר"ח בברכות לרוב ברוב חיבה. כשראני שאני עדיין עומד שם, שאלני, "אה, אתם רוצים את הגארט'ל שלי?"- והרים את הגארט'ל שנתתי לו, ואמר לי "זהו שלי- הנה קחו את זה במתנה"...

* * *

לאחר זמן שלחתי מכתב להגאון רבי חיים שליט"א ושאלתי אם הענין המבואר בירושלמי הא דוקא בחפץ שהשתמש בו הצדיק או לא - וכתב לי שיתכן שגם אם לא השתמש בו, ורק היה שייך לו, אז גם יש בו הסגולה...

(נועם שיח תצוה- זכור תשע"ז, בהוצאת מכון אפריון לשלמה)

info@dirshu.co.il | 02-560-9000 | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

אחינו כל בית ישראל

אחינו
המרכז לסיוע והכוונת תלמידים

בחר לך מתנה

מתנה בשווי 320 ש"ח
מסלול מס' 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים

סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

סט **'משנה ברורה'** מהודר בהוצאת 'דרשו'

כרטיס להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

ארגון 'אחינו' ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:

מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של 1.052 ש"ח
ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

להלן חלק ממגוון האפשרויות:

מתנה בשווי
320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

משמרת

מתנה בשווי 514 ש"ח
מסלול מס' 3

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט **'משנה ברורה'** מהודר

ספר **'חפץ חיים'**

'דרש דוד מועדים' 2 כרכים

סכין לחלות מְכֻסֶּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי
514 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים

סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

גביע יוקרתי מְכֻסֶּף

כף הגשה לעוגה מְכֻסֶּף

סכין לחלות מְכֻסֶּף

5 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי
594 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
מסלול מס' 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים

סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

סט **'משנה ברורה'** מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
ספר **'חפץ חיים'**
הספר החדש **'מועד לדוד'**
גביע יוקרתי מְכֻסֶּף
כף הגשה לעוגה מְכֻסֶּף
סכין לחלות מְכֻסֶּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה **50.000 ש"ח**

מתנה בשווי
1.052 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

סיכום שבועי נדף היומי בהלכה

שרוליק
052-7181253

האם מותר ללבוש בשבת כמה זוגות גרביים?
האם יש איסור 'הוצאה' בכפתורי 'רֶזֶרבָה'?
והאם מותר לטלטל מגבת רטובה לאחר הטבילה במקווה?

מהלכות 'הוצאה' הנוגעות לביגוד

- מותר לאדם לצאת בשבת לרשות הרבים כשהוא לבוש בבגדים זהים זה על גב זה, כגון כמה חולצות; בין אם עושה כן מפני הקור, ובין אם עושה כן כדי להעביר בגדים ממקום למקום.
- לדעת השולחן ערוך, מותר לחגור בשבת ברשות הרבים שתי חגורות זו על גב זו; ולדעת הרמ"א - אסור. אולם, אם לובש מספר בגדים, מותר לכל הדעות לחגור כל אחד מהם בחגורה נפרדת.
- כפפות נחשבות כבגד, ומעיקר הדין מותר לעטותן בשבת ברשות הרבים; אך יש אוסרים, מחשש שיסיר את הכפפות ברשות הרבים, ויטעה ויטלטלן ארבע אמות. וראוי להחמיר.
- בגד שיש בו 'מתלה', דהיינו לולאה המיועדת לתלות באמצעותה את הבגד, ונקרע בצדו האחד - אם דעתו לתקן את המתלה, אסור ללבוש את הבגד ברשות הרבים, ואם אין דעתו לתקנו מותר ללובשו.
- בגד שתפורים בו כפתורי 'רֶזֶרבָה', דהיינו כפתורים המיועדים לשמש כתחליף במקרה שיפול אחד מכפתורי הבגד - יש אומרים שהכפתורים טפֵלים לבגד, ומותר ללובשו ברשות הרבים; ויש חולקים.
- מי שיש בידו שבר וזקוק למתלה 'משולש' הנתון על הצוואר כדי להחזיק את ידו במאוזן - רשאי לצאת עם המתלה לרשות הרבים.
- יש אומרים שאסור לחבוש בשבת ברשות הרבים כובע שאינו מהודק היטב לראשו, משום שחוששים שהרוח תעיף את הכובע מראשו, ובשעת הרמתו יטעה ויטלטלנו ארבע אמות. ו'מהודק היטב', פירושו שאין בכחה של הרוח המצויה במקום זה ובעונה זו, להגביה את הכובע מעל הראש; וזאת, אף בשעה שהרוח אינה נושבת.
- כובע בעל שוליים ברוחב טפח, העשוי מחומר קשיח, ונועד לצֵל, כגון 'כובע שמש' וכדומה - אסור לחובשו בשבת משום איסור דרבנן של עשיית 'אהל עראי'.

הטיפול בבגד רטוב בשבת

- בגד רטוב, אסור לסוחטו בשבת, משום איסור 'מלבן', דהיינו שפעולה זו היא חלק מפעולת הכיבוס של הבגד. ומטעם זה אסור גם לנער את הבגד הרטוב כדי להפחית את כמות המים הספוגה בו.
- חכמינו ז"ל אסרו לטלטל בשבת בגד הספוג במים, מחשש שיסחטוהו. ובַד שאין מקפידים שלא יהיה ספוג במים, וכגון מטלית ניקוי - אין לחשוש שיסחטוהו, ומותר לטלטלו.
- חכמינו ז"ל גזרו שלא לשטוח בשבת בגד רטוב לייבוש, או לתלותו כדרך שתולים כביסה רטובה בימות החול. וטעם האיסור, מפני 'מראית העין', שלא יחשדוהו שכיבס את הבגד בשבת.
- מי שטבל ורחץ בשבת (באופן המותר, ראה שו"ע שכו), רשאי להתנגב במגבת, ורשאי לטלטל את המגבת לאחר שהתנגב, אף אם היא רטובה לחלוטין.
- הרוחץ או טובל בשבת, וכן הרוחץ את ידיו - אסור לצאת לרשות הרבים כשהמים טופחים על גופו וידיו, כיון שמוציא את המים מרשות היחיד לרשות הרבים, ומטלטל אותם.
- אם נפלו תפילין על הארץ בשבת, חובה להרימן. ויש שהורה במקרה כזה להחליט שחפץ לָשֶׁבֶת במקום שבו נפלו התפילין, כדי שטלטולן יהיה לצורך שימוש במקומן, כדין 'כלי שמלאכתו לאיסור'.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

בעזהשי"ת

סיפורי צדיקים

גליון רח"צ
שנה ז' תשע"ח

יו"ל לע"נ הרה"ת ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

פרשת השבוע

ונתנו איש כופר נפשו (ל' י"ב)

מסופר על הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, ששמו יצא לתהילה גם בשל רוחב לבו ורוב מעשי צדקתו שנעשו בהתלהבות קודש. עוד בימי עלומיו בראשית ישיבתו בטשרנוביל, למד מדרכי חותנו זקנו הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זיע"א, ואף הוא החל להתעניין בגורלם של עניי המקום. על אף שקידתו בתורה, נענה לכל עני ומר נפש בממון ובעצה, עמד לימין כל נצרך וחיזר על פתחי נדיבי העיר והחסידים שבאו להסתופף בצל רבי אהרן. וקיבץ כספים לטובת הנצרכים הגלויים והנסתרים. פעם סיפר רבינו להרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א, שפעם אמר לו הרה"ק רבי אהרן הבה ואלמדך כיצד לגבות צדקה, ואמר לו בזה הלשון: שתקח בכוח כמה שאתה יכול, ומדוע לפי שכתוב בתורה "ונתנו" (שמות יב) ומפרש שם בעל הטורים **אם תקראנו למפרע יהיה ג"כ ונתנו, לומר לך כל מה שהאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום**, וביאור הענין הוא כך הנותן צדקה יש לו נגיעה ואינו רואה אלא מה שנותן עכשיו, ומה שיתנו לו חזרה אינו רואה מחמת הנגיעה, אך לך אין נגיעה, ולכן קח בכוח מפני שברור לך הדבר שיתנו לו בחזרה.

בבואם אל אהל מועד ירחצו מים (ל' – כ')

מסופר על הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זיע"א, שפעם נכנס אליו ר' פייבל סגי נהור והתחנן: אנא רבי, יורני דרך תשובה. אמר לו הצדיק, כתוב "בבואם אל אהל מועד ירצחו מים", ומדוע לא כתוב "ורחצו במים", אלא רמז לתשובה שאדם שב מתוך שלבו נמס כמים ועיניו מגירות דמע כמים, ובכל זאת "ירחצו מים" יש לרחוץ גם את המים, לשוב על התשובה שטרם היתה כנה ועמוקה ופנימית כפי שצריכה להיות, ולשוב מחדש באמת, ואימתי? "בבואם אל אהל מועד" לפני התפילה.

סיפורי חז"ל

מי הוא שרה של תורה

אמר רבי ישמעאל, בן שלוש עשרה שנה הייתי כשהלכתי אל סבי נחוניא בן הקנה, ושאלתי, מי הוא שרה של תורה, ומה שמו? אמר לי שמו יופיאל, עמדתי הוספתי צער על צער, הייתי בתענית, פרשתי עצמי מכל תענוג ארבעים יום תוספת על תעניתי, ואמרתי שם גדול בסוף ארבעים יום, עד שהורדתי אותו וירד בשלהבת אש ופניו כמראה הבזק. כשראיתי אותו, נבהלתי ונזדעזעתי, כל איברי נתפרקו וירדתי לאחור. ואמר לי בן אדם, מה טובך והרעשת פמליא גדולה, והתחזקתי עצמי ואמרתי לו, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שלא הורדתיך לכבודי אלא לעשות רצון קונך. אמר לי, בן אדם טיפה סרוחה רימה ותולעת, אף כי נפשך הואיל ויש לה חברת הגוף הנגוף, אם כן אם תרצה שאתגלה אליך, שב ארבעים יום בתענית, תטבול עשרים וארבע טבילות בכל יום, אל תטעום דבר מזוהם, ולא כל מיני קטניות וירק, ואל תסתכל באשה, ושב בבית אפל. עשה כן ולמד לו שם ולמד והיה עולה ויורד.

(ראשית חכמה שער התשובה פ"ה)

לע"נ הגה"ק
רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א
ב"ר אברהם שלמה
נלב"ע י"ט אדר תרצ"ב
תנצב"ה

זמני השבת

זמני כניסת שבת
ירושלים: 5:02 ת"א: 5:17

פרשת כי תשא

זמני יציאת שבת
ירושלים: 6:15 ת"א: 6:11 ר"ת: 6:55

מה ענין תיקון חצות לסעודת פורים

היה זה בפורים המשולש שנת תרמ"ג, הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל מלעלוב זיע"א, יושב בראש שולחן ערוך לכבוד היום מוקף חסידים ואנשי מעשה, עיניו סגורות וכולו לוהט, מחשבתו מרחפת בעולמות עליונים ושמחת פורים קורנת מדמותו. פתאום מופיע בבית המדרש הרב החסיד רבי יצחק אלפייה, הוא נדחק בין הקהל בזריזות ומגיש לרבי פתקא – קוויטעל, בהגישו את הפתקא מזיל רבי יצחק דמעה וממלמל לעצמו "יהי רצון שתהא השעה הזאת שעת רחמים", הקוויטעל הונחה על השולחן ליד הרבי, אך לתימהון כולם אין הצדיק נוגע בפתקא כלל כדי לקרוא את הכתוב בה, כדרכו בקודש לקרוא את הפתקאות המוגשות לו בעת עריכת שולחנו הטהור, על ידי אחיו הגדול הצדיק רבי יצחק דוד. האח מנסה לעורר את הרבי לקרוא את הפתקא, אך הרבי דבוק ברעיונותיו ואינו משית לבו לבל המתרחש, גם בנו של האדמו"ר רבי דוד'ל מתאמץ להקריב את הפתקא לאביו, אך אינו מצליח לעורר את תשומת לבו של הצדיק.

רבי אריה לייב גוטליב חושש לחלישת דעתו של רבי יצחק והוא ניגש ומרגיעו בדברים "בודאי כוונה טובה יש לו לרבי בסירובו לקרוא את הפתקא והכל לטובה", מדרכו של הרבי היה לספר סיפורי צדיקים בכל סעודה לפני ברכת המזון, וגם היום נהג כן והפעם ייחד את סיפוריו על גודל עריכת תיקון חצות בכל לילה. "מה ענין תיקון חצות לסעודת פורים?" תמהו המסובים, אך לא היה אחד מביניהם שהעז להציג שאלה מעין זו לרבי. יושב לו הרבי תפוס שרעפים ומספר ממעשי הצדיקים, הוא מדבר במתינות כמונה מעות, ומזכיר כל שם ושם של צדיק בסילודין, הוא עובר מענין לענין, ולבסוף חוזר על מה שסיפר לו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווע זיע"א בנו של הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנז זיע"א, בימים שביקר בארץ ישראל והתארח בצל קורתו, כי הגאון הקדוש רבי יהודה אסאד זיע"א רבה של סרדהלי, היה נוהג לאסוף את הדמעות שנשרו מעיניו בשעת עריכת "חצות" לתוך ספל, וכל חולה שטעם טיפה אחת מספל זה נתרפא מיד. ומעשה באחד מתושבי סרדהלי שנפל מן הגג, ועמד בפני סכנת עיוורון על שתי עיניו מחמת המכה, רופאי העיניים אמרו לו נואש, ואז הובא לפני הרב שהטעימו מספל זה ונתרפא מיד. הרבי סיים את סיפוריו, איש ביתו החסיד רבי מאניש שיינברגר הגיש מים אחרונים, הרבי זימן על הכוס בירך ברכת המזון ונכנס לחדרו.

רבי יצחק דוד אחיו של האדמו"ר, היה נדהם ביותר מכל סדר השולחן שערך היום אחיו, הוא קם מן השולחן ניגש אל רבי יצחק אלפייה וברשותו פתח את הפתקא וקראה: "רבי נסים עזרא עני בן רבקה חולה בעיניו מאד וישנה סכנה לראייתו, אנא להתפלל לרפואתו בתושח"י". "הה הה" קרא רבי יצחק דוד בהתפעלות ליושבי השולחן: "הרי הרבי לא קרא את הפתקא כלל ובכל זאת ידע את הכתוב בה וסיפר אודות מחלת עיניים ורפואתה".

בסעודה השלישית של שבת שוב חזר אותו מעשה, הרבי יושב בראש השולחן, סביביו החסידים ששים ושמחים לכבוד השבת ולכבוד היום, זמירות של שבת ופזמונים לפורים נשמעים עד לגמר הסעודה, מתפללים ערבית בניגון של יום טוב, והקהל התחיל להתפזר, החסיד רבי שמעון הויזמן מחברון אשר שבת בשבת זו אצל הרבי, ניגש עתה אל הרבי כדי להיפרד ולחזור לחברון, רבי שמעון שפיקח היה הרגיש שדעתו של הרבי בדוחה עליו, ניצל את שעת הכושר וביקש מרבו שיברכהו בהצלחה לרכישת בית מגורים שעמד אז למכירה בחברון ומושל העיר הפריז במחירו, "חשקה נפשך בבית חדש השתדל לקיים מצות שילוח הקן" נענה לו הרבי בחדווה, "ואין לך סגולה בדוקה מזו". רבי אלעזר מענדל ממשיך לתפוס את ידו של רבי שמעון בתוך ידו ואומר: "רבי שמעון, רצוני שתדע כי בחברון אפשר להשיג דמעות של תיקון חצות", המסובים משתאים שוב על מה מקדיש רבם את כל דבריו בפורים זה על עניני תיקון חצות.

כשעתים לאחר צאת השבת שוב מתאספים החסידים אצל הרבי לסעודת "מלוה מלכה", כל הקהל כבר יושב אל השולחן ומצפה לכניסתו של הרבי, אך האדמו"ר מתאחר הפעם והוא נכנס רק כשעה אחרי הזמן שנקבע, הקהל כולו עומד על רגליו, דומיית כבוד שוררת בבית המדרש, ורק המיית הרוח המשתוללת בחוץ נשמעת, הצדיק ניגש לקערה שבפינה נוטל את ידיו, וכדרכו מתיישב הוא על מקומו ומברך "על נטילת ידיים" במשך שעה ארוכה, הוא מוציא מפיו את המלים "אשר קדשנו" בלהט ובדבקות, וכל מראהו משתנה באילו אינו בעלמא הדין, גדולי החסידים מספרים שבברכת "על נטילת ידיים" נוהג האדמו"ר לכוון בשם קדוש ונשגב ביותר הידוע רק ליחידי סגולה, ומשום כך הוא מאריך בברכה זו. מנהגו זה של הצדיק היה חוזר בכל סעודה וסעודה, אך הפעם קרו הדברים ביתר שאת, זיעה רב ניגרת מפני הקדושות של הרבי, הקהל יושב דומם וכמעט שנשמעת הלמות הלב, כמחצית השעה עוברת כך "הפעם דבקותו של הרבי היא מעל ומעבר" מתלחשים צעירי החסידים, מישהו היושב קרוב לאדמו"ר מעיר כי כבר שמע את הרבי מלחש את סיום הברכה, אך ברכת המוציא עדיין לא ברך, רחש עובר שוב בין היושבים, בנו רבי דוד'ל מלטף את יד אביו הקדושה כדי לעוררו מדבקותו הממושכת, אך עד מהרה נתברר לכל היושבים כי נשמת רבם קודש הקדשים כאחד משרפי מעלה עלתה השמימה.

הזעקה האיומה שהשמיעו החסידים המיותמים נשמעה הרחק מבית מדרשו של הצדיק, ותוך שעה קלה היתה שם ירושלים כולה על צדיקיה ורבניה. רבי אלעזר מענדל הסתלק לבית עולמו. ואילו עיניו של המקובל רבי נסים עזרא עני כהו מראות, הצדקנית רבקה אמו של רבי נסים משתטחת יום יום על קברו של רבי אלעזר מענדל ומעתירה בדמעות, שהקב"ה יאיר את עיני בנה שלא עבר עליו לילה ללא עריכת תיקון חצות, וכל ימיו עוסק בתורה, "רק צדיק זה יכול לעזור לו", היא אומרת כשהיא מצביעה על הציון.

באחד הימים בא הגאון החסיד רבי מעשיל גלבשטיין לבקר את ידידו רבי נסים עזרא, והנה הוא מוצא אותו במצב מדוכדך, מאורות עיניו כבויים לגמרי ובני ביתו דווים על מר גורלו. "למה לא ביקשתם מאיזה צדיק שיעתיר עבורו?" שואל רבי מעשיל את בני הבית, בנו הקטן של רבי נסים שומע את השאלה והוא ממהר לספר לרבי מעשיל שעוד בחיי הצדיק רבי אלעזר מענדל זצ"ל הלכו אליו לשם כך, ולתימהון כולם סירב הצדיק אפילו לקרוא את הפתקה, הוא ייחד אז את דיבוריו על גודל ערכו של תיקון חצות ועל הדמעות בשעה זו שבכוחה לרפאות חולים. הנער גם נזכר שהרבי אמר אז לרבי שמעון הויזמן מחברון כי בעירו יש בודאי להשיג דמעות אלה, "ולמה אתם מתמהמהים?" שואל רבי מעשיל, "הרי חבל על כל רגע הבה וניסע יחד לחברון לראות מה ניתן להשיג שם, ברור לי כי דבריו של רבי אלעזר מענדל אינם פשוטים וכי לא לריק נאמרו".

הדברים יצאו מן הלב ונכנסו אל הלב, המשפחה שכרה מיד עגלה ורבי מעשיל ורבי נסים נסעו יחדיו לחברון, מיד בבואם לעיר עלו לבית ידידם רבה של חברון הגה"ק רבי אליהו מני זיע"א, אשר שש ושמח על אורחיו הדגולים, כשעתיים ישבו יחד וסחו בדברי תורה בנגלה ובנסתר, ואז התלחש רבי מעשיל עם מארחו קצרות ותיכף נפרד ממנו וחזר לירושלים. ואילו רבי נסים נשאר לעוד מספר ימים בחברון. בביתו של רבי אליהו שהה רבי נסים במשך שבועיים ולתימהון כולם חזר לאחר מכן לירושלים בעיניים בריאות ומאירות, רופאי העיניים בבית החולים "משגב לדך" נדהמו כאשר בדקו את עיניו של רבי נסים, עד שהרופא הנכרי שנוכח שם נענה: "עתה אני מאמין כי יש אלקים בארץ". אך כאשר שאלו את רבי נסים על כך סירב לענות, עד כי עברו שש עשרה שנה או אז גילה את "סוד התרופה", היה זה כאשר רבי אליהו מני נתבקש לישיבה של מעלה והגוף הטהור הורד אלי קבר, באותה שעה הוציא רבי נסים מכיסו ספל חתום ושפך את תוכנו על רגבי העפר שכיסו זה עתה את גופו של הצדיק, הגה"ק רבי עקיבא יוסף שלזינגר זיע"א שעמד בסמוך לרבי נסים, העיר לו על כך "מנהגים חדשים אתה קובע? ואז סיפר לו רבי נסים כי ספל זה מלא מדמעותיו של רבי אליהו שולגו מעיניו בשעה שערך תיקון חצות, "נתכבדתי פעם ע"י רבי אליהו במשקה זה בשעה שחליתי בעיני, ואך טעמתי ממנו נרפאתי ומאורות עיני חזרו כמקודם עד היום הזה". רבי שמעון הויזמן מתושבי חברון שהתעסק אז בהטמנת גופו הקדוש של רבי אליהו, שמע את הדברים נזדעזע וקרא "אוי אוי, מורי ורבי, רבי אלעזר מענדל ראה את כל זאת".

משל ונמשל

מטרת העולם ותכליתו

משל למלך שקרא לג' בניו ואמר להם: "ראו נא בני, הן ודאי יודעים אתם כי עז רצוני למנותכם למשרות רמות בממלכתי. אולם ידוע תדעו כי חוק בל יעבור הוא, כי לא ימונה איש למשרה כלשהי אם אינו ראוי לה בזכות מעשיו הטובים. לכן, בני היקרים, צאו למדינת הים למשך תקופה והשתדלו לעשות מעשים שיכשירו אתכם לקבל משרה חשובה". נפרדו הבנים ממנעמי השלטון והפליגו בספינה במשך ימים ארוכים. ככלות המסע, ירדו השלושה אל היבשה, ומול עיניהם השתרע גן רחב ידיים, מלבב עין ומשובב נפש. בגן נתקלו האחים בשלושה אנשים אשר העניקו להם מעצתם. פתח הראשון ואמר: "הכנסו נא אל הגן בשמחה, אך זכרו כי לא לאורך ימים תשארו כאן. בבוא הזמן תצטרכו לחזור כלעומת שבאתם". פתח השני ואמר: "הכנסו, אכלו ושתו כאוות נפשכם, אך דעו כי לא תורשו להוציא מכאן מאומה". השלישי עמד והזהירם: "ברצונכם ליהנות מהגן? בחרו נא רק את הדברים הטובים, אל תתקרבו אל הרעים". נכנסו השלושה אל הגן פנימה. עינם לא ידעה שובע מכל אשר ראו. עצים נאים, מעיינות מפכים, פירות עסיסיים, ציפורים שקולן ערב. חכמה אדירה של מתכנני הגן ניכרה מכל פינה. הראשון, עבר מעץ לעץ ומילא את כרסו בפירות שטעמם ערב. נהנה מכל רגע. השני אסף אבני חן שהתגוללו בפינות נסתרות בגן. עמל יומם וליל בצבירת שכיות החמדה, כשאינו נח לרגע. האח השלישי ביקש להתחקות אחר חכמתו המופלאה של מתכנן הגן, ולכן, לא הניח דבר בלא שיבחן ויבדוק את תכליתו. הוא ידע כי אם ברצונו לשמור על צלילות דעתו, עליו לאכול ולהשיב את נפשו. גם הרשה לעצמו להכניס לכיסו אבני חן בודדות שנשאו חן בעיניו החוקרות. כך חלפו ימים ארוכים, עד ליום שבו הגיעו שליחי המלך והודיעו כי הגיע הזמן לשוב אל הממלכה. יצא הראשון, ששקוע היה במנעמי הגן, אל העולם הרחב. לא יכול היה לסבול את הניתוק מאותם מטעמים, ונפח את נשמתו. ביקש השני לצאת עמוס בשקים מלאים באבני חן, אך השומרים מיהרו לנשלו מכל עמלו ואף הכוהו מכות נמרצות. הגיע השלישי ועיניו מאירות, נוטל עמו חכמה עצומה. בצאתו הראה לשומרים את מעט האבנים שחפן בכיסו, והללו הניחוהו לצאת עימן, בראותם כי לא ביקש לקחת עימו חבילות גדולות ממנעמי הגן. הגיעו השניים אל הארמון. את הראשון שפניו רזו וגופו כחש, לא הכירו השומרים וסרבו להכניסו. ואילו אחיו, שקנה חכמה, נכנס אל המלך, והלה קיבלו באהבה ובחיבה.

הנמשל: מי שעסק כל ימיו בהתבוננות ובמחשבה כדי להבין את מטרת העולם ותכליתו, ומכין את עצמו כראוי, זוכה לראות את פני השכינה.

(אחד המגידים)

בין אדם לחברו

רציתי להחשיבו בעיני המחותן

מסופר, פעם באמצע שיעורו של הרה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א ראש ישיבת "עץ חיים", התערב בחור אחד והקשה קושיא אחת, רבי איסר זלמן התעכב בדבר קושיתו, ואמר כי זה באמת קשה ולכן אמר שצריך להגיד יסוד אחר בסוגיא. אחר השיעור שאלו הגאון רבי מתתיהו דייויס זצ"ל ואמר לו: הלא קושיא זו טעות היא מעיקרא. השיבו רבי איסר זלמן, ידעתי בני ידעתי שזה טעות מעיקרא, א"כ למה החשיב הקושיא? אמר לו, חשבתי מה יום מיומיים שהוא שואל, והלא מעודו לא שאל באמצע השיעור. אולם הבחנתי שבמשך השיעור הסתובב בישיבה אדם זר, ותליתי בזה כי בטח דברו בו נכבדות עבור בתו, ומפני זה בא לראותו, לכך רציתי להחשיבו בעיני המחותן.

צדיק יסוד עולם

מסופר על הרה"ק רבי שלומ'קה מזוויהעל זיע"א, שהיה מתפלל בבתי הכנסת בבית ישראל ב"שטיבלאך". יום אחד ניגש לפני התיבה שליח ציבור ללא זקן, שהיה לו חיוב להתפלל. נטש הציבור את השטיבל והיו משתמטים אחד אחד החוצה, והשליח ציבור נשאר עומד ליד התיבה ללא מנין. יצא הצדיק לחוץ ודאג לאסוף מנין לשליח צבור, וגם הוא התפלל עמו. לאחר התפילה ניגש לשליח ציבור ושאלו במה מוריד הוא את זקנו? כאשר שמע ממנו שהוא מגלח זקנו באופן המותר. רווחה דעתו של רבי שלומ'קה.

לוותר בעניני שלום בית

מסופר על הרה"ק בעל ה"דברי יואל" מסאטמאר זיע"א, שפעם ערכו לכבודו שבת התוועדות בעיר ווילימסבורג, העסקנים השקיעו בשבת זו דמים תרתי משמע, ואכן, נגידים ונדיבים רבים באו לשבות בצילו הקדוש והטהור של הרבי, ולהשתתף עמו בתפילות שבת קודש ועריכת השולחנות, ולפי התוכנית היה הרבי אמור לעשות קידוש בבית המדרש ולאכול יחד עם האורחים הרבים, אך לבסוף לא יצא הרבי לקידוש כי אם אל עריכת השולחן אחרי סעודת השבת. ונתברר שסיבת הדבר היה מכיוון שהרבנית ביקשה מעמו שיסעד סעודת השבת בחיק המשפחה. במוצאי שבת שאלו בכאב מקורבו הרה"ח רבי יוסל אשכנזי ז"ל, האם תדיר צריך לילך אחר החלטותיה של הרבנית? כאומר, הרי כל כך השקיעו כאן בשבת זו ולבסוף רבינו לא יצא לקהל לקידוש. ויען הרבי ויאמר, "יש לי בקבלה מאבותי, שבשלום בית , המוותר הוא המנצח באמת".

תילולא דצדיקא

שבת קודש ט"ז אדר
הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל ב"ר משה מלעלוב (תרמ"ג)
הרה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא ב"ר משה (בעל החת"ס – תרמ"ג)
הרה"ק רבי פינחס מנחם ב"ר אברהם מרדכי ("פני מנחם" מגור – תשנ"ו)

יום ראשון י"ז אדר
הרה"ק רבי אברהם מפראביטש ב"ר שלום שכנא (אחיו של הרה"ק מרוזין – תקע"ו)

יום שני י"ח אדר
הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ב"ר פינחס (תר"ל)

יום שלישי י"ט אדר
הרה"ק רבי דוד ב"ר צבי אלימלך מדינוב (צמח דוד – תרל"ד)
הרה""ק רבי יעקב שמשון ב"ר חיים מקאסוב (תר"מ)
הרה"ק רבי אברהם מפאריסאב ב"ר יהושע אשר מפאריסאב (תרע"ב)
הרה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה ב"ר אברהם יצחק (תרפ"ח)
הרה"ק רבי יוסף חיים זוננפעלד ב"ר אברהם שלמה (תרצ"ב)

יום רביעי כ' אדר
רבי יואל ב"ר שמואל (הב"ח – ה"א ת')
הרה"ק רבי יהושע משה ב"ר חיים מאיר מוויזניץ (תשע"ב

יום חמישי כ"א אדר
הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ב"ר אליעזר ליפמן (תקמ"ז)

יום שישי כ"ב אדר
הרה"ק רבי יוסף בלאך אב"ד סטאנוב ב"ר אברהם (תלמיד המגיד ממעזריטש – "גנזי יוסף" – תק"ג)
הרה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ – ראפפורט ב"ר לוי (תרפ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שונה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

לעבור בפני המתפלל (ב')

א) גם סמיכה אסור בתוך ד' אמות של המתפלל, אך סמיכה במקצת, שאם ינטל החפץ שנסמך עליו, יוכל לעמוד, יש להקל במקום הדחק. (משנה ברורה ס.ק"ב,ס"ק א')
ב) אם היושב ישב כבר, ועמד זה בצידו להתפלל, אין צריך לקום, שהרי זה בא בגבולו. והוא שמתפלל בבית שלא יחדוהו לתפילה, אבל בבית הכנסת שיחדוהו לתפילה, צריך לקום, מפני שהוא מקום המיוחד לכל, ולא שייך לומר זה בא בגבולו. ואפילו בביתו, מידת חסידות הוא לקום, כדי להרים מכשול מחברו שעושה שלא כשורה, שעומד להתפלל בתוך ארבע אמות של היושב כבר בהיתר. (שו"ע, שם סעיף ג', ובשו"ע הרב שם סעיף ג')

בחסות רשת חנויות
גל פז

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

נדבת **הר"ר שלמה חיימוביץ** הי"ו
לע"נ אביו
הר"ר מרדכי אריה ב"ר מאיר
נלב"ע י"ד אדר
תנצב"ה

בס"ד

גִּלָּיוֹן 679

פָּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא | תשע"ח

אָסוּר לִקְרֹא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לִשְׁמֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּלָּיוֹן

פנימי עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אשדוד

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פָּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא — חַיִּים שֶׁל תּוֹרָה

בגמרא שבת (פט.) מובא: "אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שירד משה מלפני הקדוש ברוך הוא, בא שטן ואמר לפניו: 'ריבונו של עולם, תורה היכן היא?'.

אמר לו: 'נתתיה לארץ'. הלך אצל ארץ וכו' הלך אצל ים וכו', הלך אצל תהום וכו', חזר ואמר לפני הקדוש ברוך הוא: 'ריבונו של עולם חיפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה'.

אמר לו: 'לך אצל בן עמרם'. הלך אצל משה רבינו ואמר לו: 'תורה שנתן לך ה' היכן היא?'. אמר לו: 'וכי מה אני, שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה?'.

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: 'משה, בדאי אתה?'. אמר לפניו: 'ריבונו של עולם, חמדה גנוזה יש לך, שאתה משתעשע בה בכל יום, אני אחזיק טובה לעצמי?'.

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: '**הואיל ומיעטת את עצמך- תקרא על שמך**'.

וצריך להבין מספר דברים. ראשית, כיצד השטן לא ידע על מתן תורה? הרי מעמד הר סיני עשה רושם בכל הבריאה כולה?!

חז"ל מלמדים אותנו, שבאותה שעה אף ציפור לא צייצה, **ואפילו מלאכי השרת לא אמרו שירה באותה שעה.**

ואף אם נאמר, שהשטן חש את ההשפעה, שהייתה למתן תורה, אלא שהוא לא ידע את הסיבה לכך, בגמרא (זבחים קטז) מבואר, שמלכי אומות העולם התקבצו אצל בלעם הרשע, כיוון שפחדו אולי יגיע מבול לעולם פעם שנית.

והם שאלו את בלעם הרשע והוא אמר להם, שלא מדובר במבול אלא: "ה' **עֹז** לְעַמּוֹ יִתֵּן", ואין **עוז** אלא התורה הקדושה. וכשהם ששומעים זאת, הם אומרים: 'ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם (תהלים כט, יא)'.

אם כן, כיצד ייתכן, שהשטן לא ידע מה שבלעם ידע?

מבאר הרב 'מקדש הלוי', שהשטן בוודאי ידע על מתן תורה, ועל כך שמשה רבינו הוריד את התורה מן השמים אל הארץ.

שאלת השטן נשאלה זמן רב אחרי מתן תורה, והוא ביקש לדעת, **היכן שמורה התורה**, כלומר: **היכן ניתן למצוא מקום בו חיים את התורה ופועלים על פיה, היכן ניתן למצוא מקום בו חושבים, מדברים ופועלים רק לפי ההדרכה של התורה הקדושה...**

השטן חיפש את המקום, שבו כל הנטיות, הרעיונות והתפיסות- **כולן מבוססות אך ורק על פי התורה הקדושה!**

חיפש השטן בכל העולם ולא מצא, עד שהקב"ה הפנה אותו אל משה רבינו **אשר כולו היה תורה, כל מעשיו, מחשבותיו רצונותיו ורעיונותיו- כולם היו מכוונים לפי התורה הקדושה.**

לפי הסבר זה מובן שהענווה של משה גרמה לו להסתיר את גדלותו ולהכחיש את מעלתו המיוחדת, כדי שלא יחזיק טובה לעצמו, ועל כך שיבח אותו בורא העולם.

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה — חגי חיים וב"ב
שמואל אימן בן אסתר זרי — שגית בת רותי
משפ' שטרית — דביר בן נלי רחל
מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב — גלית בת מסודי
יהודה אריה בן רחל ברכה — ארז בן שושנה
רונן אברהם וב"מ — קסירר אפרים וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה — ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה — חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת הצלחה בכל העניינים
שלמה ודנה דוד וב"ב — אריה ושרה לוי וב"ב
י.מ.י.ש כדורי — אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר — רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט — סיון בת אסתר
עמית בת טובה — יוסף בן רוחמה
נתנאל בן ג'ינה — אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה — דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה — מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית — יפית בת ג'ינה
שירי ימנה בת שולמית — שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית — אורן בן נעמי
שושנה שירה בת סילביה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי — אליהו נזרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה — שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר — רחל מרים בת יהודית
דגנית בת שושנה — נעמה בת יפה
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה — יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- — בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה- — בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי — דליה אפרת בת נעימה
סימי בת סוליקה — שלו בן מזל פחימה
אורן בן אסתר — דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה- — בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה — נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי — אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה — אסתר בת סוליקה
מוריה בת רחל ברכה — נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה — טובה בת אורה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה — רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זהרה — שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה — בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה — יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה — יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה — קסנט בת דגטו
יצחק בן חנון — רפאל אבידן בן תקווה
זהבה בת שושנה רייזל — ר' אליעזר בן עטיה

ט"ז אדר תשע"ח	03/03/2018

פרשת כי תשא
הפטרה: "וישלח אחאב"- מלכים א' י"ח

	כניסה	יציאה	ר"ת
י"ם	17:03	18:15	18:55
ת"א	17:20	18:13	18:51
חיפה	17:20	18:13	18:52
ב"ש	17:22	18:15	18:54

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי	העלון מוקדש לעילוי נשמת **מרים בת שרה ע"ה**	העלון מוקדש לעילוי נשמת **משה בן גורג'יה**

שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בַּהֲלָכָה — אֹפוּר וְהֶתֵּר- חֵלֶק ג'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

שאלה: **האם ניתן להשתמש באותו תנור עבור מאכלי בשר וחלב?**

תשובה: להלן **סיכום ההלכה** מפי ר' אליהו חיים פנחסי, מתוך ספרו **'הכשרות למעשה'**:

בחלל התנור מצטברים אדים, ויתכן שתקרת התנור דינה כמכסה של סיר, כיוון שהיא קולטת את האדים החמים. כשם שמכסה של סיר נעשה בשרי או חלבי מחמת האדים העולים אליו מן התבשיל ומתעבים על גביו, כך גם תקרת התנור. ממילא, כשם שלא ניתן להשתמש במכסה בשרי לסיר חלבי, וכן להפך, כך לא ניתן להשתמש בתנור בשרי למאכלי חלב או בתנור חמץ למאכלי פסח בלי להכשירו.

אמנם תקרת התנור וקרקעיתו מתחממים עד לחום של ליבון קל מגופי החימום הנמצאים מאחוריהם, ותוך כדי שימוש הזיעה נשרפת, ויתכן שדי בכך, אך דפנות התנור אינן מגיעות לחום כזה, ועליהן גם מצטברת ה"זיעה" (אדים). בעיה נוספת היא בתבשילים השוהים בתנור כשמתקרר. האדים העולים מן התבשיל בהחלט מתעבים על דפנות התנור, ולכן דינו כדין התבשיל המתבשל או הנאפה בו. בעת אפייה בתנורי "טורבו", שגוף החימום נמצא מאחור ולא בתקרת התנור: בוודאי, שהתקרה נחשבת כמכסה של סיר.

והנה תנורי אפייה, שפתחיהם אטומים, ודלתותיהם נסגרות היטב, יש מפוסקי זמננו שכתבו, שצריך לחוש שמא במהלך האפייה עולה "זיעה" (אדים) מהמאכל ונבלעת בדופני התנור. **<u>מקורות:</u>** שו"ת אגרות משה (ח"א סימן מ). אף שבספר בדי השולחן (ביאורים סימן צב ס"ח ד"ה לכתחילה) הביא דעות הפוסקים הסוברים, שמצד הדין אין לחוש ל"זיעה" שבתנורים, מחמת מספר טעמים.

תנור ניקוי עצמי **פירולטי**, שניתן להפעילו בתכנית שבה חום התנור מגיע ל-500 מעלות, שהוא דרגת חום גבוהה ביותר ודפנותיו מתנקות לחלוטין ומתכלים שאריות שומן וכדו' הדבוקים לתנור, ניתן להשתמש בתנור לבשרי, ולאחר מכן חלבי ללא המתנה, על ידי הפעלת התנור על ריק. **<u>מקורות:</u>** הגר"מ פינשטיין בספר ליקוטי הלכות לפסח (הערה קנ). וכן הביא בספר הכשרות- פוקס (עמוד מז) שכן הורו כמה מגדולי ההוראה. בגלל שיכולים להגיע לדרגת חום גבוהה, המסוגל להפוך לאבקה דקה ולהמיס כל מה שעל דפנותיו, בשיטת "מולטי סיסטם" שתוך כדי התחממותו הדלתות ננעלות הרמטית ומעטפת התנור עוברת במקביל צינון. [יש להדגיש כי בשימוש היומיומי- לא מפעלים כלל את תכנית הניקוי עצמי, מכיוון שהחום הגבוה מקלקל את המתכת שממנה התנור עשוי, וריבוי השימוש בתכנית זו עלולה להשחית את התנור]. ויש שרצו להחמיר ולא להשתמש בתנור זה לבשר ותיכף לאחר הניקוי לחלב, היות ואין ההכשרה מושלמת מכיוון שיש מקומות בודדים שאליהם לא מגיע החום הרב. ועוד, דעת המג"א (סימן תקט ס"ק יא) שאין להפוך כלי חלבי לבשרי או להיפך.

הַשְׂגָּחָה מֻפְלָאָה

יום שישי, על דלת ביתו של מרן הגאון רבי נסים קרליץ מתדפק יהודי, מעטפת כסף נתונה בידיו, הדלת נפתחת, והאיש נכנס אל חדרו של הצדיק. "התרומה עבור כולל החזון אי"ש" אומר הלה. ברכת "יישר כח" מלווה את האיש בדרכו החוצה. השבוע חלף, יום שישי קרב ובא. שוב נצרר כסף במעטפה, ובהגיע יום שישי עושה היהודי את דרכו למסור את התרומה למרן הגאון ר' נסים קרליץ עבור החזקת הכולל. מעשה זה חזר על עצמו מדי יום שישי במשך שנים ארוכות.

יום אחד, לאחר שנים רבות, צעד רבינו ברחובות בני ברק, בהיותו שקוע בלימוד, תוך כדי הילוכו הסיח דעתו מהדרך, ולפתע בלי שהתכוון כלל מצא עצמו ברחוב ירושלים שבעיר בני ברק. עוד לפני שהספיק לשוב על עקבותיו, נקלע רבינו להלוויה שעשתה את דרכה ברחוב ירושלים.

כמובן שרבינו הצטרף אל המלווים כפי שמורה ההלכה. עודו צועד אחר מיטת הנפטר והנה ניגש אליו אחד המלווים, היה זה היהודי אשר הגיע מדי ערב שבת לתרום כסף עבור החזקת הכולל. נרגש ותמה פנה אל הגאון רבי נסים בשאלה: "**כיצד ידע הרב להגיע אל ההלוויה?**"

רבינו לא הבין את שאלתו והשיב בפליאה: "לא ידעתי ולא התכוונתי למאומה. רגליי הוליכו אותי לכאן בלי כוונה, ומכיוון שנקלעתי להלוויית המת המשכתי ללוות כמו שמורה ההלכה". "הרי זו השגחה מיוחדת משמים!", היהודי התרגש מאוד, "**היהודי הנפטר הוא זה שתרם את הכסף לכולל החזון אי"ש מדי יום שישי, ומאחר שנדיב זה רצה להישאר בעילום שם - הוא עשה אותי שליח להעביר את כספו מדי שבוע בשבוע לרבינו במשך שנים רבות. והנה לפתע רואה אני את הגאב"ד משתתף בעצמו בהלוויה**".

כאשר שמע זאת הגאון רבי נסים אמר: "**ההסבר לזה הוא שזכות החזקת התורה של אותו נפטר היא זו שגרמה שאזכה לגמול עמו הכרת הטוב המגיע לו, ובזכות זו נקלעתי לרחוב ירושלים ללא צורך, רק כדי שאוכל ללוות אותו בדרכו האחרונה**".

לִשְׁאֵלוֹת בַּהֲלָכָה	הַקְדָּשַׁת הֶעָלוֹן	מְנוּיִים
לשאלות נָא לִפְנוֹת לָרַב אֱלִיָהוּ חַיִים פִּנְחָסִי בְּטֶל' 052-6329144	נִתָּן לְהַקְדִּישׁ אֶת הֶעָלוֹן לְעִלּוּי נִשְׁמַת, לִרְפוּאָה שְׁלֵמָה, לְהַצְלָחָה, זִוּוּג הָגוּן, חֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה וכו'- נָא לִפְנוֹת לְלִיאוֹר בטל" 052-7652084 כְּתֹבֶת הַמַּעֲרֶכֶת: עֲבוּר לִיאוֹר עֲצמוֹן, רח' הַבּשָׂם 26א ת.ד. 83375 מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן. מִקוּד 9076926	לְקַבֵּלַת הֶעָלוֹן חִנָּם בַּ-email מִידֵי שָׁבוּעַ, שְׁלַח אֶת כְּתוֹבְתְּךָ אֶל: PnineEH@gmail.com

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים- הַגָּאוֹן הָרַב גֵּרְשׁוֹן לַפִּידוֹת זצ"ל

הרב גרשון לפידות זצ"ל- נולד בשנת ה'תרל"ח (1878) ביאסי שברומניה. בהיותו כבן שלוש עלתה משפחתו לארץ. למד בישיבת 'תורת חיים' במשך שנים רבות ולאחר מכן היה מראשי הישיבה. לצורך קיום הישיבה נסע מספר פעמים לארה"ב כשליח לאיסוף תרומות. בשנת ה'תר"ע (1910) נבחר לאחד משבעת מנהלי כולל רומניה. היה מעורכי הירחון התורני 'אהל תורה' (לצד ר' ישעיהו זאב וינוגרד, מראשי ישיבת עץ חיים, הרב שמשון אהרן פולונסקי והרב משה אריה לייב שפירא). התכתב רבות בדברי תורה עם עמיתיו (הרבנים הגאונים ר' שלמה זלמן אוירבך, ר' אברהם זיידה הלר ור'משה קלירס).

פרסם מאמרים תורניים רבים בכתבי עת שונים. התפרסם בהתמדתו בתורה ובכך ששקד ללמוד תורה למרות שחי בעניות רבה וכן מסופר עליו שהיה מסיים את הש"ס כל תשעה חודשים. ענוותן מופלא. בעל חסד. בשנת ה'תש"ח (1948) לאחר פטירת ר' שמשון אהרן פולונסקי ('הרב מטפליק'), כיהן כרב שכונת 'בית ישראל' בירושלים, תפקיד בו כיהן עד פטירתו וכן מילא את מקומו של הרב מטפליק בבית הדין של אגודת ישראל. נפטר ב-י"ז אדר ה'תשט"ז (1956). חי כ-78 שנים.

<u>אביו:</u> ר' חיים יצחק (מחסידי רבי אברהם מתתיהו פרידמן האדמו"ר משטפנשט). **<u>אמו:</u>** מרת שיינדל. **<u>אשתו:</u>** מרת דבורה. **<u>מרבותיו:</u>** ר' בצלאל ישעיה ברנשטיין ('הדיין הירושלמי'). **<u>מילדיו:</u>** מרת חיה בלומה (נישאה לר' לייזר לוצקין). **<u>חברותא:</u>** ר' יצחק ירוחם דיסקין (ממנהיגי העדה החרדית בירושלים), ר' שלמה אטיק ('הלמדן הירושלמי'). **<u>מכתביו:</u> •משנת רבי גרשון-** תשובות, חידושים וביאורים **•קונטרס לפיד אש-** חידושי תורה **•נחלת עמ"י-** בנספח מופיעים חידושים ובאורים במסכת עירובין ובעוד סוגיות בש"ס **•המתמיד הירושלמי-** סיפורים על רבינו

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל מספר על אנשים מיוחדים במלחמת ה'תש"ח (1948): היה זה בתקופת ה'פגזים', מלחמת תש"ח, שכונת מאה שערים והסביבה היו בחזית המלחמה. חיילי הלגיון הירדני עמדו על חומות ירושלים, לועי התותחים כוונו על השכונות המאוכלסות, וירו אלפי פגזים שזרעו הרס רב והרגו יהודים רבים ללא אבחנה. ענני אש היתמרו ודם נשפך כמים בחוצות ירושלים. מצבן העגום של המשפחות שנותרו בעיר היה קשה מנשוא: חוטי חשמל נותקו, חושך ואפלה שררו בכל העיר, מים לשתות – אין, אנשים שעמדו בתור כדי לקבל פח מים ממחלקי המים, נפגעו מכדורי המוות של הצלפים הירדנים.

מי שהייתה לו האפשרות, ברח לערים במרכז הארץ, ומי שעלה בידו – ירד למחתרת. בשכונת בתי ויטנברג היה מרתף יין של משפחת ויטמן. כשלוש מאות אנשים הצטופפו בתוך המרתף, ובתוכם גם אני ומשפחתי ושלושת ילדיי הקטנים, שהתחלקו ביניהם במזרון אחד שהיה מונח באחת מפינות המרתף, המצב היה איום ונורא, התנאים קשים ביותר, הילדים ביקשו אוכל, ולא היה מה לתת להם.

באחד מימי ההפוגה, כשנדמה היה ששורר מעט שקט, **יצאתי לבדוק, אם ניתן להשיג בקבוק נפט, כדי שיהיה אפשר לבשל תבשיל חם לילדים. לאחר עמל וטרחה הצלחתי להשיג בקבוק נפט. עטפתי את הבקבוק בנייר ופניתי לחזור למרתף.** בדרכי פגשתי את הגה"צ רבי גרשון לפידות זצ"ל, והוא פנה אליי בשאלה: "מה אתם מחזיקים ביד?". סיפרתי לו שב"ה הצלחתי להשיג נפט לאחר מאמץ רב. **רבי גרשון פרץ בבכי וכך אמר בצער רב: "זה כמה לילות, שאני עומד עם הגמרא ברחוב, ומתאמץ בכל כוחי ללמוד לאור הלבנה! עיניי התנפחו מרוב מאמץ, אנא חוס עליי ועל נפשי והענק לי בבקשה כוס אחת של נפט!".**

בראותי את גודל צערו, הרגשתי, שזה עניין של 'פיקוח נפש', מילאתי לו כוס מהנוזל היקר ונתתי לו במתנה. למחרת בבוקר ניגש אליי אחד משכני במרתף ואמר לי: "אורח חשוב ורם מעלה ממתין לכם למעלה בכניסה". עליתי למעלה, ואת מי אני רואה? את הגה"צ רבי גרשון, שהטריח את עצמו לבוא עד לכאן. רבי גרשון פנה אליי בשאלה תמימה: "**אולי יש לכם עוד כוס מהנפט?**", לא האמנתי למשמע אוזני והרמתי קולי בתמיהה: "כיצד ייתכן שהספקתם כבר להשתמש בכל הכוס שקיבלתם רק אתמול?". ר' גרשון ענה בתמימות: "**מה אעשה? הכנתי פתילה דקה מאוד והכנסתי לתוך הכוס, וכך למדתי כל הלילה לאור הדק של פתילת הנפט, אבל מה אעשה, ומה אני אשם: הלילה עבר והנפט נעלם ונגמר...".** ראו מהי מסירות ללימוד התורה: חושך ואפלה, רעב וצמא, ורבי גרשון מתעלם מהכל ומחפש להמשיך ולהגות בתורה בכל דרך אפשרית.

בהתחלה התגורר בעיר העתיקה. עוד שם התפרסם ברוב שקדנותו וגאונותו. תדיר אחוז היה שרעפים, ולא חש בנעשה מסביב. "פעם פגשתי באבא ברחוב חב"ד, הולך כדרכו מהורהר מאוד בתורה" - סיפרה הבת מרת חיה בלומה - "והנה אני שמה לב, שלרגליו רק נעל-בית אחת... אמרתי לו: "אבא, ראה אתה לובש רק נעל-בית אחת"... והוא, כאילו מתעורר מחלום: **"מה, חסרה לי נעל?"**.

עוד מגיל צעיר, מסרו אביו לידי הדיין הירושלמי "ר' בצלאל דיין" (ברנשטיין), שקיבל על עצמו ללמדו תורה, ומרוב חביבות אליו נתן לו לגור בביתו. הרבנית מרת ביילע (בתו של ר' יצחק טייטלבוים) אימצתו כבן, אך מה נדהמה, כשהבחינה שבכלי המיטה, שהיא מציעה לו, אין שום קמט. משמע, לא ישן עליהם כלל... היא עקבה אחריו, וראתה, כי אכן כך הוא נוהג; **הוא יושב ולומד עד לשעות המאוחרות של הלילה, וכשחוטפת אותו שינה הוא נסמך על השולחן, ישן קמעא, ושוב חוזר ללימודו.** עד זקנה ושיבה הוא ישן רק חלק מהלילה, עולה על יצועו בשעה עשר ונרדם עם גמרא על פניו, עד שעה אחת, אז הרב קם והולך ללמוד בבית המדרש.

בימי האבל על אשתו מרת דבורה (נפטרה י"ז תמוז תשי"ב), לא יכל להתאפק מללמוד תורה. באו לפתע הגאון ר' אליעזר יהודה פינקל וחתנו הגאון רבי חיים שמואלביץ, לנחמו, ולכן החביא במהירות את הגמרא מתחת לבית שחיו. הרבנים ראו זאת ועל כן קיצרו את הביקור, באמרם: "הבה לא נפריע לו ללמוד", בהזכירם את דברי הירושלמי, שכל הלהוט אחר לימוד תורה, מותר לו ללמוד בימי אבלו. הרי אלו חיין, "וחי בהם" ממש, וכלום מצווה אדם להקריב את חייו עבור מתו?!

על שקידתו העצומה סיפרה בתו מרת חיה בלומה: "קרה שאבא שכח לבוא הביתה כמה ימים; הוא למד ולמד, וכאשר התעייף, נרדם על הספסל. כשהתעורר, שוב למד, עד שאמא באה והזכירה לו, היכן הוא בעולם". **(הסיפורים מעובדים מתוך הספר 'המתמיד הירושלמי')**

מַעֲלַת הַצְּדָקָה

לפעמים, כשאנו מתבקשים לתת צדקה אין אנו מסוגלים להבין את מעלת הנתינה. להלן סיפור מופלא, שיש בו כדי ללמדנו על השותפות המופלאה של האדם, כאשר הוא תורם לזולת ובפרט כאשר הוא מחזיק תורה.

ר' רפאל ראלף מעלי הכהן טוויל ז"ל, היה אייל הון (נפטר בחודש תמוז ה'תשע"ו). רוב האנשים אינם יודעים את הקשיים האדירים שאיתם התמודד בילדותו. כבר בנערותו נפטרה אמו, ואביו שלא היה מסוגל לטפל בילדיו הרכים נאלץ להעביר אותם לבית יתומים.

בגיל ארבע-עשרה החל למכור גרביים והרוויח שני דולר ביום. פעם אחת עברו גויים שיכורים לידו וזרקו את כל הגרביים לרצפה. ר' ראלף לא נשאר חייב וסטר כהוגן לאחד מהם, אך מיד התנפלו כולם עליו והפילוהו לרצפה, כשהם מכים בו שוב ושוב.

לאחר שעזבו אותו לנפשו, על הרצפה חסר אונים, אמר לאבינו שבשמים: "בעזרת ה' זו הפעם האחרונה שמישהו זורק אותי על הרצפה! **אנא ממך! עזור לי להתרומם ולהתעשר ואדאג לעזור ולהרים כל יהודי, שמצבו על הרצפה וזקוק הוא לעזרה**".

הוא החליט להרחיב את עסקיו, וכששמע על הנדיב הדגול ר' יצחק אייזיק שלום זצ"ל, הוא ניגש אליו בתקווה שיוכל לעזור לו. הוא סיפר לו את בקשתו ור' יצחק שאל אותו: "אמור נא לי, כמה כסף אתה צריך?". "חמשת אלפים דולר" ענה ר' ראלף (סכום כסף גדול באותם הימים).

"האם יש לך ערבים?", הוסיף והקשה ר' יצחק, "עליך להבין. עליי להבטיח את עצמי שאם חלילה לא תוכל להחזיר את חובך- אוכל לפרעו מערבים"- "**אין לי ערבים, אני יתום מאבא ואמא, אבל אני מבטיח להחזיר את כל ההלוואה**", ענה ראלף.

ר' יצחק חשב קמעא ולאחר מכן אמר: "יש לי רעיון. אני מסכים להלוות לך $5,000 אבל בתנאי אחד: תבטיח לי, שתיתן עשרה אחוזים לצדקה מכל הרווחים שלך, ובורא העולם יהא הערב שלך".

ר' ראלף הסכים מיד וקיבל את ההלוואה בשמחה רבה. הוא נכנס לענף הטקסטיל. בורא העולם יתברך האיר לו פנים ואת הסחורה שהיה מזמין ממפעלים ביפן היה מוכר בארצות הברית ברווחים גדולים מאוד, וכך התעשר מאוד. הוא כמובן קיים את הבטחתו להפריש את המעשר לצדקה.

עם הזמן החליט ר' ראלף לבנות מפעלים במזרח הרחוק בהם העסיק אלפי פועלים, שתפרו בעבורו בגדי ילדים, אותם שיווק ברחבי ארצות הברית. לימים הכיר הוא את מרן מלכא הגאון הצדיק הרב חכם עובדיה יוסף זיע"א ונפשו נקשרה בנפשו.

עימו היה מתייעץ ומקבל הדרכה בעסקיו המסועפים ולא היה זז ממה שאמר לו רבינו. לימים, כשנבחר חכם הגאון הצדיק הרב עובדיה יוסף זיע"א לכהן כרב הראשי לישראל, הזדרז ר' ראלף ועיצב ותפר במפעלו שבמזרח הרחוק גלימה מפוארת הרקומה בחוטי זהב לכבוד הראשון לציון זיע"א.

אהבה עזה הייתה בליבו של ר' ראלף לתורתנו הקדושה וחכמיה. **תמיד נתן תרומות גדולות מאוד למוסדות התורה בארץ ובחו"ל. פעמים רבות הציל ישיבות ותלמודי תורה מקריסה כלכלית טוטאלית.**

חכם עובדיה יוסף זיע"א נהג להתקשר אליו בכל ערב ראש השנה כדי לברכו ולאחל לו "שנה טובה". על שיחה זו התבטא ר' ראלף ואמר: "שיחה זאת עם רבינו נותנת לי כח לאורך כל השנה".

באחד מביקוריו של ר' ראלף בביתו של חכם הגאון הרב עובדיה יוסף זיע"א, **אחז לפתע הצדיק בשתי ידיו של ר' ראלף והניחם על ראשו, והצדיק ביקש את ברכתו.**

ר' ראלף הזדעזע ממעשהו של הצדיק ושאל: "מי אני? ומה אני? איני ראוי לברך את כבוד מורנו ורבינו". אולם הגאון הרב עובדיה לא ויתר ואמר לו: "**אתה עמוד התווך של עולם התורה, ומבקש אני ממך שתברכני**". ר' ראלף התרגש מאוד ופרץ בבכי ובירך את מרן מלכא זיע"א.

תלמוד תורה שלומדים בו מאות תלמידים נזקק לעזרה דחופה ביותר, וכששמע על כך חכם עובדיה יוסף זיע"א מיד כתב מכתב לראלף, שיעמוד לימינם ויתרום כרוחב ליבו כדי להחזיקם, לבל יתמוטט חלילה תלמוד התורה.

ר' ראלף לא הסתפק רק בנתינת תרומה **אלא החליט לבנות להם בניין גדול לרווחתם המלאה.** הוא טס לארץ כדי להשתתף באירוע של חנוכת הבניין, וגם מרן מלכא זיע"א הגיע במיוחד לכבודו.

באותו מעמד דיבר מרן מלכא זיע"א בשבחם של תלמידי חכמים והשכר הצפון להם בעולם הבא. לפתע פרץ ר' ראלף בבכי ורבינו בליבו הרחום פנה אליו ושאל: "מה קרה? מדוע אתה בוכה?".

את תשובתו של אייל ההון שתרם ברוחב לב למוסדות התורה צריך לחקוק על לוח ליבנו: "**בוכה אני על שהפסדתי ולא זכיתי ללמוד תורה**", ענה ראלף.

מתשובתו של מרן עלינו להבין, במה זוכה, מי שתורם לתורה "**מבטיח אני לך שחלקך איתי בעולם הבא**", כך ענה לו.

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל	סעידה בת תופחה ע"ה	מאיר מורד בן שושנה ז"ל
אסתר בת בלה ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל	אביבה בת איירין ע"ה	גאולה בת טובה ע"ה
נעמי בת כתון ע"ה	משה בן רוזה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל
מרים בת בלה ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל
מסודי בת חביבה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל	יוסף בן סעדה ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל	שמעון בן שמחה ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחה ז"ל
יפה בת רבקה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה	שמעון בן חנה ז"ל	מישא אסתר בת זהרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה	אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה

ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברקו דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה
אביגדור בן ג'ולי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
מאיר בן נעמי ז"ל
זילפה בת רנדה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: **כח האחדות**

בס"ד | גיליון מס' 170

פרשת כי תשא

מה סוד הפרת העוצר הלילי שנחשף בהלוויה?

העשיר לא ירבה (ל, ט"ו)

אחד הדברים המאפיינים את עם ישראל, אחד הערכים שעם ישראל מתמסר אליהם בכל לבו ונפשו - הוא ערך השלום והאחדות. התחושה שבקרב כולנו היא, שכולנו עם אחד, בנים לאותו אב אהוב, אחים יחדיו לצרה ולשמחה. בכל עת מצוא ובכל זמן, יהודים הם עם אחד - יחיד ומיוחד, שהאחדות שבו מחממת את הלב ומרגשת את הנשמה. אשרינו שזכינו להיות חלק מעם מאוחד, הנשמר מכל משמר למנוע מחלוקת או תגרה מיותרת.

פרשת השבוע, הפותחת במצוות נתינת מחצית השקל, טומנת בחובה עוד אוצר יקר על מעלת האחדות, שכדאי שכולנו נכיר. הבה נראה את ר' וולף הגביר, אשר זוכה להערכה רבה והכל חרדים לכבודו, מגיע לבית המקדש לתת מחצית השקל. הוא שולף פנקס שיקים של 'חשבון מנהלים', מוציא מכיס חליפתו היוקרתית עט מוזהב, ובבואו לרשום - הגזבר פוקד עליו: 'חצי שקל רבי וולף, אגורה אחת לא יותר, כמו כולם בדיוק!'

דקה אחריו, מגיע ר' חייקל העני. מורגל הוא להלך בצידי הדרכים, משתדל להשתמט מכל הוצאה שאינה חובה. בבואו לגזבר, הוא שומע את אותן מילים פשוטות ונחרצות: 'חצי שקל ר' חייקל, אגורה לא פחות!' - כי זה מה שביקש בורא עולם בפרשת השבוע, שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט, כולם שווים ובעלי ערך זהה בדיוק, אין שווים יותר ואין שווים פחות!

כי מחצית השקל היא התרומה המיועדת לקרבן התמיד - הוא הקרבן המגן על עם ישראל 24 שעות ביממה 365 יום בשנה, ותנאי הכרחי להיותו קרבן ציבור מושלם - הוא שכל הציבור יהיה שווה בנתינה עבורו, כולם שווים לחלוטין. מלבד עצם הנתינה המשותפת וייעוד התרומה, המושג 'קרבן ציבור' הוא במהותו קשר רוחני נפלא עם אבא שבשמים, ולכן כה חשוב וקריטי לקשר הזה להתקיים באופן בו כולם שווים לחלוטין.

כי התנאי הראשון לאחדות מושלמת - הוא ההבנה שכל יהודי שווה, משמעותי, בעל ערך ייחודי. בוודאי שיש יהודים בכל הרמות הרוחניות והאישיות, אך לא ניתן לזלזל באף אחד מהם, כי קיומו של כל אחד הוא קריטי להשלמת התמונה המלאה. וכמו פאזל שהופך למושלם רק כשכל חלקיו במקומם, כך שלימות ההגנה השמימית על העם היהודי היא רק בהבנה שכל היהודים שווים בחשיבותם, לא ניתן לזלזל באף אחד מהם, ויש לברוח מכל מחלוקת ביניהם!

את התגלית הזו מגלה בעל ה'אבן שלימה' בפרשה זו, בהאירו את האושר הרב הטמון בהבנה שכל יהודי הוא רק מחצית, ונדרש לערך המיוחד של זולתו, כדי להשלים את שלמותו הרוחנית. כי ההתרוממות המיוחדת של בני ישראל, היכולת של כולנו - כאומה שלימה ומאוחדת - לעמוד מול האתגרים שלנו, להתייצב בגאון מול הקמים עלינו, לינוק אנרגיה שמימית כבירה ורבת עוצמה - היא רק כאשר כולנו מאוחדים, שומרים איש על כבוד זולתו ומכירים בערך חברינו.

זה לא תמיד קל, כי גם הגביר עלול לחוש שלא בנוח לנוכח העובדה שאינו רשאי לתת יותר ממחצית השקל, וגם העני עלול לחוש לחץ על שהוא חייב לתת את אותו הסכום בדיוק. אבל זה בדיוק המסר החשוב לכולנו: שנכיר כולנו בערך זולתנו, שנשמור על האחווה והריעות בינינו, שנעמול בכוחות משותפים לשמר ולפתח ולהעצים את אחדותנו!

הבה ניקח את המסר הזה העולה מפרשת השבוע, לחיי היום יום שלנו. מחלוקת עלולה להתלקח תוך שניות אחדות, בבנין המגורים בו אנו מתגוררים, בקהילה, בבית הכנסת, בין החברים. מילה אחת שאינה במקום, פגיעה מיותרת, לשון הרע שטוב לו שלא יצא מהפה, ביטוי פוגעני או לא מכובד - ואש המחלוקת משתוללת בחוסר שליטה, ומחסלת את כל הנקרה בדרכה.

מאידך, הויתור ההדדי, השמירה על כבוד הזולת, ההבנה כי חברינו חשובים לנו ויקרי ערך עבורנו, אנו מחוייבים בכבודם ונעשה הכל כדי לשמר אותם בידידות ואחווה עימנו - הם הם הערובה להתרוממות הרוח ולקירוב הלבבות לאבא שבשמים, ולהשפעת שפע אושר ושמחה עד בלי די על כולנו, ככתוב: 'ברכנו אבינו' - כי 'כולנו כאחד יחד!'

נס רפואי מדהים!

היה זה לפני כחודש ימים, בעיר בית שמש. על אחד מתושבי העיר נפלה צרה לא פשוטה: בסייעתא דשמיא נפלאה, ערכו לבתו כבת 12 בדיקה מסויימת, אף שלא הוצרכה לה. תוצאות הבדיקה הריצו את ההורים אל הרופא, שחתם מיד על הפניה דחופה לבית החולים...

ואז, רגע לפני שיצאו מהבית, העלתה האשה רעיון: 'אולי כדאי שנשתמש בכח האחדות? אולי נעשה שימוש בכללי הנפלא שגילה הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שהתבטא כי כח אחדות החברים לגזור גזירה, גדול ונעלה מכוחו של צדיק?' ואכן, האב סבר וקיבל, וזימן לביתו את חבריו עימם הוא מתוועד מזה שנים מעת לעת, להסב יחדיו ולערוך 'חבורה' באהבה ואחווה, כשהם מברכים אותו שהכל יעבור בשלום.

כשהגיעו לבית החולים, ניכר מתח על פני הצוות הרפואי, שהרבה בבדיקות, עירויים וזריקות, לאורך לילה שלם, באופן מדאיג ואולי מוזר. האב היה מודאג, זו לא הפעם הראשונה שהוא בבית החולים, ומעודו לא נתקל בכזה מתח ולחץ בקרב הצוות הרפואי. הוא שמר את תמיהתו בלבו עד אור הבוקר, ואז פרש אותה בפני הפרופסור המטפל.

תשובתו של הפרופסור החרידה את לבו: 'גם אני איתך בתמיהתך, אין לי מושג... אני יכול רק לגלות את אוזניך, שבכניסתכם לבית החולים היתה בתך בסכנת חיים ממשית, חד וחלק. לכן דאגנו כל כך לשלומה, ונאלצנו לתת אינספור עירויים ובדיקות. היה לכם נס שבאתם, ועוד שרשרת ניסים לאורך כל הלילה, עד שראינו שיפור משמעותי במדדים ובתך יצאה מכלל סכנה!'

את הסיפור המדהים שמענו מאבי הבת בכבודו ובעצמו, והוא מאיר עד כמה גדול כח האחדות להגן ולהושיע. הבה נתאחד זה עם זה, נכיר בגודל הענין של החבורה ואחוות הרעים, ודרך זה נשפיע רוב טובה וברכה!

בריחה מוזרה שהצילה חיים!

העיר אוז'רוב שבפולין היתה עיר לא גדולה, אך נחשבה למגדלור רוחני הפועם בעוז. בימים שלפני מלחמת העולם הראשונה, כיהן בה כרבי הרה"ק רבי אברהם שלמה מאוז'רוב זי"ע, ובנו - הרה"ק רבי משה יחיאל מאוז'רוב זי"ע, בעל ה'באר משה', כיהן בה כרב בלעדי, ואף פתח בעיר ישיבה, לצד פעילות חסד עניפה למען נזקקי העיר. למרות שהוצעו לו הצעות רבנות מכובדות ונחשבות מהעיר אוז'רוב, ויתר עליהן והעדיף להמשיך להתמסר לצרכי הקהילה - הרוחניים והגשמיים כאחד.

ואז הגיעה מלחמת העולם הראשונה, בשנים תרע"ד - תרע"ה. העיר אוז'רוב הפכה לשדה קרב מדמם, והראשונים לשלם את המחיר - היו כמובן היהודים. הכוחות הרוסים החליטו על גירוש כל יהודי העיר, שנאלצו לאסוף את מיטלטליהם ולצאת אל הלא נודע, כשמבטי לעג של שכניהם הגויים מלווים אותם לדרכם. עוד טרם יצאו כבר כבשו איכרי הסביבה כל בית או נכס יהודי, נכנסו, גנבו, שדדו ובזזו מכל הבא ליד, וכל זאת לעיני היהודים הרואים באובדן נכסיהם ועיניהם כלות.

אם לא די בכך, בצאתם את העיר פקדה שריפה קשה את כל העיר ומבואותיה, כילתה את בתיה וחוללה שמות

בכל הרכוש שנותר. בני הקהילה מצאו את עצמם בעירום ובחוסר כל, וכשהתירו להם הרוסים לשוב העירה - שבו כולם לאוז'רוב חפויים ואבלים, מחפשים מוצא, עידוד וניחומים על כוס התרעלה העוברת עליהם. ה'באר משה' נזעק להצלת אחיו, במאמץ אדיר גייס כספים והחל לכונן את הקהילה מחדש, ואז התרגשה ובאה עליו צרה חדשה:

מגיפת הדבר. המגיפה הפילה חללים רבים, בהם גם הרבנית הצדקנית רעייתו של ה'באר משה'. מיד אחר כך, בשנת תרע"ח, נפטר עליו אביו הרה"ק רבי אברהם שלמה זי"ע, והוא נותר אלמן ויתום מאביו הגדול, כשעול הקהילה המרוסקת והמדממת כולה מוטל על כתפיו הצעירות...

כאן התגלתה דמותו המאירה של ה'באר משה' במלוא יפעתה. הוא לא נתן לגזירות הקשות לשבור את רוחו, והוא שעמד לעדתו כעמוד האש - המאיר את הדרך החשוכה ומחמם את הלב. בכוחות לא לו אסף את השברים, ופעל כדי לשוב ולבנות את בית הכנסת ואת מקווה הטהרה, את מוסדות החינוך ואת בתי התמחוי, הכל בנה בעל ה'באר משה' בעשר אצבעותיו לאחר החורבן הנורא שעברה הקהילה.

ואז, לאחר שנים של מסירות נפש והשקעה אדירה עד כלות הכוחות, לאחר לילות כימים של עבודה מאומצת למען הכלל והפרט, לאחר הקרבה שאין מילים לתארה למען קהילת אוז'רוב עד שראה אותה פורחת כבתחילה - - -

נשא ה'באר משה' את רגליו, והיגר לארצות הברית. במהירות, בחופזה, כנמלט ממש. מה קרה לו לרבי האהוב והנערץ שבנה את הקהילה מחורבותיה? מה הכריח אותו לברוח לארץ כה רחוקה לאחר שכה התמסר למען תושביה?!

שנים ארוכות ריחפה השאלה בחלל, עד שה'באר משה' בעצמו נתן את התשובה...

היה זה שנים רבות אחר כך, לאחר מלחמת העולם השניה. אל חדרו נכנס יהודי, ותינה את צערו. הוא סיפר כי בנה בעשר אצבעותיו את מוסדות הקהילה בשכונה בה הוא מתגורר, פתח את בית הכנסת וארגוני הסיוע בקהילה, והתמסר להצלחת כל אחד מבני הקהילה - רובם אודים מוצלים מאש התופת הנאצית.

'ולאחר כל זאת', סיפר אותו יהודי ופרץ בבכי, 'בני הדור הצעיר, רוצים להשתלט על הקהילה שבניתי במאמץ רב ותוך מסירות נפש. הם החלו לשנות את סדרי הזמנים, מבקשים לשנות את סדר היום בבית הכנסת, פועלים הפוך מכל הוראה שלי. רבי!' פנה היהודי אל ה'באר משה', 'עוצה לי עצה כיצד להתמודד עם הצרה הנוראה הזו שניחתה עליי בעיצומו של יום בהיר!'

ואז, פנה אליו ה'באר משה', וסיפר את סיפור חייו. את מסירותו והשקעתו למען הקהילה באוז'רוב שבפולין, את מלאכת השיקום שהשקיע, ואת בית המדרש והמוסדות שפתח ופיתח. 'ובכל זאת ברחתי לארצות הברית, התדע למה?!'

היהודי שם אוזנו כאפרכסת, סוד גדול עומד להתגלות. וכך סיפר הרבי: 'כי לפתע קמו אנשים וקראו עוררין על היותי מנהיג הקהילה ורבה הבלתי מעורער. ידעתי שיש לי חסידים רבים בעיר, ידעתי שהם יילחמו על כבודי וינהלו קרב עיקש על מעמדי - ודווקא לכן ברחתי. ברחתי מהמחלוקת הנוראה הזו שאיימה לפרוץ, העדפתי להגיע למקום ציה ושממה כמו ארצות הברית באותם ימים - ובלבד שהמחלוקת לא תיגע בשולי בגדי, שלא יהיה לי חלק בה ולו כמלוא נימה!'

הרבי נשם עמוקות והמשיך: 'והלא תדע בני, מה היה הסוף העצוב של הקהילה'. כאן פרץ הרבי בבכי על צאן מרעיתו, למרות השנים הרבות שחלפו ולמרות שברח מאש המחלוקת שאיימה להתלקח ביניהם - צערו על בני הקהילה היה כאובדן בניו ממש. 'כשהנאצים ימ"ש נכנסו העירה, הם אפילו לא טרחו לשלוח את יהודי אוז'רוב למחנות. פשוט העמידו את כולם בשתי שורות ישרות, וירו בהם בזה אחר זה...

ואני ניצלתי. כי ברחתי מאש המחלוקת!' - סיכם הרב, והותיר לבן שיחו להסיק לבד את המסקנות...

את הסיפור הנפלא הזה, שמענו מנינו של ה'באר משה', הרה"ח ר' דוד בקר שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב שליט"א, והוא טומן בחובו מסר נורא הוד: אש המחלוקת היא קטסטרופה נוראית, היא פוגעת בצודקים ושאינם צודקים כאחד, אינה מבחינה בין טובים לרעים.

כשרואים מחלוקת מתגלעת, כשניצוץ מחלוקת מתחיל להתלקח - אדם חכם נושא את רגליו ובורח, מה לו ולצרה הזאת. יתכן שהוא צודק, יתכן שהוא מאוד מאוד צודק, לפחות כמו ה'באר משה' ביחס לקהילה אותה הקים וייסד ושיקם. ועדיין, כדאי לראותו מול העיניים כדי לזכור כיצד נהג, כדי להימלט ולהינצל.

רק האחדות - היא המבטיחה סייעתא דשמיא, ברכות שמים, רוממות הרוח. אחדות מרוממת את בני ישראל, מקרבת אותם לאביהם שבשמים, מביאה בכנפיה ישועות וברכות לרוב. הבה נשמור על אחדותנו מכל משמר, כי כוחנו באחדותנו!

דפיקות באישון ליל...

היה זה לפני כשמונים שנה, בתקופה בה התנהל מאבק מתמשך עקוב מדם בין השלטון הבריטי ששלט בארץ, לבין המחתרות היהודיות. אחד מאמצעי הביטחון שהשליטו הבריטים היה 'עוצר', לפיו נאסרה יציאה מהבית בין השעות 6 בערב ל-6 בבוקר. מי שנתפס מהלך בחוצות קריה בשעות הערב והלילה - נעצר מיידית או חלילה נורה בידי החיילים הבריטיים שפטרלו ברחובות ופיקחו על ביצוע העוצר במלואו.

והנה, לילה אחד, בשעה 2 בלילה, נחרד הגאון רבי משה חברוני זצ"ל - ראש ישיבת חברון, לשמוע דפיקות בדלת הישיבה. למרות שהנקישות היו עדינות משהו, מפלס החרדה בלבו זינק לגבהים. מי הוא זה הדופק האלמוני, שיצא לרחובה של עיר בעיצומו של עוצר? ואולי אלו החיילים הבריטיים בעצמם? הוא ניגש לדלת, שאל 'מי שם', ונענה: 'דער פעטער' - הדוד. עתה רווח לו קמעא - כי הלא לא מדובר בחיילים בריטיים, אלא בדודו - הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל!

הוא פתח את הדלת והזמין את רבי איסר זלמן להיכנס, כשהוא תמיה מיד: 'מה הביא את הדוד בכזו בהילות לישיבה, באמצע הלילה ותוך חירוף נפש? מה כל כך בוער ולא סובל דיחוי עד שעת בוקר?'

רבי איסר זלמן נראה כמי שציפה לשאלה, והשיב בפשטות כי צצה לו קושיא ברמב"ם מוקשה, והוא חפץ לפרוש אותה בפני אחיינו הגאון ולדון עמו בצוותא בעניינה, כדי שהדברים יעלו ברורים ומחוורים, שכן עד שהרמב"ם לא יתורץ ויובן יפה - לא יוכל לתת תנומה לעפעפיו... רבי משה נענה לאתגר בשמחה, ויחדיו הם ישבו ודנו בקושיא המורכבת שעה ארוכה, עד שהדברים הוסברו והובהרו, ורבי איסר זלמן פנה לצאת לשוב לביתו...

'לא, במטותא', עצר רבי משה את רבי איסר זלמן, 'הלא סכנה להסתובב בחוץ, יש עוצר! ימתין כבודו בישיבה עד שעת בוקר, תוכלו גם לנוח כאן. לצאת עכשיו? מה כל כך דחוף?'

רבי איסר זלמן הודה על ההזמנה, אך הסביר כי לא ייענה לה, שכן הוא צריך לכתוב את התירוץ במחברתו. לא הועילו כל תחנוניו של רבי משה, ולמרות הסיכון - קם רבי איסר זלמן ויצא לביתו בשעת לפנות בוקר מוקדמת, כדי לכתוב מיד את התירוץ במחברת!

בהלווייתו של רבי איסר זלמן, עמד אחיינו רבי משה והספידו, סיפר את הסיפור והוסיף: 'ראו נא ראו, עד היכן הגיעה אהבת התורה שלו. הוא היה מוכן להסתכן בשעת לילה, לצאת הלוך וחזור תוך הפרת העוצר, כדי ליישב רמב"ם מוקשה ולשמר את התירוץ במחברתו. אהבת תורה עד כדי מסירות נפש!' - אמר בשבח דודו.

אלא שכשבא רבי משה לנחם את דודתו הרבנית בימי השבעה, הפטירה לעברו: 'לא כך היה המעשה...', ולנוכח מבטי התמיהה שלו - שכן הוא גיבור המעשה והיה עד לפרטיו, הסבירה: 'כל המעשה שונה לחלוטין. הוא בכלל לא עוסק באהבת התורה שלו - שבוודאי היתה אדירה ונעלית. הסיפור עוסק במשהו אחר!' - וכאן פתחה הרבנית וסיפרה את הסיפור מנקודת מבטה:

לא בחינם נותר רבי איסר זלמן ער באותו לילה, אלא משום שבאותה תקופה נדרשה המתנה ארוכה להדפסת ספר בבית הדפוס, והנה בתחילת הערב קיבל הודעה כי מישהו שתורו נשמר לו ליום המחרת בשעה 8 בבוקר - ביטל את עבודת ההדפסה שתכנן. בעל הדפוס עדכן את רבי איסר זלמן, כשהוא מתרה בו להביא את תכריך כתביו עד 8 בבוקר בדיוק, כדי לתפוס את התור שהתפנה, לפני שיעבור ללקוח הבא בתור ברשימה, וייאלץ לחכות לתורו בעוד כשנה...

רבי איסר זלמן והרבנית התיישבו לעסוק בסידור הכתבים לדפוס, ולפתע נזעק רבי איסר זלמן: 'לא יתכן, לא נוכל להמשיך!' - קבע לפתע. 'הרי יש לי שלושה אחיינים גאונים - רבי אהרן כהן, רבי יחזקאל סרנא, ורבי משה חברוני. את השניים הראשונים אני מזכיר בספר ומצטט מפיהם, ואילו מרבי משה חברוני לא הזכרתי דבר! הוא עלול להיפגע!'

'הוא לא ייפגע', קבעה הרבנית לעומתו. 'הן רבי משה עניו ושפל ברך, לא מחפש את כבודו האישי. האם בשל כך נוותר על ההזדמנות להדפיס את הספר כבר מחר ולחסוך שנה של עיכוב?' אך רבי איסר זלמן טען מנגד: 'לא יעלה על הדעת, לא אדפיס ספר בלי לצטט גם משהו מפיו. לא יקום ולא יהיה, גם במחיר עיכוב הדפסת הספר!'

ואז, במוחה של הרבנית עלה רעיון גאוני, לצאת באישון ליל לישיבת חברון, לפרוש קושיא בפני רבי משה - שרבי איסר זלמן כבר ידע את התירוץ עליה, ולהיכנס עמו בשיחה עד שיענה את התירוץ בעצמו... רבי איסר זלמן הבין כי זו הדרך היחידה להדפיס את הספר עם שחר, והוא שם את נפשו בכפו והפר את העוצר הלילי הלוך וחזור, הכל כדי שיוכל לכתוב תירוץ בשם אחיינו רבי משה בספר היורד בשעת בוקר מוקדמת למכבש הדפוס!

'הלא תבינו', סיימה הרבנית, 'כי יותר ממה שהיה רבי איסר זלמן מתמיד וגאון בתורה - היה מתמיד וגאון בזהירות בכבוד הזולת, במאמץ למנוע כל סרך פגיעה או מחלוקת. כדאי היה לו להסתכן בעיצומו של ליל, כדי למנוע מאחיינו ספק פגיעה!'

סיפור זה, המופיע בספר 'אדרבה', מעורר וקורא: לפעמים מניעת הפגיעה דורשת תשומת לב מרובה, השקעה אדירה, מאמץ לא פשוט. ועדיין, בכל עת שעומד לנגדנו ספק ספיקא של פגיעה, הבה נראה את רבי איסר זלמן מתרוצץ באישון ליל במרכז ירושלים תוך הפרת העוצר, רק כדי למנוע ספק פגיעה מאחיינו, רק כדי לוודא שלא יתגלגלו הדברים כך שרבי משה חברוני יחוש צביטה בלב...

מניעת המחלוקת, מניעת הפגיעה המפעילה קיטוב לבבות - הן ערך כה נעלה ששווה כל מאמץ. הבה נתאחד יחדיו כדי לשמור על כבוד הזולת, למנוע כל חשש מחלוקת. ככל שנרבה בזהירות בכבוד הזולת - כך נשמור על אווירת חיינו זכים וטהורים מכל בדל מחלוקת ופירוד לבבות, ונזכה להשפיע עלינו שפע טוב מן שמיא!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א ◆ לקבלת העלון במייל: 6182918@gmail.com

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342

אגעדאנק

על פרשת השבוע

חג פורים תשע"ח

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה

הקורא את המגילה למפרע – שאינו לומד אותה על נפשו – לא יצא ידי חובתו

אי' בבני ישששכר מאמר חנוכה מאמר ד' אות ט', קבלתי מרבותי על המשנה הקורא את המגילה למפרע לא יצא, פי' כשיהודי קורא ומספר המגלה כמעשה שהיה לפני כמה שנים, לפני אלפיים חמש מאות שנה, ואינו מבין ומתבונן אשר זה הנס שאנו קוראים במגילה, התגלות האור ההוא מתגלה בכל שנה ,הרי לא יצא ידי חובתו. אולי בגשמיות יצא, אך בפנמיות לא יצא ידי כונת היום טוב. ולכן נזכר לדורות מצות קריאת המגילה, שכל השמות והאורות הנרמזים בה, יתגלו שוב בכל שנה. והנה מי שאינו מבין ואינו מאמין, והוא קורא למפרע מעשה שהיה, לא יצא ידי חובת היום טוב .

וכן כתב הקב הישר שהיום הילולא דיליה בפורים, בפרק צט כתב, שצריך לקרוא את המגילה מלה במלה ולא במהירות, כי כל תיבה ואות יש בה קדושה וסודות נפלאים, וצריך אתה לדעת כי יש עולם חדש למעלה שהוא קדוש ונורא מאד, שכתב האריז"ל שזה נמצא רק בפורים בלבד, וזה האור אין מתגלה לחוץ רק מחמת רוב קדושתו, כי אם פעם אחת בשנה, ומתחיל להתגלות בהתחלת קריאת המגילה .

האריז"ל כתב שפורים שונה משאר ימים טובים, שבהם נמצא הארת היום טוב בשעת קיום המצוה, אך בפורים מאיר האור כל שאר היום, אור החכמה, יותר גבוה מאור התורה כמ"ש בספה"ק טור ברקת.

וממשיך הקב הישר שלכן צריך להתפלל קודם היום טוב שיתגלה זה האור ויומשך על ראש ישראל, ויזכו להתדבק באור היום טוב.

מעשה נורא של האמרי יוסף בעוצם מעלת זמן קריאת המגילה

בהגדה של פסח דספינקא מסופר שהאמרי יוסף היה מספר בליל השני של פסח שפעם אחת היה אברך [הבינו שזהו הוא בעצמו] שבליל הסדר השני של פסח אחר שיר השירים, לא היה יכול לישון, כי עוד לא חטפתו שינה, וישב וחשב במה יעסוק כעת, ועלה על דעתו כיון שבליל שני של פסח נתלה המן ואז היתה סעודת אסתר. לפי חשבון של רש"י, בלילה ההוא נדדה וכו' היה בליל שני של פסח. ולכן ישב לקרוא את המגילת אסתר.

כשסיים הגיע אצלו נפש מעולם הבא, ושאל את הנשמה מה אתה רוצה. ואמרה הנשמה שיש נשמות שגם לאחר שעברו כל הדינים וקבלו כל עונשי הגהינם ,אך עדיין הם צריכים זכות מיוחד שיפתחו להם שערי גן עדן. כמו שמתפללים אחר שלומדים לעילוי נשמת שיצילו ה' מגהינם, וגם יפתח לו שערי גן עדן .ובכל שנה ושנה כשבני ישראל קוראים מגילת אסתר, אזי נפתחים שערי גן עדן, ואלפי נשמות יושבים וממתינים לזה. וכשהמנין האחרון מסיימים לקרוא המגילה נועלים אלו השערים .

ואמרה הנשמה שלפני שנתיים כבר התחילה להמתין, אך לא הספיקה, ובפורים אחרון לפני חודש, החליט שלא לעזוב את השער הזה, ויעמוד וימתין עד פורים שנה הבאה, כדי שהוא יהיה הראשון בשנה הבאה. והנה לאחר חודש בליל ב' דפסח שמע מבפנים ההיכל קול יהודי קורא המגילה, והתחיל לדפוק על השער שיפתחו, ויצא מלאך שומר הפתח, מה אתה רוצה, אכן קוראים מגלה, אך לא פורים היום. וטענה הנשמה שכן קוראים המגילה היום .

וילך המלאך ושאל את הבית דין של מעלה, ופסקו, שכיון שהאברך הזה שקורא המגילה הוא רב, שהוא בעצמו יפסוק אם צריך לפתוח השער של ההיכל הזה או לא. ולכן באתי אליך שתפסוק. ופסק האברך שאכן יפתחו השער של גן עדן, כיון שבו ביום נתלה המן .

הבינו כולם שזהו האמרי יוסף בעצמו, שבזכותו נפתחו שערי גן עדן שלא בזמנו.

וידוע כל מה שכתבו רבוה"ק בקדושת יום הפורים, כמ"ש בקדושת לוי בקדושה א' דפורים, ובתפארת שלמה פי' 'עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה', היינו כל עני מן הדעת עיניו נשואות להתדבק בהשי"ת באור הקדושה של מגלת אסתר. כמו הסיפור הנ"ל נשמות עניים יש להם ישועה בזכות המגילה .ה

לכן צריך להכין נפשינו לקראת קריאת המגילה.

הספורנו בפסוק 'ויקץ יעקב וכו' ואנכי לא ידעתי' ורש"י פי' שאילו ידעתי לא ישנתי, אך הספורנו פי' שאילו ידעתי הייתי מכין עצמי לנבואה. אכן היה התגלות גדולה, אך אם הייתי יודע מעלת המקום, הייתי מכין עצמי ואז היה בשלימות יתרה. ממילא עלינו להכין נפשינו לקראת הזמן הנורא והגדול הבא לקראתינו.

(הגרמ"י רייזמן)

למנצח על אילת השחר מזמור לדוד: קלי קלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי (תהילים כב, א ב)

במדרש תהילים: "אילת השחר זו אסתר". עוד איתא במדרש (רבה אסתר י, יד) "ר' חייא רבה ורבי שמעון בן חלפתא הוון מהלכין בהדא בקעתא דארבל, וחזון את אילת השחר שבקעה את האורה, אמר ליה רבי חייא רבה לרבי שמעון בן חלפתא כך הוא גדולתן של ישראל, בתחלה קימעא כל מה שהולך הוא גדול ורבה והולך מה טעם (מיכה ז') כי אשב בחשך ה' אור לי כך בתחלה ומרדכי יושב בשער המלך ואחר כך וישב מרדכי אל שער המלך וגו' ואחר כך ומרדכי יצא מלפני המלך וגו' ואחר כך ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר",

יש להבין מה מדמה בפרק זה את אסתר?

אפשר לפרש, שהנה דבר שעומד על עומדו ניתן להפילו שישכב (90 מעלות), וניתן עוד יותר לסובבו ולהפכו עד שיעמוד על ראשו (180 מעלות), דרך הניסים לעם ישראל הוא בדרך של סיבוב מלא (180 מעלות), והנה כאן אצל כלל ישראל היו במצב שנתונים תחת גזירת אחשורוש והמן "להשמיד להרוג ולאבד וכו'", ובמצבם לא התפללו אלא שתתבטל הגזירה, ואילו היה הנס שאחשוורוש היה מבטל את הנס בלבד – כבר היו שמחים בישועתם. אמנם השי"ת הביא למצב של "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", לא זו בלבד שהגזירה נתבטלה אלא שבית המן נתון למרדכי והיהודים הם הרגו בשנאיהם והרי זה היפוך גמרי מן הקצה אל הקצה.

זה מה שאמר לו רבי חייא רבה לרבי שמעון בר חלפתא, שדוקא בעלות השחר "אילת השחר", שהרי רגע קודם עלות השחר אז הוא החושך הסמיך ביותר, ומהנקודה זאת מתחילה האור עד לחצות היום שהוא האור הגדול ביותר, וכזה ממש הוא הנס שנעשה לישראל מן הקצה אל הקצה.

ואפשר להעמיס עוד בכוונת הפסוק "רחוק מישועתי דברי שאגתי", ונדמה זאת ליוסף הצדיק בשעתו, כשישב בבית האסורים, שהוא שיווע רק לצאת מן בית האסורים, והרי באם היה פרעה מודיעו ששחררו מן בית הסוהר, כבר היה מרגיש שנושע מן הצרה, אבל הקב"ה סיבב שלא רק שיצא מבית האסורים, אלא אף עלה לגדולה, והרי זה ישועה מן הקצה אל הקצה ("180 מעלות"), וזהו כוונת אומרו של דוד המלך, (ואסתר אמרתו) שבשעת הצרה נדמה לו שהישועה רחוקה ממני עד למאוד, אבל כשהישועה באה, הרי היא כל כך גדולה, עד ש"רחוק מישועתי דברי שאגתי" שהשאגה היתה רק להינצל מן המיצר והישועה כ"כ גדולה עד שהיא רחוקה ממה שבקשנו בשאגתנו. והבן.

היוצא מכאן, שהשמחה בימי הפורים, שאנו מתחזקים בנקודה זו שכמה שגדולה החשכות זהו סימן שמתקרבים אל הגאולה, כמו שהשחר מפציע דייקא מהחושך הגדול ביותר.

(ציוני תורה)

ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גנת ביתן המלך (א, ה)

באסת"ר פ"ז א"ר ישמעאל י"ח אלף וחמש מאות הלכו לבית המשתה של אחשורוש ואכלו ושתו כו' לכאו' נראה כדברי נביאות דמנ"ל דדוקא י"ח אלף ות"ק הלכו?

וי"ל שהחשבון מדויק, דהנה המשתה שעשה במלואות הימים לכל העם הנמצאים בשושן, הי' במיוחד עבור ישראל, שלא רצו להסב ביחד עם הגוים כדאי' בתרגום ובתרגום שני, וכתיב בחצר גינת ביתן המלך ואמר בעירובין (כו, א) דחצרו של מלך מחזיק בית כור דהיינו ל' סאה, והנה בית סאה הוא נ' על נ', דהיינו ב' אלפים ות"ק אמה על אמה, א"כ בית כור הוא ע"ה אלפים אמה על אמה, והנה קי"ל גברא באמתא יתיב, אבל בודאי אחשוורוש לא דחקם שלא יוכלו לזוז, ובודאי עשה עכ"פ קצת ריוח דהיינו לכל א' וא' ב' אמה על ב' אמה שיוכלו לפשוט ידיהם, ונמצא שבחצר המלך אם ניתן לכל א' ד' אמות, דהיינו ב' על ב', יהי' מקום להושיב שם י"ח אלפים ותש"נ אנשים.

והנה כתיב "בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש" והם העמלקים כדא" בתרגום, ומסתמא אותן שלא הלכו להמשתה הם זכו להרוג את העמלקים האלו, כי אותן שהלכו עבורם היתה כל הגזרה, ואמרי' בירו' (סוטה פ"ג ה"נ) כמה ימחוק ממגילת סוטה בה"א שתי אותיות, ומבואר דשתי אותיות מקרי שכבר נמחקה קצת המגילה, אבל בפחות מב' אותיות עדיין לא מקרי מחיקה, וכתיב ומחה אל מי המרים, וא"כ גם כאן דכתיב "תמחה את זכר עמלק" מקיימין המצוה כשהורג עכ"פ ב' עמלקים, לא פחות.

וא"כ סייעתו של מרדכי, שלא הלכו לבית המשתה, כמ"ש בתרגום (א' ה') היו לכה"פ ר"נ אנשים, וכל א' הרג ב' עמלקים, לכך נהרגו חמש מאות איש, ואחשורוש בודאי הכין מקום לכל היהודים הנמצאים בשושן כי לא ידע כמה יבואו, וא"כ החצר שהי' מחזיק י"ח אלפים ותש"נ מקומות כשתוריד מהם ר"נ אנשים, סייעתו של מרדכי שלא הלכו למשתה, נשאר י"ח אלף ות"ק אנשים שהלכו למשתה, וזהו החשבון של המדרש.

(טעמא דקרא)

והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש (א, ח)

בגמ' מגילה (יב, ב) "אמר רב ענן משום רבי מאיר כדת של תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה (שהקרבן הוא הרבה יותר מהנסכים) אף סעודתו של אותו רשע אכילה מרובה משתיה", ויש להקשות ממה דאיתא בגמ' גיטין (ע, א) "אמר אליהו לרבי נתן אכול שליש ושתה שליש והניח שליש" (ורש"י פירש מלא מעיך שלשי באכילה ושליש בשתיה והנח שליש בטנך ריקם שאם תכעוס והאוכל יעלה מחמת הכעס יתמלא עד למעלה ולא תבקע).

ולפי מה שכתב כאן שהיה אכילה מרובה משתיה, איך יניח מקום לכעס? שהרי אי אפשר לומר שנתנו לשתות פחות משליש בשביל שיתמלא רק שני שליש כי אז נפגם הסעודה.

ואפשר לבאר דרך הלצה, שכדי לתרץ זה אמר הכתוב "כי כן יסד המלך לעשות כרצון איש ואיש" דהיינו שלא להכעיס אף אחד מהסועדים, ואם לא יבואו לידי כעס שוב אפשר לאכול אף יותר משליש...

(ברית שלום).

ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים כי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין (א, יג)

בגמרא מגילה (יב, ב) "ויאמר המלך לחכמים מאן חכמים רבנן יודעי העתים שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים", יש להבין, למה בחר להתיעץ בדבר זה דוקא עם החכמים יודעי העיתים? ומה הקשר בין יודעי עיתים לדינה של ושתי?

וי"ל שהרי ע"י חשבון עבור שנים וקביעת חדשים נראים ישראל חכמים בעיני האומות כדאיתא (שבת עה, א) "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים? הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות" עיי"ש ועיבור שנים וקביעות החדשים הוא מענין חשבון תקופות ומזלות. דהיינו, לא שחשב שההכרעה מה לעשות עם ושתי תלוי ביודעי עיתים, אלא שהכיר בחכמת חכמי ישראל ע"י שהיו יודעי עיתים.

עוד יש לומר, "יודעי העיתים" הכוונה על אלו שמעריכים ומכירים את חשיבות העת והזמן, שיש קונה עולמו בשעה אחת (ע"ז י, ב) וכן המדקדק מחלק רגע לכמה רגעים, וכן החכמים והצדיקים מעריכין העת, ורשעים מקצרים כמשלי (י, כז) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה כמעשה בר בי רב דחד יומא חגיגה (ה, ב) והיינו ויאמר המלך לחכמים יודעי העיתים שיודעין לעבר שנים וכו' ר"ל לחכמים שיודעין ערך העיתים ויודעין לעבר השנים שעושין שעת שעה אחת שוה כמה שעות וכן שנה א' שוה ככמה שנים וכן יודעין לקבוע חדשים מה לעשות בהם ומה ישתמשו, והם יודעים להעריך את מעשיה שהרי איבדה כל עולמה בשעה אחת.

(שפתי חכמים – על מסכת מגילה)

ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה (ב, יא)

כתוב "מתהלך" לשון נפעל, והוא על דרך שאיתא בחז"ל שאמר דוד המלך "בכל יום ויום הייתי מחשב דרכי, למקום פלוני אני הולך, למקום פלוני אני הולך, והיו רגלי מוליכות אותי לבית המדרש", והטעם, מפני שדרך הקדושה להימשך אחר הקדושה, לפי"ז יתבאר אף כאן, שמרדכי היה בודק בעצמו אם רגליו מוליכות אותו מעצמו אל מקום אסתר, ולפי"ז ידע מה שלום אסתר ומה יעשה בה, שכמה שהרגיש יותר משיכה ידע שהיא בקדושתה כבראשונה. לכן כתיב "מתהלך" שהיו רגליו מוליכות אותו מעצמו מחמת קדושתה.

(עטרת משה)

לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתי אצום כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי (ד, טז)

ביאור נפלא מובא בשם הגר"א ז"ל על שאמרה אסתר למרדכי "לך כנוס גו' וצומו גו' שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערותי אצום כן", עפ"י הידוע שאם לא יאכל אדם ג' ימים רצופים יגיע לו ריח רע מהפה מחמת הצום (כמסופר בפרקי דרבי אליעזר על רבי אליעזר בן הורקנוס באריכות) לכן אמרה גם אני ונערותי אצום "כן" דייקא מספר ע' שעות וב' שעות חסרים, משלוש 'מעת לעת' שהם ע"ב שעות, בכדי שלא יהא ריח הפה נודף, כי ו"בכן" - מספר ע"ב, אבוא אל המלך אשר לא כדת" שאין זה כדת לבוא עם ריח רע מהפה.

(בית שמואל)

בספר "אברהם אנכי" לרבי אברהם פלאג'י, ביאר באופן אחר את הפסוקים הנ"ל, דהנה יש לתמוה בפסוק זה מה האריכות של "ואל

תאכלו ואל תשתו" וכי לא ידעינן שאם צמים ממילא לא אוכלים ולא שותים? די היה לכתוב "וצומו עלי"! עוד יש להבין מהו שכתוב "גם" אני ונערותי וכו',

עפ"י המובא מהרב החיד"א בספרו "צפורן שמיר" (ה' סה) "אם מאכל אחד ערב לו ומסלק ידו מלאכול לסגף עצמו על חטאותיו הרי הוא חשוב לפניו ית' ומהני להיות לו כפרה, ואם יתמיד בזה הרי הוא פקח שאוכל ומתענה בבת אחת כי מעט סיגוף כזה שמסלק ידו מהאוכל הערב עליו נרצה לו כתענית, וכתבו הראב"ד והאבודרהם שבזה שמושך ידו מלאכול, נחשב לו כתענית. וכן הוא בספר "כף החיים" ועוד. ובזה מבואר הפסוק הנ"ל "אל תאכלו ואל תשתו וכו' גם אני ונערותי אצום כן שחששה אסתר שמא ירצו לצום כ"תענית הראב"ד" ויצאו ידי חובת הצום, לכן הדגיעשה "ואל תאכלו ואל תשתו" כיוון שצריכים כפרה על כל המאכלים שאכלו בסעודתו של אותו רשע, והדגישה שגם היא תצום כמוהם שלא תאכל ולא תשתה ולכן הדגישה ש"גם" היא תעשה כמוהם, ועל אף שבזה היא מסכנת את נפשה שאם יקרא לה המלך ותיראה חלושה מחמת הצום "כאשר אבדתי אבדתי" שהלכה עם מסירות נפש גמורה.

(אברהם אנכי)

עוד יש לבאר למה אמרה להם שגם היא תצום, עפ"י מש"כ באבן עזרא על פסוק זה: "שלשת ימים - עד יום השלישי והנה לא אכלו בערב והתענו שני ימים ושני לילות כי הכתוב הוא לילה ויום והנה אסתר בטחה באלוקיה על כן התענתה ולא בטחה ביופיה כי פני המתענה תשתננה אף כי יום השלישי", דהיינו, אמרה אסתר ליהודים שאל יסמכו עליה ש"אחות לנו בבית המלך", כיון שהיא תתענה ויכחיש הצום את יפי'ה ויסור חינה אצל אחשוורוש לכן יתחזקו המה בתפילתם ובקשתם להקב"ה ויבטחו רק בו ית'. (ציוני תורה)

והמלך שב מגנת הביתן אל בית משתה היין והמן נפל על המטה וכו': ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים לפני המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי אשר דבר טוב על המלך עמד בבית המן גבה חמשים אמה ויאמר המלך תלהו עליו: (ז, ח ט)

בגמרא (מגילה טז, א) "אמר רבי אלעזר אף חרבונה רשע באותה עצה היה! כיון שראה שלא נתקיימה עצתו מיד "ברח" דהיינו שגם חרבונא היה שותף בעצה להשמיד ולהרוג את כל היהודים, אלא שבשניה האחרונה כיוון שראה להיכן הרוח נושבת, עבר מיד לצד השני להיות כנגד המן, והציע למלך את העץ כדי לתלות את המן.

והנה בזמר "שושנת יעקב" אנו מסיימים "וגם חרבונה זכור לטוב", וכי למה זכור הוא לטוב?

ויש לומר, שרצו לפעול חז"ל, שאף מי ששב בתשובה מפני כוונת רווח כזו או אחרת, או ששב אך מפני היראה, גם כן ייחשב לו לטוב, ולכן מזכירים את חרבונא שגם הוא זכור לטוב, על אף ששב מדרכו רק לאחר שראה שכלתה איליו הרעה, ויש להאריך בזה עוד.

(ציוני תורה).

מרדכי ואסתר לא היו כלולים בגזירת המן הרשע, עכ"ז מסרו נפשם עבור כלל ישראל

כתב ביערות דבש שמרדכי היהודי היה בטוח בנפשו שהוא לא ימות בגזירת המן, כי לאחר שהרכיבוהו על הסוס ברחוב העיר, הרי הוא כבר לא יהרג באותה גזירה, א"כ מדוע חזר לשקו ולתעניתו, הרי זהו לא בשביל עצמו אלא בשביל כלל ישראל בלבד. וכן אסתר המלכה לא היתה נכללת בצרת הגזירה, היה היתה יכולה להמלט בית המלך, ועכ"ז היתה מתענית ומתפללת ,לא בשביל עצמה אלא בשביל כלל ישראל. ודווקא מרדכי ואסתר שלא היו באותה צרה, מסרו נפשם בצער ולהכנס בית המלך במסירות נפש שכבר הוכיח שהוא יכול להרוג אשתו בכעסו, ומתוך זה אנו לומדים עוצם מסירות נפש בשביל אחיה היהודים .

וזהו פי' הפסוק לקיים עליהם את ימי הפורים האלה כאשר קיימו עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה' שיהיה לנו שייכות עם כלל ישראל, מעין דמעין שהתנהגו מרדכי ואסתר במסירות נפש כזה. (הגרמ"י רייזמן)

ותען אסתר גו' תנתן לי נפשי גו' כי נמכרנו גו' להשמיד גו' ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי גו' ויאמר המלך אחשורוש גו' מי הוא זה גו' אשר מלאו לבו לעשות כן. (ז, ג'ד' ה)

והנה קשה הלשון נמכרנו שאמרה אסתר, כי היאך שייך לשון מכירה אצל הריגה. והיה צ"ל כי נגזר עלינו. ועוד למה הוסיפה אסתר לאמר ואלו לעבדים גו' נמכרנו החרשתי אשר לא נאמר עד הנה שום זכר מן מכירות לעבדים. ועוד מה אמר אחשורוש מי הוא זה וגו' הלא הוא בעצמו חתם א"ע על הגזירה כמו שאמר הכתוב ויכתוב בשם המלך וגו', כן הקשה אדמו"ר הרב הקדוש. ותירץ ע"ז ע"פ מה ששמע בשם הר"ר שרירא גאון זצ"ל ע"פ מעשה שהיה אז בימיו עשיר מופלג והיה לו ס"ת שהיה כתב ידו של עזרא הסופר. ולהעשיר הזה היו לו שני בנים. ולאחר פטירתו היה מחלוקת גדול בין הבנים היורשים מחמת שכל אחד מהם חפץ לקחת את הס"ת הזה מלקחת כל כסף וזהב שבעולם. והציעו טענותיהם לפני יודעי דת ויצא הפסק דין שהחלוקה תהיה ביניהם ע"פ הגורל ומי שיזכה ע"פ הגורל בהס"ת שייך לו הס"ת הזה. והטילו גורל ביניהם וזכה האחד בהס"ת הנ"ל ושמח מאוד שמחה גדולה. והיה בעיניו כמוצא שלל רב:

ולהשני היה לו יסורים גדולים כי אף שלקח כנגדו הרבה כסף וזהב כ"ז אינו שוה לו מגודל תשוקתו להס"ת הזה. והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד ובראותו כל זאת מאוד חרה אפו על היורש הזה שאיבד הון רב בעד ס"ת אחד. ועשה ברשע להחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו. והלך להבית הכנסת אשר היה שם הס"ת הזה. והתחבא שמה באיזה זוית עד הערב וכאשר הלכו כל האנשים לביתם לקח המומר הזה את הס"ת מנרתיקו ומצא כתוב (שמות נג, כ) ועבדתם את ה' אלהיכם ובירך את לחמך וגו' ועשה הרשע הזה ברשעתו ומחק את הע' מן ועבדתם וכתב א' במקומו ופיסל את הס"ת בחירוף וגידוף גדול ר"ל. ודבר זה לא נתוודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהס"ת הזה. והנה היורש הזה שהס"ת נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגודל היסורים ודאגה נחלה מאוד כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ס"ת של עזרא הסופר. ובא אליו אביו בחלום הלילה וסיפר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השולחן ושם נמצא עין של המומר אשר יקוים בו עין תחת עין ועוד אמר לו אביו אשר הס"ת לא יתקן שום אדם, כי כן יצא הפסק מהב"ד של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו יתקן את הס"ת שלו וכן היה כאשר אמר אביו. וכאשר שמע הגאון הנ"ל המעשה הזאת אמר שעפ"ז נוכל לתרץ הפסוקים הנ"ל. כי המן הרשע עשה ג"כ כדבר הזה. היינו מתחילה כאשר בא לפי המלך לא גילה לו תוכן כוונתו הרע רק אמר שרצונו לקנות את היהודים לעבוד בהם. ונותן בעד זה עשרת אלפים ככר כסף. וכתב השטר מכירה על לה"ק לעבדם. והמלך אחשורש חתם א"ע על זה. ואח"כ עשה המן הרשע ברשתו ומחק את הע' וכתב א' במקומו בלשון לאבדם. ואח"כ כאשר ראו סופרי המלך את השטר מכירה שהיה נכתב לאבדם, אז כתבו הם פי' הדבר להשמיד להרוג ולאבד, וזהו

ולהשני היה לו יסורים גדולים כי אף שלקח כנגדו הרבה כסף וזהב כ"ז אינו שוה לו מגודל תשוקתו להס"ת הזה. והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד ובראותו כל זאת מאוד חרה אפו על היורש הזה שאיבד הון רב בעד ס"ת אחד. ועשה ברשע להחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו. והלך להבית הכנסת אשר היה שם הס"ת הזה. והתחבא שמה באיזה זוית עד הערב וכאשר הלכו כל האנשים לביתם לקח המומר הזה את הס"ת מנרתיקו ומצא כתוב (שמות נג, כ) ועבדתם את ה' אלהיכם ובירך את לחמך וגו' ועשה הרשע הזה ברשעתו ומחק את הע' מן ועבדתם וכתב א' במקומו ופיסל את הס"ת בחירוף וגידוף גדול ר"ל. ודבר זה לא נתוודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהס"ת הזה. והנה היורש הזה שהס"ת נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגודל היסורים ודאגה נחלה מאוד כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ס"ת של עזרא הסופר. ובא אליו

אביו בחלום הלילה וסיפר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השולחן ושם נמצא עין של המומר אשר יקוים בו עין תחת עין ועוד אמר לו אביו אשר הס"ת לא יתקן שום אדם, כי כן יצא הפסק מהב"ד של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו יתקן את הס"ת שלו וכן היה כאשר אמר אביו.

וכאשר שמע הגאון הנ"ל המעשה הזאת אמר שעפ"ז נוכל לתרץ הפסוקים הנ"ל. כי המן הרשע עשה ג"כ כדבר הזה. היינו מתחילה כאשר בא לפי המלך לא גילה לו תוכן כוונתו הרע רק אמר שרצונו לקנות את היהודים לעבוד בהם. ונותן בעד זה עשרת אלפים ככר כסף. וכתב השטר מכירה על לה"ק לעבדם. והמלך אחשורש חתם א"ע על זה. ואח"כ עשה המן הרשע ברשתו ומחק את הע' וכתב א' במקומו בלשון לאבדם. ואח"כ כאשר ראו סופרי המלך את השטר מכירה שהיה נכתב לאבדם, אז כתבו הם פי' הדבר להשמיד להרוג ולאבד.

וזהו שאמרה אסתר. ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו. היינו כאשר אמר לפניך בתחילה. החרשתי. ולכן כעס המלך אחשורוש ואמר מי הוא זה ואי זו הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, פי' כי אני לא מכרתי אותם אלא לעבדים. ועל ידי זה עשה לנו השי"ת נסים ונפלאות על ידי מרדכי ואסתר. וכיה"ר שירומם קרן ישראל ב"ב אמן. ודפח"ח:

(אוהב ישראל)

ימי משתה (ט, כב)

פעם אמר הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע במסיבת פורים "היכן מרומז בתוה"ק כי מצוה בפורים לשתות כדת?" וענה "כתיב בפ' בשלח "וילונו העם על משה לאמר מה נשתה ויורהו ה' עץ", פירוש, העם התלונן 'מה נשתה' מתי נשתה? ויורהו ה' עץ - "ויתלו אותו ואת בניו על העץ" זה פורים, אז נשתה"

(אדמור"י בעלזא)

על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על כן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם: (ט, כו)

במגילת אסתר נקראת המגילה "אגרת" אבל למעשה היא נקראת "מגילה", מה הטעם?

"אגרת" הוא מלשון אסיפה, כמו "אגר בקיץ בן משכיל", שבו נקבץ ונשרש כל הישועות והניסים, כמ"ש בגמ' יומא "אסתר סוף כל הניסים", אכן, בקריאתה נתגלה בכל פעם המעיין המצטרך לעת ההיא מידי שנה בשנהב ובכל דור ודור, כמו שכתוב "והימים האלו נזכרים ונעשים בכל דור ודור", שבקריאתה יוצא מן הכח אל הפועל ומתגלה האור לפי הצורך באותה שעה ובאותו דור. לכן שפיר קוראים אנו למגילה בשם "מגילת אסתר" ע"ש שמתגלה בכל שנה ושנה. (עטרת משה)

דברי הפורים האלה (ט, לב)

ה' פעמים מוזכר השם "פורים" בכל המגילה: א. פורים ע"ש הפור (ט, כו) ב. וימי הפורים האלה לא יעברו (ט כח) ג. אגרת הפורים הזאת (ט כט) ד. לקים את ימי הפרים (ט לא) ה. קים את דברי הפרים האלה (ט לב)

כרמז לדברי המשנה "מגילה נקראת בי"א וכו' עד ט"ו, שישנם חמשה ימים שבהם אפשר לקרות את המגילה.
(עטרת משה)

נגילה ונשמחה בך (שיר השירים א, ב)

בגמ' מסכת עבודה זרה (לה, א) "מאי כי טובים דודיך מיין כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם עריבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה". על פי דברי חז"ל אלו אפשר להעמיס בכוונת הפסוק בהמשך: משכני אחריך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה דודיך מיין מישרים אהבוך" שהרי "הביאני המלך חדריו" מרמז על חנוכה שמדליק בפתח החדר, כך מובא בשפת אמת על חנוכה, והמשך הפסוק " נגילה ונשמחה בך" מרמז על פורים, הם שני המועדים שהם מדרבן, ועל זה נאמר " נזכירה דודיך מיין" יותר מיינה של תורה שהם ערבים עלינו יותר מהימים טובים מדאורייתא. וזהו סימן ש"מישרים אהבוך" על אהבת ה'.

(ציוני תורה)

מאוצרות המגידים: רבי יעקב גלינסקי זצ"ל - "והגדת"

אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן (ג,א)

הגאון הקדוש ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל ספר, שיהודים ישבו ולמדו בבית המדרש, ולתפלת מנחה נכנס יהודי מהשוק, סוחר. נו, הלא אמרו (כתבות יז, ע"א) שלעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, צריכים להיות בני אדם מן הישוב, שאלוהו מה נשמע בעולם. שמח שספר את החדשות האחרונות: המלך השתגע. צוה להביא את ושתי כפי שצוה, ואמר עליו מה שאמרה, והיין הבעיר כעסו והורה להרגה. מיד גערו במספר: וכי בקשנו לשמוע רכילות מן החצר, את מי זה מענין. מובן שכבר לא ספר על בחירת המלכה החדשה ועל חשיפת מזימת בגתן ותרש.

אבל לבסוף, כשנעשה הנס על ידי מרדכי ואסתר, אזי התברר למפרע שהכל היה משולב ומתואם לישועת ישראל, וכמו שדרשו בגמרא (מגילה יג ע"ב): "אחר הדברים האלה [הריגת ושתי והמלכת אסתר ומזימת בגתן ותרש וסיכולה וכתיבת הדברים בשם מרדכי] גדל המלך אחשורוש את המן", מאי "אחר", אחר שהקדים הקדוש ברוך הוא רפואה למכה.

וסיים ה"חדושי הרי"ם": וכן יהיה לעתיד, במהרה בימינו, שנבין איך כל המאורעות הובילו לגאולה.

וזהו שאמרו במדרש (בראשית רבה צא, י), שכאשר שבו האחרים הקדושים ממצרים וספרו שהמשנה למלך התגולל עליהם בהאשמות שוא, וחשדם כמרגלים ומסר את שמעון ודורש שיורידו אליו את בנימין, "ויאמר ישראל, למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אח!" (בראשית מג, ו). מעולם לא אמר יעקב אבינו דבר של בטלה, חוץ מכאן. אמר הקדוש ברוך הוא: אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר למה הרעותם לי?! זהו שנאמר: "למה תאמר יעקב ותדבר ישראל, נסתרה דרכי מה' ומאלקי משפט יעבור" (ישעיה מ, כז).

ואמרו (בראשית רבה פה, א): "כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי חשב עליכם נאם ה', מחשבות שלום ולא לרעה, לתת לכם אחרית ותקוה" (ירמיה כט, יא). שבטים היו עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ותעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ותעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ותעניתו, ויהודה היה עסוק לקח לו אשה, והקדוש ברוך הוא היה עסוק בבריאת אורו של משיח.

אבל כל זה הובן רק מאוחר יותר, ולמפרע!

ואספר -

כששוחררנו מסיביר הלכתי דרומה לאורך מסילת הרכבת. שבועים הלכתי, עד שהגעתי לקזחסטאן. מצאתי מקלט בבית רבי אייזיק רוט, יהודי יקר שהמשיך לשחוט ולמול במחתרת, היו שם עוד פליטים מפולין, שברחו מפני הגרמנים והגיעו לקזחסטאן. יסדתי במקום תלמוד תורה, ובית ספר לבנות. נאסרתי, ובליתי חצי שנה במאסר בתנאים קשים מנשוא.

השתחררתי, וחזרתי לבית השוחט. כבר הגיעו הידיעות מהשמדת היהודים בפולין, והבנתי שנשארתי לבדי בעולם. החלטתי להקים משפחה. אמרתי לשוחט: "אתה יודע אלו משפחות מקפידות כאן על כשרות וטהרה", גם מקוה כשרה ארגנו במחתרת, גם מנין לתפלה. "תברר לי על בת ישראל כשרה שמוכנה לשאת בן תורה".

בשבת אכלו כמה אורחים על שולחנו של השוחט. למבוכתי, העלה את הנושא בשולחן השבת: "יעקב רוצה להקים בית בישראל, ויש כאן כמה הצעות" -

התערב אחד האורחים, רבי ישראל אהרן, שהגיע מאזבקיסטאן, דרומית לקזחסטאן: "אל תפגש כאן עם אף אחת! ביום ראשון תבוא

אתי לטשקנט", בירת אוזבקיסטאן, "רצוני שתפגש שם עם נערה אחת!"

"מה לו להדרים עד טשקנט", שאל המארח.

"אספר לכם", ענה רבי ישראל אהרן. "אני שוהה בטשקנט לרגל עסקי, ומתפלל במנין במחתרת, במרתפו של בית. יודעים אתם שהשלטונות מחלקים לחם, מאתים גרם לנפש. הגענו למנין, ומצאתי שם נערה זרה.

מה לנערה בבית הכנסת? הסכיתו ושמעו.

היא עמדה בתור הארוך ללחם, וקבלה את מנתה לפנות ערב. כיון שהיו רק דקות ספורות עד לשקיעת החמה הספיקה להגיע למקום המסתור של המנין, ואינה רשאית לטלטל את הלחם כי אין ערוב. בקשה רשות להתפלל עמנו קבלת שבת וערבית ולקדש על הפת ולאכלה. ואז תשוב לביתה! אם הצליחו לחנך ברוסיה הקומוניסטית כזו נערה, ראויה היא להנשא לבן תורה!"

הסכימו הכל לדבריו.

אבל אנחנו ברוסיה, ונסיעה ממחוז למחוז טעונה אישור השלטונות. ובמיוחד אזרח זר, ששוחרר מסיביר ונכלא שוב באשמת פעילות נגד המשטר, מי יודע איזו מחתרת הוא מארגן עתה.

לרבי ישראל אהרן היה רשיון מסחר ואישור תנועה חפשית. הכניס אותי בשק ונשא אותי לרכבת. הכניס אותי למדף המטען, מעל המושבים. לחרדתו, עלו פקידי המס לרכבת, חפשו סחורה אסורה. הסחורה המוברחת שמצאו, הייתי אני. זה היה מביך, להשתלף מהשק. למרבה השמחה, זה הסתים בכך שגורשתי לרציף. הוחלט לחפש דרכים שגורות יותר. רבי ישראל אהרן גילה שהסכרין, הנפוץ בקזחסטאן, אינו מצוי באוזבקיסטאן. הלוה לי כסף לרכוש שק סכרין, והסדיר לי רשיון נסיעה למכירתו. ברוחים, ואתכלכל.

הגעתי לאוזבקיסטאן, נפגשתי בנערה בבית אביה, רבי חיים בנימין ברוד זצ"ל, איש מסירות הנפש. סבל חרפת רעב בגין סרובו לעבוד בשבת, כשנאלץ לעבור ממז"יבוז לאומאן, הצהיר שבתו הבכורה גדולה מכפי גילה וכבר אינה בגיל חינוך חובה, ובנו צעיר מכפי גילו ועדין אינו בגיל חינוך חובה. עברו שנתים והילד הגיע לגיל החינוך, עמד והבריחו לעיר חרקוב, מרחק חמש מאות קילומטרים, והפקידו ביד יהודים מקומיים, ובלבד שלא יתחנך לכפירה! את ביתו הבאה, הנערה המדוברת, לא רשם כלל כשנולדה, כדי שלא תלמד בבוא היום בבתי הספר המטיפים לכפירה! בסערת מלחמת העולם הגיע לטשקנט, שם פגשתי בבתו והחלטנו להנשא. עתה יש צורך באישור שהיה בעיר, ואני הגעתי למכור שק סכרין. אבל ברוסיה כמו ברוסיה, מישהו גילה לי שי שפקידה אחת במשרד הפנים, שמנפיקה אישור שהיה תמורת כמה קופיקות.

התפללנו שם במחתרת, ויום אחד הופיעו במנין שלושה יהודים שספרו שהם מבוכארה, הרב מטשיבין שוהה שם בגלות, והשיגו עבורו אשרת כניסה לאיראן. השאה הפרסי התקשה אישית אל הרודן סטאלין שיאפשר את הגירתו, ומשם ימשיך לארץ ישראל. הבעיה היא, שאת אישור היציאה עבורו ניתן להסדיר אך ורק במוסקבה, ולשם כך יש צורך באשרת מסע, ומי שיבקש אשרה כזו יאסר מיד: מה לו ולענין, מנין יודע הוא על פנית השאה הפרסי ואישור היציאה? אם קשרים לו בארצות חוץ, יאסר באשמת ריגול וחתרנות!

לאחר שהשתכנעתי שהם עצמם אינם סוכני הג.פ.או. המבקשים להפליל את המתפללים, קבלתי על עצמי את המשימה. פניתי לאותה פקידה, וספרתי שנשאתי לאשה נערה בלי מסמכים. אני מבקש אישור נסיעה למוסקבה, לבדוק במשרדי מרשם התושבתים האם היא רשומה שם. כמה קופיקות, והענין סודר. בענין אשתי לא מצאו במוסקבה דבר, אבל הבאתי את אישור היציאה עבור הרב מטשיבין. בערב חג הפסח תש"ה, כבר היה הרב מטשיבין בארץ ישראל.

וכשאני מסתכל לאחור, רואה אני בעליל איך הובילה ההשגחה העליונה שלב אחרי שלב את חלוצו של הרב מטשיבין מעמק הבכא. עשרים שנה לפני כן דאגו שחותני לא ירשום אל לדת בתו, והביאוהו לטשקנט, ואותי לקזחסטאן, ושתלו את רבי ישראל אהרן כסוחר המדלק בין טשקנט לקזחסטאן, ופגש בנערה בקבלת שבת, כי "במקרה" קבלה מנתה לפנות ערב ואסור לטלטלה, ו"במקרה" התארח בליל השבת שלאחר מכן בבית השוחט, שהזכיר "במקרה" שאני חפץ להקים בית יהודי. והובאתי לטשקנט ונצרכתי לאשרת שהיה, ונודע לי מאותה פקידה. ושהיתי בבית הכנסת המחתרתי כשאותה משלחת הגיעה, ועלה בדעתי לנצל את העובדה שאין לרעיתי תעודת לדה להשיג אשרת מסע למוסקבה להסדיר את רשום אשתי, והשגתי את אשרת ההגירה לרב מטשיבין.

וכבר אמרו בשם הבעל שם טוב, כי כל מה שהאדם עושה, לעצמו הוא עושה. למרות שלעצמי לא פעלתי מאומה במוסקבה, הנה לא ארכו הימים וכל פליטי פולניה הורשו לשוב לארצם, ומשם לעלות לארץ ישראל, אני הייתי פליט פולני. יליד העיר קריניק ותלמיד ביאליסטוק. אבל מה עם אשתי. עוד כמה קופיקות, והפקידה אשרה שהבאתי את המסמכים הנדרשים ממוסקבה, ונחלצנו יחדיו מרוסיה רודפת הדת.

ובכל שנה, כשמגיעים בקריאת המגילה ל"אחר הדברים האלה", נזכר אני בדרשת הגמרא שהקדוש ברוך הוא מקדים הרפואה למכה, ומכין בתחלה כל האמצעים להצלה, ונזכר בשרשרת המאורעות הזו!

(והגדת)

❁

ויעש העץ (ה, יד)

מדוע הופרה עצת המן, מדוע בטלה גזרת "להשמיד להרג ולאבד"? כל מי שקורא את המגילה, יודע **כיצד** בטלה. אבל מי שמעין במדרש על פסוקנו, יודע **מדוע** בטלה.

וזו לשון המדרש (אסתר רבה ט, ד): לאחר שעשה העץ הלך אצל מרדכי ומצאו שהיה יושב בבית המדרש והתינוקות יושבים לפניו ושקים במתניהם ועוסקים בתורה, והיו צועקים ובוכים. ומנה אותם, ומצא שם עשרים ושנים אלף תינוקות. השליך עליהם שלשלאות של ברזל והפקיד עליהם שומרים, ואמר: למחר אהרוג אלו התינוקות תחילה, ואחר כך אתלה את מרדכי. והיו אמותיהם מביאות להם לחם ומים ואומרות להם: "בנינו אכלו ושתו קודם שתמותו למחר, ולא תמותו ברעב". מיד היו מניחים ידיהם על ספריהם ונשבעים" "בחיי מרדכי רבנו לא נאכל ולא נשתה, אלא מחמת תעניתנו נמות". געו כולם בבכיה עד שעלתה שועתם למרום ושמע הקדוש ברוך הוא קול בכיתם כבשתי שעות בלילה.

באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ועמד מכסא דין וישב בכסא רחמים ואמר: "מה הקול הקדול הזה שאני שומע, כגדיים וטלאים".

עמד משה רבינו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: "רבונו של עולם, לא גדיים ולא טלאים הם, אלא קטני עמך שהם שרויים בתענית היום שלושה ימים ושלושה לילות ולמחר רוצה האויב לשחטם כגדיים וטלאים".

באותה שעה נטל הקדוש ברוך הוא אותן אגרות שגזר עליהם שהיו חתומות בחותם של טיט וקרעם, והפיל על אחשורוש בהלה באותו לילה. זהו שנאמר: "בלילה ההוא נדדה שנת המלך".

לא מובן, הלא המן גזר כבר להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים, אלא שמרדכי הבעיר חמתו כשלא קם ולא זע מפניו, והחליט להפרע ממנו על אתר, להרגו מיד. שאר היהודים, דים שעתם. עשה את העץ, והלך לראות את מרדכי. לשמוח בנקמתו. מצא לפניו עשרים ושנים אלף נערים, תינוקות של בית רבן יושבים ולומדים תורה -

מה זה עסקו? מה להם ולו?

מדוע השליך עליהם שלשלאות של ברזל, מדוע הפקיד עליהם שומרים. מדוע הצהיר שיהרגם תחילה, עוד לפני מרדכי?!

את התשובה לכך השמיענו ה"חפץ חיים" זצ"ל. הוא שאל שאלה, הביע תמיהה: יעקב אבינו שב מחרן, ונתקל בשרו של עשו, סמא"ל ראש כל השטנים (דברים רבה יא, י), שנאבק עמו כל הלילה, "וירא כי לא יכל לו" (בראשית לב, כו). ויש להבין, מדוע לא נטפל לאברהם אבינו שיסד את עם ישראל והקריא שם הקדוש ברוך הוא בפי בריותיו, התנסה בעשרה נסיונות ועמד בכולם. מדוע לא נאבק ביצחק אבינו, למה נאבק רק ביעקב?

ותרץ: אברהם אבינו היה עמוד החסד, "חסד לאברהם" (מיכה ז, כ), ויצחק אבינו עמוד היראה, "פחד יצחק" (בראשית לא, מב). מהם, אינו פוחד כל כך, אבל יעקב אבינו עמוד התורה, "איש תם יושב אוהלים" (בראשית כז, כז), אהלי תורה. "תתן אמת ליעקב (מיכה ז, כ) ואין "אמת" אלא תורה (ברכות ה ע"ב). וכתב ה"מסילת ישרים" (פרק ה): "כי הבורא יתברך שמו שברא היצר הרע באדם, הוא שברא התורה תבלין לו. וכמו שאמרו (קדושין ל ע"ב) "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". והנה פשוט הוא, שאם הבורא לא ברא למכה זו אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה. ומי שיחשוב להנצל זולתה אינו אלא טועה, ויראה טעותו לבסוף כשימות בחטאו. כי הנה היצר הרע באמת חזק הוא באדם מאד, ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא ומתגבר בו ושולט עליו. ואם יעשה כל התחבולות שבעולם ולא יקח הרפואה שנבראה לו, שהיא התורה, לא ידע ולא ירגיש בתגבורת חוליו אלא כשימות בחטאו ותאבד נשמתו -

הא למה זה דומה, לחולה שדרש ברופאים והכירו חליו ואמרו לו שיקח סם זה. והוא, מבלי שתקדם לו ידיעה במלאכת הרפואה, יניח הסם ההוא ויקח מה שיעלה במחשבתו מן הסמים, הלא ימות החולה ההוא ודאי. כן הדבר הזה, כי אין מי שמכיר בחלי היצר הרע ובכוחו המוטבע בו אלא בוראו שבראו, והוא הזהירנו שהרפואה לו היא התור.ה מי אפוא יניחה ויקח מה שיקח זולתה, ויחיה!"

לכן, אמר ה"חפץ חיים", לא נאבק שרו של עשו, ראש כל השטנים - והלא הוא השטן הוא היצר הרע (בבא בתרא טז ע"א) - אלא עם יעקב, עמדו התורה, ולכן לא יכל לו, כי "לית לן מילה לתברא יצר הרע, אלא אוריתא" (זוהר ח"א רב, א)!

אף אנו נאמר, שכראות המן הרשע, שהיה המרכבה לסטרא אחרא עלי אדמות, את התינוקות לומדי התורה לפני מרדכי, גאתה בו חמתו להשחית. כי היתה כאן התנגשות האור והחושך, הטוב והרע, האש והמים, שאינם יכולים להמצא בכפיפה אחת!

משום כך ידע יעקב אבינו, יושב האהלים, עמוד התורה, שאם הוא עולה לחרן לבית לבן - שאף הוא יה המרכבה לסטרא אחרא (זוהר ח"א קלז, א) וביקש לעקור את הכל - עליו להתחזק שבעתיים בתורה. לפיכך נטמן י"ד שנה בבית עבר ולמד בהתמדה עצומה (רש"י בראשית כח, יא), כדי להגביר כוחו כנגדו.

וכשירד יעקב עמוד התורה, למצרים. שגם הם היו מרכבה לסטרא אחרא (ציוני בשלח ד"ה ויקח. רקאנטי מקץ ד"ה וירכב). אזי "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, להורות לפניו גושנה" (בראשית מו, כח), לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (רש"י), ובכח התורה יתמודדו עם טומאת מצרים.

וזו, למעשה, החובה העיקרית של כל אדם מישראל, וביחוד של כל אב בישראל. שהרי כל אב דואג לילדיו, מבקש לדאוג לעתידם. להצילם מסכנות החיים האורבות להם ולתת בידם את הכלים להצלחה.

מקבלים זימון מ"טיפת חלב" לתת לילד חיסון, ומזלזלים, מתעלמים. מה נאמר? הזנחה פושעת. ואם הילד ידבק בנגיף, חלילה, ויחלה בפוליו, שיתוק ילדים, ויתנהל כל חייו על קביים כשרגליו משותקות ומעוותות? הרי אין קץ לאשמת ההורים!

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וידועים דברי ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל: עולם הפוך ראיתי. בגמרא (נדה טז ע"ב) אמרו, שלפני הולדתו של אדם נגזר עליו האם יהיה עשיר או עני, ואם יהיה צדיק או רשע לא נגזר, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וההורים דואגים כל כך להקנות לבנם מקצוע שיבטיח את פרנסתו, בעוד שזו נקצבה ממרום ואין מעצור ביד ה' להושיע ברב או במעט. ואילו להצלחתו בתורה ולחוסן יראת השמים, שזה אך ורק ביד האדם, אינם דואגים כל כך!

ונספר -

הרדב"ז - הגאון רבי רפאל יעקב דוד בן זאב זצ"ל, מחבר הפורש הנודע על התלמוד הירושלמי, שכיהן כרבה של סלוצק, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל והתישב בעיר הקודש צפת. יום הזכרון של אביו חל בעצומו של החורף. התפלל לפני העמוד ערבית ושחרית, וכשהגיעו ראשוני המתפללים לתפלת מנחה כבר מצאוהו ליד העמוד.

לפתע שמעוהו מתיפח. הבינו שהציפוהו הזכרונות.

נגש אליו אחד המתפללים, בקש להרגיע סערת רוחו: "רבנו, אבלות ישנה היא. אביו זכה לאריכות ימים, מעבר לגבורות שמונים, ונפטר לפני יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: אספר לך מדוע אני בוכה -

איני צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבתי, הן "הכל בידי שמים חוץ מציני - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עיקר, שומר נפשו ירחק מהם" (כתובות ל ע"א). עלי לשמור על בריאותי. אכנס מנין בביתי, ואתפלל בו לפני העמוד. אצא בכך ידי חובתי.

לבסוף החלטתי, שמחובת הכרת הטוב לאבי, עלי ללכת לבית הכנסת בקור ובגשם, כדי להתפלל בו לפני העמוד. ומדוע, מפני מעשה שהיה.

הורי עניים היו, אבל לא חסכו כל מאמץ לחנוכי. מסרני אבי למלמד הטוב ביותר בסלוצק, רבי חיים סנדר, שהיה גובה רובל לחודש כשכר לימוד. סכום גדול, במושגי אותם ימים.

אבי התפרנס מבנית תנורים, באותו חורף היה מחסור בלבנים, ופרנסתו שבתה. לא יכול היה לשלם למלמד. עברו חדשיים ושלושה, והמלמד נתן בידי מכתב: אם מחר לא אביא את הכסף, לא יוכל עוד ללמדני. אבי קרא את המכתב, ועולמו חשך עליו.

בערב עלה אבי לבית הכנסת, ושמע עשיר מתלונן. הוא ארס את בנו ושכר קבלנים שיבנו עבורו בית. הבתים בסלוצק היו עשויים עץ, אבל עבור התנור צריכים לבנים, ויש בהם מחסור. והקור עז, אי אפשר להכניס זוג צעיר לבית בלי תנור. התנור שמש הן להסקה, והן לבשול ואפיה "אני מוכן לשלם ששה רובלים עבור לבנים לתנור!" הצהיר העשיר.

נגש אליו אבי: "עשינו עסק. תן ששה רובלים, ומחר בבוקר הלבנים אצלך!"

באיזה אושר שב הביתה ובישר לאמו! נטל יתד ופטיש, קילף את הטיח והרס את התנור הגדול בטרקלין דירתנו, חלץ לבנה אחר לבנה בלב מתרונן. כל הלילה עבד בקדחתנות, ובבוקר מסר לידי את ששת הרובלים במלואם: "אמור למלמד, שלושה עבור שלושת החדשים האחרונים, ושלושה עבור שלושת החדשים הבאים!"

אותו חורף היה קר ביותר. סופות שלג עזות וכפור נורא. התכסינו בבגדים והתעטפנו בשמיכות ורעדנו בתזזית, והכל כדי שהבן יקבל את החינוך הטוב ביותר -

ואם הקור העז של החורף הסלוצקאי לא הרתיע את אבי כדי להיטיב עמי -

איך ירתיעני הקור הצפתי מלכת לבית הכנסת לעלוי שמת אבי!

הלא תבין אפוא, שכאשר הגיתי במסירות נפשם של הורי, גאו רגשותי ונבעו דמעותי!

(והגדת)

❀

ויקח המן את הלבוש ואת הסוס (ו, יא)

בגמרא (מגילה טז ע"א) אמרו שמצאו למרדכי מלמד הלכות קמיצה ואמר: "בא קומץ השעורים שלכם ודחה עשרת אלפי ככר הכסף שלי". מה נאמר כאן? אקדים ואספר ספור.

בשלהי החורף תשכ"ז הגיע הטנדר שהביא את הירקות שישיבתנו בחדרה. הבחנתי שמפני הנהג חורים, ועגולים כהים מכתרים עת עיניו הטרוטות. נבהלתי. שאלתי לשלומו, ומעין הדמעות נפרץ: אוי לו ואבוי לו, חייו אינם חיים, טוב מותו מחייו.

מה קרה, מה ארע?

בתו ברחה עם צעיר ערבי לכפרו, בקא אל גרביה. מה יעשה, אנה ישא חרפתו!

רבי אלחנן פרלמוטר זצ"ל, המשגיח, מסתכל עלי ואני משיב לו מבט, ואומר לנהג: "אסע לשם ואדבר עתה".

"איך תסע, זה כפר עוין, יסקלו אותך באבנים", נבהל הנהג.

"איני פוחד מהם, אני פוחד רק מהשם", החשבתי לו. נובהרדוקער, או לא?!

בררתי מתי יוצא משם האוטובוס חזור, לכוון חדרה. והלוך? שנת תשכ"ז היתה השנה הראשונה שלאחר השמיטה. ירקות קנינו מאותו נהג, אבל בפרות נהגה עדין קדושת שביעית וקנינו מערבי שהביא מהמטע שלו, מאזור המשולש. כשהגיע, אמרתי לו: "אני מצטרף אליך בדרך חזור".

"אין בעיה", ענה ברוחב לב. "לאן?"

"לבקא אל גרביא", עניתי.

"לא, לשם לא! יהרגו אותך ויתנכלו גם לי!"

התחלתי להבין לאיזו סכנה אני מכניס את עצמי. "טוב, תוריד אותי לפני שתכנס אל הכפר". לכך, הסכים.

נסענו, ועצר. אמר: "מאחורי העיקול, נמצא הכפר".

ירדתי, והתחלתי ללכת. וכמו שאמר, מאחורי העיקול התעופפה האבן הראשונה. פניתי אל הנער הזורק: "איפה גר כאן הקאדי", כהן הכפר המוסלמי.

אה, אל הקאדי מועדות פני? מדי התלוה אלי להורותני, והסביר לכולם שאני אורח של הקאדי, אין לפגוע בי. הגעתי לבית אחד, ואמר: "כאן".

הודיתי לו, ועליתי. התקבלתי בכבוד. כן, הוא דובר עברית. במה יוכל לעזור?

אמרתי: "אני רב, אצל היהודים הרבנים הם מסדרי הקדושין. האם גם אצל הערבים כך?"

אישר, הוא מסדר הנשואין בכפר.

אמרתי: "אם יבוא לפני יהודי וירצה להנשא לנכריה, לא אסדר לו קדושין. עליה להתגיר גרות אמת כדי להנשא ליהודי. האם גם אצל הערבים כך?"

ענה: "גם האיסלם אינו מכיר בנשואין מעורבים".

הזכרתי: "על הגרות להיות גרות אמת. אם חשקה נפשה ביהודי לא נגיירנה. התהליך אורך לפחות שנה!"

אמר: "אצלנו אין מדקדקים כל כך, אבל ברור שלא נשיא בלי המרת דת!"

"אני שמח לשמוע", אמרתי. אני מאחר לעצמי שמחות יותר. "יש כאן נערה יהודיה שחשקה בבחור ערבי. אני רוצה להודיעה שתבין, ששתי הדתות שוללות נשואין מעורבים. עליה להתאסלם לשם כך".

"בהחלט", שיתף פעולה. סר איתי לחלון והראה לי את בית הבחור. השבאב שנקהלו למטה ראונו ביחד, והצבעתי לעיניהם על הבית. "כן, זהו", אישר. נפרדנו בכבוד, ויצאתי. עיניהם ירקו משטמה, אבל לא פגעו בי לרעה. הקאדי עמד בחלון וליוה אותי במבטו.

התדפקתי על דלת הבית, ופתחה לי ערביה קשישה. לא איתה רציתי לדבר. אמרתי: "עברית" -

עברית? הביאו את הנערה שתהיה מתורגמנית. התפלאה לראות דמות רבנית בלוע הארי.

"דרישת שלום מאביך. אמללת אותו. הוא עומד למות בגללך", בשרתי לה.

התפרצה: "הוא עומד למות? על מה?! במשך שנה היה לי חבר מעין שמר - קיבוץ השומר הצעיר - הסתובב בבית ואבי היה כה מרוצה. הצהיר שאינו מאמין באלוקים, עפר לפיו, לא צם בכפור, ולאבי לא היה אכפת. ובחור הזה מאמין, למה לא אנשא לו?! אתה רב, אתה תבין אותי. תסביר לו: מה עדיף: להנשא לכופר או למאמין?"

הערביה עמדה בצד, חשדנית ועוקבת, מנסה לבהין את הנאמר.

אמרתי: "בואי ואסביר לך מה ההבדל. אם היד נקטעת, רחמנא לצלן. כל זמן שהגידים מחוברים יש תקוה, אפשר לאחות. אמנם אינה מתפקדת, והיסורים איומים, אבל יש תקוה, היא חלק מהגוף. כשנקטעה כליל, אין לה תקנה! -

בחור יהודי, גם אם חילוני, אינו שומר מצוות, אף אינו מאמין חלילה, 'ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא' (סנהדרין מד ע"א). שיך הוא לעם ישראל, והוא או צאצאיו עוד ישובו בתשובה. אבל ערבי, גם אם מאמין בבורא עולם, בן נכר הוא. והמצטרף אליו כורת עצמו מעם ישראל!"

"לדעתי, אתה טועה", פסקה.

אמרתי: "לא אוכל להתעכב. אני מעורר חשד, ועוד מעט יגיע האוטובוס שאני חוזר איתו. אבל אם את רוצה הוכחה, דעי: כשתפרוץ מלחמה, אותו בחור מעין שמר יתגייס כדי להציל את אביך, והבחור הערבי יצחצח חרבו כדי לשחוט אותו! חשבי על כך", והלכתי.

לא שערתי שבתוך חדשיים יסגור נאצר את מצרי טיראן ויגרש את חילי האו"ם מרצועת עזה, הארץ תכנס ל'תקופת ההמתנה' הנודעת מדינות ערב יערכו מלחמה כוללת. ואז, יום אחד, הגיע טנדר היקרות והנהג בשר בשמחה: "היא חזרה!"

בהתרגשות סיפר שהקאדי סרב להשיא אותה לפני שתשהה שם תקופה ותכיר את אורחות האיסלאם. וכשהחלה המתיחות שמעה את הבחור בו בחרה מצהיר שכבר הכין את השבריה לשחוט את כל היהודים -

נזכרה במה שאמר לה אותו רב אלמוני, ודמינה לעצמה את בחיר לבה משסף את גרונו של אביה בעינים בורקות. הבינה לאן נקלעה, וברחה!

מדוע נזכרתי במאורע זה? משום שבגמרא (מגילה יג ע"ב) אמרו, שהמן טען שעם ישראל ישן מן המצוות ואינו מקיימן, ומה צורך לקדוש ברוך הוא בו. לכן הציע "ועשרת אלפים ככר כסף אשקול אל גנזי המלך", ופרשו בספרים ("מחשבות חרוץ" אות ז) שהכונה למלכו של עולם. המן טען שיכולים למלאות מקומם של ישראל באמונתם בבורא ובמצוות שבין אדם לחברו, והתימר בלבו "למי יחפץ המלך", מלכו של עולם, "לעשות יקר יותר ממני"!

ולעומתו, נצבת מנחת העומר שהקריבו למחרת יום היציאה ממצרים, והינו בטרם נתנה תורה. והיא מנחת שעורים, מאכל בהמה

(סוטה ח ע"ב). לומר לך שישראל אף על פי שחטא, ומעשיו מעשי בהמה, ישראל הוא, והקדוש ברוך הוא אוהבו, ועליו נאמר (שיר השירים ח, ז): "אם יתן איש את כל הון ביתו", זה המן הרשע נתן עשרת אלפים ככר כסף להכחיד את ישראל, "באהבה" שאוהב הקדוש ברוך הוא את ישראל, בין חייבין בין זכאין, "בוז יבוזו לו" (אסתר רבה ז, יב)!

וכשראה המן הרשע, שעם זה שאך זה עתה ישן מן המצוות שב בבת אחת לבוראו ולומד תורה תחת חרב הגזרה, הבין שאכן "בא קומץ השעורים שלכם, ודחה עשרת אלפי ככר הכסף שלי"!

(והגדת)

❁

עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו (ו, יד)

מדוע מדגיש הכתוב ששלוחי המלך הגיעו בעצומו של הדיון והפסיקוהו? נפלאים דברי ה"קול יעקב", שכידוע "ברית כרותה לשפתים" (מועד קטן יח ע"א), ו"הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב ע"א). ולפיכך אמרו (בראשית רבה סו, ד) שיצחק אמר: "אורריך ארור ומברכיך ברוך" (בראשית כז, כט), סים בברכה. ובלעם שהיה שונאם אמר: "מברכיך ברוך וארריך ארור" (במדבר כד, ט), סיים בקללה.

חכמי המן, שהיו אוהביו, חשבו אף הם לומר כן. שאמרו: "אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפל לפניו לא תוכל לו, כי נפול תפול לפניו", ובקשו לסיים: "ואם אינו מזרע היהודים [היינו משבט יהודה ובנימין (מגילה טז ע"א)] תוכל לו ותעלה מעלה מעלה". היינו לחתום בטובה, וברית כרותה לשפתים שכך יהיה. אבל סריסי המלך הגיעו בעודם מדברים עמו, והבהילוהו אל המשתה לפני שסימו דבריהם. ואכן לא יכל לו ונפול נפל לפני מרדכי, כן יאבדו כל אויבי ה'!

ולפיכך נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה ("מגן אברהם" קכח, ח בשם מהרי"ל) אלא בעל הקורא הוא המברך תחלה וסוף ("משנה ברורה" שם, יז וב"באור הלכה" ד"ה בפסוקים).

ויצוינו בעינן זה דברי הגמרא (שבועות לו ע"א), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "יככה ה'" (דברים כח, כב) זו היא אלה האמורה בתורה. אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכהו ה', שלא יתפרש שאתה אומרו עלי, חלילה.

ובענין זה, נספר -

אברך פנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרצייט, יום זכרון לאביו, השיבו הגבאי שנזכר מאוחר, ויש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה. אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקים הוא בעליתו מצות כבוד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחייו ומכבדו במותו (קדושין לא ע"ב), ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה). [וידועים דבר ה"נודע ביהודה" (קמא, אבן העזר י) שמותר לייבם אשה שמתו כל בעליו, "קטלנית", כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע".]

אמר הגבאי: נשאל את הרב".

שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, ואמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו.

לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלה אינו חושש, מדוע נחשוש עבורו!

וענה: משום מעשה שהיה.

אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרצייט אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אביו, [הסטייפלר] זצ"ל, והסכים.

כעבור זמן, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו ערירי הורישו לו כל הונו. טס לארצות הברית, והתברר שמדובר בנכסים רבים והשקעות מסועפות. זכה ליועצים מהימנים שהדריכוהו ועזרו לו להתמצא בסבך ולהשתלט על המבוכים העסקיים. נשאב לעולם העסקים ועשה בו חיל. העביר את משפחתו לבורו פארק והיה לנגיד תומך תורה ביד רחבה, השיא צאצאיו בהרחבה והמשיכו לשקוד על שערי תורה בלא טרדה.

לימים ביקר בארץ הקודש, ונכנס אל אבי. מסר לו סכום גדול לתמיכה בלומדי תורה, והעיר שברוך השם, לא ארע דבר מעליתו לתוכחה. אדרבה, מצות כבוד אב עמדה לו, והתעשר עושר רב.

שמע אבי, וכל גופו הזדעזע: "וואס רעדט איהר, מה אתם מדברים! התוכחה לא השפיעה?! הרי לפניה הייתם בן תורה, ועכשיו אתם בעל הבית, סוחר פשוט!"

לכן, סיכם רבי חיים, לא הסכמתי...

(והגדת)

❁

לעשות אותם ימי משתה ושמחה (ט, כב)

השכרות, מגונה. הנותן עיניו בכוס כל העברות דומות בעיניו כמישור (יומא עה ע"א). היין עלול להביא את האדם לפריקת כל עול (סוטה ז ע"א), ואליהו הנביא הורה: "לא תשתכר, ולא תחטא" (ברכות כט ע"ב). מה ראו אפוא חכמים להורות שחייב אדם להתבסם בפורים עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז ע"ב). וידוע שרבי ישראל סלאנטר זצ"ל אמר שאין זה שעור השכרות ומשעה שיגיע לכך נפטר וקיים חיובו, אלא שחייב לשתות בלא הגבלה. וכשיגיע ל"עד דלא ידע" דינו כשוטה וממילא אנוס הוא, אבל כשישוב ויתפכח חוזר חיובו. והשאלה הנשאלת, מדוע חיבונו בשכרות זו.

ושמעתי שהחדושי הרי"ם הסביר זאת בספור מופלא, ויש בו עומק כה רב!

ספר, שבני קהילה אחת באו אל הבעל שם טוב זצ"ל וספרו, שהפריץ בא עליהם בעלילה ודורש הון עתק, ואם לא יתנו ליום המוגבל יקח את ילדיהם לשמד ויגרשם מבתיהם. בכו והתחננו להעביר רוע הגזרה.

התפלל הבעל שם טוב, וענוהו שנגזרה הגזרה ואין לשנותה.

נחמץ לבו בקרבו. אמר להם: "סעו לעיר פלונית, לכו אל יוסף זרח, ובקשו ממנו. אל תניחו לו עד שיבטיחכם שהגזרה תתבטל!"

תמהו: מי הוא זה ואי זה הוא, שכוחו רב לבטל גזרה שקצרה יד הבעל שם טוב להמתיקה! אם יש כזה צדיק, איך לא שמעו עליו!

הגיעו לאותה עיר, ושאלו למגורי הצדיק רבי יוסף זרח.

תמהו בני העיר: אין כאן צדיק בשם זה.

חשבו: אולי צדיק נסתר הוא, אחד מלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים שבדור. שאלו: ורבי יוסף זרח סתם, יש?

משכו בכתפיהם: אין אחד כזה.

אבל חייב להיות, הבעל שם טוב שלחם אליו!

אמר אחד: אולי כוונתם ליוסף זרח השכור?

צחקו כולם צחוק גדול, לא יתכן, הלא מתגולל הוא בשכרותו!

הואיל ואין אחר בשם זה, עלו לבית השכור.

המחזה היה מדכא ומרתיע. אשה אומללה ובנים מוזנחים, צחנה מקביסה של יין שרף ושכור שרוע המתגולל בקיאו. סחו מדוע באו, והאשה גחכה במרירות: "הן רואים אתם, אין לו שעה של פכחון. בעוד כמה רגעים יקיץ מיינו, ישלח ידו אל הבקבוק ויגמע שוב עד אבדן החושים". היא עוברת בפרך, וכל הכנסותיה נמוגות ביי"ש...

אמר אחד מבני החבורה: "הרשי לנו לדובבו, ונעניק לך שלוש מאות זהובים שיספיקו לקניית יי"ש לשנה שלמה!"

לא הבינה לרצונם, אבל שמחה להצעה.

עודם מדברים והשכור נע, גהק ושהק והקיא, ושלח ידו אל הבקבוק שלצדו - וידו גששה בחלל ריק. פקח עינים חכליליות מיין, וראה את הבקבוק ביד אחד האורחים.

"תן!" נהם.

"אתן, ודאי אתן, אבל בתנאי אחד. אנו בני קהלה פלונית והפריץ גזר עלינו גזרה נוראה, שאם לא נתן לו סך פלוני יגזול את בנינו ויגרשנו מבתינו. אנו מבקשים שתבטל את הגזרה!"

"תן את הבקבוק", נאק השכור.

"תבטל את הגזרה", ענה הדובר.

שרשרת גדופים מבעיתים נשמעה מפי השכור. מה נטפלו אליו, מה רוצים ממנו, מדוע מענים אותו, למה חמסו את משקהו: הבו את הבקבוק והניחוני לנפשי!

"אם תבטל את הגזרה, נביא לכאן ארגז מלא!"

השכור פלבל בעיניו: באמת?! מה עליו לעשות לשם כך?

"מאומה. רק לומר: הריני מבטיחכם שהגזרה תתבטל!"

נהם את המשפט המבוקש ומלאו הבטחתם. סבא עד עלפון, והעניקו לאומללה את הכסף המובטח. יצאו מהבית בהרגשת הקלה ובמועקה כבדה. הקלה, על יציאתם לאויר הצח ולשפיות. ומועקה, כי מה עשו ומה פעלו. אם קצרה יד הבעל שם טוב, יפעל שכור זה?!

שבו לקהלתם, וששון ושמחה: הפריץ מת מיתה חטופה. כוונו את השעה, והיה זה כשהשכור ברכם. מוזר ותמוה, אבל עובדה.

החליטו שעליהם לנסוע אל הבעל שם טוב ולהודות לו על העצה. באותה הזדמנות, בקשו הסבר.

פתח הבעל שם טוב וספר: דעו לכם, שאותו שכור היה בעבר סוחר עשיר ונכבד, אבל קל דעת, עברין ופוחח. מכור היה לתאוותיו. פעם שמע שבמקום פלוני, תמורת ארבע מאות זהובים, אפשר להשתולל בשלוח כל רסן. נטל את צרור הכסף בידו, ועלה למרכבתו. עבר דרך ישוב אחד ודרכו נחסמה. הביט בחלון וראה איך שוטרי הפריץ מכים וחובטים ביהודי אומלל, זב דם, ומריצים אותו באכזריות בעוד אשתו ובניו בוכים בין החבילות הפזורות לרגליהם למרגלות הבית. התענין, והאשה ספרה בדמעות שחיבים הם לפריץ הון רב תמורת דמי החכירה לשלוש השנים האחרונות, קצרה רוחו והשליכם מהפונדק, והוא מריץ את בעלה לבור הכלא עד שהחוב ישולם. וכיצד ישולם, אם מקור פרנסתם נסתם והושלכו אל הרחוב?!

שאל לסכום החוב, וענתה: "ארבע מאות זהובים".

גאו רחמיו, הושיט לה את צרור הכסף ואמר: "מהרי ושלמי לפריץ את חובו, חלצי את בעלך מכלאו ושובו אל הפונדק!" הורה לרכב לשוב על עקבותיו וחזר לביתו.

איזה רעש עורר המעשה במרום! מלבד חשיבותו כשלעצמו, "אין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים", כותב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פח ה"י), "שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך (דברים טו, ז), ולא תקפץ את ידך (שם), ועל לא תעמד על דם רעך (ויקרא יט, טז), ועל לא ירדנו בפרך לעיניך (ויקרא כה, נג), ובטל מצות פתח תפתח את ידך לו (דברים טו, ח), ומצות וחי אחיך עמך (ויקרא כה, לו) ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) והצל לקחם למות (משלי כד, יא) והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים". מלבד זאת, השבת יהודי לפרנסתו היא הצדקה המעולה שאין למעלה ממנה (רמב"ם, הלכות מתנות עניים פ"י ה"ז) -

אבל מי הנותן! שהרי ככל שהאדם ירוד, מתפעלים יותר ממצותו! עם ישראל במצרים, דוקא משום שעבדו עבודה זרה והיו שקועים במ"ט שערי טומאה, הספיקו שתי מצוות כדי לגאלם קודם זמנם, דם פסח ודם מילה!

החליטו בשמים, בהנהגת מדה כנגד מדה: הוא מלא משאלתם של הנדכאים וביטל רצונו מפני רצונם, ימלאו במרום כל משאלותיו והקדוש ברוך הוא יבטל רצונו מפניו.

עמדה מדת הדין וקטרגה: רבונו של עולם, איך אפשר למסור כח זה ביד אדם! מי יודע מה יבקש ומה יתבע!

מצד אחד, צודקת בקטרוגה. ומצד שני, כלל נקוט בידינו: ממרום נותנים, ולא לוקחים חזרה (חולים ס ע"א תענית כה ע"א). מה יעשו, אפוא? מצאו פתרון: יפילוהו לשכרות, ויהיו כל מעיניו במשקה. לא יבקש אלא אותו, ויקבלוהו בלא הגבלה.

כחו המופלא והסגולי היה לסוד, ואף אני נצרתיו, אמר הבעל שם טוב. אבל כשקהילה בישראל עמדה בפני כזו סכנה, גליתיו לכם. המשיכו לנצרו בלבכם, שאם לא כן יקחוהו מן העולם.

וסיים החדושי הרי"ם: הם אמרו (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד) שאין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט ידו לטל נותנין לו (ונפסק בארח חיים תרצד, ג) -

ובתקופת ההסתגרות של הרבי מקוצק זצ"ל הרהיב תלמידו הרבי מגוסטינין עוז בנפשו, והתדפק על דלתו בפורים.

"מי שם", הרעים קולו של הרבי.

"אני, יחיאל מאיר", ענה הרבי מגוסטינין.

"מה מבוקשך", נשאל מבעד לדלת הנעולה.

וענה: "היום, כל הפושט יד לטול נותנין לו, ואני חסר כל!"

והדלת נפתחה בפניו, והוזמן אל הקודש פנימה, ונגדש בכל טוב. אם כן, יוכל כל אדם להתדפק על שערי שמים ביום זה, וכל הפושט ידו לטול נותנים לו במדה גדושה, למלוי כל משאלות לבו לטובה -

מצאו פתרון, להטיל עלינו שכרות ולהסיח דעתנו...

עד כאן דברי החדושי הרי"ם, והם כה נוקבים ומרעישים, ולא רק לענין פורים! הלא אותו שכור הוא כל אחד מאתנו, בכל ימות השנה!

מי לנו גדול מרבי עקיבא, שרבו קרא עליו: "כל הפורש ממך כפורש מן החיים!" (קדושין סו ע"ב, זבחים יג ע"א), כל התורה שבעל פה המצויה בידינו, כולה אליבא דרבי עקיבא (סנהדרין פו ע"א). ואלמלא דרבנה אותו אשתו ללמוד בהיותו בן ארבעים, והוא ובנו ישבו כאחד ולמדו אותיות האל"ף בי"ת, היה מכלה שנותיו כרועה צאן, "צנוע ומעולה" (כתובות סח ע"ב), ותו לא!

ורבו רבי אליעזר הגדול, שאם כל חכמי ישראל בכף אחת מכריע את כולם (אבות פ"ב מ"ח), ובהיותו בן עשרים ושמונה לא למד לא קריאת שמע ולא תפלה ולא ברכת המזון וחשקה נפשו בתורה, וברח מבית אביו ובא אצל רבן יוחנן בן זכאי וזרח אורו עד שהיה יושב ודורש ופניו מאירות כפני משה רבינו עד שלא היה אדם יודע אם יום ואם לילה (פרקי דרבי אליעזר, א-ב). ואילו שמע לעצת אביו שאמר לו: "הרי בן שמונה ועשרים שנה אתה, ואתה תבקש ללמד תורה? אלא קח לך אשה, והוליד בנים, ואתה מוליכן לבית הספר!" עם ישראל הי המפסיד את רבי אליעזר הגדול. ויותר: רבי אליעזר הגדול היה מפסיד את עצמו!

ורבו של רבי אליעזר הגדול, רבן יוחנן בן זכאי, שאמרו עליו (סכה כח ע"א) שלא הניח מקרא ומשנה, גמרא הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים, משלות כובסין ומשלות שועלים, דבר גדול ודבר קטן, מעשה מרכבה והויות דאביי ורבא, עסק בתחלה ארבעים שנה בפרקמטיא, ולאחר מכן שמש לפני חכמים ארבעים שנה, והאיר עיני ישראל ארבעים שנה (ראש השנה לא ע"ב, סנהדרין מא ע"א). כמה היה עם ישראל מפסיד, והוא עצמו מפסיד, אילו נשאר סוחר! אלמלא גלה כוחו, והיה ל"נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק" (ברכות כח ע"ב)!

הסבא [מנובהרדוק] זצ"ל היה בעל חנות סידקית, חריף וממולח. יום אחד נחפז בעיר ממל לרגל עסקיו, ורבי ישראל מסלאנט זצ"ל עצר: "לאן אתה רץ?" שאלו.

ענה: "ריחים על צוארי. אני מפרנס אשה ובת, ואת חותנתי האלמנה עם שבעה יתומיה!"

"ומה עם למוד התורה", נשאל.

הצטדק: "אדם, צריך שיהיה לו ממה לחיות!"

ונענה: "אדם, צריך שיהיה לו עם מה למות!"

פעפעו בו הדברים כארס של עכנאי. החזיר את החנות לבעלותה של חותנתו ופרש לחיי התעלות שנתנו לעולם את הסבא מנובהרדוק, על עשרות הישיבות שהקים, וגדודי מקדשי שם שמים ומוסרי נפש, אלפי חניכים שחשלו באשו היוקדת!

ואלמלא פגישה זו?!

הדוגמאות רבות מספור, אבל למה לנו ללכת רחוק. הלא אנו עצמנו, הדוגמה החיה. כמה כשרונות בנו, כמה יכולות לנו, מה היינו מסוגלים לפעול ולאן היינו יכולים להגיע -

אילו לא היינו מבוססים בשכרותנו!

"שמי נא זאת, עניה - וכמה עניה! - ושכרת ולא מיין" (ישעיה נא, כא. ערובין סה ע"א)! "עד מתי תשתכרין, הסירי את יינך מעליך" (שמואל א א, יד)!

(והגדת)

❀❀❀

❀ מאוצרות המגידים: רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - "להגיד" ❀

"כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב"

אין כסף, היום הורגים

דיברנו על כסף, הזכרנו את עשירותו של משה, ביזת הים וביזת מצרים, נדבר על כסף פורים.

בגזירה הנוראה של המן נכתב "ושללם לבוז", וגם באיגרות של מרדכי היה כתוב מפורשות "ושללם לבוז" - שהיהודים יבזזו את כספי הגויים, אלא שיש שינוי ביניהם.

באיגרות המן נכתב "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן ביום אחד, בשלשה עשר לחודש שנים עשר" ואח"כ "ושללם לבוז" ובאגרות של מרדכי "ושללם לבוז" נכתב לפני התאריך: "להשמיד להרוג ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אותם - ושללם לבוז - ביום אחד בכל מדינות המלך אחשורוש בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חדש אדר".

המלבי"ם נוגע בשאלה זו וגם הגאון מוילנא כבר סלסל כאן סוד ורמז:

המן ידע שאם באותו יום של צו ה"להשמיד ולהרוג" יהיה ה"שללם לבוז", הם, הגויים לא יעבדו "מה איכפת לי עכשיו מהז'יד הזה שיחיה או יהרג - העיקר, אני זקוק לכסף" יחשוב כל גוי לעצמו ולא יהרוג יהודים. לכן, המן חילק את ההוראות לשני ימים: ביום שלושה עשר לחודש אדר - אין כסף, היום הורגים בלבד! ואח"כ, למחרת ובימים הבאים "ושללם לבוז" יבוזו את הרכוש.

אבל למרדכי הצדיק וליהודים לא היה ענין בכסף, (וכך ממש היה בסוף - "ובביזה לא שלחו את ידם" הם לא נגעו בכסף), אלא שהיתה למרדכי בעיה גדולה, וכמו שהאלשיך כבר אומר.

אחשורוש אמר למרדכי: "אותם כתבו - על היהודים - כטוב בעיניכם" - וקשה, היה צריך לאמר "ואתם כתבו על הגויים כטוב בעיניכם"?

מסביר האלשיך. מבחינת חוקי האומה, לא היתה אפשרות חוקית להשיך לאשפה את איגרותיו הראשונות של המלך וכפי שנאמר מפורש במגילה "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב". אלא מה? הייתה קיימת אפשרות לפרש - להעניק פרשנויות שישנו את החוק, זו האפשרות היחידה שעמדה לטובתו של מרדכי, נו, מרדכי כביכול, היה "עורך דין" טוב. הוא מצא פטנט. מה עשה מרדכי? שינה את הנקודה שהיתה שם: באיגרת של המן הרשע נאמר "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים". נקודה. נטל מרדכי אתה נקודה והעביר אותה לתיבה אחת קודם "להשמיד להרוג ולאבד את כל". נקודה. מי יעשה כן "היהודים".

ובזה נרמזת התשובה על השאלה - מה הכוונה "ואתם כתבו על היהודים" כטוב בעיניכם" היינו שניתן לכם אישור לכתוב ולעשות עם המילה "היהודים" כטוב בעיניהם. נפלא.

נמצינו למדים כי כל הנס של פורים היה - נקודה אחת...

נשוב לענינינו. כיון ש"כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך אין להשיב", גם את גזירת "ושללם לבוז" לא היתה אפשרות למחוק. הפיסקה הזו הייתה חייבת להופיע גם באיגרות השניות וגם אם היהודים לא זקוקים לכסף של העמלקים.

מה עשה מרדכי?

ערך גם שם שינוי ופרשנות. במקום שה"שללם לבוז" יהיה בסיום ה"להשמיד ולהרוג" כמו שהמן כתב הוא הכניס אותו יחד עם הלהשמיד ולהרוג - באותו יום. ואז, אדרבה, כיון שהיהודים יהיו טרודים במצוות מחית עמלק - למי יהיה זמן להתעסק עם כסף.

ואכן כך היה שעם ישראל בז לממון לזהב ולכסף, הם עסקו רק במצוה: "ובביזה לא שלחו את ידם".

❀

לזרוק ולתפוס כספי צדקה

שלשה דברים היו בגזירתו של המן: על הרוח, על הגוף ועל הממון. להשמיד - הנשמה, להרוג - הגוף. ושללם לבוז - הממון. כנגדם תקנו לנו שלוש מצוות במקביל להשמדת הרוח, תיקנו חז"ל - מצות שמחה.

כנגד גזירת הגוף תקנו - משתה.

על גאולת הממון תקנו - מתנות לאביונים.

ואיך תקנו ממון? - אמר הגאון מוילנא כמו "ושללם לבוז", דהיינו?

אתם יודעים מה זה לבוז? - לחטוף כסף. כך גם "מתנות לאביונים" - לא נותנים סתם בעצלתיים אלא זורקים, תבואו לבית הכנסת לדרמן, ועוד, תראו איך שעם ישראל זורק צדקה, מוראדיק! סי'ווארפ זאך! וכך בכל תפוצות ישראל זורקים צדקה בעוז והדר - ושללם לבוז!

❀

מקודש הקדשים לשושן הבירה

נוסיף עוד ווארט.

כולם שואלים, מהיכן המן השיג כזה קלאץ (בול עץ) - גבוה חמישים אמה? חשבתם פעם מה הגובה של בול עץ חמישים אמה? זכורני, כי לפני סוכות חיפשנו נסר עץ באורך ששה מטרים, ולא היה ניתן להשיגו, עד שהצביעו לנו על נגריה מיוחדת - בה השגנו קורה באורך ששה מטרים, וכאן חמישים אמה... היכן גדל עץ גבוה כל כך?

התשובה היא, מהמשכן.

יש האומרים כי בחז"ל מוזכר, שעץ זה נותר מתיבת נח, והם מסבירים שאין זו סתירה לאומרים שהעץ מהמשכן, כי גם במשכן היו העצים של תיבת נח... מה שברור כי בפרקי דרבי אלעזר פרק נ' כתוב דברים מפורשים - כי העץ הענקי נלקח מבית המקדש - ומקדשי הקדשים: "באותה שעה מה עשה אליהו זכור לטוב נדמה כחרבונה אחד מסריסי המלך ואמר, יש עץ בביתו של המן מבית קדשי הקדשים גבוה חמישים אמה שנאמר ואת אולם העמודים עשה חמישים אמה ארכו (מ"א ז') מיד צוה המלך לתלותו עליו שנאמר "ויאמר המלך תלוהו עליו".

והנה מי שרואה את הדברים בפרקי דרבי אלעזר משתומם - קדשי הקדשים - שפיץ קדושה, כבוד השם. ועל עץ כזה תלוי אבי אבות הטומאה, המן?!

התירוץ הוא, כי אכן הפיסגה של כבוד שמים באה מ'קודש הקדשים' (כאשר יהודי מתפלל שמונה עשרה: "יכוון את ליבו כנגד בית קדשי הקדשים") אך גם כבוד השם שהתגלגל בעקבות תליית המן, ה"ונהפוך הוא" היה כבוד ה' גדול כל כך, עד שהוא חפץ לכבוד ה' שיצא ובא מקודשי הקדשים...

❀

למה לא הרג את עצמו?

הרבי מגור - האמרי אמת זצ"ל, שאל פעם למה המן לא הרג את עצמו, כאשר התברר לו שהנה הוא מוכן ומזומן לקראת בזיון נורא - ללוות את מרדכי הצדיק ברחובות שושן, איך המן יכול היה לסבול צער נורא כזה שהוא לו כמו אלף מיתות?! כי תראו בחז"ל איזו תזמורת היתה שם - הכבוד שהיה למרדכי ומאידך ההשפלה להמן לא יתואר. איך לא נטל נפשו בכפו?!

הסביר הרבי מגור זצוק"ל. המן היה מוכן לסבול הכל, כיון שציפה בסבלנות לנקמה הגדולה שעוד עתידה לבוא - "להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים", אמר המן בליבו עוד אזכה לראות בהשמדתם המוחלטת של היהודים כולם, ואם חלילה לא אאגור כוחות לעמוד בצער עתה, הרי לא אזכה לכך. כי בתחילה המן עדיין לא העלה בדעתו שכבר החל תהליך של "נפול תיפול" נפילה אחר נפילה.

בתחילה הענינים התנהלו די טוב, "ויספר המן לזרש אשתו את כל אשר קרהו" מגלה האלשיך מה סיפר להם, ואיך הסביר להם? הוא חייך בצער: אתם חושבים שכבר דיברתי עם מהלך לתלות את מרדכי, ולכן כעס ומשום כך המלך החליט שארקוד לפניו ברחובות, טעות בידכם! הסיפור לא מתחיל. אינכם מבינים בפוליטיקה. על תליית מרדכי עדיין לא דברתי עם המלך, ותשמעו מה שהיה, בסך הכל התרחשו צירופי מקרים: המלך לא נרדם בלילה א' ברוך, קורה לפעמים שאדם ובוודאי המלך לא נרדם, הוא גם היה עצבני וביקש להביא את ספר הזכרונות, ומשום מה, התגלגל הדבר שבמקרה הספר נפתח על הדף הזה, נו, ובמקרה באותה שעה ממש לפנות בוקר, אתם יודעים, נכנסתי לחצר המלך לענינים שלי - לשוחח עמו בארבע עינים, וכיון שאני זה שהייתי ראשון להכנס בשעה מוקדמת זו לפני עלות השחר, ביקש המלך לשאול אותי "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו?" עניתי לו את התשובה הראויה, והוטב בעיניו לשלם למרדכי בצורה מכובדת כזו שהשר הגדול הוא יכבד את מרדכי, והטיל עלי את ה"כיבוד" הזה, אבל לגופו של דבר, אנחנו רק בתחילת הדרך, ואכן עוד היום או מחר אני עתיד לשוחח עם המלך על הנושא העיקרי לפי התוכנית המקורית והכל יהיה בסדר. אך אז חכמיו וזרש אשתו אמרו לו: תיזהר! המצב לא כל כך מזהיר, כי "אם מזרע היהודים מרדכי נפול תיפול לפניו", הוא הזדעזע מדבריהם. נחרד. מי יודע מה עתיד לקרות. ואכן רצה להתאבד, אלא ש"ויבהילו להביא את המן" מוראדיק! ה' לא נתן לו את האפשרות לנסות להמלט, לקחו אותו בבהילות - והענינים התגלגלו עד מפלתו.

"ולהודיע לבאי עולם שאמת מה שכתוב בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו" זו תמצית קריאת המגילה, אומר הרמב"ם, תראו ברמב"ם. עם ישראל היה בשפל המדרגה עמדה גזירת כליה על העם כולו וברגע אחד כאשר חוזרים בתשובה, צמים מתפללים ומתקנים את הזקוק לשיפור ולתיקון - מתהפך הכל. להודיע לבאי עולם שאמת מה שכתוב בתורה!... הרב מבריסק סיים על כך ואמר, כי הן הן הדברים מה שאנו אומרים ב"שושנת יעקב": "תשועתם היתה לנצח ותקוותם בכל דור ודור" למה? "להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך" וכלשונו הנ"ל של הרמב"ם "להודיע לבאי עולם שאמת מה שכתוב בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו".

❀❀❀

❀ מאוצרות המגידים: רבי שלום שבדרון זצ"ל - "להגיד" ❀

"ותבאנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה, ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל ותקרא אסתר להתך לדעת מה זה ועל מה זה"

רבאיי משלג

רבי שלום שבדרון

"ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר", ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, חושבים ש"מרדכי ידע את כל אשר נעשה" ברדיו שמע, שמא לתקשורת האזין?! "ומרדכי ידע" היינו למעלה בשמים!! אבל אם נאריך בביאור "ומרדכי ידע" נוכל לשבת פה שעתיים שלוש.

"ותבאנה הנערות אסתר וסריסיה ויגידו לה, ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קיבל ותקרא אסתר להתך לדעת מה זה ועל מה זה".

איך אנו לומדים פשט, כי אסתר לא ידעה מהגזירה על עם ישראל, ולא הבינה מה קרה שלפתע מרדכי לובש שק וזועק זעקה גדולה ומרה ברחוב העיר, וכיון שלא ידעה, שלחה את התך לדעת מה זה ועל מה זה.

אך חז"ל אומרים בפירוש - כי אסתר ידעה גם כן את כל הגזירה, וזה פשוט, כי למה שלא תדע מאחר שהיתה נביאה (משבע נביאות שעמדו לישראל, מונים את אסתר במגילה דף י"ד), ובודאי שידעה, אלא "מה זה ועל מה זה". היא רצתה לדעת את סיבת הגזירה הקשה כל כך:

"מה זה: "שמא כפרו ישראל בהקב"ה שנאמר זה קלי ואנוהו". "ועל מה זה: שמא כפרו ישראל בלוחות שנאמר, מזה ומזה הם כתובים".

שלח לה מרדכי, שמעו היטב. "ויגד לה מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף":

"לא כפרו ישראל בהקב"ה, ולא כפרו ישראל בלוחות. אלא בן בנו של קרהו בא עלינו, שנאמר אשר קרך בדרך". שומעים? נורא ונפלא, מה הולך כאן, היא שאלה מה סיבת הגזירה האיומה, ואח"כ היכן טמונה התשובה במה שענה לה "בן בנו של קרהו בא עלינו"? התשובה היא כך.

"אשר קרך" היינו, הוא לקח והכניס אותך בפריז'דר... אמרו חז"ל "משל לאמבטיה רותחת שאין אדם יכול להכנס בתוכה, קפץ בן בליעל אחד לתוכה אף על פי שנכוה ברותחין", הזעיקו לו אמבולנס, כמובן, הביאו אותו ל"הדסה". וטיפלו בו (נו, כמו שמטפלים שם בכולם, רחמנא ליצלן, (בכעס:) פרופסור אחד שהתלוננו בפניו על התנהגות בית החולים הוא השיב: וכי הדסה זה בית חולים?! לא, זה בית ספר לרפואה, ובבית ספר לרפואה - לומדים, פעם לומדים על בעלי חיים ופעם על בני אדם, כך ענה פרופסור, שה' יצילנו). בקיצור, טיפלו בו, והכל ראו כיצד נכוה קשות אבל אעפ"כ "אף על פי שנכוה ברותחין, אבל קירר לאחרים" - מעתה יהיה כבר מי שיעז להכניס את כף הרגל בתוך האמבטיה, כי גם אם הוא לא צינן את האמבטיה אבל צינן את הפחד ממנה. כך עשה עמלק: בני ישראל יצאו ממצרים ביד רמה, האמונה גברה, הכפירה הלכה והתמעטה, הכל ראו ניסים ונפלאות - אצבע אלוקים, קריעת ים סוף, כל מימות שבעולם נבקעו וכו' אין לתאר! כאשר חום האמונה היה בשיא רתיחתו "ויבא עמלק", אף על פי שנהרג תחת ידיהם של ישראל "ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב", אבל קירר - הראה שיכולים להעלות ברעיון מלחמה ביהודים. ובכך, מחק מהמח, מהראש, מהלב של כל אדם ואדם בעולם - הרבה מן הניסים והנפלאות. לפיכך, "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". "אשר קרך בדרך".

מרדכי שלח לאמר לאסתר, לא כפרו ישראל בהקב"ה לא כפרו בתורה אלא מה? אנשים בשושן הבירה נהיו קרים, קר, אוי קר, אוי קר. "בן בנו של קרהו בא עליהם"

איזו קרירות, לדוגמא?

הדוגמא, היא בתחילתה של מגילת אסתר!

המלך עשה משתה והזמין את כולם, מה אתם מדברים? שני ממונים היו על הסעודה - המן הרשע על אומות העולם - שהסעודה תהיה מפוארת רצון המלך, והממונה השני להבדיל אלף אלפי הבדלות, על היהודים - היה מרדכי היהודי, לא אחר. המלך הרי בכוחו למנות לתפקיד גם בכפיה הוא מינה את מרדכי.

ואם מרדכי היה ממונה על היהודים, נקל לשער שהבשר היה כשר, מה זאת אומרת כשר, בכמה חותמות, של ה"עדה החרדית"

ושל "בעלזא" ושל כל מה שאתם רוצים - "אגודה" - כל החותמת יחד, מהדרין מן המהדרין, איזה שאלה! ויין, כשר בכשרות. ואעפ"כ מרדכי הצדיק הודיע לכולם: "אל תלכו". אבל, שמונה עשרה אלף וחמש מאות יהודים! הלכו לסעודתו של אחשורוש. כי המלך שלנו - פטריוטים, כן כן, (אל תצחקו) "למה שנהיה, כמו שאומרים - נחיתיים שיהודי היה נחיתי?! אם מזמינים אותנו נבוא לסעודה כמו כולם..." אמרו לעצמם ובאו להשתתף בסעודה.

נו? ושמה בסעודה, אוי ואבוי, אוי ואבוי, אתם יודעים לבד למה ושתי נהרגה? אני לא צריך כבר לדבר הרבה, הגוים השתכרו כמנהגם, שתו והשתכרו ומה עשו שמה, רחמנא ליצלן. ולא רק זה, הוציאו את כלי המקדש, ומילאו יין בכוסות שהקריבו את הדם, מאותם כוסות היזו את הדם של הקרבנות במקדש - בהם מילאו יין. והישראלים ישובים! ולפיכך נגזרה הגזירה. התחייבו מיתה (תושבי שושן) כפי שמבואר בגמרא מסכת מגילה דף י"ב.

"מה אני יכול לעשות"

אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. שסיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה נשמע בענין שבת?" פרט החפץ חיים את שאלתו.

"אוי וי, אוי וי הספרים לא סוגרים את החנויות בערב שבת רק בלילה. ועוד בעיות בשמירת שבת...

"נו מה עשית בשביל זה?"

"מה אני יכול לעשות, תושבי העיר לא שומעים, לא רוצים לשמוע, מה אני יכול לעשות?"

"מה נשמע עם טהרת המשפחה?"

"אוי וי, אוי וי גרוע, רע עד מאד".

"נו מה עשית בשביל זה?"

"מה אני יכול לעשות, ממאנים לשמוע, לא רוצים להאזין".

אמר לו החפץ חיים: "ומה אתה עושה בשביל חינוך הילדים?"

"גרוע לי מאד, רע, הילדים נשלחים לבתי ספר של גויים ואפילו בבתי ספר של יהודים מה כבר לומדים, מצב ביש. ומה אני יכול לעשות, לא שומעים לא מעוניינים לשמוע!

אמר לו החפץ חיים: למען שבת לא יכולת לעשות. בשביל טהרת המשפחה לא היתה לך אפשרות לפעול, להעמדת החינוך לא היית מסוגל לעשות, אבל להתעלף יכולת! למה לא התעלפת?

שמעתם. פלאי פלאים.

יהודים יושבים ורואים שממלאים יין במזרקי הקרבנות! והיכן? בבית המשוקץ של אחשורוש, בסעודה של שיכורים שפלים, שם אצל אחשורוש מוזגים יין בכלי המקדש, ולא מתעלפים. על כך נגזרה הגזירה!: "אשר קרך". הוא מה שאמר מרדכי לאסתר המלכה: "לא כפרו ישראל בהקב"ה לא כפרו בתורה אלא מה? בן בנו של קרהו בא עליהם" העבירה של הקרירות היא סיבת הגזירה האיומה - להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים.

אמר הרבי משל נמרץ, בקיצור נמרץ: כאשר אדם חולה ורופא נכנס וממשש אותו, אם הוא מוצא אותו חם, מטפל בו. אך אם מגלה כי הוא קר, אומר הרופא: "אין מה לעשות", כמו כן "אשר קרך בדרך" אם אדם קר, אין מה לעשות! נורא ואיום מרדכי שלח לאסתר - נהיו קרים, קר, אוי קר, אוי קר!

רב משלג אינו עונה

אני רואה, שאתם שומעים טוב. וכיון שסוף כל סוף מחר פורים, אז נסיים בדבר שתחייכו, לא חס ושלום ליצנות. אתם ידועים, אנחנו חס ושלום לא מדברים דברי ליצנות. וגם אל תחשבו חס ושלום שאני מדבר על רבנים, זה מעשה שהיה, מה נוכל לעשות, עבודה שהיתה. כן, כן:

הייתי באמריקה לפני כשתיים עשרה שנה, אולי יותר. ירד שם שלג כבד, נערם על הקרקע חצי מטר גובה שלג. ממש כמו שאני אומר לכם, שבוע שלם לא יצאתי מהבית. לא היתה דרך איך לצאת לרחוב, מי יכול ללכת עד הברכיים בשלג, כך שבוע שלם.

אחרי שבוע יצאתי. כאשר התחלתי ללכת, ראיתי מרחוק בן אדם - רבאיי, אדם הנראה כמו ראביי. הוא היה חבוש כמו רבאיי, בצילינדר, אתם ידועים מה זה צילינדר? כן, היו לו משקפיים על האף. אדם קצת נמוך, ככה.

חשבתי לעצמי "באתי לאמריקה, ואולי עוד אצטרך לדרוש בבית הכנסת שלו, מי יודע. כי יכול להיות שהוא רב בבית כנסת אורטודוכסי. אז הקדמתי לו שלום בנוסח האמריקאי, אמרתי לו כבר ממרחק: "גוד ביי ראביי, גוד ביי", הוא לא ענה.

חשבתי לעצמי "איזה אדם זה? אני לא מכיר אותך, אתה לא מכיר אותי, אבל אני אומר לך שלום, מדוע שלא תענה לי?!"

טוב, מה אפשר לדעת, אולי הוא גאותן, ושמא לא הבחין כל כך.

התקרבתי עוד כמה פסיעות, ושוב נעניתי לו בראשי: "גוד ביי ראביי".

והוא לא ענה.

כבר כעסתי, "למה מתנהג כך, וכי זו הנהגה של בן אדם?!"

התקרבתי יותר, ואז הבנתי מדוע אינו עונה. הרבאיי היה מעשה ידי הילדים. הם עשו ראביי משלג:

ראביי מקרח. ראביי משלג, לא יכול לענות...

הבנתם?! זהו אשר קרך בדרך, כאשר האדם הוא רבאיי, אבל רב משלג, ראביי קפוא, אוי אוי, אין לצפות ממנו לכלום.

הקב"ה יעזרנו, ודאי, ודאי נקבל סייעתא דשמיא אם רק נרצה ונעלה בתורה וביראת שמים ובמידות טובות ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן!

❀❀❀

❀ מאוצרות המגידים: רבי יעקב גלינסקי זצ"ל - "להגיד" ❀

"יתבון ועסקין בהלכות מצוות העומר שהרי אותו יום טז בניסן היה ובאותו היום היו מקריבין עומר בזמן שבית המקדש היה קיים. אתא המן לגבייהו, אמר לון במה אתון עסקין, אמרו לו במצות העומד. אמר להו והדין עומרא מהו דדהב או דכסף? אמרי ליה לא דדהב ולא דכסף ולא דחיטין - אלא דשעורין, אמר לן בכמה הוא טימיה דידיה הוה בעשרה קנטרין? אמרין ליה - סגיין דעשרה מנין, אמר לן - קומו דנצחון עשרה מנכון לעשרה אלפי ככרי כסף דילי!" (אסתר רבה פרשה י').

צוחקים על כל העולם

חז"ל מספרים כי כאשר המן קיבל פקודה מאחשורוש להרכיב את מרדכי על הסוס, בינתיים, עד שהשיג בית מרחץ ובלן בשביל לרחוץ את מרדכי, הוא התעניין היכן מרדכי, באיזה מקום אפשר להשיג אותו בשעה כזו? אמרו לו כי כיון שהוא עומד בראשות ישיבה של ארבע מאות תלמידים, הוא אומר עכשיו שיעור.

טוב, המן - נסע לבקר בישיבה.

ראש הממשלה הגדול בעולם, נכנס להיכל הישיבה. הוא המתין בצידי בית המדרש עד סיום השיעור. כאשר השיעור הסתיים, שאל המן: "מה לומדים?"

"למדנו סוגיא של קמיצה" השיבו לו כמה תלמידים.

"מה זה קמיצה?"

"כשיבנה בית המקדש יצטרכו לעבוד בבית המקדש בעבודת הקמיצה, בקרבן מנחה או בעומר, ואנו לומדים את הדינים" - הלא

צריך לדעת איך לעשות ולקיים את הקמיצה, כי זו העבודה הקשה ביותר של הכהן בבית המקדש.

נשא המן את קולו בחרדה ואמר להם: "הקומץ שלכם הכריע את עשרת אלפים ככרי כסף שאני נתתי" (ראה לשון המדרש המובא לעיל בראש הדרשה).

שואלים המפרשים מה קרה שהמן התפעל כל כך מלימוד סוגיא זו, יותר מאשר אם היו לומדים למשל סוגיא של 'חרדל' או 'הרחקת נזיקין' בפרק לא יחפור, ממה המן נדהם כל כך עד הכריז כי "הקומץ שלכם הכריע את עשרת אלפי ככרי כסף שלי"?!

רבותי, תשמעו טוב,

כשאמרו להמן הרשע שמרדכי אומר שיעור, הוא חשב לעצמו, הלא יש גזירה להשמיד ולהרוג את כל היהודים, וא"כ על מה הוא אומר שיעור? מסתמא שיעור בהלכות קידוש השם, גם משוחח עם התלמידים על העולם הבא שמוכן ומזומן להם, או שלכל היותר הוא מדבר על איסור עבודה זרה - יהרג ואל יעבור, יש הרבה סוגיות ללמוד. כי הרי כבר יצאה גזירה על פני כל מאה ועשרים ושבע המדינות - להשמיד להרוג את כל היהודים - לא להותיר זכר של יהודי אחד.

והנה הוא נכנס לבית המדרש ושואל "בחורצ'יק מה לומדים?"

"יבנה בית המקדש".

רבונו של עולם! איזה מקדש ואיזה יבנה המקדש, הרי הורגים את כולם, הרצים כבר יצאו דחופים - להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים ואתם לומדים על יבנה המקדש?!

ואני הרב גלינסקי, שואל אתכם, מה באמת הרהרו תלמידי מרדכי הצדיק כאשר למדו את סוגיות קמיצה, מה חשבו לעצמם?

הם חשבו בליבם ובמוחם, המכתבים "להשמיד ולהרוג" שהגיעו לתא הדואר של הגויים, כל זה לא מעניין אותנו, אגרות המלכות מעניינות את עיתון "מעריב" או "ידיעות אחרונות", לנו, יש תורה ובה כתוב - שיבנה בית המקדש ויקריבו את העומר, ולכן עלינו ללמוד, וללמד טוב, הלכות קמיצה.

השתומם המן, התפעל הזדעזע ונחרד ואמר, אם יש לכם תורה כזו שצוחקת מכל העולם וכלום לא מעניין אתכם, כאשר ברחוב יש מודעות ענק - להרוג ולאבד אתם - בחורים צעירים - מתעמקים ב'שיעור כללי' בהלכות קמיצה של בית המקדש, נגד עם כזה, שיש לו תורה כזאת, אתו אני אבוד...

המן לא נשבר כאשר תלו אותו, הוא ראה את הסוף הרבה קודם לכן - שם בבית המדרש - תראו כח של עם מקבלי תורה למודי סבל, היודעים וצוחקים מהכל "יבנה בית המקדש".

ולמה באמת הם צוחקים? מפני שכך כתוב בנביא שיבוא גואל ויבנה המקדש! "אשר נתן לנו תורת אמת!" היא האמת. תכתבו מה שאתם רוצים, אנו מצפצפים עליכם.

הכח של עם ישראל, החושב על העתיד לא על ההווה. והמן הרשע התפעל מאד, כיצד עם, עומד גבוה כל כך עם תורתו. הרב ובני ישיבתו מסתכלים על כל העולם כחגבים: הם העם הנצחי.

❀❀❀

מאוצרות המגידים: רבי שלמה לוינשטיין - "ומתוק האור"

הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך

"משל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה? לשני בני אדם, לאחד היה תל בתוך שדהו, ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו, בעל חריץ אמר: מי יתן לי תל זה בדמים! בעל התל אמר: מי יתן לי חריץ זה בדמים! לימים נזדווגו זה אצל זה, אמר לו בעל החריץ לבעל התל: מכור לי תלך! אמר לו: טול אותה בחנם, והלואי" (מגילה יד, א).

כמו בעל התל שרצה להפטר מתלו, כך רצה אחשורוש להשמיד את היהודים, וכשהמן הציע לו כסף תמורת הריגת היהודים, סרב אחשורוש לקבלו, ואמר: "הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך".

מבאר ה"חתם סופר": מאז ומעולם הגויים רוצים לכלותנו, והם נוקטים בשתי שיטות בנסיונם לבצע את זממם:

השיטה האחת - השמדה רוחנית, להכריז כי "ככל העמים בית ישראל", לתת ליהודים שוויון זכויות ולפתוח בפניהם את כל הדלתות, והכל מתוך מחשבה שהם יתבוללו, וכך תכחד היהדות מן העולם.

השיטה האחרת - השמדה פיסית, על ידי גזרות שמד, פוגרומים ועלילות דם.

אחשורוש רצה להשמיד את העם על ידי התל, כלומר להגביה את העם, לגרום לכך שהם יהיו כמו כולם, שהם יוזמנו לשמתה שהיה כמובן כשר למהדרין, "כדת של תורה, מה דת של תורה - אכילה מרובה משתיה, אף סעודתו של אותו רשע - אכילה מרובה משתיה".

כך הוא קיוה להשכיח מהם את עובדת היותם בגולה, ולעשותם "אזרחי העולם הגדול" - שושן תהיה בירתם וארמון המלך בית מקדשם. מסיבה זו הוא גם השתמש באותה סעודה בכלי המקדש - כדי שלאחר שהיהודים יראו את כלי המקדש בבזיונם, לבם יהיה גס בהם, ושוב לא יחשבו בערגה על ימי העבר בירושלים...

המן, לעומת זאת, דגל בשיטה השניה - שיטת החריץ, להשמיד ולכלות את כל היהודים ביום אחד.

לפיכך, כשנפגשו שני הרשעים בעלי המטרה המשותפת, נרקמה ביניהם ה"עסקה", מתוך תקוה ששיתוף הפעולה יביא לתוצאה המיוחלת...

❀

הכסף נתון

רבי ראובן קרלנשטין ספר אודות שני אחים שונים זה מזה, האחד היה תלמיד חכם גדול ואילו אחיו היה דתי 'פושר', שלא הקפיד במיוחד על דקדוקי הלכה. אך למרות ההבדל התהומי שהיה ביניהם, היה אותו אח תומך כלכלית באחיו הת"ח, ומדי חודש בחודשו העניק לו תמיכה הגונה בלב רחב. כשנשאל פעם אודות הסיבה למענק הקבוע על אף שהוא מנהל אורח חיים מרוחק כל כך, הסביר שבבחרותו למד בישיבת חברון, וראש הישיבה, הרב יחזקאל סרנא זצ"ל, היה נוהג מדי פעם לשלוח קבוצות בחורים לבני ברק לשהיה בת שבוע ימים, שבה יוכלו לפגוש את החזון איש ואף לדבר עמו בלימוד.

"אני", סיפר האיש, "לא הייתי ברמה למודית ראויה על מנת שאוכל לדבר עם החזון איש בלימוד, אך אף על פי כן צרף אותי ראש הישיבה לאחת הקבוצות הללו. ואני מצאתי את עצמי בבני ברק, נכנס ויוצא בביתו של החזון איש".

"מה שדברו שם בלימוד אינני זוכר", המשיך להעלות את זכרונותיו, "למען האמת, סבור אני כי גם אז לא הבנתי דבר מן הסוגיות המדוברות... אך נכס אחד בכל זאת נותר חקוק בעצמותי - ראיתי אנשים נכנסים ויוצאים ללא הרף כשבידיהם סכומי כסף עצומים, החזון איש היה מכניס את הכסף למגרת שולחנו, ועוד לפני שיצא התורם מן הבית, כבר נכנס אדם שהיה זקוק לכסף הזה. החזון איש היה ממהר לפתוח את המגרה ולהעביר את הכסף למטרה הרצויה. סכומי כסף אדירים עברו תחת ידו של החזון איש, אבל הם לא השפיעו עליו כלל!! למדתי באותו שבוע כי כסף בא וכסף הולך, ולא זו תכליתו של האדם בעולמו.

❀

הכסף נתון

תושביה היהודיים של העירה סבלו מרה ממלוה בריבית שניצל את חולשותיהם וגבה מהם סכומים עצומים תמורת כל הלואה שהיא, המצב הגיע עד לכך שכמעט כל המשכורות העתידות להכנס בשנה הבאה לחשבונם של אנשי העירה היו משועבדים לו... בשלב זה קמה צעקה גדולה בעירה, ומשלחת נכבדת הגיעה אל הרב

ובקשה בתחנונים, שיפעיל את סמכותו ויושיע אותם מאימתו של זה.

כעבור ימים אחדים נקרתה בפניו הזדמנות נאותה. היה זה בהלויתו של אחד מבני העירה, בין עשרות האנשים שהגיעו ללוות את הנפטר לבית עולמו, הבחין הרב גם באותו מלוה בריבית שהתעשר מעסקיו המפוקפקים. מלבד מעשיו המגונים, היה אותו איש גם קמצן חסר תקנה, קמצנותו עמדה ביחס ישיר לעשירותו הגדולה - ככל שגדל עשרו, כך הלך מצב קמצנותו והחמיר. ועל אף שלא היו לו ילדים כלל, ולא היתה כל תכלית באגירת כספו, עדין היה אוכל אך ורק לחם יבש, ואפילו חמאה לא היתה עולה על שולחנו.

הרב שחפץ לנצל את ההזדמנות להחדיר באותו קמצן שעשק את כל אנשי העירה מעט תוכחות ולהעמידו על מקומו, החליט להקדיש את ההספד לסופם של נכסי העולם הזה לאחר מותו של אדם. הוא בקש מהמלוים להניח את המטה והחל בהספדו מרטיט הלבבות:

"רבותי, אנא הביטו וראו מה סופו של אדם! כל חייו הוא עובד ומנסה לחסוך ולאגור לו מעט כסף ליום פקודה, מפעם לפעם אף מאיר לו מזלו והוא מצליח במקח וממכר. אך הנה הוא מת, ומה הוא לוקח עמו?!".

"התבוננו בתכריכים שהוא עטוף בהם - אין בהם ולו כיס אחד כדי לשאת בו רכוש לעולם הבא! חז"ל מסבירים שאדם נולד בידים קפוצות, משום שהוא מנסה להוכיח לעולם כולו: "באתי הנה כדי לתפוס את העולם כולו! אמנם גם רבים לפניו אמרו זאת, אולם איש עוד לא הצליח בכך. אך עוד תראו - אני אהיה הראשון שיצליח בכך!"... אולם בפטירתו ידיו של אדם פשוטות ובכך הוא מודה: "לא הצלחתי לקחת מאומה"... הנכס היחיד שנותר לאדם מן העולם הזה הם המצוות והמעשים הטובים שהצליח לאסוף במהלך שנות חייו".

הרב השתתק מעט ובחן את רושם דבריו על פני אותו מלוה בריבית, ניכר היה כי הדברים נוגעים ללבו והוא מאזין אליהם בכובד ראש. ובשביעות רצון המשיך הרב בדבריו.

"'הנכם מבינים', קרא הרב בעודו מתבונן שוב על הקמצן שעושק את הצבור, וכאשר הבחין בלחלוחית חשודה בעיניו הגביר את קולו, 'מה שתתנו לצדקה הוא הדבר הנצחי היחיד שיוותר לכם! כסף אינו חזות הכל! הרכוש העקרי שיש לכם הוא קיום המצוות והמעשים הטובים'".

"הקמצן נגב את עיניו הלחות במטפחתו, והחל מפלס לו דרך אל הרב. בהגיעו פתח את פיו ואמר: 'כבוד הרב, עליכם לדעת, כבר אינני צעיר, ושנים רבות חלפו מיום הולדתי השמונים. במשך שנים אלו השתתפתי בעשרות לויות, ושמעתי עשרות הספדים, אולם הספד כמו של היום מעודי לא שמעתי!!...', ולאחר שתיקה קצרה המשיך: 'אמנם גם כעת אי אפשר להמלט מבקרתי, אולם אומר אותה לכבוד הרב בפעם אחרת'"...

"למשמע הדברים התחדדו אזניו של הרב והוא הפציר בעשיר להשמיע לפניו את דברי הביקורת שלו, עד שלבסוף נתרצה האיש ואמר: 'אני סבור שחבל שהרב לא דבר באופן ברור יותר, כדי שכולם יבינו בדיוק על מה מדובר. אני משוכנע כי עוד היום בערב בשעות קבלת הקהל שלי, יבואו אנשים רבים ויבקשו הלוואות רבות. וכאשר אני אפרוש לפניהם את התנאים שלי, ואומר כמה אחוזים בדיוק אני דורש, הם יתווכחו אתי ויסרבו לשלם. כמה חבל שאותם אנשים לא שמעו ממך בברור עד כמה מקולקל מנהגם, כיון שכסף אינו שווה מאומה!'...".

ובנוגע אלינו, פעמים רבות לומדים שומעים ומתבוננים בעניני מוסר, אך לא מפנימים זאת הלכה למעשה, וכפי שמספר מו"ר רבי ראובן קרלנשטין זצ"ל: מעשה במלמד ששוחח עם תלמידיו על התגברות עניני תאוות האכילה, כל התלמידים השתכנעו והתחייבו, למחרת, ישבו התלמידים בסעודת מצוה, וכשהגישו את הגלידה בסוף הסעודה רמז המלמד לתלמידו שהנה הנה הגיע הזמן לקיים את החלטתם, אך הם ענו - כי חשבו שהכוונה היתה למרק....

❁

והעם לעשות בו כטוב בעיניך

מדוע נקט המלך לשון זה - "והעם לעשות בו כטוב בעיניך", הלא היה לו לומר להמן בפשטות שיכול לאבדם?

מובא בספר "כרם חמד": אכן מן השמים נתנו מלים אלו בפיו, וכל כך למה? לפי ש"כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" (ח,ח), ובכל זאת יש דרך להנצל מגזרת המלך: כאשר נוסח הדברים אינו חד משמעי ונתן לפרשם לכאן ולכאן.

וכעין המעשה שמובא בעשיר גדול אחד שנאלץ לנסוע מארצו לארץ רחוקה וצרף אליו את עבדו לשרתו. כעבור זמן, בעודו שוהה הרחק מביתו ומארצו, חלה העשיר ונטה למות. בארץ מגוריו נשאר בנו יחידו ומחמד נפשו, והבשורה הרעה של חוליו של אביו לא הגיעה אליו. חשש העשיר מפני העבד שיירש את כל רכושו וינשל את בנו מן הירושה. מה עשה? הותיר בידי העבד צוואה שבה כתב בזה הלשון: "כל מה שירצה העבד - יתן לבני, והשאר יהיה של העבד".

שמח העבד בלבו, טמן את הצוואה בכליו וחכה בקוצר רוח ליום שבו יוכל לממש את הצוואה ולהתעשר עושר רב.

כעבור זמן קצר מת אדונו העשיר. מהר העבד לשוב לארצו של העשיר. מיד בהגיעו פנה לבית הדין ובקש לקיים את צוואת המת. הוא הושיט לדיינים את הצוואה שבידו. הדיינים בדקו וחקרו את אמיתותה של הצוואה, בחנו את כתב ידו וחתימתו של המת, ולבסוף אשרו את מקוריותה. אך כשקראו את לשון הצוואה התעוררו אצלם ספקות: היתכן שאב יוריש את כל הונו ונכסיו הרבים לעבדו, וישאיר את בנו בחוסר כל, מלבד מה שיואיל העבד לתת לבנו? ואז הבריקה במוחם הכוונה הנסתרת שטמן העשיר בנוסף הצוואה.

פנו לעבד ושאלוהו: "אמור נא, כמה תחפוץ לתת לבן אדונך מכל הונו של אביו המת?

השיב העבד: מאה זהובים.

ואז הכריזו הדיינים: מצווים אנו לקיים רצון המת ולמלא צוואתו, ועל כן פוסקים אנו כי כל הונו ונכסיו של העשיר ינתנו לבנו, מלבד מאה זהובים שיזכה בהם העבד...

למשמע הדברים כמעט פרחה נשמתו של העבד. כששבה אליו רוחו, זעק לעבר הדיינים בזעם: "כיצד זה תאמרו כי באתם לקיים רצון המת, הלא ההפך הוא הנכון, אתם מעוותים את הדין! הרי אדוני צווה בצוואתו להוריש לי את כל נכסיו, והותיר בידי הזכות לתת לבנו ככל אשר אחפוץ, וכיצד אתם מעזים להפוך את הצוואה על פיה?!".

אמרו הדיינים: "חלילה לנו לעוות את הדין, אדרבה, באנו בזה לקיים רצון המת! מקובל בדרך העולם שאדם מוריש את ממונו ונכסיו לבניו, ואכן גם במקרה שלפנינו אם נדקדק בנוסח צוואתו של המת נמצא שכך כיוון בדבריו: 'כל מה שירצה העבד" - לטול לעצמו' - 'יתן לבני', והלא העבד אמר לנו שמלבד מאה זהובים הוא רוצה לטול את כל הירושה לעצמו, על כן זאת פסקנו, שכל הירושה תנתן לבן, 'והשאר יהיה של העבד' - אותם מאה זהובים יטול לעצמו...".

וכמו כן כאן. אמר אחשורוש להמן: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך", ואחר כך כאשר נהפכה הגזרה, נותרה הבעיה איך לקיים את דברי המלך, שהרי "כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב".

אלא שלא בכדי, מן השמים, שמו בפי המלך את הלשון שנקט. וכך נתפרשו דבריו: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך" - מה שנחשב בעיני המן לטוב, והיה רוצה זאת לעצמו - אותו יש לעשות לישראל!

וכן שב הדבר ונתקים בהמן בפעם נוספת, כשאמר לו אחשורוש (ו,ו): "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו". סבר המן שבודאי כונת המלך להמן עצמו - "ויאמר המן בלבו למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני". או אז כל מה שחפץ המן לעצמו, 'כטוב בעיניו' - נאלץ לעשות למרדכי, אשר המלך חפץ ביקרו.

❀❀❀

איש יהודי היה

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי: 'מפני מה נתחייבו ישראל כלייה', בדורו של אחשוורוש?

הם ידעו את הסוד: דברים אינם קורים "סתם כך". לא במקרה מתמנה צורר כהמן הרשע למשנה למלך, לא במקרה מקבל הוא את תמיכת המלך ואת הסכמתו למזימה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים - מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד. כנראה עברו עבירה נוראה, שבגינה איבדו את הזכות לחיים. שבעטיה החליטו בשמים שאין להם עוד תקווה. שאין להם לעם זה זכות כיום! מהי עבירה איומה זו?

"אמר להם: 'אימרו אתם'".

אדרבה, עיינו ומצאו! והם הבינו שסיבת הגזירה רמוזה, כנראה, במגילת אסתר עצמה. שכן זה 'סיפור סגור', הפותח בסיבת המאורעות וממשיך עד לתשובה ולישועה. במה פותחת המגילה, במה היא מתחילה? בסיפור על הילולה וחיננה: "ויהי בימי אחשוורוש... עשה משתה לכל שריו ועבדיו, חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות לפניו, בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים, שמונים ומאת יום. ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטון משתה שבעת ימים... מיטות זהב וכסף על ריצפת בהט ושש... והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים, ויין מלכות רב כיד המלך".

עיינו - ומצאו. "אמרו לו: 'מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע'".

מדהים לעקוב אחר קו המחשבה של גדולי האומה! במבטם החודר איבחנו נקודת אבדון, שאול תחתית, במקום שאנו לא היינו מבחינים אף בסדק קל!

הבה נבחן את הדברים, וכאמור: מנקודת מבטם של חכמינו.

עם ישראל נמצא בגלות, גלות די נוחה. היה זה כשישים שנה לאחר מאורעות החורבן ומרחץ הדמים של נבוכדנצר מלך בבל, שהשליט שילטון טרור ואימה. "כל ימיו לא נראתה בת צחוק בפני הבריות". ואז קם שילטון החסד של פרס. כורש אף הרשה לשוב ולבנות את בית המקדש, אלא שהבנייה הוקפאה עקב מלשינות והתנכלויות מצד הכותים, הנוכרים שישבו בשומרון.

אבל המצב הבסיסי נותר בעינו: עם ישראל היה בגלות, גם אם בגלות נוחה, והמלך היה דיקטטור חסר מעצורים. הן סופו הוכיח על תחילתו. בהתקף זעם הוציא להורג את ושתי אשתו, בקור רוח הורה להשמיד את כל היהודים, וברגע אחד הורה לתלות את המן, המשנה למלך, ולהרשות ליהודים להרוג שמונים אלף מבני עמו.

ושליט יחיד זה חוגג שלוש שנים לעלותו לכס המלוכה, ומזמין את כל תושבי שושן להשתתף במסיבה.

נתאר לעצמנו מה הייתה תגובתו, לו מיגזר שלם, עם ישראל כולו, היה עומד מנגד, אינו חוגג עימו! אינו שמח בשמחתו!

עם אשר מרד פעם אחר פעם בנבוכדנצר קודמו. עם שהוגלה מארצו, ועכשיו מבקש הוא לשוב ולכונן את עצמאותו - וממשיך בקשיות עורפו, במרידותיו...

למה היה אחשוורוש מסוגלת בהתקפי טירופו, בהפכפכנותו...

לא זו בלבד, אלא שמהכתוב ומדברי חז"ל משמע, שהאוכל היה כשר, "כי כן ציוה המלך על כל רב ביתו, לעשות כרצון איש ואיש". והלוא אף בספק ספיקו של פיקוח נפש של יחיד מותר לאכול אוכל שאינו כשר. וכאן, כאשר עלולים לעורר את חמתו של עריץ החוגג את יום הכתרתו ולסכן את כל העם - לא כל שכן?

כלום לא היו צריכים, ואולי אף חייבים, ללכת למשתה?

והתשובה היא: לא.

מרדכי היהודי לא השתתף במשתה, ואף ציווה לבני עמו שלא להשתתף בו. הדרך בה חוגגים הגויים אינה דרכנו. המראות שייראו שם, הקולות שיישמעו שם, לא. מה עוד, אנו שרויים באבל לאומי. בית המקדש חרב - יש ללכת אל המלך, להביע לו נאמנות, לשגר לו דורון. להתנצל, לומר שאנו נחוג את חגו בדרכנו, בתפילה לשלומו והצלחתו.

אבל דעתו הייתה דעת מיעוט. ולמעשה, דעת יחיד. "איש יהודי היה ושמו מרדכי. אל תקרא "יהודי" אלא "יחידי" - אומר המדרש...

ובכן, לא שעו לדבריו של מרדכי. לא שעו לאזהרותיו, ונהרו למשתה. ונניח - נניח שאמנם נכשלו במאכלות אסורים, במראות אסורים, בקלות ראש, ואולי אף בחטא בפועל. נניח -

האם על דבר כזה צריכה לבוא גזירה כזו של "להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן, טף ונשים", מבלי להשאיר שריד ופליט?!

והתשובה היא: לא, המעשה אינו נורא כל כך. אבל סיבתו אם כל חטאת! פיק הברכיים, הבהלה והתבוסתנות, הם שורש כל רע. הם המרשם לאובדן הכל, עד לאובדן הזהות והייחודיות!

אם גילו חיסרון זה, מגרעת זו באופיים, תדרדרם עד תהום. תכונתם של הרשעים היא, שהם "כמוץ אשר תדפנו רוח", בלא יכולת עמידה על עקרונות. נסחפים בלא עוגן. בידי רוחות זרות, ורוחות סערה פנימיות: "הרשעים, הם ברשות ליבם". אדם כזה, אבוד מראש!

נתבונן סביב ונראה מה גדול כוחה של האופנה. כולם רצים בגללה להחליף כל המלתחה. פוסלים בגדים שרק אתמול נראו כה יפים ומתאימים, משנים טעם כזיקית, ומפרנסים תעשיה שלמה - מדוע?

כי הרודן ציווה - דעת הקהל - "כולם".

נראה מה גדול כוחה של הפירסומת. היא מכתיבה לנו מה לרכוש, מה לצרוך, מה לרצות. הרי זה "אחשורוש" מודרני, טיראן אכזר, מכבש לחץ. לא תהיה "אין" אם לא תרקוד לצלילי חלילו, אם לא תשתתף בהילולה שלו...

אתה יודע מה טוב בשבילך. מה נחוץ לך, מה כדאי לך. מה אתה צריך. החלטת על דרכך. אבל לפתע נשמעת פקודתו של הדיקטטור, של "דעת הקהל" - ואתה נמס, מתמוסס, נמוג ואינך...

איפה האישיות, איפה הרצון, איפה חוט השדרה?

עומד אדם בתור לרופא. השעה מתאחרת, צריך להתפלל מנחה. עוד מעט יהיה מאוחר. אבל - כאן, לעיני "כולם"? לא, לא נעים...

למה לא? ממי אתה מתבייש, מפני מה אתה נרתע? האם זו בושה, האם זו עבירה? הרי אתה רוצה לעשות דבר שהוא חשוב, אמיתי, קדוש, נחוץ. מדוע אתה נרתע מפני מבטו של אדם שאינך מכירו, ואינך מעריכו, ודעתך אינה כדעתו? ואם הם שניים, מאה או אלף - האם זה משנה?

למה להמציא תרגילים לפיתוח האישיות - הרי הם זמינים כל כך: עשה מה שאתה חושב לנכון, היה אתה - עצמך!

"מפני מה נתחייבו ישראל כליה?" - על שנסחפו "עם כולם".

מי הצילם? מרדכי היהודי, האישיות החזקה, שאינה נסחפת עם הזרם, בראותו את המן, "לא קם ולא זע ממנו", אפילו לא זיע, שינוי תנוחה!

"איש יהודי" - אל תקרא "יהודי", אלא "יחידי"!

"איש", זה מרדכי. ושאל הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: והשאר, מה היו? וענה: השאר, היו כבשים...

ואנחנו, מה?...

❀

איתותים

מסופר, שכאשר היה הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ילד קטן, שאלו אביו: "אמור לי, כששמע מרדכי שבגתן ותרש זוממים להרוג את אחשוורוש, מדוע הסגירם. מה היה איכפת לו שהעולם יחסר גוי אחד?"

שמע הילד, והשיב על אתר: "כשהסגירם, התפטר העולם משני גויים"...

צחוק צחוק, אבל השאלה במקומה, קושיא חמורה: ארבע שנים נחבאה אסתר, עד שנתפסה למלכות. ולבסוף, "ותלקח אסתר", בעל כרחה. אין לנו מושג כמה הצטערה אותה צדקת, וכמה הצטער מרדכי. עינוי מתמשך היה זה. והנה נודע למרדכי על המזימה להרעיל את אחשוורוש. אם יצליחו, תשוחרר אסתר. תפדה ממאסרה הכפוי. מדוע התערב, מדוע לא הניחם לבצע זממם? זו שאלת המדרש.

נענה אף אנו חלקנו. בגמרא סיפרו, שאילפא ורבי יוחנן עסקו בתורה מתוך הדחק, עד שהחליטו להנהיג בתורתם מנהג דרך ארץ ולצאת לסחורה. בדרכם ישבו לסעוד לבם בצילו של כותל. שמע רבי יוחנן קול מלאך שאומר לחבירו: בוא ונפיל עליהם הכותל, שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. ענהו חבירו: הניחם, שאחד מהם עומדת לו שעתו. שאל את חבירו אם שמע דבר מה, והשיב בשלילה. אמר: שמע מינה, שאני הוא שעומדת לו השעה. חזר על עיקבותיו, והיה לראש הישיבה.

ולאו דוקא שיחת מלאכים. בתלמוד הירושלמי אמרו: הולכים אחר שמיעת בת קול, מה טעם: "ואוזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר, זה הדרך לכו בו" וסיפרו: בר קפרא עלה לעיר אחת, כשעלה נכשל באצבעו, ושמע תינוקות קורין: "אם בגפו (לשון נגיפה ומכה) יבוא, בגפו יצא". אמר: כמדומה שלא תעלה כאן בידי אלא מכה זו בלבד, וכך היה לו.

רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש ביקשו לראות פני שמואל. אמרו: נלך אחר שמיעת בת קול. עברו לפני המלמד, ושמעו קול התינוקות: "ושמואל מת", כיוונו השעה, וכך היה.

רבי יונה ורבי יוסה ביקשו לבקר את רבי אחא, שהיה זקן וחולה (וחששו, שעד שיבואו, ימות). שמעו קול אישה ששאלה לחברתה: כבה הנר? ענתה לה: לא כבה ולא יכבה נר ישראל.

והגאון הקדוש רבינו צדוק הכהן מלובלין זצ"ל ביאר בזה מה שאמרו שהקדוש ברוך הוא המליך את אברהם אבינו אף על עיניו ואוזניו. ופירש הר"ן, שלא ישמע ולא יראה אלא דבר מצוה. והיינו שמכל דבר שיראה וישמע יבין הוראה לעבודת ה' יתברך, כי יבין שלא לחינם המציאו לו שישמע דבר זה או יראהו. וזהו שנאמר: "והיו עיניך רואות את מוריך", שכל מה שתראה יהיה לך למורה. ואמרו: " איזהו חכם, הלומד מכל אדם".

וידוע המעשה במגיד מפולנאה, בעל "תולדות יעקב יוסף" זצ"ל, שבא לפני הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל לשמוע עיקרי משנתו. בתוך הדברים, נקש רוכל נכיר בחלון, ושאל האם יש גרוטאה לזרוק או כלי שבור לתקן - מוכן הוא לקנות הגרוטאה ולתקן הכלי. ענהו הבעל שם טוב: "כל מה שיש להשליך השלכנו, ומה שיש לתקן כבר תוקן". והנכרי בשלו: "חפש טוב, ודאי תמצא!" קם הבעל שם טוב והלך למחסן. כעבר שהות קצרה חזר ובידו כלי שבור. קבעו מחיר, והנכרי פנה לתקנו. הבחין הבעל שם טוב שאורחו הרם מקפיד שהפסיק שיחתו עימו לחיפוש אחר גרוטאה שבורה. התנצל, ואמר: "מבין מר, אין זה מקרה שנכרי זה הגיע עתה ואמר מה שאמר. אנו מפליגים בשיחתנו לרומו של עולם ובונים בשמים עליותינו. ברם, האם היסודות מוצקים, המידות מושלמות, היראה קודמת לחכמה. שאם לא כן, אלו בנייני תוהו וסופם קריסה! שלחו נכרי זה להפסיקני. לשאול, האין גרוטאה להשליך, או כלי שבור לתקן. לעקור מידה רעה, ולתקן ולשפר מידה טובה. ואני, זחוח דעת, השבתי: מה שהיה לזרוק כבר זרקתי, ומה שהיה לתקן כבר תיקנתי. אמר לי: חפש טוב, ואם תחפש תמצא. קמתי, וחיפשתי, ומצאתי. יש עוד מה לתקן"... סיימו שיחתם בה הפך בעל ה"תולדות יעקב יוסף" לאחד מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, ובהפרדו ממנו אמר: "רבי, כל דבריכם קיבלתי. אבל לחשוב ששולחים מסרים מן השמים בפי רוכל נכרי - זאת איני יכול לקבל!"

השיבו הבעל שם טוב: "אל תאמר איני יכול, אמור: איני רוצה". כי מחייב הדבר. לראות בכל התרחשות, בכל דיבור, איתות ורמז. לחתור ללקחו, ולפעול לפיו.

יצא בעל ה"תולדות יעקב יוסף" מבית הבעל שם טוב, והימים ימי הפשרת השלגים. הדרכים בוציות וטובעניות, ועגלה התהפכה על משאה בסוף הרחוב. עמד לידה העגלות, וציפה לעזרה. ראה את בעל ה"תולדות יעקב יוסף", וקרא: "קרב הנה, רבי. עזור לי להעמיד את העגלה על אופניה!"

התנצל הרב: "מה כוחי, אדם קשיש? איני יכול לעזור כאן"...

השיבו העגלון בזעף: "אל תאמר איני יכול, אמור: איני רוצה"...

ניגש הרב, ויחד עם העגלון הקים את העגלה.

שב לבית הבעל שם טוב, ואמר: "רבי, גם בכך צדקת!"...

מעתה, לא יקשה עוד מה ראה מרדכי להציל את אחשוורוש ממזימת בגתן ותרש. מדוע לא הניח לאחשוורוש למות, ולסיים בכך סאת ייסוריה של אסתר. משום ששאל עצמו: מדוע הזדמנתי לכא, ומדוע הזדמנו הם לכאן, ומדוע השמיעו מזימתם באוזני, וסובבו מן השמים שאבין לשונם. אם השמיעוני כן - השמיעוני כדי שאפעל!

ושוב חשב: אולי איני עורך חישוב זה אלא מתוך נגיעה אישית, לקבל תגמול כמציל המלך ממוות, שכר וכבוד כיד המלך! לפיכך ניתק עצמו מכל נגיעה, וסיפר לאסתר שתספר היא למלך, בשמה. אך אסתר סיפרה זאת בשם מרדכי, והביאה גאולה לעולם!

בדרך הדרוש

קיימו וקבלו היהודים עליהם וכו' (ט, כז)

אמרו חז"ל בפ"ק דמגילה [ז.] אסתר ברה"ק נאמרה, ודרשו שם הרבה. ואמר רבא לכלהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דאמר מהכא קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקבלו למטה ע"ש. והקשו בתוס' לשמואל מי לית לי' פירכא, והא רבא גופא אמר במס' שבת [פח.] שכפה עליהם הר כגיגית מכאן מודעא רבה לאורייתא, ואעפ"כ הדר קבלוהו בימי אחשורוש שנאמר קיימו וקבלו, קיימו עתה מה שקבלו כבר:

ונקדים לבאר מדוע בגלות הראשון היתה הארץ חרבה ושממה מעוף השמים עד בהמה נדדו הלכו, וכלל ישראל ישבו שקט ושאנן בגוים, כמו דניאל וחבריו שהיו גדולים בבית המלך, ומרדכי ואסתר משנה למלך אחשורוש, ובבית שני הארץ מהוללה ואהובה לכל הממלכות ואנחנו גולים וסורים אין מקום לכף רגלינו הצג בו, ומשוטטים לבקש דבר ה' ואין. והנה כבר כתב הרשב"א בתשובה שאע"פ שהיה לישראל מודעא רבה לאורייתא וטענו נהיה ככל הגוים מ"מ בעת מושבם בא"י מוכרחים לקיים תורת ה', לא מקבלתם אותה במתן תורה רק ממשפט ממלכת הארץ, וכאשר קאה הגוים היושבים בה לרוב תועבתיהם, ובפה מלא אמר הכתוב [תהילים קה, מד] ויתן להם ארצות גוים וכו' בעבור ישמרו חקיו ותורותיו, שישיבת א"י היא בתנאי קיום התורה והמצוה. ונאמר עתה לפי דבריו שכשחטאו ישראל בבית ראשון ועדיין היה להם מודעא רבה, לא נענשו בגופם, אך נגרשו וגלו מארץ ה' על שלא שמרו משפטיו ומצותיו בארץ נחלתו, ושוב בהיותם בארצות הגולה לא נענשו על התורה, ככל הגוים, משא"כ בבית שני שכבר הדר קבלוהו בימי אחשורוש אז נענשו על ביטול המצות אף בחו"ל:

והנה במס' נדרים [פא.] אמר ר' יודא אמר רב מאי דכתיב על מה אבדה הארץ וכו', דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו, עד שאמר הקב"ה שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורתי, משום שלא ברכו בתורה תחלה. ופי' שם הר"ן ז"ל כי ברכת המצות היא ההנאה ושמחה בדבר ה' כמו ברכת הנהנין, וכיון שלמדו תורת ה' על כרחם ולא מאהבה ורצון לא ברכו בתורה ע"כ. וכל רואה ישתומם שלא ידע איש מהם על מה אבדה הארץ, והרי חטאו בנפשותם כל החטאים המפורסמים בישעי' ובירמיה ובדחז"ל בכמה מקומות, כמו ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים:

אמנם יבואר על נכון לפי דברינו הנ"ל, כי באמת לא נפגעו המה בנפשותם, אך שפך הקב"ה חמתו על הארץ ויחריבה מאין עובר, והמה נדדו לארץ אחרת ושמה ישבו כסאות למשפט בבית המלכות וגדוליהם, לכן אחרי שראו כי חטאו חטאים רבים וגדולים ולא נענשו המה בגופם, שאלו על מה אבדה הארץ ולא נענשו המה בעצמם ובנפשותיהם. ואמנם כל זה היה לפי שהיה להם מודעא רבה לאורייתא שלא קבלו התורה רק בעל כרחם ולא מרצונם, אך מי מבלעדי הי"ת יראה ללבב, לכן עד שבא הקב"ה ואמר על שלא ברכו בתורה תחלה וכפי' הר"ן הנ"ל, שלמדו תורת ה' בעל כרחם ולא מרצונם ומודעתם רבה. ובתוס' ובמרדכי שבת שם הקשו עוד הרי הדר קבלוה בערבות מואב, ותירץ שם במרדכי שגם בערבות מואב היה מחמת אונס ירושת א"י, שאלמלא התורה לא נכנסו לארץ. והקשה בתשו' מהרי"ק [שורש קסו] כי במניעת טובה לא הוי תלוי' וזבין, כגון אם תמכור לי אתן לך מתנה ואם לא לא אתן. ותירץ לפי שהלכה מרווחת שא"י ירושה מאבותינו והוי כתליוה וזבין ולא מניעת טובה בלבד. עיין כל זה בפרשת דרכים [דרך הערבה דרוש כ"ב]. ודבר זה במחלוקת שנוי ב"ב פ' יש נוחלין [קיט.]:

מעתה שמואל לטעמיה דס"ל שא"י ראויה היתה ולא מוחזק מאבותינו, וא"כ לא הוה תליוה וזבין בערבות מואב, והדר קבלוה שם מרצון, וע"כ א"א לומר קיימו עתה מה שקבלו כבר, ומוכח קיימו למעלה, ואסתר ברה"ק ודו"ק:

(כתב סופר)

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת **כי תשא** תשע"ח

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

כי תשא את ראש וגו' ונתנו איש כופר נפשו (ל, יב)

הנה תיבת 'ונתנו' מוטעם בקדמא ואזלא, וי"ל דבא לרמז על מאמר חז"ל במס' שבת (דף קנ"א) אמר ליה רבי חייא לדביתהו [לאשתו] כי אתי עניא קדים ליה ריפתא [כשבא עני הקדימי לפניו לחם] כי היכא דלקדמי לבניך [בכדי שיקדימו לחם גם לילדים שלך כשיצטרכו], אמרה ליה מילט לייטית לי [שאלה אותו וכי אתה מקלל אותי?], אמר לה: גלגל הוא שחוזר בעולם ע"כ, והנה תיבת "ונתנו" נקרא פנים ואחור, כי גם הנותן יצטרך לפעמים שיתנו לו ח"ו, וזהו שרמזה לנו התורה הקדושה ב'קדמא ואזלא' אקדימו ריפתא לעניא כי היכא דלקדמי לבניך לכן אתה הקדם ותן לו, וילך לפניך צדקך בטרם יסוב הגלגל על בניך.

(קול אליהו – הגר"א)

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט וגו' (ל, יד)

הנה הטעם של התיבות העשיר לא ירבה הוא "מונח רביעי", ויש לבאר דבא לרמז על מאמרם ז"ל במס' כתובות (דף נ' ע"א) המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, וזהו מונח רביעי, רצונו לומר דאף העשיר לא ירבה יותר מחמישית, רק ד' חלקים יהא מונח לעצמו, וחלק חמישי יבזבז.

(קול אליהו - הגר"א)

ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה. (ל, לד)

כתב רש"י ולבנה זכה - (כריתות ו) מכאן למדו רבותינו י"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני מיעוט סמים שנים נטף ושחלת וחלבנה ג' הרי ה'. סמים לרבות עוד כמו אלו הרי עשר. ולבונה הרי י"א ואלו הן הצרי והצפורן החלבנה והלבונה מור וקציעה שבולת נרד וכרכם הרי ח' שהשבולת ונרד אחד שהנרד דומה לשבולת. הקושט והקילופה והקנמון הרי י"א. בורית כרשינה אינו נקטר אלא בו שפין את הצפורן ללבנה שתהא נאה:

ובחז"ל ונתקן כן בסדר התפילה: ואחד עשר סמנים היו בה. ואלו הן. (א) הצרי (ב) והצפרן (ג) החלבנה (ד) והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. (ה) מר (ו) וקציעה (ז) שבלת נרד (ח) וכרכם משקל ששה עשר ששה עשר מנה. (ט) הקשט שנים עשר. (י) וקלופה שלשה. (יא) וקנמון תשעה.

ישנם ארבעה מינים המוזכרים כאן בפרשת הקטורת במפורש: הצרי (נטף), והצפורן (שחלת) חלבנה ולבונה. ממינים אלו יש להביא שבעים שבעים מנה מכל אחד, סה"כ – מניין ר"פ מנים.

עוד יש מור, קציעה, שבולת נרד וכרכום שמכל אחד מהם יש להביא ששה עשר מנה, סה"כ – מניין ס"ד מנים. בנוסף יש לנו קשט – שנים עשר. ועוד קלופה – שלשה וקנמון – תשעה סה"כ מניין כ"ד מנים.

וסך כל המנים של הקטורת הוא: ר"פ ועוד ס"ד ועוד כ"ד סה"כ – שס"ח.

כתב ב"שיטה מקובצת" על מסכת כריתות בהגהות בשם תוספות הרא"ש, וכן כתב בפירוש הרוקח לשיר השירים. שמניינם נרמז בפסוק (שה"ש ד, יג - יד) "שלחיך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם נרדים: (נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר ואהלות עם כל ראשי בשמים"). פסוק זה מרמז על הקטורת. והנה המילה "פרדס" הוא פ"ר – כמניין ארבעת הסממנים שהם שבעים שבעים מנה. ד"ס – שלשת הסממנים של ששה עשר ששה עשר מנה.

"שלחייך" – הוא מספר שס"ח ככל המנים יחד. פרדס רימונים – סופי תיבות ס"ם לרמז על סממני הקטורת.

(הרוקח על שה"ש - שיטה מקובצת)

ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה (לב, ד)

ולמה עגל ולא צורה אחרת. מצאתי כתוב כשראה ישראל ה' על הים ואמר זה אלי וערב רב לא ראו אלא רגליהם של מלאכי השרת שרגליהם ככף רגל עגל, והיינו דכתיב (תהלים ס"ח, כ"ה) ראו הליכותיך אלהים וגו', ועקבותיך לא נודעו, שחשבו שהם עקבותיו של הקב"ה לזה עשו צורת עגל.

(ש"ך על התורה)

וידבר ה' אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים (לב, ז)

עמך - פירש רש"י, ערב רב שקבלת מעצמך וגיירתם ולא נמלכת בי וכו'. והם תלמידים שאין תוכם כברם, ולא האמינו באמת בה' והם עשו העגל.

כתב בפרדס יוסף, הנה בפסוק כ' "ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל" כתב רש"י (וכן בגמ' ע"ז מד, א) שמשה רבינו נתכוין לבודקן כסוטות, וזה הענין בברכות [כ"ח.] שהראו לרבן גמליאל שכל התלמידים שהתווספו לבית המדרש אין תוכם כברם והראו לו "חצבי חיורי (-כלים לבנים) דמליין קיטמא (שמלאים באפר), וזה רצה משה רבינו לבדוק אצלם ע"י האפר אם תוכם כרם או לא.

וביותר, מצינו שאחר חטא העגל כתיב: (לג, ז) "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה", מה העניין בזה שנטה אהלו מחוץ למחנה? מסבירים המפרשים שהיה זה בשביל לדעת מי הוא המבקש ה' באמת שרק הוא יטרח להגיע עד משה רבינו, המבחן האמיתי באם האדם מתכוון באמת או שרק מן השפה ולחוץ – נמדד בטרחתו ויגיעתו להגיע לכך. וכך מצינו גם כן בגמ' (שם) שרבן גמליאל הכריז כל תלמיד שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש, ואילו לאחמ"כ כשנפתחו השערים "הוסיפו ארבע מאות ספסלי" ולמה? לפי שאיתא במגילה (כ"א.) דעד רבן גמליאל היו לומדים מעומד אבל תלמידים שאין תוכם כברם צריכים ספסל...

כן מביאים המפרשים שהאיך ידע השומר איזה תלמיד תוכו כברו? אלא שהתלמיד ש"באמת" רצה ללמוד כבר מצא דרך להיכנס...

(ציוני תורה)

והביטו אחרי משה (לג, ח)

בירושלמי [ביכורים ג, ג] יש דורשין לשבח אמרו אשריו שזכה לכך, ויש דורשין לגנאי, אכל מדילן (משלנו) ושתה מדילן. והוא תמוה דאפילו ריקים ופוחתים לא יאמרו כן. ונ"ל דרך הלצה, כי שניהם אמת, החשובים וזקנים שבהם היו מקנאים למשה במחנה שזכה למדרגה כזו אשר לא זכה שום איש ישראל. וע"ז אמרו האחרים כל אחד יוכל לזכות לכך אם לא ידאג על פרנסתו וישב שקט ושאנן. וכמו שאומרים עמי הארץ כי גם הם היו עולים למדרגת רב ומורה וגם המה היו יראי ד' כ"כ אם היו מספיקים להם כדי ספוקם וישבו בביתם...

(כתב סופר)

וראית את אחרי ופני לא יראו (לג, כג)

י"ל על פי רמז הנה אנו רואין כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה אבל לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם הי' הכנות כדי שתיעשה דבר גדול כזה וכאשר היתה בנס פורים הריגת ושתי ולקיחת אסתר וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה והכל הי' הכנה להצלת ישראל אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים רק מאמינים כי בלי ספק לא דבר רק הוא רק ממנו טעם הדבר כמוס ונעלם וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו כי מקבלין שכר על האמונה וזה וראית את אחרי לאחר שנעשה תכלית הדבר תראה ותבין למפרע מה שהי' ומה שנעשה אבל לפני לא יראו קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו וזה ופני לא יראו:

(חתם סופר)

ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן: (לב, לה)

יש להבין בלשון אשר עשה אהרן שנתחייבו מגפה על שהשתמשו באהרן לעשות להם עגל וקיי"ל [נדרים ס"ב.] המשמש בת"ח נעקר מן העולם ק"ו מבלשצר שהשתמש בכלי קודש שיצאו לחול, והיינו אשר עשה אהרן דייקא.

(חתם סופר)

מאוצרות המגידים

מסירות נפשו של אהרן בחטא העגל

ויאמר אלהם אהרן פרגו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם... ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל... וירא אהרן ויבן מזבח לפניו יקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר (לב, ב-ה)

וירא אהרן - דברים הרבה ראה אהרן; ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו 'ויבן מזבח לפניו' - ויבן מזבוח לפניו. ועוד ראה ואמר: מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם, ועוד ראה ואמר: אם הם בונים אותו המזבח, זה מביא צרור וזה מביא אבן, ונמצאת מלאכתן נעשית בבית אחת, מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתי, בין כך ובין כך משה בא (רש"י)

תמיהה גדולה ומפורסמת בפרשה זו של חטא העגל, היא: כיצד יתכן הדבר שאהרן הכהן עשה את העגל!

ואמנם, כפי שמביא כאן רש"י, הוא עשה זאת לפי שראה שבני ישראל הרגו את חור שניסה להוכיחם.

לפני עלית משה רבנו להר לקבל את הלוחות, הודיע לבני ישראל שאהרן וחור ינהיגו אותם בינתיים: "והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם" (כד, יד) - מי שבהעדרי ירצה לברר הלכה או הנהגה כלשהי, יגש לאהרן ולחור, הם יהיו הנציגים שלי [- של משה רבנו].

עברו ארבעים יום, ולפי חשבונם של ישראל משה רבנו היה כבר צריך לרדת מההר - ולא ירד. לאמתי של דבר חשבונה היה מוטעה ועדיין לא היה צריך לרדת [כי הם סברו בטעות שארבעים יום "אין לילו עמו" ובאמת גם הלילות נכללו בחישוב זמן חזרתו]. אבל על כל פנים כך הם סברו, ואם אינו יורד - סימן שהוא מת. מה גם שהשטן הראה להם שכביכול מלאכי השרת נושאים את מטתו של משה רבינו שהיה מת.

באו אפוא לחור ואמרו לו: 'משה מת, עשה לנו אלהים שאותו נעבוד!' אמר להם: 'אי אפשר, זוהי עבודה זרה ואינני מוכן לעשות עבודה זרה!' בני ישראל אימו עליו שיהרגוהו אם לא יענה לבקשתם, וכשעמד בסרובו - הרגוהו!

אחר כך פנה העם לאהרן ואמר לו "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו". ומספרת התורה: "וירא אהרן". מה הוא ראה? - ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו", אמר: עכשיו יהרגו גם אותי. מה עושים?

בתחילה ניסה אהרן "להרויח זמן". אמר להם: "פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם", חשב שהם יסרבו לתת. אך מאומה לא עזר לו ולבסוף, בלית ברירה, נאלץ לעשות את העגל!

והתמיהה, כאמור, צפה ועולה: כיצד ניתן להבין את התנהגות אהרן בעשית העגל? ואם נחדד את השאלה [כפי שנשאלתי פעם על ידי יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות: הלזאת תקרא מנהיגות? חור היה מנהיג אמיתי. כשאיימו עליו שיהרגוהו, אמר: בבקשה, תהרגוני, לא אעבור על עקרונותי! ואהרן, כך נכנע לגחמותיו של העם?! מדוע לא מסר אף הוא את נפשו על קיום מצוות התורה?!...]

התמיהה מתחזקת ומתעצמת ביותר. משום שלאחר מכן זכה אהרן בתפקיד הנכבד של הכהונה הגדולה - תפקיד בו לוקחים חלק פעיל בכפרת העוונות לעם ישראל. הכיצד? האם על 'מנהיגות' שכזו עוד מגיע שכר רב כל כך?!

אכן פרשה לכאורה סתומה, אולם טמון בה עומק מופלא, וכדי להבין פשרה נקדים סקירה הסטורית של ארועים אשר התרחשו בדורות מאוחרים יותר.

בהגיע יהואש לגיל שבע, "שלח יהוידע ויקח את שרי המאות לכרי ולרצים ויבא אתם אליו בית ה' ויכרת להם ברית וישבע אתם בבית ה' וירא אתם את בן המלך" יהוידע הכהן הגדול קרא לשרי מלכות יהודה, והראה להם את יהואש, בן אחזיהו המלך, ויחד עמם עשה "הפיכת חצר". הרגו את המלכה עתליה והמליכו את יהואש.

"בן שבע שנים יהואש במלכו", וכמובן מכאן והלאה כל מה שיהוידע הכהן הגדול אמר ליהואש לעשות הוא עשה. הוא חייב לו את חייו.

וכך נמשך הדבר במשך ארבעים שנה, אבל אחרי ארבעים שנה, כשיהואש היה כבר בן ארבעים ושבע, "ויזקן יהוידע וישבע ימים וימות בן מאה ושלשים שנה במותו" (דברי הימים ב כד, טו), ומיד אחרי כן מסופר: "ואחרי מות יהוידע באו שרי יהודה וישתחוו למלך, אז שמע המלך אליהם". מה הוא שמה? מה הם אמרו לו?

חז"ל (שמות רבה ח, ב) מגלים לנו את הסוד: "מהו 'וישתחוו למלך' - שעשאוהו אלוה. אמרו לו: אילולי שאתה אלוה לא היית יוצא לאחר שבע שנים מבית קדשי הקדשים".

באו שרי יהודה ואמרו ליהואש: "אדוננו המלך, יש לנו קושיה חזקה".

"מהי?" שאל יהואש, והם הסבירו: "הלא פסוק מפורש הוא בתורה: 'והזר הקרב יומת' (במדבר א, נא). אדוננו המלך, הלא אתה מזרע דוד, משבט יהודה, הנך זר לכהונה, כיצד יתכן אפוא שבמשך שש שנים שהית בעלית קדשי הקדשים ויצאת משם חי?! הרי היית צריך למות מזמן!"

יהואש לא ידע מה לענות להם. "נו, מה התשובה?" שאל.

"פשוט מאד" אמרו השרים, "אתה בעצמך אלהים, ומהים הזה כולנו נתפלל אליך ונשתחוה לך". הם עשו ממנו עבודה זרה.

"אמר להם: 'כך הוא' וקבל על עצמו ליעשות אלוה" - דוקא מצא חן בעיניו להיות עבודה זרה, הוא הסכים לכהן בתור אלהים, וכך בימיו נכשלו כלל ישראל בעוון עבודה זרה.

הקב"ה שלח להם "נביאים להשיבם אל ה'" - להוכיחם ולהחזירם בתשובה, "ולא האזינו".

ואז, "ורוח אלקים לבשה את זכריה בן יהוידע הכהן ויעמד מעל לעם ויאמר להם: כה אמר האלקים, להן אתם עברים את מצות ה' ולא תצליחו כי עזבתם את ה' ויעזב אתכם" - כיצד מסוגלים אתם להגיע לשפלות כזו - עבודה זרה, בירושלים, סמוך לבית המקדש! היתכן?!

כששמע יהואש שזכריה הנביא אומר עליו שאינו אלהים, שלח שליחים להרגו נפש: "ויקשרו עליו וירגמהו אבן במצות המלך בחצר בית ה'". את זכריה הנביא הכהן הגדול, הם רגמו באבנים [אגב, בספר "הצדיק רבי שלמה" מספר רבי שלמה בלו, תלמידו של ה"חפץ חיים" מה ששמע מה'חפץ חיים', שבזמן הגר"א היה אדם שנכנס בו דיבוק, וכאשר נשאל מיהו, אמר שהוא הראשון שזרק אבן על זכריה הנביא], ולא עוד אלא שאת מעשה הרצח המתועב הם עשו בבית המקדש, בעזרה, ביום הכפורים שחל בשבת!

"ולא זכר יואש המלך החסד אשר עשה יהוידע אביו עמו, ויהרג את בנו" - את זכריה, "וכמותו" - ובעת שנטה זכריה הנביא למות, "אמר: יראה ה' וידרש" - אני אינני יכול לעשות מאומה. הקב"ה - הוא זה שישפוט אתכם על הריגתי!

הקב"ה אכן ראה ושמר זאת.

מספרת הגמרא (סנהדרין צו ע"ב), שאחרי קרוב למאתים שנה, נכנס נבוזראדן רב הטבחים לבית המקדש [הוא נקרא "רב הטבחים"

משום שהיה אחראי מטעם נבוכדנצר להרוג את היהודים בארץ ישראל, ובמסגרת תפקידו טבח ושחט מליוני יהודים!].

הוא נכנס לעזרה, ואז נגלה לפניו דמו של זכריה הנביא שהיה רותח. במשך מאתים שנה לא הפסיק דמו לרתוח בעזרה! זאת למרות שהיו שוטפים את הרצפה כל יום. מעין היה עובר בתוך העזרה והיו סותמים את החור והיה מציף את כולה, אבל דמו של זכרי הלא נשטף עם המים הללו. הוא נשאל על מקומו ורתח ללא הרף!

"אמר להו: מאי האי?" - שאל את הכהנים: מה טיבו של דם זה? "אמרו ליה: דם זבחים הוא דאישתפוך" - זה רק דם של קרבנות שנשפך על רצפת העזרה. מיד ישטפו את המקום והכל יבוא על מקומו בשלום.

"אמר להו: אייתי ואנסי אי מדמו" - אתם טוענים שזה דם קרבן? אם כך, הביאו לי את כל סוגי הקרבנות שהנכם מקריבים. שחטו לפניו את הקרבנות וראה שדמים אינו דומה לדם הרותח שלפניו.

"אמר להו: גלו לי, ואי לא - סריקנא לכו לבשרייכו במסריקא דפרזלא" - אם לא תגלו לי את האמת של מי דם זה, אסרוק את בשרכם במסרקות של ברזל!

לא היתה ברירה וגילו לו את האמת: "אמרו ליה: האי כהן ונביא הוא דאינבי להו לישראל בחורבנא דירושלם, וקטלוהו". היה לנו נביא שהיה מוכיח אותנו בדברים של שמים בענינים רוחניים אבל הוא היה כזה שחור, כזה פנטי, לכן קמנו והרגנו אותו, לא יכולנו לסבול אותו. ומאז שרצחנו אותו הדם שלו רותח פה על הרצפה.

"אמר להו [-נבוזראדן]: אנא מפייסנא ליה" - תשאירו לי את המלאכה, אני כבר אפייסו.

"איתי רבנן קטיל עילויה - ולא נח. אייתי דרדקי דבי רב [-תינוקות של בית רבן] קטיל עילויה - ולא נח, אייתי פרחי כהונה קטיל עילויה - ולא נח". הוא הביא לשם משמנה ומסלתה של עם ישראל, את כולם שחט סמוך לדמו של זכריה הנביא - והדם לא נח. "עד די קטל עילוי התשעין וארבעה רבוא" - תשע מאות וארבעים אלף יהודים הוא הרג שם, ועדיין "לא נח".

"קרב לגביה, אמר: זכריה, זכריה! טובים שבהן אבדתים, ניחא לך דאיקטלינהו לכלהו? - כבר הרגתי כל כך הרבה יהודים, מן המובחרים שבעמך, האם רצונך שאהרוג את כולם עד האחרון שבהם?!

כשאמר זאת - "מיד נח" דמו של זכריה הנביא, הכהן הגדול.

כלומר, נבוזראדן הבין שהכפרה על הריגת זכריה היתה צריכה להיות בהריגת כל היהודים, אלא שהדם הפסיק לרתוח עקב איומו שיהרוג את כולם. ובמלים ברורות: העונש על הריגת כהן ונביא הוא גזרת כליון מוחלט על עם ישראל, רחמנא לצלן!

בענין זה ישנו פסוק מזעזע במגילת איכה (ב, כ): "ראה ה' והביטה למי עוללת כה אם תאכלנה נשים פרים עללי טפחים, אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", ורש"י (על המקום) מביא את דרשת חז"ל שהיה כאן דין ודברים בין כנסת ישראל לקודשא בריך הוא:

כנסת ישראל טוענת: "ראה והביטה למי עוללת כה" - הכוונה לאמו של דואג בן יוסף שהיתה מודדתו בטפחים בכל יום ומביאה את משקלו בזהב לבית המקדש. ובזמן הרעב הגדול לפני החורבן שחטה אותו ואכלה את בשרו. ורוח הקוד משיבתם: "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" - וכי נאה לכם שהרגתם את זכריה בן יהוידע שהיה כהן ונביא?

אם כן נסכם: בעד הריגת כהן ונביא שלמו כלל ישראל ב"אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים" ובהריגת למעלה משלשה מליון יהודים, ולא היו רחוקים מחסולו המוחלט של העם היהודי!!...

*

את כל זאת ידע אהרן הכהן ברוח קדשו, ועל כך נאמר: "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו". מה הוא ראה שהביא אותו לבנות את המזבח?

"אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: ראה חור שזבוח לפניו, אמר: אי לא שמענא להו - השתא עבדו לי כדעבדו בחור, ומיקיים בי: 'אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא', ולא הויא להו תקנתא לעולם. מוטב דליעבדו לעגל, אפשר הויא להו תקנתא בתשובה" (סנהדרין ז ע"א).

אהרן ראה שאת חור הרגו בני ישראל כשסרב לסיעם עשית העגל, ועתה, אם לא ישמע אליהם - יהרגו גם אותו כפי שהרגו את חור. ויתקיים בו "אם יהרג במקד ה' כהן ונביא" ושוב לא תהיה, חלילה, תקנה לכלל ישראל. מוטב, אפוא, שיעשה את העגל ויעבדו ישראל עבודה זרה, כי על כך יכולים הם לעשות תשובה בהמשך.

נצייר לעצמנו באיזה מצב עמד אהרן הכהן: אפשרות אחת היתה שיתעקש שלא לעשות את העגל וכתוצאה מכך יהרגוהו עם ישראל, ונמצא שהוא מת על קדוש ה' ויזכה בעולם הבא למדרגה הגבוהה ביותר ["הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן" (פסחים נ ע"א)], אבל כלל ישראל, רחמנא ליצלן, ילכו לאבדון. יתקיים בהם "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", אין להם תקוה.

האפשרות השניה היתה, שיעשה להם את העגל, ואז מה יהיה אתו? - עתידו מחוסל, בעולם הזה ובעולם הבא. ו"ובאהרן התאנף ה' להשמידו" - זה כילוי בנים. (דברים ט, כ. וברש"י שם) - מתו שני בניו וזאת אחר שמשה רבנו התפלל עליו, אבל במקרה כזה לכלל ישראל תהיה תקוה, כי על עוון עבודה זרה ניתן לעשות תשובה.

אהרן הכהן העדיף את כל ישראל על פני עצמו! בוא העדיף לעשות את העגל ולאבד את הכל, ובלבד שלכלל ישראל תהיה תקומה.

היש לך מנהיג גדול יותר ממנו?! כיום מכירים אנו מנהיגים שמוסרים את כלל ישראל עבור עצמם.. כאן מתגלה לפנינו אהרן כמנהיג המוסר את עצמו על כלל ישראל.

(ומתוק האור)

❀❀❀

"וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר..." (לב, א).

"בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל: לסוף ארבעים יום בתחילת שש אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן וערבב את העולם... הראה להן דמות מיטתו..." (שבת פט ע"א).

"...סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה..." (שמות לב, ח).

"...ביום שעשו את העגל, בו ביום ירד להם המן, ונטלו ממנו והקריבו ממנו לפני העגל... אמר רבי לוי: ישראל יושבין למטה וחורטין את העגל... והקב"ה למעלן חוקק לוחות ליתן להם דברות חיים" (תנחומא, תשא, יד).

על הגאון "החכם צבי" מסופר שכאשר למד בבחרותו בישיבה, התאכסן אצל בעל בית אמיד, אבי אביהם של בני משפחת רוטשילד. הימצאותו בבית זה גרמה קשיים לא מעטים, כיוון שבהיותו מתמיד עצום הגיע לפעמים אל הבית בשעת לילה מאוחרת. בני הבית לחצו על אביהם שיוציא את הבחור וישלחהו למקום אחר, אך הוא לא נענה להם. כך נמשך הדבר זמן רב, ובעל הבית עמד בנסיון ולא העז להוציא מילה אחת של טרוניא מפיו.

ויהי היום, וגם בעל הבית עצמו הגיע למצב שכבר לא היה מסוגל יותר לסבול את הקשיים. היה זה כאשר בדיוק באותו יום ניתקל בבעיות שונות בענייני מסחרו, ובליבו הצטברו מלאי של תחושות-כעס ומרירות, וכל אלה הביאוהו לפלוט כמה מילים נגד הבחור, אמנם הוא לא אמר לו במפורש שייצא מביתו, אבל הנימה שהיתה בפיו גילתה על יחס שונה מעט ממה שהיה עד אותו היום.

מיד לאחר מכן הרגיש בעל הבית בדבר, והתחרט מאוד על כך, אף ניגש אל הבחור וביקש ממנו בדמעות מחילה, סליחה וכפרה.

והנה, לא עברה שעה קלה מאז פליטת הפה, הגיעו פרנסי הקהילה הסמוכה לבקש מהבחור שיכהן כאב"ד בעירם. ה"עסקה" נחתמה בו ביום, וכבר למחרת יצא ה"חכם צבי" מן הבית ועבר להתגורר בעיר ההיא.

בצאתו את הבית, פנה לרוטשילד ואמר לו כדברים האלה: "אתמול, כאשר לא התגברת על עצמך, היה היום האחרון שהייתי צריך להישאר אצלכם. עוד בתחילת בואי אליכם, נגזר כך מן השמים שזה יהיה היום האחרון. אם היית מגלה אורך רוח עוד שעה קלה בלבד, ולא היית מתרעם על הקשיים שגרמתי לך על ידי לימוד התורה שלי - היית זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות. עכשיו שלא זכית לכך - בנים מופלגים בעשירות ובממון יהיו לך, אך בנים תלמידי חכמים - לא יהיו לך"...

עם ישראל ממתין ל'אישור יציאה' ממצרים

דוד המלך בספרו תהלים (במזמור קה) מתאר בקצרה את ענין ירידת ישראל למצרים ויציאתם ממנה. גם רוב עשרת המכות מנויות שם בהקפדה על סדרן. אך משום מה, חושך, שהיא המכה התשיעית, מספר עליה דוד המלך לפני כל המכות (שם פסוק כח): "שלח חושך ויחשיך ולא מרו את דברו", ורק לאחר מכן הוא מספר על יתר המכות: דם צפרדע וכו'.

מדוע, תמהים גדולי ישראל, הקדים מכה זו לשאר המכות? גם המחצית השנייה של הכתוב אינה ברורה, וגם לא מובן הקשר בינה לבין המכות.

מסבירים גדולי ישראל: עם ישראל יכלו בקלות לנצל באותה שעה את מכת החושך ולהסתלק מבית העבדים, ממצרים. אך הם היו סבלניים. הם התאפקו ולא עשו כלום, ולא ניצלו את ההזדמנות הנפלאה לצאת מכור הברזל של בית העבדים המצרי. הם ציפו לקבל הוראה מפורשת לכך, כפי שנאמר להם מראש.

יוצא איפוא, שהסבלנות וההמתנה של 'שב ואל תעשה' שהיו מנת חלקם, הם שעמדו בראש הזכויות לגאולתם!

הפסוק הוקדם לא משום מכת החושך הנזכרת בו, אלא כדי לתאר את דרגתם הרוחנית של ישראל במצרים, שעמדו במבחן הסבלנות ואי העשייה, למרות ההזדמנות הבלתי רגילה להיגאל גאולה עצמית. דרושה אמונה חזקה מאד וכוחות נפש אדירים כדי לעמוד בנסיון כזה.

כח ההבלגה של דוד המלך

דוד המלך הועמד גם הוא בנסיון דומה, מקביל כנראה לנסיון שנכשל בו שאול, והוא עמד בו בהצלחה. הוא גילה סבלנות רבה והתאפקות כאשר לא עשה דבר, ובתוקף אמונתו האיתנה צלח את הנסיון הקשה בגאון. כך מסופר בנביא (שמואל-ב ה כב-כד):

"ויספו עד פלשתים לעלות, ויטשו בעמק רפאים. וישאל דוד בה' ויאמר: לא תעלה. הסב אל אחריהם ובאת להם ממול בכאים [אילנות]. ויהי בשמעך את קול צעדה בראשי הבכאים אז תחרץ, כי אז יצא ה' לפניך להכות במחנה פלשתים".

ומה אירע אז באותה מלחמה? מספרים רבותינו בילקוט שמעוני (רמז קמב):

"כיון שיצא [דוד] היו הפלשתים קרבים ובאים, וישראל רואים אותם שלא היו רחוקים מהם אלא ארבע אמות(!). אמרו לו ישראל: דוד! מה אנו עומדים? אמר להם? מצווה אני מן האלוקים שלא לפשוט בהם יד עד שראה ראשי האילנות מנענעים. אמרו לו: ואם אין פושטים אנו יד בהם אנו מתים. אמר להם: מוטב נמות זכאים ולא נמות רשעים. אלא אני ואתם נתלה עינינו אל הקב"ה.

"כיון שתלו עיניהם - נענעו האילנות ומיד פשטו יד, כמו שכתוב "וישע דוד...". אמר הקב"ה למלאכים: ראו מה בין דוד לשאול, שאול עומד ונשאל באורים ובתומים והפלשתים באים עליו והניח את האורים ואת התומים וברח ואמר לכהן: "אסוף ידיך".

מבחן הכניסה של נבוכדנצר

בתחילת ספר דניאל מסופר שנבוכדנצר מלך בבל אסף נערים בעלי חכמה וסגולות מיוחדות. מהם רצה לבחור את אלה אשר יעמדו בהיכל המלך וישרתוהו. אבל, נוסף לסגולות החכמה והכישרון, צריכים היו הנערים להיות בעלי כוח לעמוד לפני המלך. את הסגולה הזאת האחרונה פירשו חז"ל, בין השאר, כיכולת התאפקות מלצחוק: מי שאינו יכול בשום אופן להתאפק מלצחוק כאשר הוא רואה או שומע דבר מצחיק, אינו ראוי לעמוד לפני המלך.

כך נבחנו הנערים שמתוכם נבחרו המועטים הראויים לעמוד לפני המלך.

בחיי החברה אנו עדים לעתים קרובות למעשים טובים של אנשים טובים ואנו מתרשמים מהם ולומדים ממעשיהם. והנה, דווקא מעשים של בלימה הדורשים כוחות נפש הרבה יותר חזקים מאלה הדרושים לסתם מעשה טוב, דווקא הם אינם נראים בדרך כלל. הרי אלה בדרך כלל "מעשים" של אי-עשייה, אשר רק בעלי עין חדה יכולים להבחין בהם, ולעתים הם עלומים מעין כל חי, ורק האדם ואלוקיו היודע צפונות לבו, יודעים על כך.

קורה שראובן פוגע בשמעון, עוקץ אותו ומעליבו בנוכחות אחרים, ולעתים עולה במוחו של שמעון לומר איזשהו משפט חד כתער, שאם רק יוציא אותו מפיו, יפרצו כולם בצחוק על ראובן והלה יקבל את המגיע לו כדת וכדין. כמה כוחות נפש דרושים לשמעון כדי לשתוק ולא להוציא מלה מפיו? אף אחד לעולם לא ידע על ההתאפקות שלו. אף אחד לא יטפח לו על שכמו לאחר מעשה ואיש לא ייתן לו מחמאה כי זכה להיות מהנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים. כה גדולה וחשובה היא בלימה כזו בעיני ה' בורא שמים וארץ, עד אשר העולם כולו עומד בזכותו של בעל כוח הבלימה הזה כנאמר: "תולה ארץ על בלימה" - הארץ כולה תלויה היא ועומדת על זכותם של כאלה. ה', ורק הוא, יודע עליהם, על התאפקותם העל-אנושית ועל גדלות רוחם.

הפזיזות מהשטן

הבה ונראה: כיצד הביא השטן את ישראל לידי חטא העגל? הדברים מפורשים בדברי חז"ל, על הפסוק: "וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר..." (שמות לב, א):

"בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל, לסוף ארבעים יום בתחילת שש אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן וערבב את העולם. אמר להן: משה רבכם היכן הוא? אמרו לו: עלה למרום. אמר להן: באו שש - ולא השגיחו עליו. מת - ולא השגיחו עליו. הראה להן דמות מיטתו. והיינו דקאמרי ליה [וזהו שאמרו] לאהרן: 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו" (שבת פט ע"א, וברש"י שמות לב א).

מסביר הסבא מנובהרדוק בספרו "מדרגת האדם": זהו כוחו של השטן, להביא חושך ואפלה, ערפול המוחות, ולצייר דמיונות כוזבים, וברגע של רפיון החליטו החלטה פזיזה - וכבר עשו עגל.

אילו היו ישראל אומרים: אין מה למהר, נמתין עוד יום אחד ונראה - היו ניצולים מן החטא האיום.

לא לחינם אמרו: "הפזיזות - מן השטן". המתינות מצילה מן החטא. כמאמר הכתוב: "ועוד מאט - ואין רשע". חכה רגע - ותינצל מן העבירה!

על כך אמר שלמה המלך בחכמתו: "החכם עיניו בראשו, והכסיל בחושך הולך" (קהלת ב, יד).

ושאל החוזה מלובלין זצ"ל: הכסיל, בחושך הולך. ומה עושה החכם בחושך?

והתשובה: אינו הולך!

כשהמוח מעורפל בחושך ואפילה, לוקחים פסק זמן!

סרו מהר

ראיה נפלאה לדברים מביא בעל ה"נחלת אליעזר" מתיאור התורה את אופן ההיערכות של עם ישראל לקראת עבודת העגל: "וישכימו ממחרת ויעלו עולות ויגישו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקומו לצחק" (לב, ו).

רש"י מפרש: "וישכימו - השטן זירזם כדי שיחטאו".

הגורם לחטא היה, איפוא, החיפזון. החוטאים איבדו את סבלנותם ולא התגברו על הדחף לפעול במהירות ללא שיקול דעת: "סרו מהר מן הדרך" (פסוק ח), ונסחפו לחטוא ללא שהיות וללא מחשבה.

אהרן ראה את בהילותם וקוצר רוחם, ולכן הכריז: "חג לה' מחר". הוא קיווה שמשה יחזור בינתיים, ומבלבד זאת רצה לעצור בעדם. הוא סבר כי ההמתנה ל'מחר' תיתן להם הזדמנות למחשבה נוספת ואולי תסייע להחלטה הנכונה. אך הם השכימו למחרת בזריזות, וחוסר הסבלנות והאיפוק לא נתנו להם מקום למחשבה.

זו היתה עצת משה רבינו במחלוקת קרח: "בקר, ויודע ה' את אשר לו" (במדבר טז, ה). נתכוון בזה איש האלוקים לתת להם זמן הלילה, להתבונן. ואלי יכירו כי לא טוב עושים, ויחזרו בתשובה (אור החיים, שם).

זו היתה התביעה בחטא המרגלים: "ותשא כל העדה ויתנו את קולם, ויבכו העם בלילה ההוא" (שם יד, א), והביאו עליהם את אסונם.

מה היה עליהם לעשות? - ללכת לישון...

שמענו, נחשוב, ואח"כ נגיב. לא לשמוע - ומיד לבכות...

פרק בהלכות סבלנות

על הציווי החוזר ונשנה של עשיית המשכן וכליו, קוראים אנו בפרשתנו (פרק לא). על הקשר שבין המשכן ועשיית העגל, עמדו חז"ל מהשם "משכן העדות" שניתן למשכן: "עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם" (רש"י, שמות לח, כא).

ותמה הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל: מה הקשר בין חטא העגל למשכן?

טמון כאן יסוד נורא.

בניית המשכן וכליו ארכה בסך הכל שלושה חודשים. מלאכה שעל פי הטבע אמורה להמשך כמה שנים, הסתיימה במהירות שיא, והכל נעשה בדיוק כאשר ציווה ה' - לא בערך.

בני ישראל, אנשים ונשים, עבדו ללא ליאות וללא הפוגה ביום ובלילה. היו שם גילויי התלהבות מופלאים. מדוע? לפי שרצו להוריד שכינה. וכיון שכל כך רצו, הקב"ה עזר להם והבנייה נמשכה שלושה חודשים בלבד.

בניית המשכן הייתה בבחינת "ארון נושא את נושאיו". הכל היה נס גלוי, יד ה'. אשה הכניסה את המחט והחוט בתחילת השורה, והנה כעבור רגע היא רואה את החוט יוצא בסופו והכל תפור. אדם דפק על המנורה והנה הסתדר הציור שעליה.

סוף סוף, לאחר מאמצים כבירים, בחודש כסליו סיימו לבנות את המשכן, ואז, למרבה הפלא, מצווה הקב"ה את משה לקפל את המשכן ולהניח אותו במחסני החירום עד שיקבל ציווי אלוקי להקים אותו. ומני אז, כל יום פונים בני ישראל אל משה ושואלים אותו מתי כבר נזכה שיקום המשכן, והוא עונה להם: המתינו בסבלנות, עוד לא הגיע הזמן... כך המתינו בקוצר רוח שלושה חודשים עד ראש חודש ניסן, שבו הגיע בשעה טובה הציווי להקים את המשכן.

נשאלת השאלה: אם סיימו לבנות את המשכן בחודש כסליו, מדוע הקימו אותו רק בר"ח ניסן? לשם מה נתן להם הקב"ה להמתין שלושה חודשים, מתוך לחץ וחרדה?

אלא, רצה הקב"ה לתקן בזה פגם נוסף בבני ישראל שהתגלה בחטא העגל. יסודו של חטא העגל נעוץ היה בחוסר סבלנות - "וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר". כשסיימו את בנין המשכן והגיעה עת הקמתו, אמר הקב"ה: עתה תמתינו לא שש שעות, לא חצי יום, אלא מאה ועשרים יום! רק אז תזכו להשראת השכינה בקרבכם. ללמדם פרק בהלכות סבלנות... ("נתיבי אור" גלות וגאולה, להרה"ג ר' נסים יגן זצ"ל).

(בנועם שיח)

❀❀❀

ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' וגו' (לד, ו)

חז"ל דרשו על פסוק זה "אני ה' קודם החטא ואני ה' לאחר החטא. סיפור בעניין זה:

כבכל שנה ושנה בחג הפסח, היה הבעל קורא הוותיק עולה על הבימה, פורס את מגילת הקלף המהודרת, ופותח בקולו הערב בקריאת שיר השירים.

אנשים רבים, שזו אינה השנה הראשונה לתפילתם בבית כנסת זה, כבר ציפו לבאות, והפנו את עיניהם אל כותל המזרח, שם ישב הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל וכולו אומר התרגשות דקדושה. גביניו התקשתו בציפיה דרוכה, וכשהחזן סלסל בקולו "אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי" דומה היה נפשו כבר אינה עומדת בהמתנה, ואכן בפסוק הבא **"הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים"** חדל הבעל קורא מקריאתו, **והתייפחותו החרישית של רבי חיים ברלין נשמעה בכל פינות בית הכנסת.**

כך, **בכל שנה** היה המחזה חוזר על עצמו, בכל פעם שהגאון היה שומע את הפסוק "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים". איש מהמתפללים לא הרהיב עוז בנפשו לשאול את הרב לפשר הדבר.

היתה זו עת רצון, סיפר הצדיק רבי אריה לוין זצ"ל, שניצל את שעת הכושר כדי לבקש מהרב ברלין לגלות לו מה טומנות בחובן אותן דמעות שליש.

משששמע הרב את השאלה, נקשרה דמעה קלה בזווית עינו, והוא החל לספר: היה זה במוסקבה בעת ששימשתי בקודש בעיר זו. יהדות היתה בבחינת בל יראה ובל ימצא, ומלבד זקנים אחדים לא שמר איש תורה ומצוות בפרהסיה.

יום אחד הוזמנתי להתייצב בפני פקיד רוסי בכיר, אשר חקר אותי חקירת שתי וערב על מעשי, מי הם האנשים שנימולו על ידי ולמי אני מגיש שירותי דת. משראה שאיני פוצה פה ומסרב לספר לו דבר, קם, הילך סביב השולחן וניגש אלי. בטוח הייתי בליבי שהוא עומד להכותני או לחוקרני בגסות, אך להפתעתי התקרב אלי החוקר ואמר לי בלחישה: "רואה אנוכי שהנך איש סוד. מחר בשעה 8:00 בבוקר בוא לביתי, שם יהיה בני התינוק. ודאי תדע מה לעשות עמו". או אז מסר לי את כתובת ביתו, ובספר פנים חמורות קרא לפקיד, והורה לו להנפיק עבורי הזמנה לחקירה נוספת בשבוע הבא.

למחרת עם בוקר הגעתי לכתובת שניתנה לי, כשבאמתחתי חבויה סכין המילה.

במקום המתינה בחרדה אם הקצין, סבתו של התינוק, יהודיה זקנה וצדקנית, ומסרה לי את הרך העולל בידים רועדות. לעיניה מלתי אותו בזריזות, ובצל הפחד ניקרה בליבי שאלה אחת: "מה ראה קצין כופר זה למול את בנו".

בשבוע שלאחר מכן הופעתי לחקירתי השניה. הקצין ערך חקירה צולבת למראית עין, ותוך כדי הפגישה אמר תודה לך, על שמלת את בני". משששמעתי את דבריו הרהבתי עוז ושאלתי: "הלא התנהגותך סותרת את היהדות הינך לוחם בכל דבר שבקדושה, ואת בנך אתה מל?"

הקצין לא היסס וענה לי בקצרה: "בילדותי, אבי היה לומד תורה בבית, כדי שאני, בנו, אראה אותו עוסק בתורה ואספוג את האווירה הקדושה של לימוד התורה.

משנולד בני הרהרתי רבות אם למולו. אולם, משצפה מולי דמות אבי העוסק בתורה, החלטתי כי לא אנעל את הדלת בפניו. אמנם אחנכו כפי שיטתי, אך רוצה אני למולו, כדי שאם יחליט לחזור לדרך של סבו לא תהא דרכו חסומה בפניו, ואף שהדבר כרוך בסכנה, החלטתי להסתכן מעט כאבי המנוח".

"חז"ל אומרים", הוסיף רבי חיים ברלין וסיפר לרבי אריה לוין הנרגש, "כי היונה אינה מתרחקת מן הקן, אלא עד למקום שממנו תוכל לחזור אליו. בכל פעם ששומע אני את הפסוק 'עיניך יונים' נזכר אני בכך שכנסת ישראל נמשלה ליונה.

גם אותו קצין ק.ג.ב. יש בו משהוא מעדינות אורחותיה של היונה ההומיה, ובנפשו פנימה כמה הוא אל אלוקיו, אף כי מעטה עב ומחוספס מכסה על רגשותיו ומאווייו הנסתרים. זהו יחודנו כעם, זוהי גדולתנו. בנקודת אור פנימית וחבויה זו מסתתרת מהות הנפש היהודית, שבסופו של דבר תחזור לכור מחצבתה, גם לאחר דורות, ועל אף יסורים וגלגולים רבים.

זכה אותו סב זקן, והתורה שלמד ליד בנו הפעוט, שהפך לימים לקצין ק.ג.ב. קשוח ומנוכר, ריככה את לב האבן ששכן בקרבו, שלא ירחיק את נכדו מקרב עם ישראל".

❀❀❀

קשיות העורף

הסבא מסלבודקה זצ"ל עמד על נקודה מרעישה. כשחטאו בעגל, "עלובה כלה שסורחת מחופתה" "סרו מהר מן הדרך אשר צויתם, עשו להם עגל מסכה, וישתחוו לו, ויזבחו לו, ויאמרו אלה אלקיך אשר העלוך מארץ מצרים" (שמים לב, ח), נורא -

מדוע ביקש ה' להשמידם? לא בעוון העגל, לא בפשע העבודה הזרה, אלא מה: "ויאמר ה' אל משה, ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא, ועתה הניחה לו ויחר אפי בהם ואכלם" (שמות לב, ט-י)!

על מה, על קשיות העורף!

המעשה עצמו, ככל שנורא הוא, מעשה בודד הוא. הנורא ההיא המידה המושרשת. ומה היא? כתב הספורנו: "והנה עם קשה ערף הוא", גיד ברזל ערפם ולא יפנו לשמוע דברי שום מורה צדק, באופן שאין תקוה שישובו בתשובה. ואם אין תקוה שישובו, אין להם תקנה: "הניחה לי, ויחר אפי בהם, ואכלם"!

ובהמשך: "ויחל משה את פני ה' אלקיו ויאמר, למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים" (שמות לב, יא). ואמרו במדרש (שמות רבה מג, ז): מה ראה להזכיר כאן יציאת מצרים, אלא אמר משה: רבון העולם, מהיכן הוצאת אותם, ממצרים שהיו כולם עבודי טלאים. ולמדו מהם בניך, ואף הם עשו העגל. לפיכך אמר: "אשר הוצאת מארץ מצרים", דע מהיכן הוצאת אותם -

והראב"ע (שמות לב, ט) הזכיר, שבמצרים היו ישראל עובדי עבודה זרה, ככתוב: "ואמר אלהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו. וימרו בי ולא אבו לשמע אלי, איש את שקוצי עיניהם לא

השליכו ואת גלולי מצרים לא עזבו, ואמר לשפך חמתי עליהם לכלות אפי בהם בתוך ארץ מצרים" (יחזקאל כ, ז-ח).

נזכיר, שכעבור תשע מכות, על סף הגאולה, עוד הוצרכו לומר להם: "משכו ידיהם מעבודה זרה, וקחו לכם צאן של מצוה" (רש"י שמות יב, ו)!

ועל כגון זה נקונן: אוי להם, שנעשה סנגורם קטגורם!

אמת, במצרים שקעו במ"ט שערי טומאה, והקדוש ברוך הוא העיד בהם שלא עבדו עבודה זרה אלא מתוך שעבוד וטרוף הדעת, בשוגג ובאונס (ילקוט שמעוני שמות יד), ולמדו מהמצרים, וזו המלצת זכות -

ובאונס (ילקוט שמעוני שמות יד), ולמדו מהמצרים, וזו המלצת זכות -

אבל אי היכולת להתנתק, קשיות העורף, היא המעוררת הקפדה!

אי היכולת לומר: "מה שעבר עבר, מכאן ולהלאה נתחיל מחדש" (ויקרא רבה ל, ז)!

ואם אמרו (סנהדרין קב ע"א) שאין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה מעונש חטא העגל, שנאמר: "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם" (שמות לב, לד), ובידענו שאין הקדוש ברוך הוא פוקד עון אבות על בנים אלא כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם (סנהדרין כז ע"ב), הרי שמקננת גם בנו מדה זו של קשיות עורף, אי יכולת לשפר דרך גם כשיודיעם שדרכנו שגויה!

בספר "דברי שמואל" מסופר על בעל חיים ידוע, הבונה. בונה הוא סכרים בנהרות, וחי בנבכיהם. חמרי הגלם, זרדים וענפים שהוא מקושש בחורשות שעל גדות הנהרות. פרותו של הבונה יקרה והציידים חומרים אותה. אך כיצד יוכלו לצודו, והוא מסתתר במחילותיו. התחקו אחר אורחותיו, ומצאו עצה. מפעם לפעם מגיח הוא אל הגדה לקטום ענפים נוספים, לחזק בדקי הסכר ולעבודתו. מה עושים הציידים, סורקים את סביבות הסכר, מחפשים בקרקע הלחה עקבות רגליו. אם מצאו שהלך לחורשה חורפים וטומנים מלכודת בתנאי צעדיו. מסתמכים על טבעו של הבונה לחזור באותו מסלול, כדי שלא לטעות. מציבים את המלכודת וממשיכים בדרכם, למצוא עקבות נוספים ולטמון עוד מלכודות.

הבונה אסף את הזרדים, ושב עמם אל הסכר. פוסע על עקבות צעדיו, ולפתע סומר שערו: מלכודת! יודע הוא מה היא, ומה פעולתה, בוכה, ונכנס לתוכה...

שאלו כל חולה סוכרת המושיט ידו לעוגה, בוכה, ובולס.

שאלו כל בן ישיבה שהחליט שבסדר הזה ילמד ברציפות, ופותח בשיחה, שמחר יקום לתפילה.

ואספר - סבלתי מכאב גב, לא עליכם. המליצו על רופא מומחה בפתח תקוה. נסעתי, והתפתחה שיחה. סיפר שאת התמחותו עשה אצל מומחה נודע ביוהנסבורג, בדרום אפריקה. רופא דגול, גוי, חובב תנ"ך. כשגמלה בו החלטה לעלות לארץ ישראל, בא להפרד ממורו. שמח הלה לשמוח על החלטתו: "זה רעיון טוב. ארץ היהודים - זה המקום! שם תהיה לך פרנסה בשפע!"

גם הוא חשב שהרעיון טוב, אבל מדוע סבור הפרופסור שבארץ הקודש מובטחת לו פרנסה בשפע?

"אה", הסביר הפרופסור, "משום שבתנ"ך כתוב שהיהודים הם קשי עורף. פרושו של דבר שהצואר שלהם תפוס, והם יעמדו בתור כדי לשחרר אותו!"

הוא סיפר לי זאת, וחייך: השגה של גוי במושג "קשיות עורף".

נעניתי ואמרתי: "אותי זה לא מצחיק, הטעות שלו היתה אחת: את הצואר התפוס שלנו לא אחרים ישחררו. זה תלוי רק בנו עצמנו"...

(והגדת)

❀❀❀

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל (ל, טו)

ידוע מה שפירשו המפרשים, שהעשיר לא ירבה בממונו כ"כ למצוה עד שלא ישאר לזולתו להשתתף בה, והדל לא ימעיט בטענה שאין לו, כי המצוה צריכה להתחלק בין כולם, כדי שיזכו בה הכלל - ולא רק הפרט, ולכן כל אחד ואחד צריך להשתתף בה כפי יכולתו.

ואם חלילה העשיר חוטף לעצמו את כל המצוה ואינו מניח מקום לזולתו להתגדר בו - אזי טורפין לו את מצוותיו על פניו, וכמו שנראה במעשה שהיה עם רבינו ר' יהונתן איבשיץ זצ"ל.

בעת נישואיו של ר' יהונתן, הבטיח לו חותנו - שהיה נגיד - נדוניא של שלושת אלפי זהובים, כדי שיוכל לשבת באהלה של תורה ללא מפריעים. כך ישב לו ר' יהונתן על התורה ועל העבודה יומם ולילה עם החברותא שלו, בקדושה ובטהרה.

אכן כידוע, בעת שהקדושה מתפשטת - הטומאה אינה סובלתו, ותיכף היא באה ללחום כנגדה, וגם כאן: קדושתו וטהרתו של ר' יהונתן אשר השפיעו על כל סביבתו הפריעו לכח הטומאה, ונסתובב העניין שהחליטו להקים "בית תיפלה" בדוקא על יד בית מדרשו של ר' יהונתן.

החלטה זו כמובן הרעישה את ליבות כל המתפללים והלומדים שם בביהמ"ד, אולם היה אחד שלא היה יכול להתאפק. היה זה החברותא של ר' יהונתן, אשר ראה עד כמה מפריע הדבר לר' יהונתן, ולפיכך לבש קנות, קם - ועשה מעשה: בחצות הלילה, בחסות העלטה - עלה לגג "בית התיפלה", וניתץ את הצלם שניצב שם.

אך דא עקא - הגויים ידעו שחמתם של היהודים עלתה למעלה ראש, והבינו שבמוקדם או במאוחר יקום אי מי ויעשה מעשה, ואשר לכן החביאו שומרים ב"בית התיפלה", וכאשר עלה החברותא של ר' יהונתן אל הגג וניתץ את הצלם - מיד נתפס בידי השומרים - ונעלם.

כמובן שכל הקהילה היהודית החלה מיד לחפש אחריו, אך הם העלו חרס בידם, ולא מצאו אפילו רצה חוט שיוכל ללמד היכן הוא הוחבא.

כך נמשכו החיפושים, עד שבאחד הימים בא שומר "בית התיפלה" לאחד מפרנסי הקהל וסיפר לו דברים כהוויתם, איך שתפסו את אותו יהודי בעת שעלה אל הגג ושבר את הצלם, ואף סיים ואמר שכבר נשפט הוא על ידי הכמורה - ונידון לשריפה.

השומע הוסיף וסיפר, שהיהודי נמצא במקום סתר בתוך "בית התפילה", וכי הוא יודע היכן הוא, ולפיכך הצעה בפיו: הוא מסכים להבריחו ממקום מסתורו אל החופש - אך תמורת זאת הוא דורש שלושת אלפי זהובים, אפילו לא זהוב אחד פחות!!!

אנשי הקהילה ששמעו את הסכום - נרתעו מעט, אבל מה לא עושים כדי לפדות יהודי מבין הגויים? ובפרט שמדובר בת"ח, וידוע שנגמר דינו לשריפה!! מיד יצאו היהודים לאסוף תרומות בכדי לשחררו.

כשהגיעה השמועה לרבי יהונתן - חשש פן יועבר חבירו ממקומו קודם שיאסף הסכום הגדול, או שיוציאו אותו להורג בינתיים, ולפיכך נכנס אל ביתו,

לקח את כל הנדוניא שהיתה לו בסכום של שלושת אלפי זהובים, הלך לשומר ומסר לו את הכסף - ואכן השומר הבריח את היהודי למקום מבטחים.

מכיון שהדבר נעשה בחשאיות גדולה - לא ידע איש מהנעשה, המתרימים המשיכו במלאכתם, אך כאשר באו אל ר' יהונתן לתת בידו את סכום הכסף שהצליחו לאסוף - אמר להם ר' יהונתן: כבר אין צרוך, אני בעצמי נתתי את כל הכס, השבוי כבר נפדה ושוחרר, ואין צורך בכסף שנאסף.

משששמעו הגבאים שר' יהונתן נתן את כל הסכום, טענו כלפיו שיקח לכה"פ את מה שהם כבר אספו עד עתה, אעפ"י שאין זה אלא חלק קטן מהסכום, באמרם: "גם אנו - בני הקהילה - חפצים לקחת חלק במצוה הגדולה של פדיון שבוים!!". אך ר' יהונתן השיב שהוא כבר נתן מה שנתן, ואין הוא רוצה לקחת ממון אחרים.

הגבאים יצאו את ביתו בעצב על כך שלא זכו הם והתורמים להשתתף במצוה רבה זו של פדיון שבויים, ובפרט כאשר היה מדובר בשבוי ת"ח גדול כזה, אך אם הרב פסק כפי שפסק - מה הם יכולים לעשות?

עבר זמן מה, ור' יהונתן מתחיל לחשוב מה יקרה כאשר אשתו תגלה שהוא נתן את כל הנדוניא למצוות פדיון שבויים... הלא ודאי תקצוף היא עד מאד, והוא לא יוכל לרצותה, שכן אין מרצים לאדם בשעת כעסו!

מה עשה? עמד והחליט שיסע מביתו לכמה ימים, כדי שעד שיחזור - מן הסתם תגלה אשתו את חסרון הכסף, וכבר תספיק להירגע, ואז - כשישוב - יוכל לרצותה ולהסביר לה את חשיבותה של מצות פדיון שבויים, ואת הסיבות שמחמתן החליט לתת את כל הסכום ולא להמתין עד שיאספו התרומות מכל בני העיר.

בינתיים התגלה דבר הבריחה, הכמרים גילו שהנידון למוות נמלט, עד מהרה הגיעו למסקנה שבודאי ידו של השומר במעל והוא זה שהבריח את היהודי אל מחוץ לכלאו, וברוב זעמם החליטו אנשי הכמורה לעשות לשומר את מה שזממו לעשות ליהודי.

השומר, שהבין שטבעת החנק הולכת ומתהדקת סביב צווארו - החליט שעליו למהר ולברוח מהר ככל האפשר, אך מכיון שהיה שומר וותיק בכנסיה במשך עשרות שנים, והספיק במרוצת הזמן לגנוב הרבה כסף ויהלומים מרכוש "בית התיפלה" - לא ידע מה יעשה עתה בכל רכושו הרב... הרי לא יכול לסחוב עמו את כל רכושו...

בצר לו הלך ולקח את כל רכושו, כסף זהב ויהלומים - ושלשת אלפי הזהובים שקיבל זה עתה בכלל, הכניסו לחבית אחת, נכנס לביתו של ר' יהונתן, ושאל את אשתו: איפה האיש?

האשה ענתה שהוא לא יהיה בבית כמה ימים, ולכן בלית ברירה, מכיון שפחד השומר להשתהות אף לרגע - עמד וסיפר לה כל מה שקרה, ושעליו למהר עתה ולהימלט על נפשו, ואמר: "איני מוכן בשום אופן להשאיר את רכושי זה לכמרים שרוצים להרוג אותי!! לא ולא!! לא אשאיר להם מאומה מכל זה!!"

וכאן התחיל הוא להרעיף שבחים על ראשו של ר' יהונתן, והמשיך: "גיליתי יהודי אציל כזה - המוכן לתת מכספו שלושת אלפי זהובים בשביל להציל את חבירו!! אני בטוח שהוא אדם ישר ונאמן, ולפיכך: דבר ראשון - אני מחזיר לכם במתנה את שלושת אלפי הזהובים שנתן לי בעלך, ומלבד זאת - אני מפקיד בידכם את כל שאר רכושי שנמצא בחבית הזו, והיה אם אחזור בשלום - בודאי יחזיר לי בעלך הצדיק את כל הסכום, ואם לא - אזי מעדיף אני שיישאר כל הכסף אצל אדם כמותו, אשר לבטח יידע לעשות בכסף דברים טובים!!"

כך קרה שהאוצר הגדול נותר בביתו של ר' יהונתן, ואילו שומר "בית התיפלה" יצא לדרכו, וברח הרחק מהכנסיה. אכן לאחר זמן מה הגיעה השמועה שהכמרים שלחו אחריו שליחים להשיגו, אלה רדפו אחריו ותפסוהו, ותיכף ומיד הטביעוהו בנהר.

עתה כבר ממילא ידעה אשתו של ר' יהונתן את כל סיפור המעשה, והבינה שהקב"ה שילם להם על המעשה הטוב והנאצל שעשה בעלה הגדול, באשר לא זו בלבד שכספם הושב להם - אלא אף זכו לעושר שהוא עשרות מונים רב יותר ממה שהיה להם קודם.

היא כמובן התמלאה ששון ושמחה, וחכתה בציפיה דרוכה שר' יהונתן - אשר לא ידע מאומה מהנעשה - יחזור, בכדי שתוכל לבשרו את הבשורה הגדולה.

בינתיים ר' יהונתן יצא לדרכו חזרה אל ביתו, ומשהגיע סמוך לביתו הוגיע את מחשבתו: מה יאמר לאשתו? כיצד יגלה ויספר לה מה קרה עם שלושת אלפי הזהובים? וכך כשהוא הולך תפוס במחשבותיו - יוצאת אשתו לקראתו, שמחה וצוהלת, וקוראת לעומתו: "אני כבר יודעת הכל! הקב"ה כבר גמל לנו בכפל כפלים!", כך עמדה וספרה לו את כל הסיפור, כשהיא בטוחה שבודאי ישמח גם הוא על הטובה שבאה להם מן השמים.

אבל לא כך היה. משמע ר' יהונתן את דבריה - פרץ בבכי אז!! הוא בוכה ומילל - והאשה עומדת ותמהה: "למה זה תבכה? הלא הרבש"ע כבר שילם לנו שכר גדול עבור המצוה!"

ענה לה ר' יהונתן ואמר: "דוקא מפני כך אני בוכה!! מכך שרואה אני שמיהרו לשלם לנו על המצוה - מבין אני שמשליכים לי את המצוה בפנים!! אילו היו מרוצים בשמים ממצוה זו - היו מניחים לי אותה לעולם הבא, שכן ידוע שאין מתן שכרן של מצוות בעולם הזה!! רק מצוה שאינה נרצית משתלמת בעוה"ז, כביכול אומרים לו לאדם: קח לך!".

רבי יהונתן עמד ובכה ללא הפוגה בלא שהיה מסוגל להירגע, עד שהחליט לצום שלושה ימים רצופים - ואחרי כן לעשות שאלת חלום, ולבקש לדעת על מה ולמה לא רוצים את המצוה שלו.

ואכן כך עשה, ומן השמים השיבו לו: "אמנם כן, צדקת בבכייך, לא חפצו בשמים במצוותך! והכל מפני שלא זיכית גם את הגבאים ואת שאר הציבור, ולא איפשרת להם ליטול חלק במצוה הזו!! רצית את כל המצוה לבד - בבקשה, קח לך!!".

הנה כל בעל ונפש יבין וירגיש כי הסיפור הזה הוא נורא, להתבונן עד כמה צריך האדם להיזהר ולדעת שהמצוה אינה רק שלו, אלא צריך הוא לשתף את כל מי שיכול, ורק בכך תהיה זכותו שלמה ונרצית!!

(לב שלום)

ושמרו בני ישראל את השבת (לא, טז)

בעל ה"ערוך לנר" בספרו "מלוא העומר", מספר דבר שאינו ידעו כלל לרבים .השנים שבהן חל יום א' דראש השנה בשבת, היו השנים הטובות ביותר של עם ישראל, שנים שבהן הכירו מלכי האומות בכוחו ובסגולתו של עם סגולה ולא הצרו לו במאומה.

ומאידך, ממשיך ה"מלוא העומר", השנים שבהן חל יום א' דראש השנה בשבת ,היו השנים הקשות ביותר של עם ישראל. בשנים אלו אירעו חורבנות בתי המקדש ,והתרחשו צרות ופוגרומים נוראיים.

הכיצד - ?

איך אפשר להסביר את פשר התופעה הפילאית הזו, כאשר דווקא כשחל יום ראשון של ראש השנה בשבת נטו אירועי השנה לכאן או לכאן, או שהיו אלה המאורעות הטובים ביותר או הקשים ביותר?

תירוצו של בעל 'מלוא העומר' צריך לזעזע ולהחריד את לבו של כל מי שדם יהודי זורם בעורקיו.

וכך הוא מתרץ: כאשר חל יום ראשון של ראש השנה בשבת, השבת היא 'מאן דאמר' ואז היא באה לפני הקב"ה בדברי סניגוריה על עם ישראל ומשתדלת להמתיק את דינם.

יש שנה שהקב"ה מאזין לדברי הסניגוריה הללו, וגוזר את הדין לטובה, ויש שנה שהוא אינו מוכן לשמוע לדבריה של שבת קודש. את דבריו מסביר ה'מלוא העומר' על פי משל.

אחד משריו החשובים של המלך הואשם בעבירה חמורה ויצא דינו למוות. לא עזרו כל ההשתדלויות של מקורביו שניסו לדבר על לב המלך כדי שיחון אותו .

המלך סירב לשמוע.

והנה, אשתו של השר היתה התופרת של בגדי המלך ובגין זה היו לה קשרים רבים בחצר המלכות. משראתה בצרת בעלה, הבטיחה לו שתמליץ עליו טוב בפני המלך עד שיחון אותו ממוות לחיים. וכך עשתה.

הלכה לארמון המלוכה והתחננה לפני המלך תוך שהיא מזכירה גם את עובדת היותה תופרת הבגדים המלוכתיים "ואם בעלי יומת על ידך, גם אני לא אוכל יותר לשרת אותך, אדוני המלך", אמרה. והנה ראה זה פלא.

מה שלא הצליחו לעשות השרים וכל יתר המקורבים, הצליחה אשה זו לעשות ברוב חכמתה, והמלך חנן את בעלה.

והיה מקרה דומה, ממשיך ה'ערוך לנר' במשלו, של שר נוסף שחטא למלך ,ויצא גזר דינו למוות, וגם לאשתו היו תפקידים חשובים בחצר המלכות והבטיחה לו להשתדל אצל המלך.

הלכה האשה אל המלך הזכירה הכל כדברי הנ"ל, אך ראה זה פלא. דברי האשה השנייה לא התקבלו. התעניינו השרים בסיבת הענין ומה עלתה לו ככה, שהרי בוודאי לא היה זה דין שרירותי, כראות עיני המלך. סיבה היתה לו מדוע קיבל את טענותיה של זו וסתר את דבריה של זו.

מסביר הערוך לנר: נכון שגם דבריה של האשה השניה נאמרו בטוב טעם והיו אמורים להתקבל על ליבו של המלך, אבל הבעיה היתה שעל פניה ניראו סימני חבלה, כתוצאה ממכות שהיכה אותה בעלה הרשע.

אמר לה המלך: בודאי שאני רוצה שתמשיכי לעבוד בחצר המלוכה, ודווקא בשל כך אוציא להורג את בעלך כדי שגם את תישארי בריאה ושלימה..."

וזו גם התשובה למה ששאלנו בתחילת הדברים, מדוע השנים שחל בהן יום ראשון של ראש השנה בשבת היו מהן שנים טובות ביותר והיו מהן שנים רעות ביותר .

באותן שנים שעם ישראל שמר על השבת כדבעי, האזין הקב"ה לדברי הסניגוריה של השבת, ופדה את עמו מכל צרה ומצוקה, אולם בשנים שבהן היתה השבת מחוללת ובזויה, פנה ה' אל השבת ואמר לה: בתי, דווקא בגלל שאני אוהב אותך ורוצה בטובתך, אאבד את בני מן העולם, כיון שרק כך אוכל להביאם לידי שמירת השבת...

וזו תוכחת מגולה לכל מקדשי שביעי שישתדלו לשמור על שבתם בקדושה רבתי, ולא יעלו על שלחנם בשבת דברי הבל ושטות, אלא ישמיעו באזני בני הבית רק דברי תורה, מוסר וחיזוק, ואז יתקבלו בשמים דברי הסניגוריה של שבת קודש על עם ישראל.

עוד סיפר הגאון ר' שמחה קפלן זצ"ל (רב ואב"ד צפת) זמן קצר לפני פטירתו סיפור מדהים ששמע בימי בחרותו בהיותו בחור בישיבת מיר בחו"ל, וכך סיפר:

היה זה בימי בחרותי בישיבת מיר. את לילותי העברתי בבית של אחת

המשפחות בעיר, כמנהגם של בני הישיבות באותם ימים. ביום שישי אחד ,שמעתי את בעלת הבית שואלת את בעלה האם הוא מתכונן לצאת לשוק בעיירה הסמוכה. כשהשיב בחיוב, פתחה האשה ואמרה בקול רועד: "השתדל לשוב הביתה בזמן, אל תאחר את כניסת השבת. סיים את כל עסקיך ואל תתמהמה, כי הלא יודע אתה כי בנפשנו הדבר."

והנה, בהגיע עת חצות של אותו ערב שבת, כבר עמדה האשה דרוכה בפתח ביתה וצפתה מבעד לחלון האם בעלה ניראה באופק. "לא התאפקתי, סיפר רבי שמחה, ושאלתיה לפשר הפחד האופף אותה. "הרי השבת נכנסת בעוד כמה שעות ומה לך להכנס לחרדה כה גדולה? הרי אין ספק שבעלך, הידוע ביראת השמים הגדולה שלו, ישוב בזמן ולא יכנס לחשש של פיקוח נפש?"

דבריי לא הרגיעו את האשה, ובמקום להשיב סיפרה לי, מכלי ראשון, את שעבר עליה לפני כמה שנים.

לבני הזוג לא היו ילדים זמן רב. בנסי-נסים נולד להם בגיל מבוגר בן יחיד. והנה לפתע חלה הבן-יקיר, והיה שרוי בסכנה עצומה. שיחרה האשה את פניהם של כל גדולי הרופאים ועד לווינה הגיעה שם ישבו כידוע גדולי הפרופסורים בעולם כולו אך גם הם לא מצאו מזור לחליו של הילד. ולא די שלא ריפאוהו, עוד הודיעו לאמא הדוויה באופן חד-משמעי: ימיו של הילד ספורים.

שבורה ורצוצה הילכה האם ברחובות ווינה. כשהתכוננה כבר לשוב לביתה שבמיר, ניגש אליה יהודי מתושבי המקום ואמר לה: "בדרכך למיר את עוברת דרך העיירה ראדין. היכנסי אל החפץ חיים והשיחי בפניו את דאגתך. אולי הוא, ברוב קדושתו, ימצא מרפא למחלתו של בנך."

במר נפשה סרה האשה לביתו של החפץ חיים שהיה כבר זקן מופלג וכמעט שלא קיבל קהל. בתחילה סירבו בני הבית להכניסה אך לאחר שבכתה ומיררה ברוב יגונה, הכניסוה לחדרו של קדוש ישראל.

"מה כבר יכולני להושיע לך", אמר החפץ חיים. כשהייתי צעיר יותר, היה לי כח לצום על חולי עמך בית ישראל. היום - כבר אין ביכולתי לעשות זאת."והאשה אינה מרפה. היא מגבירה את בכייה, ואחד מבני הבית שידע על מצבה הקשה לחש באזני החפץ חיים שהמדובר בבן יחיד והצער הוא איום ונורא.

לפתע התרומם החפץ חיים ממקום מושבו, ואמר לאם הממררת בבכי: "אם תקבלי עליך שתי קבלות שאפרט להלן, מבטיחני שבנך יירפא בעזרת השם ממחלתו:. האשה נתעוררה לחיים. "אקיים כל מה שיושת עלי", הבטיחה.

בסתר ליבה היתה כבר מוכנה לצום שנתיים ימים, העיקר שתזכה לראות ברפואתו של בנה. אך הנה החפץ חיים לא מבקש ממנה צומות, לא מטיל עליה מגבלות קשות. שני דברים בפיו:

- קבלי על עצמך להניח את מפת השבת עם הפמוטות על השלחן כבר בשעת חצות של יום ששי.

- כשמגיעה שעת הדלקת הנרות לא יעשו בבית שום מלאכה, דהיינו לא מזמן שהאשה הדליקה את הנרות, אלא מהשעה הקבועה בהלכה להדלקת נרות שבת.

כמובן שהאשה קיבלה על עצמה ללא אומר ודברים את שתי הקבלות הללו והבטיחה לקיימן ככתבן וכלשונן. והנה, פלא פלאים, כבר בשובה לביתה חל שיפור ניכר במצבו של הילד החולה ובתוך זמן קצר מאד קם לגמרי ממיטת חליו .

הרופאים בווינה לא האמינו למראה עיניהם.

כדברים האלה סיפרה בעלת הבית לרבי שמחה קפלן בהיותו בחור בישיבת מיר. זו היתה הסיבה שהאשה האיצה בבעלה לבל יאחר וגם הסיבה שעמדה בפתח הבית וציפתה לו בשעה כה מוקדמת.

אינספור מאמרים נכתבו כבר בענין שמירת השבת והחובה המוטלת על כל בעל בית לדאוג לסיים את כל המלאכות בביתו זמן מה לפני כניסת השבת כדי לא להכנס חלילה לספק- ספיקא של חילול שבת.

והנה, לא פעם נשמעות טענות כמו "למה בדיוק עכשיו נשבר הברז" או "למה דווקא לפני כניסת השבת החליט הילד להפיל את הבקבוק ולשברו לרסיסים ולהפוך את כל הבית..."?

צריך לזכור שיש יצר הרע מיוחד הפועל דווקא ברגעים קדושים אלה ומשתדל בכל יכלתו להחטיא את ה"עולם", על ידי שהוא מעמיס עליהם עבודות של הרגע האחרון. כאן הוא דואג לשבור את הברז, לקלקל את מכונת הכביסה ואולי גם את מערכת התאורה, ושם הוא דואג להכניס מקלות בגלגלים. - ברגעים אלה, פותח היצה"ר את המשרד הראשי שלו. דווקא אז הוא מפעיל את כל פקידיו.

אלה הרגעים של היצר הרע, בהם הוא מפעיל את כל כוחו, ועלינו להתחכם נגדו ולהיות ערוכים למלחמה זו. לדעת שאם הוא מפעיל שרירים, הרי שגם לנו ניתנו מלעילא כוחות מתאימים כדי שיהא סיפק בידינו להשתלט ולהתגבר עליו.

(טובך יביעו)

בדרך הדרוש

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם: (ל, יב)

הקשה בפני ארי' כאן על פירש"י ז"ל שכתב אל תמנם לגלגולת אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים, ואילו בסמוך פירש"י כל העובר על הפקודים - דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה, וכן כל אשר יעבור תחת השבט, וכן תעבורנה הצאן על ידי מונה. משמע מדבריו אלו דהאנשים נמנין זה אחר זה ע"י העברה כבני מרון בעצמם. ותי' דהכי פירושו, דבתחילה יתנו כל אחד מחצית השקל, ותמנה את השקלים, ואל תמנם בתחילה לגלגולת כי הנגף שולט במנין הגלגולת בלא מחצית השקל תחילה, אמנם מחשש פן לא יתנו כולם שקליהם, כי יהיו רשעים וצרי עין, לכך א"ל אח"כ כל העובר על הפקודים וגו' יתן וגו' לכפר על נפשותיכם, ר"ל בזאת תדע מי נתן ומי לא נתן דאח"כ תעבירם על הפקודים ותמנם לגלגלותם שנית, ואז מי שכבר נתן מחצית השקל יהיה לו לכפר על נפשו, שלא ישלוט בו שוב הנגף, דאע"פ שנמנה עכשיו שנית לגלגולת, לא יזיק לו כלל. אבל מי שלא נתן מחצית השקל, אזי ישלוט בו הנגף כי נמנה לגלגולת ולא כיפר בעד נפשו תחילה, ומכח מורא זו בודאי כולם יתנו מחצית השקל תחילה כדי שלא יזיק להם מנין הגלגולת שאח"כ. (בא ישועה ונחמה)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש (שם לא. טז - יז), ויש לדקדק מדוע בהפסוק הראשון כתיב ברית עולם מלא וי"ו, ובפסוק השני כתיב לעלם חסר וי"ו, הלא דבר הוא, ויש לבאר על פי מה דאיתא במס' שבת (דף ס"ט ע"ב) אר"ה היה מהלך בדרך או במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד, חייא בר"א אומר משמר יום אחד ומונה ששה ימים, ואמרינן שם בגמרא דפליגי מר סבר כברייתו של עולם [ימי חול נמנו תחלה] ומר סבר כאדם הראשון [שנברא בערב שבת ויום הראשון למנינו שבת היה] והנה אנן קיי"ל כר"ה דמונה ששה ימים ומשמר יום אחד, ויש לומר דכאן רמזה לנו התוה"ק הדין הזה, דמשום הכי כתבה התורה לעלם חסר וי"ו לרמז דהאי לעולם כוונתו לעלם לשון העלמה [כמו שדרשו חז"ל במסכת פסחים (דף נ' ע"א) גבי זה שמי לעלם חסר וי"ו. ר"ל העלימהו, דאסור להזכיר שם שמים לבטלה] היינו אם נעלם ממנו יום השבת כשהולך במדבר, בכל זה ששת ימים עשה ה' וגו' בתחלה, ואח"ז וביום השביעי שבת וינפש. והוא כדעת ר"ה כברייתו של עולם.

(קול אליהו – הגר"א)

ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לחת העדת ביד משה ברדתו מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו (לד, כט) במדרש רבה מהיכן זכה משה לקרני הוד ממה שנשתייר בקולמוס וקנחה בציצית ראשו של משה וכו' עיין שם. ויש להקשות היאך הדעת סובלת לומר אצל הקב"ה שנשתייר דיו בהקולמוס וכי לא ידע מתחלה כמה דיו יספיק לכתיבת התורה כולה עד שלקח יותר מהצורך והוא דבר תימה. ועוד קשה בדברי המדרש דהקשה מהיכן זכה ומתרץ על ידי הדיו הא הקושיא היה מאיזה זכות בא לו זאת. ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש בשעה שאמר משה מחני נא מספרך נמחה שמו בפרשת תצוה שלא נזכר שמו כי אם בלשון ואתה תצוה וכו'. והנה בהיות שהקב"ה יודע אחריתו של דבר מראשיתו והיה בתוך הקולמוס דיו לצורך כתיבת כל התורה כולו אך כשאמר משה מחני נא חל עליו עונשו ולא נזכר שמו בפרשת תצוה נמצא דאותו דיו שהיה ראוי לכתוב משה הוא נשאר בהקולמוס ושפיר שייך לומר ממה שנשתייר בקולמוס. והנה בעבור שראה הקב"ה שמשה מסר נפשו על כלל ישראל אותו זכות נתפרע לו שקינח הקולמוס בציצית ראשו ובעבור זה זכה לקרני הוד על שמסר נפשו על ישראל. או יאמר דידוע דהוה ליה למשה רבינו עליו השלום לכתוב עניו מאד וכתב ענו בלא יו"ד אם כן נשתייר השיעור דיו לכתוב יו"ד:

(חנוכת התורה)

עָלוֹן שְׁבוּעִי מִבֵּית 'בְּנֵי אֱמוּנִים'

וְכֹל מַאֲמִינִים

בְּנֵי אֱמוּנִים
לעילוי נשמת הרה"ח חיים בן נתן
ז"ל בן ר' אהרן צבי משה שטיין ז"ל

מֵאוֹצְרוֹת אֱמוּנִים
פְּנִינֵי אָמֵן וּתְפִלָּה בְּמִגִּלַּת אֶסְתֵּר

הַדֶּרֶךְ לְהַקִּישׁ עַל שַׁעֲרֵי הָרַחֲמִים

"אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן שִׁמְעִי בֶּן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי" (ב ה)

"בֶּן יָאִיר - בֶּן שֶׁהֵאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּתְפִלָּתוֹ, 'בֶּן שִׁמְעִי' - בֶּן שֶׁשָּׁמַע אֶ-ל תְּפִלָּתוֹ, 'בֶּן קִישׁ' - שֶׁהִקִּישׁ עַל שַׁעֲרֵי רַחֲמִים וְנִפְתְּחוּ לוֹ" (מְגִלָּה יב ב).

כֵּיצַד 'מַקִּישִׁים' עַל שַׁעֲרֵי הָרַחֲמִים?

פָּרַשׁ רַבֵּנוּ הַגְּרַ"א: הַמֵּרַחֵם עַל זוּלָתוֹ וּפוֹתֵחַ דַּלְתֵי לִבּוֹ לְפָנָיו, אַף לְפָנָיו נִפְתָּחִים שַׁעֲרֵי רַחֲמִים מִשָּׁמַיִם, שֶׁהֲרֵי "בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד - בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ" (סוֹטָה ח ב).

'אַבְנֵי אֵלִיָּהוּ' עַל סִדּוּר הַתְּפִלָּה, בְּרָכַת הַשִּׁיבֵנוּ

נְתִינַת אֵפֶר עַל סֵפֶר הַתּוֹרָה

"וּמָרְדֳּכַי יָדַע אֵת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מָרְדֳּכַי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר" (ד א)

כָּתַב רַבֵּנוּ הָרַמְבַּ"ם (תַּעֲנִיּוֹת ד א): "בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִשָּׁבַע תַּעֲנִיּוֹת הָאֲחֲרוֹנוֹת שֶׁל מָטָר מִתְפַּלְּלִין עַל סֵדֶר זֶה. מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה לְרְחוּבָהּ שֶׁל עִיר... וְנוֹתְנִין אֵפֶר מִקְלֶה עַל גַּבֵּי הַתֵּבָה וְעַל גַּבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה כְּדֵי לְהַגְדִּיל אֶת הַבְּכִיָּה וּלְהַכְנִיעַ לִבָּם". וְתָמֵהַּ הֵ'כֶּסֶף מִשְׁנֶה': נִתִּינַת הָאֵפֶר עַל גַּבֵּי הַתֵּבָה הִתְפָּרְשָׁה בְּמִשְׁנָה (תַּעֲנִית טו א), אַךְ מֵהֵיכָן לָמַד הָרַמְבַּ"ם שֶׁיֵּשׁ לָתֵת אוֹתוֹ אַף עַל גַּבֵּי סֵפֶר הַתּוֹרָה?

כַּאֲשֶׁר נִשְׁאַל עַל כָּךְ הַצַּדִּיק רַבִּי זָלְמָ"ל מִוִּילְנָא, הֵשִׁיב מִיָּד כִּי יֵשׁ בְּיָדוֹ מָקוֹר נִפְלָא לִדְבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מֵהַמּוּבָא בְּ'תַרְגּוּם שֵׁנִי' לְפָנֵינוּ: בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְתְּבָה גְּזֵרַת הָמָן, הוֹבִילוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ לְשַׁעֲרֵי שׁוּשָׁן וְהוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה, כְּשֶׁהוּא קָרוּעַ בְּשַׂק וּמְפֻלָּשׁ בְּאֵפֶר. הֲרֵי מִפֹּרָשׁ בְּדִבְרֵי הַתַּרְגּוּם כִּי בִּשְׁעַת צָרָה מַנִּיחִים אֵפֶר אַף עַל סֵפֶר הַתּוֹרָה.

'תּוֹלְדוֹת אָדָם' ח"ב פ"א

הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ נַעֲנֶה תְּחִלָּה

"לְךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשָׁן וְצוּמוּ עָלַי... גַּם אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם כֵּן" (ד טז)

בֵּאֵר רַבִּי יִצְחָק אֲלִיָּהוּ לְנִדָּא הַמַּגִּיד מִוִּילְנָא:

אָמְרָה אֶסְתֵּר לְמָרְדְּכַי: "אִם כָּל הַיְּהוּדִים יְצוּמוּ עָלַי וְיִתְפַּלְּלוּ לְמַעֲנִי, וְאַף אֲנִי 'אָצוּם כֵּן' וְאֶתְפַּלֵּל לְמַעֲנָם, בְּוַדַּאי נַעֲשֶׂה כֻּלָּנוּ בְּמִהֲרָה. שֶׁהֲרֵי אִמְרוּ בַּגְּמָרָא (ב"ק צב א): 'כָּל הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה'".

'כְּפָלַיִם לְתוּשִׁיָּה'

הַסּוֹמֵךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אֵינוֹ נִזּוֹק כָּל הַיּוֹם

"וּבַבֹּקֶר אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְיַתְּלוּ אֶת מָרְדֳּכַי עַל עֵלִי" (ה יד)

"וְחָשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁבְּזִמְנוֹ קְרִיאַת שְׁמַע יִתְלֶה אֶת מָרְדֳּכַי" (יַלְקוּט שִׁמְעוֹנִי אֶסְתֵּר תתרנ).

בֵּאֵר רַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן אֵיבְּשִׁיץ:

חָשַׁשׁ הָמָן פֶּן יִסְפִּיק מָרְדֳּכַי לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע וְלִסְמֹךְ אֶת גְּרֻסַּת 'גְּאַל יִשְׂרָאֵל' לִתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה עִם הֶנֵּץ הַחַמָּה, וּבְכָךְ לֹא יוּכַל לְהַזִּיקוֹ. כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא (בְּרָכוֹת ט ב), כִּי "כָּל הַסּוֹמֵךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה [עִם הֶנֵּץ הַחַמָּה (תּוֹסְפוֹת שָׁם ד"ה כָּל)] אֵינוֹ נִזּוֹק כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ", עַל כֵּן בִּקֵּשׁ לְהַשְׁכִּים וּלְהוֹרְגוֹ בְּטֶרֶם יַסְפִּיק לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע.

'עֵרוּת דְּבַשׁ' ח"א דְּרוּשׁ יז

רָזֵי אֱמוּנִים
רְמָזֵי אָמֵן בְּמִגִּלַּת אֶסְתֵּר

אָמֵן בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר

"וַיְהִי אֹמֵן אֶת הֲדַסָּה הִיא אֶסְתֵּר בַּת דֹּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וָאֵם" (ב ז)

יְדוּעִים הֵם דִּבְרֵי הָרַמָ"א (או"ח קכד ז): "וְיִלְמֵד בָּנָיו הַקְּטַנִּים שֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן, כִּי מִיָּד שֶׁהַתִּינוֹק עוֹנֶה אָמֵן, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא", וְהוּא עַל פִּי דִּבְרֵי הַגְּמָרָא בְּסַנְהֶדְרִין (קי ב): "קָטָן מֵאֵימָתַי בָּא לָעוֹלָם הַבָּא... תָּנָא מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מִשָּׁעָה שֶׁיֹּאמַר אָמֵן". בְּכָךְ דָּרַשׁ רַבִּי אֱלִיָּהוּ הַכֹּהֵן מֵאִיזְמִיר בַּעַל 'שֵׁבֶט מוּסָר' אֶת הַכָּתוּב שֶׁלְּפָנֵינוּ: כֵּיוָן שֶׁאֶסְתֵּר, הִיא הֲדַסָּה, "אֵין לָהּ אָב וָאֵם" שֶׁיְּלַמְּדוּהָ לַעֲנוֹת אָמֵן, וּבְכָךְ תִּזָּקֵף לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא, לְפִיכָךְ: "וַיְהִי אֹמֵן אֶת הֲדַסָּה" - מָרְדְּכַי דָּאַג לְחַנְּכָהּ מִקְּטֻנּוּתָהּ לַעֲנוֹת אָמֵן.

'מִנְחַת אֱלִיָּהוּ' פֶּרֶק לב

אֶפְשָׁר שְׁמִשּׁוּם כָּךְ: "וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל רֹאֶיהָ" (לְהַלָּן פסוק טו), שֶׁכֵּן עֲנִיַּת אָמֵן גּוֹרֶמֶת לִנְשִׂיאוּת חֵן. וּכְפִי שֶׁדָּרְשׁוּ קַדְמוֹנִים מֵרָאשֵׁי הַתֵּבוֹת הַפּוֹתְחוֹת אֶת הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית יח ג): "אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ" - 'אָמֵן'.

עוֹד נוֹסִיף וְנֹאמַר כִּי הַהַקְדָּמָה עַל עֲנִיַּת 'אָמֵן' הַמְרֻמֶּזֶת בְּפָסוּק זֶה, הִיא שֶׁעָמְדָה לְיִשְׂרָאֵל לְהִגָּאֵל בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר. וּלְכָךְ רָמְזוּ חֲזַ"ל בְּאוֹתָרָם (תִּיקּוּנֵי זֹהַר מ א): "כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן בְּכָל כֹּחוֹ קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה" - רֶמֶז לְשִׁבְעִים שָׁנוֹת גָּלוּת בֵּית רִאשׁוֹן, תְּקוּפַת מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, שֶׁנִּגְאֲלוּ מֵהֶן בִּזְכוּת עֲנִיַּת אָמֵן.

רא"א קְנוֹפֶלֶר, קֻבָּץ הַמָּאוֹר שָׁנָה סט קֻבָּץ ו

בֹּקֶר מֶחְדָּשׁ? אֶלָּא, מִתְפַּלְּלִים אָנוּ כְּנֶגֶד אוֹתָם מַזִּיקִים הַמְּבַקְּשִׁים לְפָגֵעַ בָּנוּ בְּיוֹם הַמָּחֳרָת, עוֹד בְּטֶרֶם נַסְפִּיק לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ.

'אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה', מְגִלַּת אֶסְתֵּר עמ' רלח

אֵין 'חָבוּשׁ' מַתִּיר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת עַמּוֹ

"בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" (ו א)

בְּפָסוּק זֶה נִפְתָּח תֵּאוּר הַשְׁתַּלְשְׁלוּת הַצָּלָתוֹ הַפְּלָאִית שֶׁל מָרְדְּכַי מִיַּדֵי הָמָן שֶׁבִּקֵּשׁ לְתְלוֹתוֹ עַל הָעֵץ. וְיֵשׁ לְהָבִין מִפְּנֵי מָה נִחוּצָה הָיְתָה הִתְרַחֲשׁוּת זוֹ, הֲלֹא דַּי הָיָה בְּכָךְ שֶׁתִּסְפֹּר אֶסְתֵּר לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ כִּי הָמָן מְבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת עַמָּהּ, כְּדֵי שֶׁיִּתְלוּ אֶת הָמָן, כַּכָּתוּב (לְהַלָּן ח ז): "וְאֹתוֹ תְּלוּ עַל הָעֵץ עַל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ בַּיְּהוּדִים".

פָּרַשׁ רַבֵּנוּ יְהוֹנָתָן אֵיבְּשִׁיץ:

יְשׁוּעָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִבְעָה מִכֹּחַ תְּפִלָּתוֹ שֶׁל מָרְדְּכַי (רְאֵה מְגִלָּה יד א). אֶלָּא שֶׁכָּל זְמַן שֶׁחֲרִבּוֹ שֶׁל הָמָן הָיְתָה מוּפְנָה עַל רֹאשׁוֹ הִתְקַשָּׁה מָרְדְּכַי לִפְעֹל בְּעַבּוּדָם, שֶׁהֲרֵי "אֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים" (בְּרָכוֹת ה ב), וְכָל זְמַן שֶׁמְּדַת הַדִּין מִתְעוֹרֶרֶת עָלָיו אֵינוֹ יָכוֹל לִפְעֹל בְּעַבּוּדוֹ זוּלָתוֹ. לְפִיכָךְ הִקְדִּים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַצָּלָתוֹ לְאֵישִׁית, וּלְאַחַר שֶׁיָּצָא מִכְּלַל 'חָבוּשׁ' יָכוֹל הָיָה לִפְעֹל בְּתִפְלָתוֹ אַף לְהַצָּלָתָם שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

בְּכָךְ נָבִין אֶת סִבַּת שׁוּבוֹ שֶׁל מָרְדְּכַי לְשַׁקּוֹ וּלְתַעֲנִיתוֹ מִיָּד אַחַר שֶׁנִּצַּל מֵהָמָן (רְאֵה רַשִׁ"י לְהַלָּן פָּסוּק יב), מִשּׁוּם שֶׁיָּדַע כִּי דַּוְקָא לְאַחַר שֶׁנּוֹשַׁע קִרְוָבָה תְּפִלָּתוֹ עַל עַמּוֹ לְהִתְקַבֵּל.

בִּיסוֹד זֶה הִשְׁתַּמֵּשׁ אַף הָאַלְשִׁ"ךְ הַקָּדוֹשׁ כְּדֵי לְבָאֵר אֶת הַסִּבָּה שֶׁהִקְדִּימָה אֶסְתֵּר אֶת בַּקָּשָׁתָהּ עַל עַצְמָהּ לְבַקָּשָׁתָהּ עַל עַמָּהּ, כַּכָּתוּב (לְהַלָּן ז ג): "תִּנָּתֶן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי - וְעַמִּי בְּבַקָּשָׁתִי", מִשּׁוּם שֶׁיָּדְעָה כִּי כְּדֵי שֶׁתְּפִלָּתָהּ עַל עַמָּהּ תִּתְקַבֵּל, עָלֶיהָ לָצֵאת תְּחִלָּה מִגְּדֵר 'חָבוּשׁ', וְרַק אַחַר כָּךְ תּוּכַל לְבַקֵּשׁ עַל אֲחֵרִים.

'אַלְשִׁ"ךְ' אֶסְתֵּר ז ה; 'עֵרוּת דְּבַשׁ' ח"ב דְּרוּשׁ ט

עֲצוֹת לְהַנָּצֵל מִמַּחְשָׁבוֹת זָרוֹת בִּתְפִלָּה

"וּבְבֹאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם הַסֵּפֶר יָשׁוּב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה" (ט כה)

מַעֲשֶׂה בְּאָדָם שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבֵּנוּ הַגְּרַ"א וּבִקֵּשׁ כִּי יִתֵּן לוֹ עֵצָה שֶׁבְּאֶמְצָעוּתָהּ יוּכַל לְהַנָּצֵל מִמַּחְשָׁבוֹת זָרוֹת הָאוֹפְפוֹת אוֹתוֹ בְּמֵהֲלַךְ הִתְפִּלָּה. הֵשִׁיבוּ הַגְּרַ"א כִּי יִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר וְהוֹסִיף כִּי עֵצָה זוֹ נִרְמֶזֶת בַּפָּסוּק שֶׁלְּפָנֵינוּ: "וּבְבֹאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ" - מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, "אֱמֹר עִם הַסֵּפֶר" - אִם יֹאמַר תְּפִלָּתוֹ מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר, אֲזַי מְבֻטָּח לוֹ כִּי: "יָשׁוּב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה".

'אַבְנֵי שְׁלֹמֹה' פ"ט ס"ג הע' ב

עֵצָה נוֹסֶפֶת לְעִנְיָן זֶה נָתַן הָאַדְמוֹ"ר רַבִּי שְׁלֹמֹה מֵרַדּוֹמְסְק וְהִיא לְלְמֹד קֹדֶם הַתְּפִלָּה. אַף לָהּ הֵבִיא רֶמֶז מִפָּסוּק זֶה: "וּבְבֹאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ" - לְבֵית הַכְּנֶסֶת, "אֱמֹר עִם הַסֵּפֶר" - אִם יְקַדֵּם לִלְמֹד מְיָד עִם בּוֹאוֹ, מְבֻטָּח לוֹ כִּי: "יָשׁוּב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה".

'תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה', רְמָזֵי פּוּרִים

"יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה"

בְּיוֹם ב' י"ח בַּאֲדָר יָחוּל יוֹמָא דְּהִלּוּלָא שֶׁל הַגְּהָ"ק רַבִּי אַלֶכְסַנְדֶּר זִיסְקִינְד מֵהוֹרוֹדְנָא זי"ע בַּעַל 'יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה'. בְּסִפְרוֹ הַנּוֹדָע הִרְבָּה בְּתֵאוּר שִׁבְחָהּ וּמַעֲלָתָהּ שֶׁל עֲנִיַּת אָמֵן בְּכַוָּנָה, וְכָךְ כָּתַב בְּעִנְיַן אֲמִירַת בָּרְכוֹת הַשַּׁחַר בְּחַבְרוּתָא:

**"בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר, מִ'הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִּינָה' עַד 'הַגּוֹמֵל חֲסָדִים', טוֹב לְסַדְּרָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עִם שְׁאַר הַתְּפִלָּה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ אֲחֵרִים אָמֵן אַחַר בִּרְכוֹתָיו. כִּי מָה מְאֹד גְּדוֹלָה מַעֲלַת הַבְּרָכָה כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים אֲחֵרִים אָמֵן, כִּדְבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (עֵקֶב רעא א)... עַל כֵּן מִן הַנָּכוֹן שֶׁיִּזָּהֵר הָאָדָם לְהַשְׁמִיעַ בִּרְכוֹתָיו כָּל מֵה' דְּאֶפְשָׁר בִּפְנֵי אֲחֵרִים, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ אָמֵן אַחַר הַבְּרָכָה".

בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר. בְּקוֹל, בְּכַוָּנָה, בְּחַבְרוּתָא!

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים

מַבָּט עַל סֵדֶר הַתְּפִלָּה

לִקּוּט בְּעִנְיַן מַעֲלַת הַתְּפִלָּה בִּימֵי הַפּוּרִים

תְּפִלַּת מָרְדְּכַי - בַּיָּמִים הָהֵם וּבַזְּמַן הַזֶּה

בַּיָּמִים הָהֵם וּבַזְּמַן הַזֶּה הָיְתָה עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה חֵלֶק מַהוּתִי מִיּוֹם הַפּוּרִים. בִּמְגִלַּת אֶסְתֵּר כְּמוֹ בַּמִּדְרָשִׁים הָרַבִּים שֶׁנִּכְתְּבוּ עָלֶיהָ, שְׁזוּרָה הַתְּפִלָּה כְּחוּט הַשָּׁנִי הַמְקַשֵּׁר בֵּין כְּלַל הַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אַף מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק מְכֻנֶּה בַּגְּמָרָא (מְגִלָּה יב ב): "'בֶּן יָאִיר' - בֶּן שֶׁהֵאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּתְפִלָּתוֹ, 'בֶּן שִׁמְעִי' - בֶּן שֶׁשָּׁמַע אֵ-ל תְּפִלָּתוֹ, 'בֶּן קִישׁ' - שֶׁהִקִּישׁ עַל שַׁעֲרֵי רַחֲמִים וְנִפְתְּחוּ לוֹ".

כָּךְ אַף מְתֹאָר בַּמִּדְרָשׁ (אֶסְתֵּ"ר ז יג): "בְּאוֹתָהּ שָׁעָה [שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרַת הָמָן] רָץ אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב בְּבֶהָלָה... וְאָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה... מָה תַּעֲנֶה עַל הַצָּרָה הַזֹּאת... אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: 'כְּלוּם יֵשׁ אָדָם כָּשֵׁר בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר?' אָמַר לוֹ: 'יֵשׁ, וּשְׁמוֹ מָרְדְּכַי', אָמַר לוֹ: 'לֵךְ וְהוֹדִיעוֹ כְּדֵי שֶׁיַּעֲמֹד הוּא מִשָּׁם בִּתְפִלָּה, וַאֲנִי - מִכָּאן וּנְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא'".

מֵאָז וְעַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נוֹדְעָה סְגֻלָּתָהּ הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַתְּפִלָּה בְּיוֹם הַפּוּרִים, אֲשֶׁר צַדִּיקִים וַחֲסִידִים שֶׁהִכִּירוּ בְּמַעֲלָתָהּ אַף פָּעֲלוּ יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת בִּזְכוּתָהּ. בַּמַּאֲמָר שֶׁלְּפָנֵינוּ לִקַּטְנוּ אֲמָרוֹת וּפְנִינִים מִתּוֹךְ דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ עַל אוֹדוֹתֶיהָ, וִיהִי רָצוֹן שֶׁיִּפְעַל הַדָּבָר לְהִתְעוֹרְרוּת וְיִמָּלֵא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה.

לְהַשְׁכִּים בַּבֹּקֶר

בַּסֵּפֶר הַקָּדוּם 'נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף' (פּוּרִים אוֹת ח) הֵבִיא כִּי בִּפְרַנְקְפוּרְט נָהֲגוּ לְהַשְׁכִּים בְּיוֹם הַפּוּרִים בְּשַׁחֲרִית כְּדֵי לְסַיֵּם אֶת פִּרְקֵי הַתְּהִלִּים שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה. וְהֵבִיא (וְכֵן בְּ'אֵלִיָּה רַבָּהּ' או"ח תרסד ג) כִּי יוֹם הַפּוּרִים הוּא אֶחָד מֵחֲמֵשֶׁת הַיָּמִים שֶׁמַּשְׁכִּימִים בָּהֶם לִתְפִלָּה. [יָמִים אֵלּוּ נִרְמָזִים בַּפָּסוּק: "וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר" (בְּרֵאשִׁית יט כז) - 'אַבְרָהָם' סוֹפֵי תֵּבוֹת: הוֹשַׁעְנָא, ט' בְּאָב, יוֹם כִּפּוּר, רֹאשׁ הַשָּׁנָה, פּוּרִים'.]

בַּסֵּפֶר 'סְגֻלּוֹת יִשְׂרָאֵל' (מַעֲרֶכֶת פ אוֹת ד) הֵבִיא: "קִבַּלְתִּי מִגָּדוֹל אֶחָד זָ"ל שֶׁסְּגֻלָּה בְּפוּרִים לְהַשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וּלְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבְבַקָּשָׁה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל דָּבָר. הֵן בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי, וְהֵן עַל שְׁאַר דְּבָרִים וְעַל כָּל קְרוֹבָיו, כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא עֵת רָצוֹן מְאֹד, וְכָל הָעוֹלָמוֹת הֵמָּה בְּשִׂמְחָה וּבְרָצוֹן... וְכֵן הוּא מְקֻבָּל מִפִּי גְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים זִי"עַ...".

מַה שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֵן לָךְ

גְּדוֹלֵי הַחֲסִידוּת כָּתְבוּ כִּי לִתְפִלָּה בְּיוֹם הַפּוּרִים יֵשׁ עֵרֶךְ מְיֻחָד, וּבְיַד כָּל אָדָם לִפְעֹל בְּאֶמְצָעוּתָהּ יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וְאַף סָמְכוּ לַדָּבָר אֶת לְשׁוֹן הַיְּרוּשַׁלְמִי (מְגִלָּה א ד): "אֵין מְדַקְדְּקִין בְּמִצְוַת פּוּרִים אֶלָּא **כָּל מִי שֶׁהוּא פּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ לִטֹּל נוֹתְנִין לוֹ**", וּבֵאֲרוּ כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם כִּבְיָכוֹל אֶת מִצְוַת מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים בְּיוֹם הַפּוּרִים, וּכְפִי שֶׁנִּפְסָק כִּי "כָּל הַפּוֹשֵׁט יָד נוֹתְנִים לוֹ", כָּךְ הוּא עוֹנֶה לְכָל הַמְּבַקֵּשׁ בְּכָל הָעִנְיָנִים (חִדּוּשֵׁי הָרִי"ם עה"ת עִנְיְנֵי פּוּרִים; קֹבֶץ 'תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל' יג, עמ' 5).

הָרְהַ"ק בַּעַל 'שֵׁם מִשְּׁמוּאֵל' מִסּוֹכְטְשׁוֹב (שְׁמוֹת, מַאַמְרֵי פּוּרִים עמ' קצו) בֵּאֵר: בְּכָל שָׁנָה בְּיוֹם הַפּוּרִים מִתְעוֹרֵר רֹשֶׁם הַנֵּס שֶׁהָיָה בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, וְאָז בְּיַד כָּל יְהוּדִי לְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל דָּבָר.

עוֹד בֵּאֵר הַ'שִּׂפְתֵי צַדִּיק' מִפִּילְץ: 'דִּבְרֵי הַצּוֹמוֹת וְזַעֲקָתָם' שֶׁל מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, פָּעֲלוּ שֶׁיִּתְקַבְּלוּ כָּל תְּפִלּוֹת שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַזֶּה בְּכָל הַדּוֹרוֹת. וּכְפִי שֶׁ'הָמָן נִבְעַת' בְּפוּרִים (אֶסְתֵּר ז ו), כָּךְ כָּל הַסִּטְרָא אַחְרָא נִבְעָתִים בַּיּוֹם הַזֶּה וְנִמְנָעִים מִלְּקַטְרֵג עַל תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, ('שִׂפְתֵי צַדִּיק' חָ"ב, פּוּרִים אוֹת לט).

וְכָךְ כָּתַב בְּסֵפֶר 'נִדְבַת פִּי' לְהָרְהַ"ק רַבִּי יִצְחָק אַיְיזִיק מִקּוֹמַרְנָא ('מוֹתַר שְׁקָלִים'): "קִבַּלְנוּ שֶׁבִּימֵי הַפּוּרִים עוֹלוֹת כָּל תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל לַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ בְּיוֹתֵר בְּלֹא מְעַכְּבִים. קִבַּלְתִּי זֹאת בִּלְחִישָׁה וְנַעֲשֵׂיתִי 'הוֹלֵךְ רָכִיל' וְגִלִּיתִי זֹאת לַכֹּל מִתּוֹךְ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל".

מָרָן הַגְּרִי"ז מִבְּרִיסְק הֵבִיא בָּזֶה אֶת דִּבְרֵי הָרַמְבָּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְווֹת: "וְצֻוּוּ לִקְרוֹת הַמְּגִלָּה בְּעוֹנָתָהּ כְּדֵי לְהַזְכִּיר שְׁבָחָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּתְשׁוּעוֹת שֶׁעָשָׂה לָנוּ וְהָיָה קָרוֹב לִישׁוּעָתֵנוּ כְּדֵי לְבָרְכוֹ וּלְהַלְּלוֹ, וּכְדֵי לְהוֹדִיעַ לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים שֶׁאֱמֶת מָה שֶׁהִבְטִיחָנוּ בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים ד ז): 'כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו'".

וּבֵאֵר הַגְּרִי"ז כִּי לְכָךְ רָמַז אַף הַפַּיְטָן בַּפִּיּוּט 'שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב': "תְּשׁוּעָתָם הָיִיתָ לָנֶצַח וְתִקְוָתָם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ", וְהַיְנוּ כִּי נֵס פּוּרִים מוֹדִיעַ לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים כִּי הַמְקַוִּים וְהַמִּתְפַּלְּלִים לַה' תִּשָּׁמַע תְּפִלָּתָם ('פְּנִינֵי רַבֵּנוּ הַגְּרִי"ז' עמ' פד).

לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל הַלֵּב

בְּ'שֵׁם מִשְּׁמוּאֵל' (שָׁם) הוֹסִיף תְּנַאי לִתְפִלָּה זוֹ: כְּפִי שֶׁבִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר הִתְפַּלְּלוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל לִבָּם, כָּךְ בַּזְּמַן הַזֶּה; אִם הַתְּפִלָּה לֹא תִּהְיֶה 'מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ' אֶלָּא בְּחֵשֶׁק וּבְרָצוֹן נִמְרָץ, אֲזַי תַּעֲשֶׂה פֵּרוֹת וְתִפְעַל יְשׁוּעוֹת.

בַּעַל 'נְתִיבוֹת שָׁלוֹם' מִסְּלוֹנִים הֵבִיא עַל כָּךְ אֶת לְשׁוֹן הַכָּתוּב (תְּהִלִּים סט יד): "וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ ה' עֵת רָצוֹן... עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ", בְּ'עֵת רָצוֹן' כְּיוֹם הַפּוּרִים, שֶׁבּוֹ עוֹמֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאוֹמֵר לְכָל יְהוּדִי: 'מַה שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֵן לָךְ', אָז עַל הַיְּהוּדִי לְבַקֵּשׁ: 'עֲנֵנִי **בֶּאֱמֶת** יִשְׁעֶךָ', כִּי בְּעֵת רָצוֹן שֶׁכָּזוֹ צָרִיךְ לָדַעַת עַל מָה לְבַקֵּשׁ: לֹא עַל דִּבְרֵי הֲבַאי, אֶלָּא עַל **יְשׁוּעָה אֲמִתִּית** ('נְתִיבוֹת שָׁלוֹם' עמ' עח).

יְשׁוּעָה מִתּוֹךְ שִׂמְחָה

בְּמַחְזוֹר וִיטְרִי (סִימָן תסה ד"ה לֵיל) חָרַז: "פּוּרִים שֶׁכָּל אָדָם מַאֲרִיךְ בִּסְעוּדָתוֹ, וּמִן הַשָּׁמַיִם יְמַלְּאוּ שְׁאִילָתוֹ". וּבַסֵּפֶר 'דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל' לר"ש מִסְּלוֹנִים (דַּף קל ב) הֵבִיא מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי נַפְתָּלִי הַגָּדוֹל. פַּעַם אַחַת שָׁלַח אֵלָיו הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ עַל עִנְיָן דָּחוּף שֶׁהָיָה זָקוּק בּוֹ לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה. הָיָה זֶה בְּיוֹם הַפּוּרִים, וְהַשְּׁלוּחִים רָאוּ שֶׁרַבִּי נַפְתָּלִי מִתְפַּלֵּל תּוֹךְ שֶׁהוּא אוֹכֵל, שׁוֹתֶה וְשָׂמֵחַ, וְנִפְלָא הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם.

לְאַחַר שֶׁנּוֹשַׁע אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: "בָּטוּחַ אֲנִי כִּי יְשׁוּעָתִי בָּאָה בִּזְכוּת תְּפִלָּתְךָ, אַךְ מִתְפַּלֵּא אָנֹכִי מַדּוּעַ אָכַלְתָּ וְשָׁתִיתָ בְּעֵת צָרָתִי?" הֱשִׁיבוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי: "כָּךְ הִיא הַנְהָגַת הַתְּפִלָּה הַמְּיֻחֶדֶת בְּיוֹם הַפּוּרִים. אָנוּ אוֹכְלִים, שׁוֹתִים וּשְׂמֵחִים בְּמִצְווֹת ה', וּכְשֵׁם שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ כָּךְ הוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנֵנוּ וּמְמַלֵּא בַּקָּשָׁתֵנוּ".

מַעֲשֵׂה אֱמוּנִים

סִפּוּר שְׁבוּעִי עַל אָמֵן וּתְפִלָּה

הַתְּפִלָּה שֶׁקָּטְלָה אֶת הָרוֹדָן

יוֹם שִׁשִּׁי, י"ב בַּאֲדָר הַתַּשִּׂי"ג. בְּאוֹתוֹ יוֹם חָרְפִּי שִׁגְרָתִי טֶרֶם יָדַע אִישׁ כִּי עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שְׁנוֹת הָאֵימִים שֶׁל שִׁלְטוֹן הָרֶשַׁע שֶׁל סְטָלִין יִמַּח שְׁמוֹ עוֹמְדוֹת לְהִסְתַּיֵּם עִם מוֹתוֹ הַפִּתְאוֹמִי שֶׁל הָרוֹדָן הָאַכְזָר.

סְטָלִין עַצְמוֹ הָיָה מָצוּי בְּאוֹתָם יָמִים בְּעִצּוּמוֹ שֶׁל מַסַּע רְדִיפָה מִתְמַשֵּׁךְ שֶׁנִּהֵל כְּנֶגֶד כְּלַל יְהוּדֵי בְּרִית הַמּוֹעֲצוֹת. מַסָּע שֶׁהִתְחִיל מֵרֵאשִׁית יְמֵי שִׁלְטוֹנוֹ, וּכְכָל שֶׁחָלְפוּ הַשָּׁנִים הָלַךְ וְהִתְעַצֵּם, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְשִׂיאוֹ בְּחֹדֶשׁ שְׁבָט תשי"ג בַּעֲלִילַת הַדָּם הַנּוֹדַעַת כְּ'מִשְׁפַּט הָרוֹפְאִים', שֶׁבְּמִסְגַּרְתּוֹ נִדּוֹנוּ לְמָוֶת שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר רוֹפְאִים יְהוּדִיִּים בְּאַשְׁמַת שֶׁקֶר, כִּבְיָכוֹל זָמְמוּ לְהַרְעִיל אֶת בְּכִירֵי הַמִּשְׁטָר.

בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה נִהֲלוּ כְּלֵי הַתִּקְשֹׁרֶת הַמַּמְלַכְתִּיִּים, בְּהוֹרָאָתוֹ הַיְשִׁירָה שֶׁל סְטָלִין, תַּעֲמוּלָה כּוֹזֶבֶת וּמְרֻשַּׁעַת כְּנֶגֶד יְהוּדֵי בְּרִית הַמּוֹעֲצוֹת. כְּתוֹצָאָה מִתַּעֲמוּלָה זוֹ הָפַךְ כָּל יְהוּדִי לְחָשׁוּד בִּבְגִידָה, וּמִשָּׁם עַד לְהַגְלָיָתוֹ לְ'חִנּוּךְ מֵחָדָשׁ' בְּאַחַד מֵעַשְׂרוֹת הַ'גּוּלָאגִים' - מַחֲנוֹת הָעֲבוֹדָה הָאַכְזָרִיִּים שֶׁהָיוּ פְּזוּרִים בְּרַחֲבֵי בְּרִית הַמּוֹעֲצוֹת, הָיְתָה הַדֶּרֶךְ קְצָרָה.

אֶת אוֹתָם 'מַחֲנוֹת עֲבוֹדָה' הָיוּ שֶׁהִגְדִּירוּ, וּבְצֶדֶק, כְּמַחֲנוֹת הַשְׁמָדָה לְכָל דָּבָר. רֻבָּם הוּקְמוּ בְּאֵזוֹרִים בַּעֲלֵי טֶמְפֶּרָטוּרָה קְפוּאָה שֶׁלְּעִתִּים הִגִּיעָה עַד שִׁשִּׁים מַעֲלוֹת מִתַּחַת לָאֶפֶס. תְּנָאֵי הָעֲבוֹדָה הַקָּשִׁים, הַבִּגּוּד הַדַּל וְהַמָּזוֹן הַמְּצֻמְצָם, כִּמְעַט וְלֹא הוֹתִירוּ אֶפְשָׁרוּת לִחְיוֹת בָּהֶם. מְעַטִּים וּסְפוּרִים חָזְרוּ מֵהַמַּחֲנוֹת כְּשֶׁהֵם בְּרִיאִים בְּגוּפָם וּבְנַפְשָׁם.

בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁשִּׁי הָיָה הַגְּהַ"צ רַבִּי יִצְחָק זִילְבֶּר זָצָ"ל, מִי שֶׁנּוֹדַע לְיָמִים כְּמֵקִים עֻלָּהּ שֶׁל תּוֹרָה בְּקֶרֶב יְהוּדִי בְּרִית הַמּוֹעֲצוֹת, כָּלוּא יַחַד עִם מְאוֹת יְהוּדִים נוֹסָפִים בְּאַחַד מִמַּחֲנוֹת הָעֲבוֹדָה הַנּוֹרָאִים. הַמַּצָּב הָיָה קָשֶׁה וּמְדַכֵּא, אַךְ רַבִּי יִצְחָק הִשְׁתַּדֵּל לְרוֹמֵם אֶת מַצַּב הָרוּחַ שֶׁל סוֹבְבָיו. עַשְׂרוֹת יְהוּדִים שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְווֹת הִסְתּוֹפְפוּ סְבִיבוֹ וְצָמְאוּ לְמוֹצָא פִּיו, וְהוּא הֶחֱיָה אֶת נַפְשָׁם בְּדִבְרֵי תּוֹרָה וּבְפִרְקֵי אֱמוּנָה שֶׁקָּלְחוּ מִפִּיו בִּנְעִימוּת וּבְחֵן אָפְיָנִי.

הַשְּׁמוּעוֹת הַקָּשׁוֹת עַל רְדִיפַת הַיְּהוּדִים הַהוֹלֶכֶת וּמִתְגַּבֶּרֶת הוֹסִיפוּ שֶׁמֶן לִמְדוּרַת הַחֲרָדָה שֶׁבָּעֲרָה זֶה מִכְּבָר בְּלֵב הָאֲסִירִים הַיְּהוּדִים בִּמְלוֹא עֻזָּהּ. מִשֶּׁהִבְחִין רַבִּי יִצְחָק בָּרוּחַ הַמְּדֻכְדֶּכֶת הָאוֹפֶפֶת אֶת סוֹבְבָיו עָלָה בְּמֹחוֹ רַעְיוֹן; הוּא הִצִּיעַ לָהֶם לִתְפֹּשׂ אֶת אֲמָנוּת אֲבוֹתֵיהֶם, לַעֲמֹד יַחְדָּו וּלְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי ה' שֶׁיַּצִּילֵם, בְּתִקְוָה שֶׁהַתְּפִלָּה תְּרוֹמֵם אֶת רוּחָם וְאַף תִּשָּׂא פֵּרוֹת.

וְאָכֵן, הַתְּפִלָּה שֶׁהָיְתָה רְווּיַת דְּמָעוֹת, פָּעֲלָה אֶת פְּעֻלָּתָהּ וְרוֹמְמָה קִמְעָא אֶת מַצַּב הָרוּחַ שֶׁל הָאֲסִירִים הַיְּהוּדִיִּים. לִבָּם הִתְחַמֵּם, וְהַתִּקְוָה שֶׁבָּהּ לְפַעֵם בּוֹ כְּמִקֹּדֶם.

בְּיוֹם רִאשׁוֹן, יוֹם הַפּוּרִים, הִתְקַבְּצוּ סְבִיב רַבִּי יִצְחָק אוֹתָם עַשְׂרוֹת יְהוּדִים, וְשׁוּב צִפּוּ הֵם לְמוֹצָא פִּיו: "רַבִּי יִצְחָק", הֵם אָמְרוּ לוֹ, "הֲלֹא יוֹם פּוּרִים הַיּוֹם! אֶלָּא שֶׁבְּעוֹד אֲבוֹתֵינוּ נוֹשְׁעוּ בְּיוֹם זֶה, אָנוּ נְתוּנִים עֲדַיִן בְּחֶשְׁכַת הַצָּרָה. אָנָּא, מִי כָּמוֹךָ יוּכַל לְעוֹדְדֵנוּ...".

גַּם הַפַּעַם הִשְׁתַּדֵּל רַבִּי יִצְחָק לְחַזְּקָם וּלְעוֹדְדָם. הוּא קָרָא לִפְנֵיהֶם מִזִּכְרוֹנוֹ אֶת סִפּוּר מְגִלַּת אֶסְתֵּר לִפְרָטָיו, וְאַף תֵּאֵר לָהֶם בְּצִיּוּרִיּוּת אֶת הַנִּסִּים הַמֻּפְלָאִים שֶׁאֵרְעוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָם יָמִים.

אֶת דְּבָרָיו סִיֵּם רַבִּי יִצְחָק בִּקְרִיאָה שֶׁבָּקְעָה מִקִּירוֹת לִבּוֹ: "אַחַי הַיְּקָרִים, הָבָה נַעֲמֹד וְנִתְפַּלֵּל כִּי כְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה ה' יִתְבָּרַךְ נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ וְהִצִּילָנוּ מִידֵי הָמָן הָרָשָׁע, כָּךְ יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְיַצִּילֵנוּ מִידֵי הַ'הֲמָנִים' הָעוֹמְדִים בְּכָל יוֹם לְכַלּוֹתֵנוּ וּלְהַשְׁמִידֵנוּ".

הַקְּרִיאָה נָפְלָה עַל אָזְנַיִם כְּרוּיוֹת. לִבָּם הַשָּׁבוּר שֶׁל הָאֲסִירִים הַיְּהוּדִים לֹא הִתְקַשָּׁה לְהִפָּתַח, וְשׁוּב נִשָּׂא קוֹל הַתְּפִלָּה בְּרַחֲבֵי הַמַּחֲנֶה. תְּפִלָּתָם שֶׁל יְהוּדִים דְּווּיִים הַנְּתוּנִים בְּגָלוּת רָעָה וְאַכְזָרִית.

רַק אֶחָד מִבֵּין הַיְּהוּדִים בַּמָּקוֹם לֹא הִצְטָרֵף לַתְּפִלָּה הַנִּרְגֶּשֶׁת. הָיָה זֶה אַיְיזִיק, מֵהַמְּבֻגָּרִים שֶׁבֵּין הָאֲסִירִים. הָאִישׁ שִׁמֵּשׁ עַד לְמַעֲצָרוֹ בְּתַפְקִיד בָּכִיר, וְהוּא הִתְקַשָּׁה לָשֵׂאת אֶת הַהַשְׁפָּלָה הָרַבָּה שֶׁהָיְתָה כְּרוּכָה בִּכְלִיאָתוֹ בַּמַּחֲנֶה.

כַּאֲשֶׁר שָׁמַע אַיְזִיק אֶת רַבִּי יִצְחָק הַמְּעוֹדֵד אֶת חֲבֵרָיו וּמִתְפַּלֵּל עִמָּם, לֹא יָכוֹל הָיָה לִשְׁתֹּק יוֹתֵר. הוּא הִתְפָּרֵץ לְעֶבְרוֹ בְּכַעַס וְאָמַר: "מָה לָכֶם לְהִתְפַּלֵּל?! הֲלֹא סְטָלִין הוּא הַשַּׁלִּיט הַכֹּל יָכוֹל. אִם הוּא גָּמַר אֹמֶר לְהַשְׁמִידֵנוּ, מִי יוּכַל לַעֲמֹד מוּלוֹ...?"

רַבִּי יִצְחָק נִסָּה לְהַרְגִּיעוֹ תּוֹךְ שֶׁהוּא מַסְבִּיר לוֹ בְּנַחַת כִּי אִם נִצַּלְנוּ מִידֵי הָמָן הָרָשָׁע בְּחַסְדֵי שָׁמַיִם, בְּוַדַּאי נוּכַל לְהִנָּצֵל אַף מִיָּדָיו שֶׁל סְטָלִין הָרָשָׁע, אֶלָּא שֶׁאַיְיזִיק הַשָּׁבוּר לֹא הִסְכִּים לְקַבֵּל זֹאת; "מִי הוּא הָמָן לְיַד סְטָלִין הַגָּדוֹל?", טָעַן בִּנְחִישׁוּת וּמִהֵר לְהֵעָלֵם בִּצְרִיפוֹ.

רַבִּי יִצְחָק וְהַיְּהוּדִים שֶׁסְּבָבוּהוּ, נָדוּ לְאַיְיזִיק בְּרַחֲמִים וְהִמְשִׁיכוּ בִּתְפִלָּתָם.

הַשָּׁעָה הָיְתָה שֵׁשׁ בַּבֹּקֶר שֶׁלְּמָחֳרַת, כַּאֲשֶׁר חָשׁ רַבִּי יִצְחָק מְשִׁיכָה עַזָּה בְּיָדוֹ. הוּא פָּקַח אֶת עֵינָיו וְהִבְחִין בְּ... אַיְיזִיק! הַלָּה עָמַד מוּלוֹ נִרְעַד וְאָחוּז הִתְרַגְּשׁוּת: "רַבִּי יִצְחָק", הוּא כִּמְעַט זָעַק, "תְּפִלָּתְךָ הִתְקַבְּלָה! בַּדַּקּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שָׁמַעְתִּי אֶת הַשּׁוֹמְרִים מִתְלַחֲשִׁים בֵּינֵיהֶם כִּי סְטָלִין לָקָה אֶמֶשׁ בְּשָׁבָץ וְהוּא שׁוֹכֵב בְּלֹא הַכָּרָה כְּשֶׁהוּא מְשֻׁתָּק בְּכָל גּוּפוֹ".

עַד מְהֵרָה פָּשְׁטָה הַיְּדִיעָה בְּרַחֲבֵי הַמַּחֲנֶה וְגָרְמָה לְהִתְרַגְּשׁוּת אַדִּירָה. בְּקֹשִׁי הִצְלִיחוּ הָאֲסִירִים לִכְלֹא אֶת שִׂמְחָתָם לְאֵידוֹ שֶׁל דּוֹרֵשׁ רָעָתָם.

רַבִּי יִצְחָק וְהַיְּהוּדִים שֶׁעִמּוֹ מִהֲרוּ וְהִתְכַּנְּסוּ שׁוּב לִתְפִלָּה חֲרִישִׁית, כְּשֶׁהַמַּטָּרָה הָיְתָה בְּרוּרָה; לְהַמְשִׁיךְ וּלְהִתְפַּלֵּל עַד הַיְּשׁוּעָה הַשְּׁלֵמָה.

וְכָךְ, בַּיָּמִים שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן הָלַךְ מַצָּבוֹ שֶׁל הָרוֹדָן וְהִתְדַּרְדֵּר, עַד שֶׁבְּיוֹם חֲמִשִּׁי י"ח בַּאֲדָר כְּבָר נוֹדְעָה עוֹבֶדֶת מוֹתוֹ לַכֹּל. עִדַּן שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל סְטָלִין תַּם.

אַיְיזִיק וְכָמוֹהוּ הַיְּהוּדִים הָרְחוֹקִים בְּיוֹתֵר מִבֵּין הָאֲסִירִים, לֹא יָכְלוּ לְהִתְעַלֵּם יוֹתֵר מֵהַנֵּס שֶׁהִתְרַחֵשׁ מוּל עֵינֵיהֶם, וְעַל אַף שֶׁתְּהוֹם רוּחָנִית פְּעוּרָה הָיְתָה מֵאָז וּמִתָּמִיד בֵּינָם לְבֵין רַבִּי יִצְחָק, הַפַּעַם הֵם נִגְּשׁוּ אֵלָיו בְּהִתְרַגְּשׁוּת וְלָחֲצוּ אֶת יָדוֹ בְּחֹם.

"לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ, וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ".

'וּמָתוֹק הָאוֹר' מְגִלַּת אֶסְתֵּר עמ' 556

shay עייצובים

וְכַאֲשֶׁר תָּקוּם מִן הַסֵּפֶר, תְּחַפֵּשׂ בַּאֲשֶׁר לָמַדְתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְּמוֹ. (אִגֶּרֶת הָרַמְבָּ"ן)

"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע

בס"ד

מוסדות תורה וחסד

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרה"צ שלום ארוש שליט"א | פרשת כי תשא | ט"ז אדר תשע"ח (03/03/18) | גליון 560

חיים של משמעות

הפרשה שלנו מספרת באריכות על אחד מהחטאים המפורסמים והחמורים ביותר של עם ישראל שהוא חטא העגל. לכאורה נראה שזהו חטא השייך להיסטוריה, שהרי לאף אחד בימינו אין רצון או תאווה להשקיע את כספו וזהבו באיזה פסל ולרקוד סביבו. אבל גדולי המוסר והחסידות באים ומסבירים לנו שהתורה היא נצחית ושייכת לכל הדורות, ורבים מאוד נגועים באותו הפגם של חטא העגל, ועל כולם ללמוד ולעשות מה שבכוחם כדי להפסיק "לרקוד" מסביב לעגל הפרטי שלהם.

לכאורה בהשקפה ראשונה נראה שהחטא הזה הוא פגם עבודה זרה רגיל, כלומר שבני ישראל איבדו את האמונה בבורא עולם ועשו פסל ועבדו אותו במקום לעבוד את ה'. אבל כאשר מתבוננים בעומק הפסוקים ובדברי המפרשים מגלים שזה לא היה כך, אלא בני ישראל אכן האמינו בה', אך בגלל שחשבו שמשה רבינו עליו השלום כבר נפטר, רצו אמצעי בינם ובין הקב"ה ועל זה יצא הקצף הגדול.

אמונה נקייה

ומבאר ר' נחמן מברסלב שאחד הפגמים הנפוצים המשתלשלים מחטא העגל הוא פגם האמונה בַּהשתדלות. אמנם צריכים לעשות השתדלות כי ה' רוצה שנעסוק ביישובו של עולם בכל מיני תחומים – אבל אסור להאמין בַּהשתדלות ולעשות ממנה עיקר. כאשר מאמינים בהשתדלות – זהו הפגם של חטא העגל ש"רבים נכשלים" בו, כדברי רבינו הקדוש.

האמונה צריכה להיות נקייה וטהורה: אין עוד מלבדו! אין שום כוח ושום דבר חוץ מה' יתברך. ה' מפרנס לבדו וה' מרפא לבדו וכן בכל תחום ותחום, בלי שום קשר להשתדלות האדם. וכך אומר ר' נחמן (ל"מ סב):

"ויש חושבים שצריך לעבוד את האמצעי, כמו שטעו בעֵגל, שרצו לעשות את העגל אמצעי, בינם לבין ה' יתברך, שאמרו: 'אשר ילכו לפנינו', בחינת אמצעי. ובטעויות כזה רבים נכשלים ועושים את הסיבות אמצעי בינם לבין ה' יתברך, היינו שמאמינים בה' יתברך, אבל מאמינים גם כן באמצעי ואומרים שצריך לסיבות".

ר' נחמן אומר שהאמונה צריכה להיות אבסולוטית: ה' לא צריך את העזרה של אף אחד. כשאתה משתדל בכל תחום שהוא, אתה לא עוזר לקדוש ברוך הוא, לכן אל תהפוך את ההשתדלות למציאות עצמית או לתנאי באמונה ח"ו.

ה' לא צריך את העזרה של אף אחד. כשאתה משתדל אתה לא עוזר לקדוש ברוך הוא,

ה' לא צריך עזרה

ור' נחמן מביא דוגמאות מצויות לדבר: "היינו, שמאמינים למשל בהסיבה של פרנסה, שהוא המשא ומתן, ואומרים הסיבה של משא ומתן עיקר, כאילו, חס ושלום, בלא הסיבה של משא ומתן, אין יכולת ביד ה' יתברך ליתן להם פרנסה; ובהסיבה של הרפואה, שהוא סמים (=תרופות), עושים מהם עיקר, כאילו, חס ושלום, בלי הסמים, אין יכולת ביד ה' יתברך לרפא.

"ואין הדבר כן, כי הקדוש ברוך הוא סיבת כל הסיבות ועילת כל העילות, ואין צריך לשום סיבה. ועסקנו באלו הסיבות, צריך להאמין בה' יתברך לבד, ולא לעשות מהסיבות עיקר".

זה דבר מצוי מאוד, שרבים אומרים: 'אנחנו מאמינים בה', ה' נותן פרנסה אבל ה' עוזר למי שעוזר לעצמו; ונכון שה' נותן, אבל חייבים לעבוד, חייבים השתדלות'. ור' נחמן אומר שזו טעות עצומה, זהו חטא העגל – מכניסים את ההשתדלות לתוך האמונה, וזהו פגם באמונה. אדם חייב לדעת שה' הוא לבדו מפרנס ללא שום השתדלות, וכל אחד חייב להאמין כך, ושהאמונה הזאת תנחה אותו בכל מה שהוא עושה.

סימנים מובהקים ופשוטים אלא שבעניין זה אדם יכול לרמות את עצמו, להגיד בפיו שהוא מאמין שרק ה' מפרנס, אך בלבו הוא מאמין בעֵגל שהוא ההשתדלות. אך ישנן דרכים פשוטות מאוד לבדוק האם האמונה שלך שלימה ונקייה או שאתה מאמין גם בהשתדלות:

המאמין השלם לא מפחד שיפטרו אותו ממקום העבודה, ולכן אינו מחניף, אינו משקר, אינו דואג, אינו מייפה את המציאות, אינו מרים עיניים לשום אדם, ובוודאי אינו עושה שום עבירה, לא בין אדם למקום ולא בין אדם לחברו.

כל זה כלול בשאלה ששואלים את האדם בבית דין של מעלה: "נשאת ונתת באמונה?" כדי שאדם יוכל לענות על השאלה הזאת בחיוב הוא קודם כול צריך אמונה. בלי אמונה, אין סיכוי לשאת ולתת באמונה. ואמונה פירושה אמונה שלימה. אדם שעושה מההשתדלות שלו עגל זהב ומאמין בה – אין סיכוי שבעולם שיישא וייתן באמונה, כי הוא חושב שהפרנסה תלויה בהשתדלות שלו, לכן הוא בוודאי ייכשל בכל מה שהזכרנו לעיל. ובנוסף, החיים שלו הם חיי גיהינום שהוא אכול בחרדות ובדאגות, קנאה ותחרות.

סימן מובהק נוסף למצב האמונה הוא התגובה של האדם למצבי הצלחה וכישלון. מי שמאמין שהפרנסה כולה מה' לבדו – לא שייך שיתגאה בהצלחותיו ולא שייך שיישבר מכישלונותיו. הרי הוא לא עושה כלום אלא ה' לבדו עושה, לכן בהצלחות הוא יודע: ה' מצליח, ה' משפיע בלי קשר למה שאני עשיתי; ובכישלונות הוא יודע: ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך, תודה לה', ה' לא חייב לי כלום.

לעומת זאת מי שנכשל בחטא העגל של ההשתדלות – תולה הכול בעצמו ובהצלחות חושב 'אני הצלחתי', ולכן מתמלא בגאווה, ובכישלונות חושב 'אני נכשלתי' ומאשים את עצמו ורודף את עצמו ולא סולח לעצמו וכו'. זה ממש ההבדל בין 'שיוויתי ה' לנגדי תמיד' או 'שיוויתי עצמי לנגדי תמיד' ר"ל.

חיים של שליחות

אם כן למה צריכים בכלל להשתדל? יש בזה שכל עמוק מאוד שמוסבר בספרי המחשבה: העולם הזה הוא עולם העשייה, והקב"ה רוצה שנפעל ושנעשה בעולם הזה, לכן נתן לכל אדם נטיית לב לעזור בתיקון העולם בכל מלאכה או עיסוק שעושה בעולם הזה.

מי שמאמין בעגל ההשתדלות, מתעלם מתפקידו ומשליחותו ורואה לנגד עיניו רק את הרצון להמשיך פרנסה וממון ולכן פעמים רבות הוא לא אוהב את העבודה ואת העיסוק שממנו הוא מתפרנס והוא ממש סובל ממה שהוא עושה. בשבילו ללכת לעבודה זה סבל בל יתואר.

אבל מי שמאמין שה' מפרנס, ממילא הוא הולך לעסוק רק בדבר שהוא אוהב על פי נטיית לבו וכישרונותיו שחנן אותו הבורא, וכל ההתייחסות שלו לעבודתו היא כשליחות וכמלאכת קודש. הוא עוזר בתיקון העולם, הוא משמש את עם ישראל, משמח את עם ישראל, הוא היה שמח לעשות בדיוק מה שהוא עושה גם בלי שום כסף, הוא מקבל תשלום ממש 'על הדרך', והוא בוודאי עובד בנאמנות ובמסירות באהבה ובנועם, ואדם כזה בוודאי מקדש שם שמיים בכל מקום על ידי עבודתו.

כשאדם עובד מתוך אמונה הוא זוכה מ מ ש ל ח י י ם

המשך בעמוד 3

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

אוזני המן

שלוש פעמים נזכר בתנ"ך מלחמת עמלק בישראל, פעם ראשונה בצאתם ממצרים, שניה בכניסתם לארץ ישראל, שלישית בזמן שאול, בכל שלושת הפעמים הנידון המרכזי הוא חוש השמע, כי מטרתו העיקרית של עמלק זה להפריע לנו לשמוע, לקבל את הדברים בלב..

פעם ראשונה כתיב וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם... וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר **וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ..** כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם (שמות י"ז)

אמר למשה לכתוב בספר, והורה לו גם לשים הדברים באוזני יהושע, להורות, שבשביל להכניע את עמלק צריכים שמיעת האוזן..

פעם שניה מגיע עמלק כי הוא שומע שישראל מתעצמים - **וַיִּשְׁמַע** הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי: וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַה' וַיֹּאמַר אִם נָתֹן תִּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהַחֲרַמְתִּי אֶת עָרֵיהֶם: **וַיִּשְׁמַע** ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֶתְהֶם וְאֶת עָרֵיהֶם.. (במדבר כא) עמלק שומע על ישראל, וה' שומע תפילת ישראל...

בפעם השלישית אצל שאול, חוש השמע ממש זועק שיקשיבו לו, וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל.. **שְׁמַע** לְקוֹל דִּבְרֵי ה'....**וַיְשַׁמַּע** שָׁאוּל אֶת הָעָם ... וּמֶה קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי **שֹׁמֵעַ**.... וְלָמָּה לֹא **שָׁמַעְתָּ** בְּקוֹל ה'.. אֲשֶׁר **שָׁמַעְתִּי** בְּקוֹל ה'...וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַחֵפֶץ לה' בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים **כִּשְׁמֹע** בְּקוֹל ה', הִנֵּה **שְׁמֹעַ** מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים... וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל חָטָאתִי כִּי עָבַרְתִּי אֶת פִּי ה' וְאֶת דְּבָרֶיךָ כִּי יָרֵאתִי אֶת הָעָם **וָאֶשְׁמַע** בְּקוֹלָם... שאול לא שומע לדבר ה', ועמלק שומע היטב חולשתו..

אלו שלושת הפינות של אוזן המן, כנגד שלושת מלחמות עמלק, וזה עניין ההקשבה הגדולה בקריאת המגילה, להורות שבשביל להכניע את המן ולצאת מההסתר אל הגילוי חייבים ללמוד להקשיב, ואז קולו של מרדכי נשמע ללבנו, כִּי גָדוֹל מָרְדֳּכַי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, **וְשָׁמְעוֹ** הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת..

בזה גם יובן מדוע מרעישים בזמן הזכרת שמו של המן בקריאת המגילה, להורות, שעיקר עניינו זה להפריע לנו לשמוע, כי עמלק הוא כְּמוֹ **"פֶּתֶן חֵרֵשׁ יַאְטֵם אָזְנוֹ"** ולכן בזמן שכל העמים **שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן** את קריעת ים סוף **וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם** כי זהו המאפיין העיקרי של המן עמלק, גבהות הלב המונעת מהאדם להיות בבחינת **אֹזֶן חֲכָמִים תְּבַקֶּשׁ דָּעַת** כי החכם תמיד מבקש ללמוד, היינו להקשיב...

וזו הייתה המעלה העצומה של יתרו, שהיטה אזנו, כי הכל תלוי בשמיעה, כדברי המדרש על הכתוב **"שִׁמְעוּ וּתְחִי נַפְשְׁכֶם"** היאך חביבים ישראל? שהקב"ה מפתה אותם ואומר להם, אם יפול אדם מראש הגג כל גופו לוקה והרופא נכנס אצלו ונותן לו רטייה בראשו וכן בידיו וכן ברגליו ובכל אבריו נמצא כולו רטיות! אני, איני כך, אלא רמ"ח אברים באדם, והאוזן אחד מהם, וכל הגוף מלוכלך בעבירות והאוזן שומעת וכל הגוף מקבל חיים וזה שאומר שִׁמְעוּ וּתְחִי נַפְשְׁכֶם, רק על ידי שִׁמְעוּ בלבד וּתְחִי כל נַפְשְׁכֶם, כי כל ההתקרבות תלויה בשמיעה, שעל כן גם רחב שבאה ממרחקים.. אמרה **"שָׁמַעְנוּ** אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶת מֵי יַם סוּף מִפְּנֵיכֶם.. וכן מַלְכַּת שְׁבָא **שָׁמְעָה** אֶת **שֵׁמַע** שְׁלֹמֹה כי הכל תלוי באוזניים..

וזה שחתם שלמה ואמר **סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע** אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, היינו שבשביל לזכות ליראת שמים, צריכים לפתוח את האוזניים לדברי החכמה שהוא שומע, כי יראה תליא באודנין (ל"מ כ"א)

.

פניני חסידות ברסלב

בְּפוּרִים מִצְוָה לְקַיֵּם מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ-זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה (מְגִלָּה ז'): שֶׁחַיָּב אָדָם לִבְסוּמֵי וְכוּ' כִּפְשׁוּטוֹ, כֵּן שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי, הֲרֵינִי כַּפָּרַת מִשְׁכָּבוֹ, בְּשֵׁם אַדְמוּ"ר זִכְרוֹנוֹ-לִבְרָכָה וּבְשֵׁם שְׁאָר צַדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁלֹּא כְּדַעַת הַמְפָרְשִׁים בָּזֶה בְּעִנְיָן אַחֵר. (שָׁם ב', ב').

סִפֵּר מוֹהַרְנַ"תְּ פַּעַם אַחַת בְּעֶרֶב פּוּרִים בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר צָעַקְתִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: "הַצִּלֵנִי מִקְלִפַּת הָמָן-עֲמָלֵק, וְדוֹמֶה הָיָה עָלַי הַדָּבָר, כְּאִלּוּ הָמָן-עֲמָלֵק עוֹמֵד עָלַי לְהַכּוֹתֵנִי בְּמוֹט בַּרְזֶל..." "מִיט אַדְרַאנְג" (אֲבָנֶי"הָ בַּרְזֶל, שם סי"ג).

א ב של החיים

- עֲמָלֵק מַטִּיל סָפֵק בְּכֹחָהּ שֶׁל הַתְּפִלָּה.
- עֲמָלֵק מִתְגַּבֵּר בְּכָל דּוֹר נֶגֶד הָאֱמוּנָה וּבְעִקָּר כְּנֶגֶד אֱמוּנַת חֲכָמִים.
- כְּשֶׁנּוֹתְנִים צְדָקָה צְרִיכִים לְכַוֵּן לְהַכְנִיעַ קְלִפַּת עֲמָלֵק שֶׁהִיא קְלִפַּת הַקַּמְצָנוּת.
- צָרוּת עַיִן נִמְשֶׁכֶת מִזֻּהֲמַת הַנָּחָשׁ שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲמָלֵק.

שו"ת של חסד

ליקוטי שאלות

שנשאלו בבית ההוראה. נערך ע"י האברך נ. ארוש

לפעמים אני מביא לבית עוזרת בית שתטפל בילדים, אשתי איננה בבית היא חוזרת מאוחר מהעבודה, הילד הכי גדול שלי בן 5 שנים, השאלה היא אם אביא את אחותי (בחורה בגיל 20) שתהיה גם בבית, היא תציל אותי מאיסור יחוד מדין "אחותו משמרתו" או שרק באשתי יש את הדין של "אשתו משמרתו"?

תשובה: ראשית אם אשתך נמצאת בעיר והיא יכולה לבוא בכל רגע נתון לבוא הבייתה ללא התראה יש דין של אשתו משמרתו (עיין ב"ש אהע"ז סי' כב ס"ק כ"ב ערוך השולחן אבן העזר סימן כב סעיף טו) אמנם אם דרכה להסתובב וידוע לך שהיא לא תגיע לפני שעה מסויימת אין את ההיתר הזה. (אמרי יושר ח"ב סי' ט אות ח)

ילד מעל גיל 5 עד גיל 9 שנמצא בבית והוא ער הוא מציל מיחוד, לגבי ילדים קטנים הפחותים מגיל 5 נחלקו הפוסקים ולמעשה אין להקל בזה. (עיין אפיקי מים יחוד למו"ר הגר"מ פנירי עמוד מז)

לגבי שמירה מיחוד ע"י אחותו נחלקו הפוסקים (עיין אפיקי מים יחוד עמוד מא) ולמעשה יש להחמיר בזה ולומר שאחותו אינה מצילה מיחוד ובפרט לפי דעת בני ספרד.

ולכן במקרה שלך לא יועיל אם תביא את אחותך וגם הילדים שלך לא מצילים מיחוד והפתרון בזה הוא שתצא מהבית ותלך לבית המדרש ללמוד תורה עד שאתך תחזור מהעבודה.

האם אדם שיש לו ילדים קטנים מותר לו לשמור מעשרות לצורך שיהיו גדולים?

תשובה: בדבר זה נחלקו האחרונים יש מקילין להפריש מעשרות רק משעה שהגיעו הילדים לפרקן דהיינו בנות מגיל שבע עשרה בנים מגיל שמונה עשרה, אך קודם לכן אסור מכיוון שהכסף שייך לעניים, (קובץ מבקשי תורה בשם הגרי"ש אליישיב זצ"ל) ויש מקילין כבר מגיל אחת עשרה כי מאז דעתו נתונה על ילדיו וממעט בקניית מותרות, (שם בשם הגר"ש ואזנר זצ"ל) ויש מקילין להפריש אפילו קודם לכן, (משפט וצדקה בלוי פ"ו הערה יד), וכל אחד יעשה בזה כרבותיו אך לכו"ע לא יתן לשם כך כל מעשרותיו (ויחלק אותם חצי למעשר וחצי לחיסכון לחתונות ילדיו) שלא יאמרו עליו שהוא אינו נותן צדקה. (אפיקי מים חו"ק עמו' ד)

האם (מעיקר הדין) צריך מעיקר הדין צלמת בחתונה, או שאפשר להקל שאף צלם יצלם את הנשים?

תשובה: צריך לדעת שכמה וכמה איסורים תלויים בדבר זה ואפרט: א) יש כאן איסור של "לפני עוור לא תתן מכשול" בכך שמכשילים אותו בראיית ריקודים של נשים ובודאי שלא מדובר כאן בצלם כמו ר' גידל (עיין ברכות כ עמוד א' ר' גידל היה יושב על פתח בית הטבילה) שאין לו הרהור מראיית נשים, וכ"כ אין כאן את ההיתר של טרוד במלאכתו כי כאן אדרבא כל כוונתו ומטרתו היא לראות את הנשים במצב של ריקוד וחיוך, והסתכלות בנשים הינה עבירה חמורה. (ואין לומר כי בלי כך גם היה מסתכל בנשים ואין זה דומה למגיש כוס יין לנזיר שאסור רק בתרי עברי דנהרא עיין גמ' ע"ז ו: כי אפילו נימא שאין כאן לפני עוור אבל יש כאן ודאי מסייע, וכאן אולי יש דין של לפני עוור משום שאת הריקודים האלו של אותן לא היה רואה מבלי שהיה נשכר לשם כך). ב) ע"י צילומו הוא צריך לפעמים לשמוע קול זמר שלהן. ג) ע"י צילומו הוא יצטרך לעבור הרהב בין שתי נשים. ד) לפעמים הוא נכשל בנגיעה בנשים. ולכן בודאי יש צורך להחמיר מעיקר הדין ולהביא צלם לעזרת הגברים וצלמת לעזרת הנשים ואין אדם מפסיד מדבר מצוה.

ולנשים יאמר אפילו אם בעל השמחה עבר והזמין צלם, אסור להן להמשיך לרקוד כל עוד הוא עומד ומצלם. (ועיין בספר ואין למו מכשול ח"ה פ' טו ז ובהערות שם)

סבתא של אישתי (בת 82) רוצה שאנשק לה את היד, כמו כל הנכדים שלה, ואם לא היא ממש נפגעת האם יש מקום להקל?, לציין כמובן שלי אין שום הרהור מזה אם אנשק לה את היד מכיוון שזה נשיקה של כבוד, וגם שהיא מאוד זקנה?

תשובה: כתוב בשולחן ערוך (אה"ע סימן כא- ו) ומקורו טהור מהרמב"ם (פכ"א א"ב ה"ו) המחבק או המנשק אחת מהעריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהם, כגון אחותו הגדולה ואחות אביו וכיוצא בהם, אף על פי שאין לו שום הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר איסור הוא ומעשה טפשים.

לכן עליך לנסות בכל טצדקי ולהסביר לה בדרכי נועם כי אתה מאוד מכבד אותה והכבוד האמיתי הוא שמירת ההלכה.

שאלה: אני עובד כנציג מכירות טלפוני, ובפתיחת שיחה אני אומר שלום פלוני מה שלומך, כמובן שאיני מכיר את העומד מאחורי הקו ואין לי ענין להכירו, ושאלה זו נועדה בשביל הנימוס והפתיחה שתהיה פתיחה טובה, לפעמים עונות נשים, השאלה היא האם יש בזה איסור מצד שאסור לשאול בשלום אישה?

תשובה: עיין בשו"ת בצל החכמה (חלק ה סימן מט) שם כתב להאריך בכל דין שאלת שלום לנשים והעולה מדבריו:

כשאינו מכיר את האישה, ובכלל אינו יודע עם מי הוא מדבר, וגם אופיה של השיחה אינו לייצר קשר, אין איסור לשאול בשלומה בשיחה טלפונית.

לשאלות ולתגובות למדור יש להפנות לאימייל:
Nhman148@gmail.com
לדיונים בבית הדין "משפט וחסד"
054-8491070

סיפור לשולחן שבת

מעלת עניית אמן

בזמן הגאון רבי מרדכי יפה בעל לבושים אשר מימיו אנו שותים, אירע המעשה. הגאון רבי מרדכי יפה היה בתחילה אב"ד בק"ק קטנה, וה' הרים והגדיל כסאו למעלה ושלוחים מק"ק פוזנא באו לקבלו עליהם לאב"ד ור"מ והביאו לו שטר רבנות כנהוג והשיב הגאון הנ"ל להמשולחים אקבל השטר רבנות מכם אמנם אין אני יכול ליסע עמכם תכף ומיד מפני שעדין לא למדתי חכמת עבור החודש והמולדות ואין שום אדם בכל המדינה שאוכל ללמוד ממנו, על כן אלך תחילה למדינת איטליה לוונציה לחכמי הספרדים שהם בקיאין בחכמה זו ושם אלמד את החכמה הזאת.

נסע הגאון בעל הלבושים ולמד אצל חכם אבוהב הספרדי כרבע שנה למד ממנו כל החכמה הנ"ל באר הטיב כאשר נראה חכמתו בספרו לבוש בהלכות ראש חודש.

בסוף הזמן אירע שבמקום לימודם היה שם תינוק אחד בן הרב החכם כבן חמש שנים, ואכל פרי וברך בורא פרי העץ בקול רם וענו כל בני הבית אמן על ברכת התינוק, והגאון בעל הלבושים לא ענה אמן שלא במתכוון. בימים ההם עדין לא הייתה מודעות חזקה לכוחה ועצמתה של עניית האמן. החכם רבו של הבעל לבושים ראה שלא ענה אמן על הברכה של התינוק כעס עליו כעס גדול נידה אותו וגער בו בנזיפה. המתין בעל הלבושים עד שעברו שלשה ימים כפי הדין כשרבי מחרים לתלמידו, ואח"כ בא ורצה לפייס את רבו אך הוא לא רצה למחול לו. שוב ביקש את רבו שימחל לו ויאמר לו מה פשעו ומה חטאתו נגדו ומה חרי האף הגדול הזה?! השיב לו החכם : ידוע תדע שאהבה גדולה ושלימה שאינו תלויה בדבר אהבתיך יותר מבני, אבל תדע נאמנה שהיית חייב מיתה בשעה שלא ענית אמן על הברכה של התינוק, אמנם באמת ובתמים אני מוחל לך רק בתנאי זה שכל מקום וקהילה אשר תדרוך כף רגליך תדרוש ברבים ותודיע להם את החטא והפגם הגדול של מי שאינו עונה אמן על כל ברכה ששומע מישראל. וגם תצווה לבניך ולבני בניך עד סוף כל הדורות שיספרו את המעשה הגדול והנורא שאספר לך:

***

במדינת שפניא היו קהילות קדושות קודם גזירות תתנ"ו והייתה שם עיר ואם בישראל. באותה המדינה היה מלך אחד שרצה לגרש את היהודים כמה פעמים, והיה שם אב"ד חסיד ועניו גדול ועושר גדול והיה נושא חן בעיני מלך, ובכל פעם שהיה דעתו לגרש את היהודים היה החסיד הנ"ל מפיר עצתם ומבטל דעתם.

יום אחד כעס המלך על היהודים וצווה לגרש אותם. באו כל בני הקהילה להחסיד הנ"ל שילך למלך להמליץ בעדם לבטל הגזירה כפעם בפעם . והחסיד שמע לדבריהם והלך עימהם לחצר המלך. כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו וירץ לקראתו ויחבקו וינשקו. משראה החסיד כך, סבור היה בדעתו שבוודאי יבטל המלך הגירוש. ודיבר עם המלך על דא ועל הא. לפתע נכנס אל המלך אורח חשוב, כומר אחד ממדינות רחוקות. נפל הכומר על רגליו של מלך ובירך את המלך ברכה ארוכה חשובה בלשון לע"ז, והחסיד הנ"ל לא הבין את דבריו וכשראה החסיד שיעבור הזמן תפילת מנחה הלך לקרן זווית אחת להתפלל מנחה, בדעתו חשב החסיד שיספיק לסיים תפילתו עוד לפני שיסיים הכומר את ברכתו הארוכה.

כשהיה החסיד עדיין באמצע תפילת העמידה, קם הכומר ההוא מעל רגליו וצווה לכל ב"ב וכל הנוכחים העומדים שם לענות אמן על הברכה בעבור שתתקיים ברכתו וענו כלם יחדיו אמן. אך החסיד לא הבין את לשונם ולא ענה אמן, וגם טרם סיים את תפילתו.

שאל הכומר אם ענו כל ב"ב אמן השיבו כן, ושאל אם ענה היהודי אמן, והשיבו כי לא ענה אמן כיוון שהיה מתפלל. כאשר שמע הכומר שלא ענה היהודי אמן תלש את שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה ואמר הוי על מעשה הרע הזה שבעבור היהודי הזה לא תתקיים הברכה שלא ענה אמן על ברכתי.

כאשר שמע המלך את דברי הכומר קצף המלך מאוד על היהודי והתהפך לאכזר וציוה את עבדיו להרוג את החסיד ולנתחו לנתחים ונפטר החסיד במיתה משונה רח"ל, ואחר כך גירש המלך את היהודים.

***

היה שם עוד חסיד אחד, שהיה חברו של החסיד הנהרג, והוא ידע מחסידות וצדקתו של אותו חסיד הנפטר, אך בליבו שפט אותו שבוודאי עבר איזה עבירה בצנעה כי אין הקב"ה חשוד חלילה במעשיו. והיה החסיד מתענה ובוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד חברו הנ"ל במיתה משונה?! והתבודד החסיד בחדר אחד יושב ומשתומם על החסיד הנהרג.

לפתע נתגלה חברו החסיד הנפטר מעולם האמת. ויחרד החסיד חרדה גדולה. מייד הרגיעו חברו הנפטר ואמר לו החסיד הנהרג אל תירא ואל תחת. שאלו החסיד החי: "יודע אני שחסיד גדול היית רק אמור לי על מה עשה ה' לך ככה ומה חרי האף הגדול הזה?!", השיב החסיד הנהרג: "אני אומר לך באמת מימי לא עשיתי שום עבירה רק הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, ורוב העולם אינם נזהרים בזה החטא. אירע פעם אחת בירך בני הקטן ברכת המוציא לחם וכו' ושמעתי ולא עניתי אמן על הברכה והאריך לי הקב"ה אפו עד המעשה שנעשה לי בעמדי לפני מלך בשר ודם שלא עניתי אמן על ברכת המלך וייחר המלך מאד, באותה שעה דנו אותי על שלא עניתי אמן על ברכת בני. לכן הורשיתי לבוא ולספר לך את סיבת המעשה למען תספר באזני בנך ובן בנך ולכל באי העולם את המעשה הזה ותזהירם על עניית אמן , ופרח לו איש האמת ...

***

כשסיים החכם הספרדי הנ"ל לספר את המעשה הזה לרבי מרדכי יפה בעל הלבושים אמר לו: "אל תתרעם עלי שנידיתי אותך כי עשיתי זאת למען תהיה הבושה ההיא כפרה על עוונך, ואני מוחל לך אבל בתנאי שתדרוש ברבים ותספר להם את הסיפור להזהירם על עניית אמן."

(גירסה אחרת סוברת שהסיפור היה בביתו של רבי רבי מתתיהו דלקראט שאצלו למד רבי מרדכי קבלה. אך תוכן הסיפור לא השתנה)

מתוק ספר המידות לילדים

מבית מיני נאינה

עַל-יְדֵי שְׁתִיַּת יַיִן, לְסוֹף שֶׁמְּקַבֵּל שֹׁחַד. [שכרות ב']

המשך דבר ראש הישיבה

של עשייה מתוך אושר וסיפוק לעומת חיים של רדיפה אחרי הממון על חשבון כל העולם הפנימי ולמעשה על חשבון החיים עצמם. וכשעובדים מתוך הרגשת שליחות, רואים עין בעין איך ה' מוליך את האדם בדרך שבה הוא רוצה לילך ומזמנים לו לעשות מצוות רבות ולשמֵח אנשים. הוא ממש חי חיים מתוקים.

שבט לוי

והעיקר הוא, שמי שמאמין בה' אמונה שלימה, קל לו להקדיש את חייו ללימוד התורה ולעבודת ה', כי הוא מאמין שה' הוא לבדו מפרנס, ושאם הוא מקדיש את כל חייו לעבודת הבורא – ה' בוודאי לא יחסיר ממנו כלום.

ולכן שבט לוי היו אלה שלא חטאו כלל בעגל, זאת אומרת שלא הייתה להם שום נגיעה בפגם ההשתדלות, והסימן לכך הוא, שהם היו כולם קודש לעבודת הבורא, כמבואר ברמב"ם ששבט לוי הם נושאי התורה המקדישים את חייהם ללימוד התורה. ובזכות האמונה הזאת זכו לחיים מתוקים אפילו בעומק הגלות, ולכן אפילו במצריים לא נאלצו לעבוד, כי מי שמקדיש את חייו באמת ללימוד התורה מתוך אמונה שלימה בה' שהוא לבדו מפרנס – בוודאי לא יחסר לו כלום, וה' יפרנס אותו בנִסי נִסים וייתן לו כל מה שנצרך לו, ויינצל מכל הפורענויות ויעבירו ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

מבערים את העגל

אפשר להוסיף סימנים רבים כדי להבחין האם אוחזים באמונה או שמאמינים בהשתדלות חלילה. וכמו כן ניתן לכתוב כמה מאמרים כדי לבאר איך כל זה בא לידי ביטוי בעניין הרפואה, מציאת הזיווג, ובעוד תחומים. אבל המשכיל יבין מדברים מעטים אלֶה המחזיקים את המרובה כיצד לבער את חטא העגל מקרבו ולהמשיך את האמונה השלימה בכל מה שעושה.

באנו לעולם הזה רק בשביל האמונה. אי אפשר להמשיך לחיות עם עגל הזהב בתוך הלב. כל אחד חייב להבין טוב שהעבודה העיקרית שלו בעולם הזה היא להיפטר מהעגל. קודם כול זו חובתנו כיהודים מאמינים שנאמין בה' יתברך אמונה שלימה ונקייה שאין עוד מלבדו כפשוטו; ובנוסף, את הפירות הטובים אוכלים כבר בעולם הזה, כי התוצאה הישירה של האמונה השלימה היא חיים של סיפוק ועשייה, חיים שבהם מרגישים כיף לקום בבוקר. ועל זה נאמר: "צדיק באמונתו יחיה".

שבת שלום ומבורך לכל בית ישראל.

נא להתפלל לרפואת משה בן אידה, גילה בת ציפורה. שרה לאה בת יוכבד מיכל.
להבדיל לע"נ שמרית תמר בת מרים, ארז רפאל בן כוכבה ז"ל

לאתר "ברסלב ישראל"
דרושות נציגות מכירה
✓ נסיון במכירות - יתרון
✓ יחסי אנוש מעולים
✓ כושר שכנוע, סבלנות והקשבה
✓ מוטיבציה ורצון לשאוף גבוה
✓ בונוסים גבוהים, עבודה מספקת ומאתגרת
✓ סביבת עבודה חרדית, שעות נוחות
073-3801001 | פקס: 073-3801000 | מייל: jobs@breslev.co.il

לימודי הצלחה פרק ח'

מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

פתגם עממי אומר: "אפשר להביא את הסוס אל השוקת, אבל לא נוכל להכריחו לשתות מים". במילים אחרות: אפשר להביא את הילד לבית הספר, אבל לא נוכל להכריחו ללמוד. כדי ללמוד, צריך רצון. והשאלה: "כיצד נגרום לילד לרצות ללמוד ולהצליח בלימודים" היא שאלת השאלות, כי באיזה חנות אפשר לקנות "רצון"?!

אבל במשפט אחד וכוללני אפשר לומר: שצריך להוביל את הילד לדבר אחד: שחוויית הלימוד שלו בחיים תהיה חיובית, מעשירה ומאתגרת, והחוויה הזו תוביל אותו בע"ה ללמידה מוצלחת.

איך נגרום לילד לרצות

בשבוע שעבר הזכרנו שבכדי להגיע להצלחה, נדרשים מאיתנו מספר דברים: להגדיר יעד להצלחה, דהיינו: להגדיר, במה אנו רוצים לראות את ההצלחה שלנו או של ילדינו, להאמין שאנחנו יכולים להצליח, לרצות להצליח, ולהרגיש מחויבות להצליח.

כאשר נקבע יעד להצלחה ונרגיש מחויבים להצליח, אזי ע"י "תכסיסי הצלחה" או שיטות מובילות ומקדמות הצלחה-נרתום את כל היכולות שלנו ואכן נגיע ליעד המבוקש.

איך שהילד שלנו ירגיש בחוויית הלימוד שלו בחיים, קשור קשר הדוק לדימוי הפנימי שלו. ילד עם דימוי עצמי נמוך: יקבל את "חווית הלימוד" כעונש. ילד על דימוי עצמי גבוה, יקבל את "חווית הלימוד" כפרס. ילד עם דימוי עצמי גבוה, רוצה להתקדם ולהצליח, כי כך הדימוי שלו בעיני ההורים, החברה ועצמו- עולה.

לעומת ילד עם דימוי עצמי נמוך: אינו מאמין שהוא יכול להצליח, הוא מפחד לנסות ולכן אינו רוצה להתקדם ולהצליח. ילד עם דימוי עצמי נמוך, מפחד מכישלון ואינו רוצה להוריד עוד את דימויו ולכן כמעט ואינו יכול להגיע אפילו למדרגת הרצון.

עיקר העבודה הראשונית שלנו ההורים היא: ליצור לילד בבית "סביבת הצלחה" מוגנת ותומכת שתבנה ותפתח בו הערכה חיובית ודימוי עצמי חיובי, כך שהילד ירגיש מספיק בטוח ושלם עם עצמו ועם החברה ויוכל לקבל את הלימוד כחוויה.

משולש של מעורבות

לכל אורך התהליך של "הובלת הילד להצלחה בלימודים" דרושה "מעורבות" של משולש החינוך: של ההורה, המורה והילד. מעורבות הילד מתקיימת ברצון שלו ללמוד ולהחכים ובמימוש הרצון הזה. מעורבות המורה מתקיימת בכיתה, תוך כדי תהליך הלמידה כאשר המורה מלמד את הילד. מעורבות ההורה מתחילה בבית, לא רק במהלך שנת הלימודים, אלא מהיום שהילד נולד, לכל אורך שנות חייו ובכל יום מחדש לפני שהילד יוצא לגן או לבית הספר.

להורה יש את החלק הראשוני והגדול ביותר במשולש הלמידה. על ההורה מוטל "להכשיר" את הילד ללמידה שתתרחש ע"י המורה בבית הספר.

ישנם מספר תהליכים חינוכיים שהילד יכול לעבור אך ורק בבית הוריו. עלינו-ההורים לעורר בלב הילד את הרצון לרכוש חכמה, עוד בטרם נשלח לבית הספר. מתפקידי בית הספר-ללמד את הילד ולהשכילו, אך כמובן שאפשרותו של בית הספר להשפיע על הילד היא רק מהרגע בו הוא מגיע אליו.

הילד מגיע מחינוכו של ההורים לרצות ללמוד- למערכת הלימוד בבית הספר. ילד "שלא רוצה" לרכוש למידה, לא יוכל לקנות רצון בבית הספר, כי את העידוד החשק ללמוד ולהחכים צריך להחדיר בו מינקותו- מבית הוריו, ולכן ברור שרק אנחנו-ההורים יכולים לטפח חשק זה.

חמשת המיומנויות

לא רק "רצון לרכוש לימוד" אנחנו צריכים להקנות לילד מקטנותו, אלא גם "מיומנויות בסיס".

גב' סיגל בן ארצי טוענת כי צריך כמה מיומנויות בסיסיות כדי להצליח בלימודים, לבד ממנת משכל וכישרון כמובן. מהן המיומנויות החשובות ביותר?! רוב המחקרים שעוסקים במיומנויות למידה מציינים את חמש המיומנויות הבאות כחשובות ביותר: ארגון, ניהול זמן, התמקדות, ריכוז ומוטיבציה.

כדי להוביל את הילד להצלחה בלימודים עלינו להקנות לו מיומנויות אלו. בראשית הדרך נצטרך לערוך "אבחון הורי". ניהפך למאבחנים לכמה ימים כדי לדעת אלו תהליכים הילד כבר רכש ואלו תהליכים עליו לרכוש. בכדי להיות מאבחנים טובים, עלינו בראש ובראשונה להכיר את הילד "מהצד שלו" אנו צריכים לדעת כיצד הילד "רואה" את עצמו ואת זה נוכל לעשות ע"י שיחה עם הילד.

מערכת אמון

ניצור "מערכת אמון" שתאפשר לילד להיות "פתוח" לעבודה איתנו. פעמים רבות ילד שנכשל בלימודים, מפתח תוך כדי הכישלון גם מערכת "אטימות רגשית" כלפי ההורים. זה נוצר כתוצאה מהערות וביקורת שלנו כלפי הילד כאשר אינו מצליח בלימודים. במידה ואנו מרגישים שהילד אינו משתף אותנו במה שעובר עליו מבחינה לימודית ורגשית, כנראה שהוא אינו נותן בנו את אמונו שאנו יכולים לעזור לו ולתמוך בו. ולכן חשוב לבנות מחדש את "מערכת הרגשות" הזו ע"י השיטות שהבאנו (בפרקים ג'-ד') על הסטת הפרוג'קטור השלילי לחיובי.

ניצור מערכת אמון עם הילד, ניקח אותו ל"טיולי שיחה" מהנים, נעלה לו את רמת המודעות לעצמו ונשוחח איתו על הרגשותיו ביחס ללימודים בכלל ולמידת הצלחתו בהם, מבלי לבקר אותו או להיות על כס השופט. נשאל אותו כיצד הוא מגדיר את עצמו כתלמיד, האם הוא חושב שהוא תלמיד: מצוין, טוב מאוד, טוב, ממוצע, בינוני, חלש וכדו'.

בהמשך נבחן יחד איתו את מידת הרצינות שלו בלימודים, את קצב ההתקדמות שלו, את הישגיו הלימודיים בכל אחד מהמקצועות, נשאל אותו לאן הוא רוצה להגיע ומהם שאיפותיו.

לשחות כמו מקצוען

לאחר שהצלחנו לבנות ביחד איתו "פרופיל" על מצב לימודו והרגשתו בעקבות כך, עכשיו נבדוק יחד איתו את "חמשת המיומנויות" החשובות להצלחה בלימודים: ארגון, ניהול זמן, התמקדות, ריכוז ומוטיבציה.

נבדוק במה הילד חזק ובמה הוא חלש? יש ילדים שקשה להם עם ארגון הזמן, יש כאלה שקשה להם להתמקד, יש אחרים שסובלים מעצלות מה, או שיש להם חוסר מוטיבציה. לאחר הבדיקה נציין בדף איפה הילד נמצא מבחינת חמשת המיומנויות. אחר כך נחשוב באיזה מיומנות אנחנו יכולים לסייע לילד ולאלו מיומנויות נצטרך עזרה נוספת.

במידה ואנו מתקשים להעביר לילד את בדיקת חמשת המיומנויות, נוכל להשתמש בדוגמא הבאה:

כאשר אתה מתבונן בשחיין מקצועי ואתה יודע לשחות,- לא אחת נראה לך שאתה יכול לשחות כמעט כמוהו. "כמעט" זוהי מילת המפתח.

לא די להתבונן במישהו ולחשוב שאתה יכול להיות כמוהו. "עליך לנסות". קפוץ לבריכה והתחל לשחות. מה דעתך, האם תצליח לעמוד בקצב שלו?! בסגנון המקצועי?! ודאי שלא.

"אז זוהי הנקודה". לפעמים ילדים אומרים שהם רוצים להיות תלמידים טובים, אבל כשהם מתחילים "לשחות" הם מפסיקים מיד. תחושת הכישלון הצורב, חוסר היכולת להיות כמו התלמידים הטובים בכיתה, חוסר המוטיבציה להכין את השיעורים, חוסר יכולת לימודית בגלל פערים מצטברים, חוסר ריכוז ועוד... כל אלו מונעים מהילד להצליח מבחינה לימודית ולהיות מי שהוא באמת.

וכאן בדיוק נמצא המקום שלנו-ההורים, בתפקיד ה"כל כך חשוב" שעליו אנו מדברים בפרקים של "לימודי הצלחה". נשקף לילד בעדינות את היכולות שלו ביחס לרצון שלו ושלנו. נלמד את הילד להכיר את עצמו ולדעת היכן הוא נמצא במסלול ההצלחה, דהיינו: מה הוא כן יכול לעשות בכוחות עצמו, מה הצדדים החזקים שלו ונתחיל להוביל את ההצלחה בכל שאר המיומנויות מנקודת החוזק וההצלחה שלו. אחר כך נקדם אותו לאט לאט ובבטחה לקראת עבודה בתחומים הפחות חזקים שלו.

מתחילים באמת

רוב הילדים אומרים: שהם מצליחים בלימודים או לפחות רוצים להצליח בלימודים, אבל רק חלקם מצליחים באמת להיות תלמידים מצליחים.

רוב הילדים, לא אוהבים להגיע בכלל לכיתה, מבחינתם שיעור חופשי הוא "גן עדן" של ממש ומורה מחליף- הוא אטרקציה של התעללות נפשית. רוב הילדים אינם אוהבים להכין שיעורים, להקשיב בשיעורים ולהשתתף בהם, הם מפריעים, משתוללים, ומבחינתם ספרי הלימוד הם עונש או מטלה משעממת.

כאשר נשאל את הילד אם הוא אוהב ללמוד, יכול להיות שיענה "כן" אך אם נתחיל לבדוק "באמת" נגלה שהילד לא תמיד מקשיב בשיעורים, בד"כ נמנע מלהכין שיעורי בית, מתקשה לחזור למבחנים וכו'

שם המשחק הוא חוסר מודעות וחוסר מוטיבציה. וכאן שוב נמצא חלק מהתפקיד שלנו "לשוחח עם הילד שיחת מוטיבציה" כאשר נעלה אצל הילד את המודעות להצלחתו הלימודית-בתחומים בהם הוא אכן מצליח ואת רצוננו שימשיך להתקדם ולהצליח, סביר להניח שהוא יתאמץ ויהיה תלמיד טוב יותר.

את השיטה שמוצעת כאן בעבודה על "חמשת המיומנויות" אפשר להגדיר במילה אחת: "השקעה". התהליך שאותו נבנה ביחד בע"ה בפרקים הבאים מצריך עקביות, השקעת זמן ומאמץ והכי חשוב – הרבה אהבה, אמפתיה, רצון להתקדם ותפילה להצלחה.

בשבוע הבא נתמקד בע"ה בעבודה משותפת על חמשת המיומנויות שיעזרו לנו לצאת לדרך, ועד אז שיהיה לנו בע"ה בהצלחה.

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/או לתיאום פגישה צור קשר בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 0548-434-435
מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

נכנס זקן בת 92 לשיעור ללימוד עברית שואל אותו המורה הצעיר בסוף השעור.
מה כל כך חשוב לך.בגילך ללמוד עברית?
מה זאת אומרת הוא עונה בקול עליז בגן עדן מדברים עברית.
אבל א-דוני שואל המורה בהיסוס מה יהיה אם תגיע לגהינום...אה הוא עונה, זו לא בעיה..ערבית אני יודע מהבית..

זמנים כי תשא תשע"ח

	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
כניסה	17:02	17:18	17:10	17:20
יציאה	18:14	18:16	18:15	18:16
ר"ת	18:54	18:52	18:53	18:54

הפטרת השבת
א' מלכים א יח, א-לט - ויהי ימים רבים
ס' מלכים א יח כ-לט - וישלח אחאב

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812210 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com
Breslev.co.il

בס"ד
בנ"מ שירת מרים
אמון ואמונה לצד מקצועיות מוכחת
אמון ואמונה
לצד
מקצועיות מוכחת
בית ספר וגנים שירת מרים- החלה ההרשמה ע"פ וועדת קבלה
טל: 073-7963555, משרדים שמוריה 13
ימים א'-ה' עד התאריך כ"ב שבט בין השעות 9:00 עד 13:00
עבודה פרטנית עם כל תלמיד
צוות מקצועי ונעים
פעילות חברתית עברית ומדעית
לימודי מוזיקה ומחול ע"י

אִישׁ לְרֵעֵהוּ

לקט אמרות חז"ל רעיונות, עובדות והנהגות מגדולי ישראל, על מדות טובות שמביאות לאהבת חזולת הנלמדות מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02–5671812 **פקס:** 077–7671812 **דוא"ל:** paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: **יצחק בן אהרן**

כל הזכויות שמורות **למכון אהבת אמת**

אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש טז אדר תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 5:02 תל-אביב: 5:17 חיפה 5:07 **מוצאי שבת:** ירושלים: 6:15 תל-אביב: 6:17 חיפה: 6:16 **ר"ת: 6:55**

פרשת כי תשא

צדקה תציל ממות

טוב וראוי לכל אדם להרגיל עצמו בנתינת צדקה [המגינה מפני הסכנה] !

נלמד מהפסוק: "ונתנו איש כופר נפשו... ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם" (פרק ל–יב)

וכתב רש"י: "שהמנין שולט בו עין הרע". ומבאר שפתי חכמים: לא שהוא מצווה למנותם מחצית השקלים, כדי שיעשו האדנים, אלא תחבולה שלא ישלוט בהם עין הרע... "ולא יהיה בהם נגף" – הבא לעולם. ועל דרך "וצדקה תציל ממות" עכ"ד. וכן פירש רבי יצחק אברבנאל זצ"ל הטעם שציותה תורה לתת שקלים – "ולא יהיה בהם נגף" שהשקלים נועדו להיות כופר נפשם לצדקה ולהצילם ממות וממגיפה.

תכונה טבעית הטביע הקב"ה בצדקה שיהיה בכוחה להציל מן המות. ראיה לכך מלשון חז"ל בגמרא (בבא בתרא י.): "עשרה דברים קשים נבראו בעולם. הר קשה, ברזל מחתכו. ברזל קשה, אש מפעפעו. אש קשה, מים מכבין אותה. מים קשים, עבים סובלים אותם. עבים קשים, רוח מפזרתן. רוח קשה, גוף סובלו. גוף קשה, פחד שוברו. פחד קשה, יין מפיגו. יין קשה, שינה מפכחתו. ומיתה קשה מכולן, וצדקה מצלת מן המיתה דכתיב: "וצדקה תציל ממות".

נמצאנו למדים, שכשם שתכונה טבעית היא בברזל לחתוך את ההר, ובמים לכבות את האש וכן כולם, כך תכונה היא בצדקה להציל ממיתה. את זה רוצים חז"ל להשמיענו במנותם את כל הדברים הללו ומשווים אותם עם הצדקה.

הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל כתב (בספרו **מעיל צדקה**): כל הנותן צדקה, אפילו ניתן רשות למלאך הפורענות ליפרע ממנו, אין מלאך הממונה על הצדקות מניחו לפגוע בו, אלא רץ בין מלאכי השלום, עומד לפני הקב"ה ומלמד עליו סנגוריה ואומר: רבונו של עולם, פלוני שנתת רשות לאבדו, זכות גדולה בידו...

כתב הרב הלל קופרמן שליט"א (בספר **הללי נפשי**): מעשה ביהודי שהיה נחשב לבעל צדקה גדול ונהרג במיתה משונה רח"ל. ושאלנו את **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל על פשר אסון זה. והשיב: בטוחני שיהודי זה לא נתן אפילו מעשר כספים, כי אם היה נותן, לא היה מת גם אם הגיעו זמנו!

והוסיף הרב שטיינמן: "אדם עשיר בקנה-מדה שלו, חייב מעיקר הדין לתת לפחות חומש! ובדרך כלל העשירים הגדולים רחוקים מלתת אפילו מעשר, ועל כל תרומה מבקשים "שלטים ופרסום"... ושאלנו: האם מרשה לנו לפרסם דברים אלו ברבים? וענה: "בוודאי שכן, אני לא מדבר דברי בסתר".

הזדמנות שהוחמיצה...

הצדיק רבי מאיר אבוחצירא זצ"ל באחת מנסיעותיו, ראה שלפניו נוסעת משאית גדולה של חברת "קוקה קולה". מיד הורה לנהגו לעקוף את המשאית ולעצור לפניו לחסום דרכה. התנצל הנהג שמסוכן לעשות כן שהרי אם לא יבחין נהג המשאית, יגרום לתאונה ח"ו, אך רבי מאיר עמד על בקשתו.

בלית ברירה עקף הנהג במהירות את המשאית וחסם דרכה. כמובן נבהל נהג המשאית ויצא בחמת זעם לצעוק עליהם היאך העיזו לעשות כזה דבר מסוכן. רבי מאיר לא התייחס לצעקותיו אלא ביקש ממנו בנחת: "אנא תעשה לי טובה ותן לי כוס "קוקה קולה" לשתות כי צמא אנכי מאד"...

הבקשה הרתיחה את הנהג עוד יותר והגביר את צעקותיו וגידופיו אשר לא די שלא מתנצל על מה שעשה, עוד מעיז לבקש כוס משקה... ובכעסו חזר למשאית והמשיך בנסיעתו. בהמשך הדרך קרתה תאונה נוראה למשאית שגרמה למותו של הנהג.

נענה רבי מאיר ואמר: "ראיתי את מלאך המות מרקד על ראשו, ורציתי להצילו ע"י מצות צדקה המצילה ממות, אך מה אעשה והלה לא השכיל להציל את נפשו".

באר החיים

"צדקה תציל ממות"

אשה צעירה, אם למשפחה ברוכת ילדים חלתה. היא באה לביתו של **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א ושפכה לבה לפני הרבנית כי הרופאים לא נותנים לה סיכוי לחיות "מה אעשה" מיררה בבכי.

סיפרה לה הרבנית: אדם פנה אל בעלי רבי חיים וביקש את צרתו כי הרופאים מעניקים לו חמשה אחוזים של סיכויים להבריא ממחלתו הקשה. הוא הביע רצון לתרום סכום גדול לצדקה לזכות רפואתו ושואל: "למי לתת"?

ענה לו רבי חיים: אמנם אין לעשות תנאים עם הקב"ה, אולם טוב יהיה אם יתרום לקופת הצדקה של העיר, היהודי תרם ומיהר לבית החולים בבקשה לערוך בדיקה נוספת והרופאים נדהמו: אין כל זכר לגידול!

אותה אשה צעירה הצליחה לחסוך במשך השנים סכום כסף שיועד להרחבת דירתם הצפופה, עתה, לאחר ששמעה את הסיפור מפי הרבנית, החליטה עם בעלה למסור את כל הסכום לקופת הצדקה הזו. לאחר שתרמו פנו לבדיקות בלב, שקט ובטוח. גם כאן לתדהמת הרופאים ההמומים נעלם כל זכר למחלתה!

בית אמי

עלון "איש לרעהו" פרשת כי תשא הוקדש לעילוי נשמת

ראש ישיבת מעלות התורה הגאון רבי שמואל בן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

נלב"ע בליל ש"ק פרשת תצוה ט אדר ת.נ.צ.ב.ה.

לגמול חסד עם חתן וכלה, לסייע להם בממון ולשמחם ביום חופתם!

נלמד מהפסוק: "ויתן אל משה ככלתו" (פרק לא–יח)

וכתב רש"י: "ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן"... ומובא בצוואת רבי אליעזר הגדול: "בני, הוי זהיר בהכנסת כלה לחופה ולשמח חתן, שכל המשמחו כאילו קיבל תורה מהר סיני שנאמר "ויתן אל משה ככלתו" – כלתו כתיב, ודאי יום שנתנה תורה, כיום שנכנסה כלה לחופה". ב' ענייני חסד, הנעשים עם החתן והכלה כלולים כאן: א) חסד בגופו, ע"י שמשמח את החתן והכלה. ב) חסד בממונו, ע"י שמספק להם את הוצאות החתונה ושאר צרכיהם ההכרחיים.

מובא בשם כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג – רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל שכאשר מסייעים לחתן וכלה ודואגים להם לצרכי הנישואין, אזי האדם המסייע, מקבל לא רק את שכר מצוות הכנסת כלה, אלא לזכותו נזקפים גם כל הדורות שיצאו מזיווג זה. ומלבד שאוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, הוא מקבל שכר גם על התורה והמצוות שיוצאי חלציהם מקיימים עד סוף כל הדורות.

חידוש נוסף מפורסם מבעל **החתם סופר** שהורה לגבאי צדקה, ליטול ממון מקופת "הכנסת כלה" ולמסור לתלמיד חכם מופלג שהוא עני ושרוי במצוקה. ותמך יתדותיו לעשות זאת עפ"י המדרש בפרשתינו על הפסוק "ויתן אל משה ככלתו" - כמו כלה מקושטת בכ"ד תכשיטין, אף תלמיד חכם מקושט בכ"ד ספרים. ומלך פורץ גדר ותלמיד חכם יש לו דין מלך ודין כלה.

עפ"י הוראה זו של החתם סופר, נשאל **כ"ק האדמו"ר גאב"ד אונגוואר – הגאון רבי מנשה קליין** זצ"ל (**בשו"ת משנה הלכות** חלק ו' סימן קס"ז) על גבאי צדקה שאוסף מעות עבור תלמיד חכם מופלג השרוי במצוקה נוראה, האם מותר לו לומר לנדיבים שאוסף עבור "הכנסת כלה" כדי שיתנו לו יותר [שהרי לת"ח יש דין "כלה"]?!

והשיב גאב"ד אונגוואר שאין הנידון דומה להוראת החתם סופר, כי במעשה שהיה אצל החתם סופר, לא היה שום ענין של שקר או גניבת דעת. שכן אחר שנתנו לקופת הכנסת כלה ונתעורר ליתן לתלמיד חכם מופלג, נסתפקו בדין האם משנים מצדקה לצדקה, ובזה הורה החתם סופר שאפשר [במקרה המסויים הזה] לשנות עפ"י המדרש הנ"ל. ברם בנידון שלנו הרי הגבאי משקר ומטעה הבריות שאוסף לצורך הכנסת כלה בעוד שאין זה אמת. ואף שבמדרש נקרא תלמיד חכם "כלה", מכל מקום בעיני הבריות לא נקרא כלה, ואם היה יודע הנדיב שכוונתו לתלמיד חכם היה נותן פחות, נמצא שיש בזה שקר וגניבת דעת. עכ"ד

מן הראוי לציין, כי גם מצד הורי החתן והכלה לצמצם ככל האפשר את הוצאותיהם, וכמו שמובא מ**כ"ק האדמו"ר בעל האמרי חיים** שאמר כי "פשתה הספחת של חיי מותרות, כל אחד רודף ומתחרה עם חבריו ואף רוצה לעלות על הזולת. והתוצאה היא שנעשה בעל חוב גדול, ומשלם רבית קצוצה.

נצייר נא - אומר האמרי חיים - כשאדם משיא את בנו או בתו, דורשים ממנו דירה עם רהיטים מפוארים ומהודרים. מקום השמחה צריך להיות באולם היותר נאה. אורחים למאות אוכלים ושותים מעדנים ומשקאות מן המובחר, והמה הולכים לביתם שמחים וטובי לב, חוץ מהתערומת על בעל השמחה, שלא כבדם כראוי להם, לפי דעתם המשובשת, ובעל השמחה נשאר עייף רעב ויגע, מלא דאגות וצרות מהחובות הגדולים הרובצים עליו. מהיכן יקח לשלם השטרות ביום מחר ולאחר זמן. ח"ו השמחה

הוצאות נישואין לפי התקנון...

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שימש בין היתר גם כראש כולל שומרי החומות. בכולל זה היתה תקנה מיוחדת שכל אחד מלומדי הכולל שמשיא את אחד מילדיו מקבל מענק של עשרה נפוליאון זהב (סכום גדול בימים ההם) לכיסוי חלק ניכר מהוצאות החתונה.

והנה אירע שכאשר הרב זוננפלד עצמו אירס את בנו, רבי יעקב מאיר, שכח גיזבר הכולל להעניק לו את עשרת הנפוליאון זהב. הרב זוננפלד החליט לא לתבוע את הממון המגיע לו כדין, אך מכיון שחסרו לו האמצעים הכספיים להוצאות החתונה, נטל שלא כדרכו הלוואות מקופות גמ"ח.

ב"אופרוף" שנערך בשבת שלפני החתונה, השתתף גם הגיזבר ונתכבד בעליה לתורה לפי הוראה מיוחדת של הגרי"ח זוננפלד, כנראה להוציא מלבו כל שמץ טינה והקפדה.

רק ביום החתונה נזכר הגבאי שלא נתן את עשר הנפוליאון להגרי"ח. הוא שכר כרכרה מיוחדת ושלח את שמש הכולל למסור את המעות להרב זוננפלד בתוספת דברי סליחה והתנצלות. עשה שמש הכולל כפי שנתבקש ומסר את הכסף ואת בקשת הסליחה וההתנצלות. השמש נדהם כשהרב זוננפלד החזיר לו מיד את הכסף באומרו "זה לא שייך לי"...!

בהבחינו בתדהמת השליח הוסיף הרב זוננפלד והסביר: "ההקצבה מיועדת אמנם לסייע בהוצאות הנישואין של מיעוטי יכולת. אבל לפי התקנות, זה מיועד להוצאות החתונה ממש. ואילו אני, הלא כבר הוצאתי את הוצאות החתונה, והראיה שהנה החופה תתקיים אי"ה היום אחרי הצהרים בשעטו"מ. אלא מאי, נשארתי בעל חוב. אין בתקנות סעיף האומר שזה מיועד גם לסילוק הלוואות"...

חכמת חיים – פרשת יתרו

חתונה כנגד חתונה...

כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי מזוויעהל זצ"ל למד (קודם שנתפרסם) בישיבת חיי עולם. כשאירס את בתו הוזקק לצרכי הנישואין סכום בסך עשרים ושש אלף דולר. הציעה לו הרבנית לבקש במזכירות הישיבה את רשימת הנדיבים מחו"ל ויפנה אליהם.

ואכן כבר למחרת התייצב רבי מרדכי, לפי תומו, במשרד וביקש מבוקשו. "נענה" המזכיר לבקשתו והגיש לו רשימת גבירים הגרים בחו"ל. אך לא את הגבירים הפעילים (הרלוונטיים) שהישיבה נתמכת מהם עתה, אלא רשימה ישנה אשר זה מכבר הפסיקו לתרום.

היה מי שהעיר את תשומת לבו של רבי מרדכי על כך. אך תגובתו היתה: וכי על הנדיבים אנו סומכים, הרי רק על ה' לבדו, אלא שמוטלת עלינו חובת ההשתדלות... ואכן בתור "השתדלות" גרידא כתב רבי מרדכי מכתב לגביר אחד בלבד - הראשון ברשימה, בזה הלשון: "אני לומד בישיבת חיי עולם, ארסתי את בתי, ואין לי פרוטה לפורטה, ואני זקוק לעשרים ושש אלף דולר".

כעבור מספר שבועות נתקבל בביתו מכתב ובו המחאה בדיוק על הסכום של עשרים ושש אלף דולר. רבי מרדכי ניגש למזכירות כדי להודות... כששמע המזכיר כמה קיבל נדהם והודה: "הרי נתתי לך את רשימת פושטי הרגל"... המזכיר הורה מיד למתרים של הישיבה לפנות לאותו גביר ולברר אצלו מדוע פסק לתרום לישיבה?

סיפר לו הגביר: "לצערי אני ב'פשיטת רגל' ועדיין לא התאוששתי. הכסף שנתתי לאותו אברך, זה כספה של בתי שחלתה ולאחר אירוסיה מצבה הלך והדרדר. התייעצתי עם הגאון **רבי משה פיינשטיין** זצ"ל והורה לי שאם יש לבתי חסכונות שאתרום את כל הכסף לצדקה ועדיף הכנסת כלה שתהיה חתונה כנגד חתונה.

"כשקיבלנו באותו שבוע את מכתבו של רבי מרדכי וראיתי שהסכום שביקש הוא בדיוק כערך הסכום שבתי חסכה בעבודתה, שלחתי מיד אליו את כל הסכום, ואכן מצב של בתי הוטב באופן בלתי צפוי והיא הולכת ומבריאה בס"ד.

חשוקי חמד

המשך – הכנסת כלה ושמחת חתן

נהפכת אצלו לתוגה. עכ"ד.

בענין זה מצינו בתנ"ך שתי סעודות ידועות של שמחת נישואין: סעודה אחת היתה אצל לבן וכמו שכתוב בפסוק (בראשית כט-כב) "ויאסוף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה". ואילו הסעודה השניה היתה אצל בועז, ומבואר שלקח רק עשרה אנשים. מה ההבדל ביניהם שלבן הזמין את כל אנשי המקום לסעודה ובועז קרא רק לעשרה אנשים?!

אלא ההבדל ביניהם הוא שבועז עשה את כל הסעודה על חשבונו ועל כן הסתפק בעשרה אנשים, מה שאין כן לבן עשה את הסעודה לא על חשבונו, חלילה, אלא על חשבון אנשי המקום כדברי חז"ל (במד"ר ע-ט) שרימה אותם, וממילא במצב כזה, לא היה איכפת לו להזמין לסעודה את כל אנשי המקום.

ומבואר בשם **החפץ חיים** שהביא ראיה לדברי חז"ל שלבן עשה את הסעודה על חשבון אנשי המקום, מלשון הפסוק "ויאסוף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה". והרי דרך העולם שקודם מכינים את הסעודה ורק אחר כך מזמינים את האורחים וכאן כתוב קודם את קריאת האורחים. אלא הקדים לבן והזמינם מפני שהיה צריך לקחת מהם עצמם את צרכי הסעודה...

כלי הכסף שנעלמו...

הוריו של רבינו **הגרא"מ שך** זצ"ל היו ידועים בעיירה וואבוילניק כבעלי צדקה וחסד. פעם אירע שהוצרכו בעיירה לסכום כסף כדי לחתן כלה יתומה. ביודעם את ליבה הרחום של האם פנו אליה גבאיי הצדקה.

באותם ימים לא היתה הפרוטה מצויה בבית, אך לבה הרחום לא יכל לעמוד מנגד, מצוקתה של הכלה היתומה טרדה את מנוחתה: "סוף סוף זוכה אותה מסכנה להקים בית, היאך ניתן לעמוד מנגד"?!

לפתע נפלו עיניה על הארון המסוגר, שם שכנו כלי הכסף שבעלה רבי עזריאל נתן לה במתנה גמורה כדי שתוכל לעשות בהם כרצונה. כלים אלה נועדו על ידה לשימוש בחג הפסח, הם היו בעלי ערך, ולכן היססה, ואז החליטה בכ"ז לעשות מעשה. ביד בוטחת פתחה את דלתות הארון, וכלי הכסף היקרים נמסרו לידי הגבאים...

בהגיע ליל הסדר ניגש רבי עזריאל לעטר את שולחן החג בכלים הנאים. כשפנה להוציאם מהארון הופתע. הארון ריק. לתמיהתו: "היכן הכלים"? השיבה: "בכלי הכסף הוקם בית בישראל"!

מרן הרב שך

מעביר על מדותיו

להדבק במדותיו של הקב"ה ולהיות "ארך אפים" ומוחל על עלבונו!

נלמד מפסוקי סדר י"ג מדות רחמים (פרק לד–ז)

ואמרו חז"ל (ראש השנה יז:): כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם וכו'. ובספר ראשית חכמה (שער הענוה פ"א) כתב: שמעתי בשם הגאונים על מה שאמרו חז"ל יעשו לפני כסדר הזה, הכוונה שיעשו סדר המדות שלימד הקב"ה למשה שהוא א–ל רחום וחנון. דהיינו מה הוא רחום אף אתה תהיה רחום וכך לכל הי"ג מדות. ואז אם יקיים את המדות הללו בפועל, הקב"ה ימחול לו על עוונותיו.

בעיצומה של שירת הים שהיא השירה על הנס הגלוי והמפורסם ביותר, אמרו ישראל את השבח הגדול ביותר "מי כמוך באלוקים ה'" ודרשו חז"ל במכילתא: "מי כמוך באלמים, שומע עלבון בניך ושותק, שנאמר "החשתי מעולם, אחריש, אתאפק, כיולדה אפעה, אשום ואשאף יחד".

את המדה העליונה הזו שבמדותיו של הקב"ה מבאר **הרמ"ק** זצ"ל (בספר **תומר דבורה**): "מורה על היות הקב"ה מלך עלוב. סובל עלבון מה שלא יכילהו רעיון. הרי אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק, ועוד אין רגע שלא יהיה האדם ניזון ומתקיים בכח עליון המשפיע עליו, והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם כנגדו שלא יהיה הוא באותו רגע ממש שופע שפע קיומו ותנועת אבריו.

ומוסיף הרמ"ק: "ואם היות שהאדם חוטא בכח ההוא, לא מנע ממנו כלל אלא סובל הקב"ה עלבון כזה להיות משפיע בו תנועת אבריו, והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ועון ומכעיס והקב"ה סובל. ולא תאמר שאינו יכול למנוע ממנו הטוב ההוא ח"ו, שהרי בכוחו ברגע כמימרא שתיבש ידו ורגליו כעין שנעשה לירבעם, ועל כ"ז שהכח בידו להחזיר הכח הנשפע ההוא, והיה לו לומר, כיון שאתה חוטא נגדי - חטא בשלך ולא בשלי! לא מפני זה מנע טובו מן האדם אלא סבל עלבון והשפיע הכח, והשיב לאדם טובו. זה עלבון. סבלנות מה שלא יסופר, וע"ז קוראים מלאכי השרת להקב"ה מלך עלוב"...

ולכך מצאו לנכון לשבח את הקב"ה "הא-ל הגדול הגבור והנורא", אף אחרי החורבן בתוך הגלות, כפי שאומרים חז"ל בגמרא (יומא סט:) היאך יוכלו לאמר "הנורא" כשעכו"ם מקרקרים בהיכלו? כיצד יכלו לשבח "הגבור" כשנכרים משתעבדים בבניו? באו אנשי כנה"ג ואמרו: "אדרבה, זוהי גבורת גבורתו שכובש כעסו ונותן ארך אפים לרשעים. ואלו נוראותיו, שאלמלא מוראו של הקב"ה, היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות!

וכך צריך גם האדם לנהוג כלפי רעהו, מתוך חובתו להבדק במדותיו של הקב"ה. וכדברי **הראשית חכמה** (שער הענוה פ"א) עיי"ש מה שכתב בשם הגאונים.

"לא ראינו נרדף שמפסיד"...

כידוע, כיהן הגה"צ **רבי ירוחם לייבוביץ** זצ"ל כמשגיח בישיבן ראדין - ישיבתו של החפץ חיים, טרם הגיע לכהן כמשגיח בישיבת מיר.

כאשר דחקה לו השעה בישיבת ראדין עקב התעקשותו הבלתי מתפשרת על לימוד המוסר שיונהג בישיבה, דבר שעורר תסיסה רבתי בקרב רבים מבני הישיבה שלא הסתירו זאת. נכנס רבי ירוחם אל **החפץ חיים** להוועץ בו כדת מה לעשות האם להמשיך במלחמתו בתוך הישיבה או שמא עליו למשוך ידיו מכל הרעיון ולעזוב את הישיבה.

ענה לו הח"ח: "אף פעם לא ראיתי נרדף שמפסיד"... הבין רבי ירוחם מדבריו שכדאי לו לוותר ולעזוב את הישיבה. הוא אכן עבר לישיבת מיר, שם הצליח ועלה לגדולה והגיע לעצם שיא פריחתו ותפארתו.

"אני צריך לתת לו יותר"...

סיפר נכדו של **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל: מידי ראש חודש, היו מגיעים עשרות ראשי כוללים וישיבות לקבל מידי הרב שטיינמן סכומי כסף. במשך כל היום היה תור ארוך שהגיע עד המדרכה ברחוב חזון איש. אחד מהעומדים בתור באופן קבוע, היה אדם שביזה והשמיץ את הרב שטיינמן ברבים בהדפסת מודעות-רחוב נגדו...

אמר הנכד להרב שטיינמן: "האם ראש הישיבה יודע שפלוני שמקבל תמיכה כספית חודשית, משמיצו ברבים"... הגיב הרב שטיינמן: "אם כך הרי שביחס אליו כבר אין לי את שיקול הדעת הנכון כמה לתת לו... כי לכל אחד אני נותן כפי שיקול דעתי, אך אצלו יש לי כבר "נגיעות", ואם כן אני צריך לתת לו יותר... כדי לצאת מן הספק"...!

מלמל הנכד ברוב מבוכתו: "אם כן, שווה לראשי הכוללים להשמיץ את סבא... ככל שירבו במודעות-רחוב נגד סבא, כך יקבלו יותר"...

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"...וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים" ! / הרב נפתלי וינברג

מה דעתכם להיתקל באיזה בוקר-בהיר במודעה בזה הלשון:

מֵיזם המיליארד!

קבוצת אֵלִי-הון מצפון אמריקה ואירופה, תרמו יחדיו מיליארד דולר ($1,000,000,000) למטרת שמחת חתן-וכלה.

כל משפחה מאנ"ש שמשיאה את אחד מצאצאיה, זכאית לקבל 50,000 ₪.

שימו לב; מדובר **במענק** ולא בהלוואה.

לקבלת המענק יש לגשת למשרדי הקרן.

* * *

קוראים יקרים! **אם תרצו – אין דבר העומד בפני הרצון!**

כמעט מידי יום ביומו אני פוגש בתיבת-דואר שלי מכתב בקשה ['שְׂנָאר-בְּרִיוו' בלע"ז]. במכתב מתואר תמיד בעל משפחה גדולה שחיתן, מחתן או יחתן את אחד מצאצאיו. כמעט תמיד יסתיים התיאור בקביעה האלמותית 'וְלָרֹשׁ אֵין כֹּל' - אפילו לא להוצאות המינימליות!

כעת תארו לעצמכם שהמודעה בה פתחנו איננה דמיון-פורח אלא מציאות ורודה. אבי הכלה ניגש למשרדי הקרן, מקבל מעטפת מזומנים ומחייך כל הדרך לחתונה.

הלוואי!

מורי ורבותי, יש מישהו שיכול לממש את החלום הזה. להפוך אותו למציאות!

הוא לא מתגורר בצפון אמריקה, גם לא באירופה. הוא מתגורר כאן. הוא **אני – ואתה.**

* * *

כלפי מה הדברים אמורים!

פעם שחה באוזני גויה מבוגרת, שעבדה בארץ: אני לא מבינה את היהודים. בבית שלי חינכו אותי שאם אין כסף לא קונים. וכאן אני רואה את האנשים קונים וקונים וקונים. הם חיים בעוני, ללא הכנסה מספקת, ובכל זאת קונים וקונים וקונים.

עניתי לה מה שעניתי, אבל זה רק מפני שחששתי לחילול-השם.

אותה דחיתי בקש, אבל לא נעים להודות באמת עד כמה שהיא צדקה.

משפחה שמצהירה שאין לה להוצאות מינימליות, מוציאה בליל חתונה אחד עשרות אלפי שקלים. ואני שואל: למה?

התשובה ברורה מאליה: הרי **כ-ו-ל-ם** נוהגים כך, ומדוע שנהיה שונים מהם?!

וכאן אנו באים עם הצעה: בוא נשנה את ה"כ-ו-ל-ם"! מי אמר שהמצב חייב להישאר כך? אם זו רק תוצאה של לחץ חברתי, אז בוא נתמקד ונטפל בו. תמיד יהיו אנשים חסרי שדרה, שגם אחרי שהנורמות ישתנו לטובה ימשיכו לערוך חתונות גדולות בחשש "מה יאמרו הבריות". אבל לא אליהם אנו מכוונים, כי אם לרובא דרובא דעלמא שמבינים שזה אבסורד לקיים "חגיגה" עם מאות משתתפים, כשאין לך בכיס כסף אפילו למאה איש...

ואגב: כשנשאל מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על מה לוותר כשניגשים לשידוכים? השיב: "לוותר על מה יאמרו הבריות".... (מאחרי הפרגוד)

תכל'ס, הרעיון הוא פשוט. להתאים את האירועים שאנו עורכים בהתאם לכיס שלנו. אין לך כסף מיותר להזמין 400 איש (ולמי יש?) אז תזמין 40. אין לך כסף מיותר לצלם שלא מסתפק בפחות מאלפי שקלים, תזמין צלם שכן מסתפק. אין לך כסף מיותר לשבת שבע ברכות עם 70 משתתפים? תזמין רק מנין!

הגיע הזמן שהציבור שלנו - שרובו גאה על העובדה שאנו רואים במוח את החלק הכי חשוב באדם - יפעל לפי מה שהשכל קובע, ולא לפי מה שהחברה מכתיבה!

* * *

יהיו מי שיטענו: אותנו ההורים שכנעת, אך מה עם הילדים? הצעירים שמקימים את ביתם ומפעילים לחץ על ההורים?

התשובה לשאלה זו חד משמעית: אנחנו שולחים את ילדינו למיטב המוסדות, ובהחלט מצפים מהם לרכוש ערכים פנימיים. ו'איזהו עשיר השמח בחלקו' הוא אחד מהם! ומה עם 'כיבוד הורים'? ו'הסתפקות במועט'? היעלה על הדעת שההורים יפיקו אירוע ענק כשאין להם אפילו כסף להטעין רב-קו?

אתם מתביישים מהחברים? הרי כל החיים מלמדים אותנו שכל מה שהקב"ה עושה לנו הוא הטוב ביותר. אם היה יכול להיות טוב יותר, הקב"ה כבר עושה את זה. אז ברור שהמצב הנוכחי הוא הטוב ביותר עבורנו! מה יש להתבייש? עליכם להיות גאים שאתם שמחים ומאושרים עם מה שהקב"ה נותן! גאים, שמחים ומאושרים שאבא שלכם מוסר את נפשו לתורה! האם השותפות שלכם במסירות נפשו היא הבקשה לערוך אירוע "כמו כ-ו-ל-ם" למרות שידוע לכם שאין בידו פרוטה לפורטה?

אם הצעירים עדיין לא השתכנעו מהנימוקים שהצגנו, אם ה'שמח בחלקו' הוא לא אחד הכלים המרכזיים בארגז שלהם, אז היכן פירות ההשקעה של מערכת החינוך? ואולי לא משקיעים מספיק בתחומים אלו? אם-כן דרושה מהפכה לטובה!

לא הייתי כותב זאת אלמלא שמעתי את הדברים מכמה אנשי-חינוך מנוסים ואמיתיים שאמרו לי במפורש שהחינוך שלנו על כל מעלותיו יש בו עדיין צורך לתקן וכאן אוסיף בכאב, על אותם אברכים עמלי תורה שלחוצים מחתונות ילדיהם שנוסעים לחו"ל לנקוש על פתחי נדיבים או שולחים מכתבי בקשות לעזרה או שמתבזים ומשפילים כבוד תורתם בכך שמסתובבים בבתי הכנסת ובבתים ובפיהם בקשות לעזרה לחתונות ילדיהם שיחיו. ואולי אם היו מסתפקים יותר במועט ולא חוששים ממה יאמרו הבריות היו יכולים לחסוך בזיון זה.

הייתי לא מזמן בחתונה שחיתן אברך ת"ח ולא ראיתי אף אחד בחתונה עם חיוך על פניו, לא הורי החתן לא הורי הכלה, ואף לא האורחים, אפילו בריקודים לא חייכו. האם אין זה מצב שדורש תיקון יסודי? אין לברוח ממנו, והוא אפשרי. התיקון הוא לא כלכלי - אלא חינוך נכון והשקפה נכונה ללא פינוקים.

* * *

אני קורא בשורות אלו לכל עסקן, איש-רוח ובעל השפעה להצטרף אלינו. נוכל יחדיו לגבש תכנית פעולה. אנחנו זקוקים למעשים ולא לדיבורים, שכן לא המדרש עיקר אלא המעשה!

כאשר נצליח לשנות נורמות לטובה, פתאום יתברר שכל משפחה חוסכת עשרות אלפי שקלים בהשאת כל ילד. במילים אחרות: **פתאום יתברר שהקרן הדמיונית שתורמת 50,000 ₪ לנישואי כל ילד אכן קיימת במציאות.** והא ראייה: כל משפחה שהשיאה ילד חסכה סכום זהה!...

כאשר נזכה בסייעתא דשמיא לקדם את הרעיון יהיה זה **ה"מַּתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים"** המשמעותי ביותר שאפשר לתת לעַם-ישראל...

אַ פריילעכן פורים!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תשא

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם" (ל, יב)

ביאר בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע וז"ל: הנה ידוע ש'תשא' לשון הגבהה. ויש לרמז, למשל, הטובע בים - כל זמן שראשו מבחוץ ואינו משוקע בתוך הים לא יזיק לו. כמו כן, הנה קשה מזונותיו של אדם כ'קריעת ים סוף' (פסחים קיח.), והדאגות וטרדת הפרנסה הם גלי הים (שהרי עצם ענין הפרנסה הוא 'ים'), והעיקר לשמור ולהגביה את ראשו - שהראש לא יהיה משוקע בתוך גלי הים. זהו 'כי תשא את ראש בני ישראל' העיקר להגביה הראש והמוח לפקודיהם, וממילא אף שהגוף עוסק בפרנסה גופא בתר רישא גרירא, עכ"ל

וכן ביאר הרה"ק מקאצק זי"ע (שש"ק רפט) בקרא (תהלים קכח, ב) 'יגיע כפיך כי תאכל', כי בדווקא אמר יגיע כפיך ולא יגיע ראשך, לומר, שאף שפעמים ועל האדם להתעסק בפועל ידיו, לצורך פרנסתו או לשאר ענינים, מכל מקום יראה לעסוק ש'צדיק באמונתו יחיה', וממילא יבין וישכיל שלא ירוויח כלל אם יצרף את ראשו ליגיע כפיו, שהרי מה שנקצב לו בוא יבוא אליו בכל אופן.

אחד מחסידי הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע נכנס אליו בשאלה – כי הוא נצרך לעזוב את שערי 'בית המדרש' לעסוק על המחיה ועל הכלכלה, ורב פחדו מהבלבול השורר בשווקים וברחובות.

אמר לו הרה"ק כתיב 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, 'שירא מפני חיות רעות'. והדבר תמוה, וכי איזו שמירה היא – לשים גדר אבנים רק סביב הראש, הלא 'פרוץ מרובה על העומד' – באשר כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא, משל לציפור שנפלה לתוך ביצה והחלה לשקוע בה יותר ויותר - אם כנפיה עדיין לא טבעו, בידה לצאת מהבוץ על ידי כנפיה, ואם גם כנפיה טבעו בתוככי הבוץ, כל זמן שראשה מחוץ לבוץ עדיין תוכל לזעוק 'הצלה' ויבואו להושיעה, אבל כשגם הראש נשקע בבוץ, אוי לה. ..ולכן בצאת יעקב אבינו חרנה, לבית לבן הרמאי, נתיירא מפני חיות רעות, וחשש מאד, כי מי יודע מה מצפה לו שם, על כן עשה 'שמירה מעולה' סביב לראשו, כי כל זמן שהראש לא 'שקע', עדיין אפשר לו לאדם לזעוק לעזרה ולהצלה, אמר לו הרה"ק, כך גם אתה, בצאתך לעבודת הפרנסה, הזהר על 'ראשך' לבל ישקע בהבלי העולם הזה, ותשמור על ה'אמונה' שבמח, ובזה תנצל מכל הבלבול והרע, ובכל עת ובכל זמן עדיין תהיה מקושר כראוי אל ה' הוא האלוקים. (באר הפרשה)

"מחצית שקל תרומה לה'" (ל, יג)

ידוע מאמר חז"ל "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו"- אומר בעל "המקדש מרדכי" שזה באה התורה לרמז לנו, שיתנו מחצית השקל, כי בכסף אין שלימות, כי אדם שאוהב כסף כל כסף שיש לו זה חצי ממה שהוא רוצה.

להמחיש זאת מובא סיפור או משל, אדם שישב בגינת חמד, ולפתע התיישב לצידו אדם מוכר ומפורסם, היה זה גדול עשירי העולם.

מהתבוננות בו, הוא הפתיע ושאל, אתה מזהה אותי? כן בוודאי, אתה הרי העשיר הנודע. נו... תשלים את המשפט הוא אומר לי, לנוכח פליאתי הוא מחייך ואומר ההמשך הוא... "העשיר מספר אחד בעולם".

אמרתי לו אדוני היקר מאוד, טעיתוהנך חי בטעות גדולה, אתה בבעיה כלכלית גדולה יותר ממני, לך חסר יותר כסף ממני.

כעת היה תורו להתפלא, והוא פתח עיניים גדולות ואמר, יש לך מושג כמה כסף יש לי? יש לי 40 מיליארד דולר, איך אתה מדמיין שחסר לי יותר כסף ממך???

עניתי לו, לא טעיתי, אני יסביר לך, הרי אתה מפחד כל הזמן להפסיד את התואר מקום ראשון בעולם למקסיקני שמתחרה בך, לכן אתה חותר בכל מחיר ושואף להכפיל את רכושך ל80 מיליארד, ככה תהיה מוגן מלסכן את מעמדך, אם כן חסר לך 40 מיליארד דולר, באמת חסר לך הון עתק, אבל לי חסר מקסימום רבע מיליון דולר, אז למי חסר יותר כסף???

לפי זה יתכן לפרש "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל", כי האוהב כסף שהוא עשיר כשנתן לצדקה הוא מרגיש שנתן שלם, ואילו העני שנותן מפת לחמו הרבה יותר אחוזים מרכושו לעומת העשיר, מרגיש שנתן פחות ממה שצריך, לכן מזהירה התורה, העשיר תזכור מה שתרמת זה רק חצי ולא מושלם, וגם העני תרגיש טוב ואל תמעיט בערך הנתינה שלך.

"זה יתנו... מחצית השקל" (ל, יג)

"כמין מטבע של אש הראה לו".

משה תמה כיצד מטבע פשוט יכול להוות כופר נפש. הראה לו שאין זו מטבע פשוטה אלא של אש - שרק אם הנתינה תהיה מתוך התלהבות של אש, תהווה כפרה. אחרת, זה באמת סתם מטבע.

"מחצית השקל" (ל, יג)

מחצית דווקא. ללמדנו שיהודי כשהוא לעצמו אינו אלא "מחצית", חצי דבר. ומי משלימו? - הקב"ה ויהודי שני. כשאדם עוזר לזולת נעשים שניהם דבר שלם, ועל ידי כך הוא זוכה לברכת ה' ביתר שאת ויתר עז.

(הרבי מליובאוויטש)

"מחצית השקל..." (ל, יג)

פעם אחת בשעת שיחת האדמו"ר ר' אהרן מקרלין זיע"א עם מקורביו, נתגלגל הדיבור על מעמדו של הצדיק, ועל התפקיד המרכזי שלו בין תלמידיו. אמר

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש

רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים
פרשת כי תשא

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם" (ל, יב)

ביאר בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע וז"ל: הנה ידוע ש'תשא' לשון הגבהה. ויש לרמז, למשל, הטובע בים - כל זמן שראשו מבחוץ ואינו משוקע בתוך הים לא יזיק לו. כמו כן, הנה קשה מזונותיו של אדם כ'קריעת ים סוף' (פסחים קיח.), והדאגות וטרדת הפרנסה הם גלי הים (שהרי עצם ענין הפרנסה הוא 'ים'), והעיקר לשמור ולהגביה את ראשו - שהראש לא יהיה משוקע בתוך גלי הים. זהו 'כי תשא את ראש בני ישראל' העיקר להגביה הראש והמוח לפקודיהם, וממילא אף שהגוף עוסק בפרנסה גופא בתר רישא גרירא, עכ"ל

וכן ביאר הרה"ק מקאצק זי"ע (שש"ק רפט) בקרא (תהלים קכח, ב) 'יגיע כפיך כי תאכל', כי בדווקא אמר יגיע כפיך ולא יגיע ראשך, לומר, שאף שפעמים ועל האדם להתעסק בפועל ידיו, לצורך פרנסתו או לשאר ענינים, מכל מקום יראה לעסוק ש'צדיק באמונתו יחיה', וממילא יבין וישכיל שלא ירוויח כלל אם יצרף את ראשו ליגיע כפיו, שהרי מה שנקצב לו בוא יבוא אליו בכל אופן.

אחד מחסידי הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע נכנס אליו בשאלה – כי הוא נצרך לעזוב את שערי 'בית המדרש' לעסוק על המחיה ועל הכלכלה, ורב פחדו מהבלבול השורר בשווקים וברחובות.

אמר לו הרה"ק כתיב 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', וברש"י, 'עשאן כמין מרזב סביב לראשו, 'שירא מפני חיות רעות'. והדבר תמוה, וכי איזו שמירה היא – לשים גדר אבנים רק סביב הראש, הלא 'פרוץ מרובה על העומד' – באשר כל גופו אינו שמור מן החיות והמזיקים, אלא, משל לציפור שנפלה לתוך ביצה והחלה לשקוע בה יותר ויותר - אם כנפיה עדיין לא טבעו, בידה לצאת מהבוץ על ידי כנפיה, ואם גם כנפיה טבעו בתוככי הבוץ, כל זמן שראשה מחוץ לבוץ עדיין תוכל לזעוק 'הצלה' ויבואו להושיעה, אבל כשגם הראש נשקע בבוץ, אוי לה. ..ולכן בצאת יעקב אבינו חרנה, לבית לבן הרמאי, נתיירא מפני חיות רעות, וחשש מאד, כי מי יודע מה מצפה לו שם, על כן עשה 'שמירה מעולה' סביב לראשו, כי כל זמן שהראש לא 'שקע', עדיין אפשר לו לאדם לזעוק לעזרה ולהצלה, אמר לו הרה"ק, כך גם אתה, בצאתך לעבודת הפרנסה, הזהר על 'ראשך' לבל ישקע בהבלי העולם הזה, ותשמור על ה'אמונה' שבמח, ובזה תנצל מכל הבלבול והרע, ובכל עת ובכל זמן עדיין תהיה מקושר כראוי אל ה' הוא האלוקים. (באר הפרשה)

"זה יתנו... מחצית השקל" (ל, יג)

"כמין מטבע של אש הראה לו".

משה תמה כיצד מטבע פשוט יכול להוות כופר נפש. הראה לו שאין זו מטבע פשוטה אלא של אש - שרק אם הנתינה תהיה מתוך התלהבות של אש, תהווה כפרה. אחרת, זה באמת סתם מטבע.

"מחצית השקל" (ל, יג)

מחצית דווקא. ללמדנו שיהודי כשהוא לעצמו אינו אלא "מחצית", חצי דבר. ומי משלימו? - הקב"ה ויהודי שני. כשאדם עוזר לזולת נעשים שניהם דבר שלם, ועל ידי כך הוא זוכה לברכת ה' ביתר שאת ויתר עז.
(הרבי מליובאוויטש)

"ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת" (לא, טז)

"ושמרו" - מפרש רבי חיים בן עטר: ויצפו, כמו "ואביו שמר את הדבר". שלא יהיה השבת עליהם לטורח, אלא ישמחו בו ויהיו תמיד ממתינים ומצפים בכליון עיניים, מתי יבוא.

"מזה ומזה הם כתובים" (לב, טו)

חסיד אחד בא לרבו בשאלה: האם מותר לו לרמות בדבר קטן, כי זה יציל אותו ממצבו הקשה.

ענה לו הרבי: משום כך היו הלוחות כתובים משני הצדדים, לרמוז לך, שאין שלא תהפכם, יהיה כתוב "לא תגנוב".

"וישמע יהושע את קול העם ברעה" (לב, יז)

כד מיבבין בחדוא קדם עיגלא (תרגום יונתן בן עוזיאל) . תמה רבי זלמן סורוצקין: אם הריעו וחוללו בשמחה לפני העגל, יבבה זו מה טיבה ומקומה כאן? הוא מקשה והוא מתרץ: אומרים משמו של רבי ירוחם ליבוביץ' המשגיח הרוחני של ישיבת מיר: בן ישיבה אם גם יעזוב את הישיבה, יתרחק ממנה, ואפילו יקדיח תבשילו חלילה- טעם עבירה כבר ניטל הימנו, הוא לא ישבע נחת בשום פנים מתענוגי עולם הזה... כי מכיון שלמד תורה ועמד על חומר העבירות, כליותיו ייסרוהו ומצפונו לא יתן לו מנוח. אף כאן: כיון ששמעו ישראל דברי אלקים חיים במעמד הר סיני, וקבלו עליהם עול תורה ומצוות, לא היתה שמחתם שלמה כשהיו מרקדין לפני העגל, ולא היתה להם הנאה מן החטא, לפיכך שמחתם בעגל מהולה ביבבה...

"וישלח מידו את הלוחות" (לב, יט)

הכתיב של הפסוק הוא "מידו" לשון יחיד ואילו הקרי הוא "מידיו" לשון רבים, צריך להבין מה זה בא ללמדנו. ביאר הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל: בתחילה חשב משה להשליך את הלוח הראשון בלבד, שהרי כשנכשלו בעבודה זרה לא פגעו במצוות שבין אדם לחבירו רק בבין אדם למקום בלבד וזה שייך ללוח הראשון

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים
פרשת כי תשא

בלבד ולא לשני שהוא בין אדם לחבירו, ושוב נמלך שכן לא תתכן שלימות בין אדם לחבירו בלי שיהיה שלם גם בין אדם למקום, לכן תחילה חשב להשתמש ביד אחת בלבד, אבל שוב השתמש בשני ידיו, להשליך על ידם את שני הלוחות.
(לתתך עליון)

"אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זהב" (לב, לא)

פעם בראש השנה שחל בימים ה' ועש"ק, ראו שהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצ"ל מתאמץ וטרוד מחשבתו בענין מסוים. בשבת קודש, קפץ על השולחן, וקרא: איך ווייס שוין! (אני כבר יודע). והסביר דבריו, תמיד היה קשה לו, איך הניח הקב"ה לישראל לעשות את העגל? ועכשיו נתחוור לו. עפ"י משל, למלך שהיה לו בן קטן חביב, ורצה למנותו למלך כממלא מקומו, אבל שרי המלוכה היו נגד מינויו בכל תוקף. ונמלך המלך, ומינה בנו למלך והוא עצמו נסע ממקום מלכותו. השרים מצאו מקום לגבות חובם, והתחילו לפתות את בן המלך הקטן, ונשמע להם. ושם את כתר המלך, בראשו של כלב, והכלב רץ בכתר על ראשו בחוצות העיר. לאחר זמן בא המלך, והרגיש שמעלימים ממנו דבר מה, ושאל שיספרו לו, מה קרה כאן בהיעדרו, וסיפרו לו איך שבנו שם את הכתר וכו' ואמר בכעס מעושה: צריך להושיב בית-דין לשפוט את בני, ממה נפשך אם הוא בן דעת - דינו חמור, ואם אין בו דעת אזי אינו ראוי להיות מלך. והסכימו השרים בחפץ לב, ובחרו מהם בי"ד, ונמצא חייב, והוציאו פסק דין חמור. וסיפרו למלך שנמצא חייב בדינו. אמר להם המלך טוב פסקתם, אבל פסק הדין יבוצע באלו שהסיתוהו לכך, ובכוונה נסעתי מכאן, כדי לראות איזה עלילות יעלילו על בני יקירי אלו הרוצים להיפטר ממנו.
והנמשל, אילולי היו בני ישראל עושים את העגל אחר פטירת מרע"ה, לא היה מי שיחזירם בתשובה ח"ו, אבל משה עלה למרום, והסיתו הערב רב את בני ישראל לעשות העגל, כדי שימצאו חייבים ח"ו, וכשחזר מרע"ה שילם למסיתים כגמולם על אשר הם הסיתו את בני ישראל לבגוד בכתרא דמהימנותא.

"כי לא יראני האדם וחי" (לג, כ)

אדם אחד שאל את רבן גמליאל היכן מקום משכנו של הקדוש ברוך הוא? אינני יודע, השיב לו. ליגלג אותו האיש באמרו, כלום זוהי חכמתכם ובינתכם שאתם מתפללים לפניו בכל יום ויום, ואינכם יודעים איה מקומו? השיב לו רבן גמליאל אתה שאלת אותי אודות דבר הרחוק ממני מהלך שלושת אלפים וחמש מאות שנה, אני אשאלך על דבר הנמצא בקרבך יומם ולילה. אמור לי היכן נמצאת נפשך, הודה לו אותו אדם, איני יודע אמר לו אתה אינך יודע מקום משכנו של דבר השוכן בתוכך, ואתה חפץ שאדע מקומו של דבר הרחוק ממני מהלך שלושת אלפים וחמש מאות שנה? הוסיף האיש לקנטרו ואמר לו "יפה אנו נוהגים בהשתחוותנו למעשה ידינו שבו אנו יכולים להביט בכל שעה" אמר לו רבן גמליאל אתם רואים את מעשה ידכם והמה אינם רואים אתכם, אבל הקדוש ברוך הוא מביט ומתבונן במעשי ידיו אך ברואיו אינם רואים אותו שנאמר (שמות ל"ג כ') "כי לא יראני האדם וחי" ויחזקאל ששכינה נתגלתה לפניו הודה ואמר "וארא ואפול על פני" כלומר נפשי פרחה מגופי.

"וראית את אחרי ופני לא יראו" (לג, כג)

ופרשו, שאמר הקדוש ברוך הוא: אתה אינך רואה מה היה קדימה, לפני הגלגול הנוכחי, אלא רק את אחורי - כלומר, את הסוף - הגלגול הזה. והוסיף ה"בן איש חי" וביאר את הפסוק "דימינו אלקים חסדך בקרב היכלך" (תהלים, מח, י) נראה לנו "אלוקים" - מידת דין מתוחה על הצדיקים, אבל לעתיד לבוא, כשנהיה בקרב היכלו של הקדוש ברוך הוא, שם נראה כמה חסד גדול היה כדבר הזה, וזהו "חסדך בקרב היכלך".
האלשי"ך הקדוש הסביר שכאשר אנו רואים שלרשעים טוב בעולם הזה, זה מפני שהקדוש ברוך הוא משלם שכרם בעולם הזה כדי להאבידם מהעולם הבא בבחינת: "ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו" (דברים ז, י). אבל הצדיקים, הקדוש ברוך הוא נפרע מהם בעולם הזה כדי שיזכו להגיע לעולם הבא נקיים וזכים ושם יקבלו שכר נצחי.
מסופר על תלמידו של הרמב"ן שהיה גוסס, והרמב"ן נתן בידו מכתב וקמיע. במכתב נכתבו שאלות על הנהגת ה'. כעבור מספר חודשים מפטירתו, נגלה אל רבו ואמר לו: "הגעתי לעולם האמת, ובזכות הקמיע שנתת לי נפתחו בפני כל השערים, אך לגבי השאלות שביקשת שאברר על הנהגת הבורא - השאלות אינן שאלות! למעלה רואים "עולם ברור"! אין שאלות, הכל מובן.
(אמונה שלמה)

"ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" (לד, כט)

מקשה ה"חת"ם סופר": כיצד לא חשו משה ויהושע כי קרן עור פני משה? והרי קרן מאתו אור יקרות! ומשיב: הלוחות היו עשויים מסנפירין, וכשקרן עור פני משה הם היו מתנוצצים. אבל משה ויהושע סברו שפני משה קורנים מהלוחות, ולא ידעו כי הדבר הוא להפך, והלוחות קורנים ומאירים מפני משה.
רק לאחר שמשה רבנו הכניס את הלוחות לארון, אז הבינו וידעו שהאור הוא מפני משה, ולא מהלוחות, ולכן פחדו כולם לגשת למשה.
מדברי ה"חת"ם סופר" לומדים אנו דבר נורא, כי כשם שהתורה מקרינה ומאירה על העוסק בה, כך גם תלמיד חכם היגע בתורה מאיר את הלוחות - התורה, ומוסיף לה אור וזוהר.
ומזה צריכים גם אנו ללמוד מוסר השכל, שעלינו להאיר את התורה, ליפותה, לצחצחה ולהנעימה על הבריות. כשהאדם מייקר ומייפה את התורה, נכנסת בלבו שמחה עצומה ממתיקות התורה והיא מעניקה לו מנוחה ושלוה בעת צרה ומנוחת הנפש מכל הדאגות.
(אמונה שלמה)

לקבלה במייל: LikutimNiflaim@gmail.com

סיפורים נפלאים
פרשת כי תשא

"מחצית שקל תרומה לה'" (ל, יג)

ידוע מאמר חז"ל "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו"- אומר בעל "המקדש מרדכי" שזה באה התורה לרמז לנו, שיתנו מחצית השקל, כי בכסף אין שלימות, כי אדם שאוהב כסף כל כסף שיש לו זה חצי ממה שהוא רוצה.

להמחיש זאת מובא סיפור או משל, אדם שישב בגינת חמד, ולפתע התיישב לצידו אדם מוכר ומפורסם, היה זה גדול עשירי העולם.

מהתבוננות בו, הוא הפתיע ושאל, אתה מזהה אותי? כן בוודאי, אתה הרי העשיר הנודע. נו... תשלים את המשפט הוא אומר לי, לנוכח פליאתי הוא מחייך ואומר ההמשך הוא... "העשיר מספר אחד בעולם".

אמרתי לו אדוני היקר מאוד, טעיתוהנך חי בטעות גדולה, אתה בבעיה כלכלית גדולה יותר ממני, לך חסר יותר כסף ממני.

כעת היה תורו להתפלא, והוא פתח עיניים גדולות ואמר, יש לך מושג כמה כסף יש לי? יש לי 40 מיליארד דולר, איך אתה מדמיין שחסר לי יותר כסף ממך???

עניתי לו, לא טעיתי, אני יסביר לך, הרי אתה מפחד כל הזמן להפסיד את התואר מקום ראשון בעולם למקסיקני שמתחרה בך, לכן אתה חותר בכל מחיר ושואף להכפיל את רכושך ל80 מיליארד, ככה תהיה מוגן מלסכן את מעמדך, אם כן חסר לך 40 מיליארד דולר, באמת חסר לך הון עתק, אבל לי חסר מקסימום רבע מיליון דולר, אז למי חסר יותר כסף???

לפי זה יתכן לפרש "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל", כי האוהב כסף שהוא עשיר כשנתן לצדקה הוא מרגיש שנתן שלם, ואילו העני שנותן מפת לחמו הרבה יותר אחוזים מרכושו לעומת העשיר, מרגיש שנתן פחות ממה שצריך, לכן מזהירה התורה, העשיר תזכור מה שתרמת זה רק חצי ולא מושלם, וגם העני תרגיש טוב ואל תמעיט בערך הנתינה שלך.

"מחצית השקל..." (ל, יג)

פעם אחת בשעת שיחת האדמו"ר ר' אהרן מקרלין זיע"א עם מקורביו, נתגלגל הדיבור על מעמדו של הצדיק, ועל התפקיד המרכזי שלו בין תלמידיו. אמר האדמו"ר לתלמידיו יש בתורה רמז מפורש שהצדיק הוא האישיות המרכזית, וכי אלה שסובבים אותו ומושפעים ממנו המה אנשים חיים ורבי פעלים, בעוד שאלה שמתרחקים ממנו נחשבים כמתים. בתיבה "מחצית" יש חמש אותיות, במרכז המילה האות "צ" (צדיק), האותיות המרוחקות מהמרכז הן "מת", והאותיות הסמוכות לה מכאן ומכאן הן האותיות "חי". (מהאוצר החסידי)

"ואת אהרון ואת בניו תמשח וקדשת אותם לכהן לי" (ל, ל)

שמואל הנביא משח את שאול למלך על ישראל. שאול נצטווה להרוג את אגג מלך עמלק ולהשמיד את כל זרע עמלק, אך שאול רחם על הצאן ולא קים את צו ה' במלואו. בגלל חטא זה נלקחה המלוכה משאול. ועל כך היה שמואל מצטער.

הקדוש ברוך הוא פנה אל שמואל ואמר לו עד מתי תתאבל על שאול, לך אל ישי המתגורר בבית לחם, מלא קרנך שמן ואחד מבניו יהיה מלך.

קרן השמן היא קרן מיוחדת שבה משחו את מלכי בית דוד ובה שמו את שמן המשחה שהכין משה במדבר. משמן זה נמשכו גם כהנים גדולים וכן מלכי יהודה.

אמר שמואל: "אם אמליך מלך בחייו של שאול יהרגני כדין מורד במלכות!" ענה לו ה': "קח עמך עגלת בקר בבואך לבית לחם" ותזבח שם שלמים, כדי שלא תודע סיבת בואך. לאחר מכן תקרא לישי ובניו שייקחו חלק בסעודת הזבח, שם אודיעך את מי עליך למשוח למלך.

לקח שמואל את קרן השמן ועשה כפי שהצטווה והלך לבית לחם. כאשר הגיע לבית לחם, קדמוהו זקני העיר וחשוביה וברכוהו לשלום. אמר להם שמואל "לזבוח לה' באתי, התקדשו ובואו לסעודת הזבח".

הלך שמואל לבית ישי לאחר הקרבת הקרבן וראה שם את אליאב בנו בכורו של ישי. בן זה היה איש יפה תאר וגבה קומה, והדרו הדגר מלכות. אמר שמואל בלבו אליאב ראוי להיות מלך. באותה עת הצטיירה דמותו של המלך שאול לעיני שמואל, שאף הוא היה איש יפה מראה, גבוה משכמו ומעלה מכל העם.

אמר לו ה': "אל תביט אל יפי מראהו, כי לא בו בחרתי, כי האדם יראה לעיניים וה' יראה ללב". העביר ישי את בנו השני, אבינדב, לפני שמואל, לקח שמואל את קרן השמן כדי לצקת על ראש אבינדב והנה השמן לא נשפך! לפליאתם של הנוכחים נעלם פתאום השמן ונבלע כולו בקרן. רק כאשר יצא אבינדב, חזר לפתע השמן ומלא את הקרן. בראות שמואל את הנס הבין שגם בו לא בחר ה'. העביר ישי את בנו השלישי לפני שמואל ושוב נעלם השמן. הבין שמואל שגם בו לא בחר ה'.

שבעה בנים העביר ישי לפני שמואל בזה אחר זה, בכל פעם השמן נבלע בקרן ונעלם, ושמואל נאלץ לומר: "לא באלה בחר ה'". אחרי שעברו הבנים שאל שמואל את ישי "האם אלה הם כל בניך?" "לא" השיב ישי "נשאר עוד אחד הקטן, והוא רועה צאן בשדה. ישי לא החשיבו לעומת אחיו הגדולים ולכן לא קרא לו.

אמר שמואל לישי, שלא ישבו לאכול עד אשר יבוא!

מיד נשלח שליח לקרוא לדוד מן השדה, כאשר הגיע דוד והוא אדמוני יפה עיניים, נחרד שמואל: אדמוני כעשו, זה יהא שופך דמים! אמר לו הקדוש ברוך הוא אמנם אדמוני הוא, אך אל תחשוש לכך, אמנם הוא עתיד לשפוך דם, אך את דמם של הרשעים אשר יהרוג במלחמה. ואף זאת הוא יעשה, רק על פי דעת סנהדרין. הנה האיש אשר בחרתי בו עומד לפניך, ואתה יושב? קום משחהו כי זה הוא!

שמע שמואל את דברי ה', לקח את קרן השמן, והנה עלה השמן מעצמו וניצק על ראש דוד!

לעי"נ
הרה"צ **פנחס** בן ר' **בנימין בינוש**
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים
פרשת כי תשא

קרשו טיפות השמן הזוהרות על מצחו, עטרו את ראשו כעטרה משובצת יהלומים ומרגליות, הקרן שבה והתמלאה כפי שהייתה לפני המשיחה.
ישב דוד בין שני גדולי הדור, ישי ושמואל רמז לעתיד לבוא שאין מחיצה של צדיקים שאין דוד ביניהם, ומאותו יום והלאה שרתה על דוד, רוח נבואה ורוח גבורה. וכן מאותו יום ואילך התעורר בו רוח הקודש ובהשראתו חיבר את מזמורי ספר תהילים.
(613 סיפורים על תרי"ג)

"קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה" (ל, לד)

כשהתאסף פעם מנין בחדרו של 'בעל ההפלאה', הבחין הגאון בין הנאספים באחד פוקר קל דעת, אשר דעת חכמים לא הייתה נוחה ממנו. רמז הגאון למקורביו כי יביאו אדם נוסף, כדי שיהיו עשרה ישראלים כשרים. כשהבחין בנעשה, פנה אותו אדם בתמיהה, והלא גם החלבנה נמנתה בין סממני הקטורת. אמנם כן, השיב הגאון, ומשום כך היו שם עוד עשרה סממנים.
(דברי זקנים)

"ושמרו בני ישראל את השבת" (לא, טז)

בזמירות שבת נאמר: "אל עולם שכלו שבת תזכני ואל משכן שילה תשוב תעלני". מה הקשר בין שבת למקדש?
הרב ולך, בספרו "אבותינו ספרו לנו", מביא את משלו של רבי יעקב הכהן מג'רבה, המתרץ שאלה זו:
למלך אחד היתה בת, והוא בקש למצוא לה חתן מוצלח, אך למרות חיפושיו הנמרצים לא מצא את הבחור המתאים.
יום אחד נודע לו, שבמדינה שכנה חי בחור שעונה על כל דרישותיו, וראוי לבתו האהובה. הבעיה היתה, שאותו בחור טוב יושב שם... בכלא!
העובדה הבלתי נעימה לא הרתיעה את המלך. הוא פנה אל שליטי המדינה, וספר להם את סיפורו - "יש לי בת אהובה, ואני צריך עבורה את הבחור ההוא, ודווקא אותו..."
שליטי המדינה השכנה לא כל כך התרגשו, ולא רצו לשחרר את הבחור ולתתו למלך.
לא רצו ?! אין בעיה! התארגן המלך, הביא חיילים, נכנסו חייליו למדינה השכנה ובצעו שם הפיכה. הוציאו את הבחור מהכלא והביאוהו לארמון המלך. הבחור היה חסר כל, ועל כן נתן לו המלך את כל צרכיו, מראשית ועד אחרית, בשפע רב ובמאור פנים. והשיא המלך את בתו לאותו בחור, בחתונה מפוארת רבת מוזמנים.
הבחור ההוא, מרב שפע וכל טוב, בעט בטובה. הוא מרר את חיי אשתו הנסיכה וגרם לכל משפחת המלוכה בושות וביזיונות בהתנהלותו הנלוזה. הוא היה משתכר ומתהולל, ונתפס שוב ושוב במעשים מכוערים ובלתי הגונים.
בכל פעם שנתפס על ידי שוטרי המדינה בקלקלתו, ובקשו לקחתו למאסר, היה צועק: "אני חתנו של המלך!" והיו משחררים אותו ושולחים אותו לחופשי. ההשפלה והביזיונות שנגרמו למלך היו כבר בלתי נסבלים.
לא עבר זמן רב, ואותו בחור הולל עזב את בת המלך. השאיר אותה לבדה, וברח לעיר אחרת להתהולל שם כאוות נפשו.
באה הנסיכה המסכנה אל אביה המלך ואמרה: "מה אעשה, אבא?"
אמר לה המלך: "שבי פה, בינתיים. נמתין מעט, ונראה איך ייפול הדבר".
המתינו מעט, והבחור לא התעשת ולא חזר מדרכו הרעה. המתינו עוד, והבחור איננו מתכנן לשוב. יום אחד קרא המלך לבתו, ואמר לה: "לכי נא לחפש אחריו, וראי אם רוצה הוא לשוב אליך". הלכה הנסיכה אל הבחור הסורר, אך הוא לא חפץ לשוב אל הארמון. ראה המלך כי כן, והגה רעיון: "קחי את המכתב הזה, ותני אותו למושל אשר שמתי על אותה עיר".
המושל קבל את מכתבו של המלך, ומיד עשה כצוויו. הוא הביא פועלים, והם בנו בנין, בדיוק לפי הוראותיו המדויקות. שבועיים אחר כך, תפסו שוטרי המושל את הפרחח והכניסוהו לכלא.
ישב הבחור בכלא, אבל וחפוי ראש. נשא עיניים אל החלון היחיד אשר בקיר כלאו, ולא האמין למראה עיניו - ארמונו של המלך נשקף מולו, במלוא פארו והדרו. אורות רבים בוקעים משם, ומנגינות שובות לב מתנגנות... והוא כלוא מאחורי סורגים, בין ארבעה קירות מעפשים, סביבו רק פושעים ובני בליעל.
התחילו הרהורי חרטה לכרסם בלבו. התשוקה לשוב אל הארמון גברה בו יותר ויותר. ולא ידע, שלא היה שם שום ארמון. זו היתה הוראתו של המלך - לבנות קירות, בדומה לחזית המפוארת של ארמונו, מול הכלא, כדי שיראה הפוחז וייזכר בארמון ובכל הטובה אשר בו, ויזכור את החסר הגדול אשר גרם לעצמו במעלליו. כך אולי יתעשת וישוב מדרכו הרעה.
אומר הרב יעקב הכהן מג'רבה: הקב"ה נתן לנו בית מקדש, אך מרוב טובה וחסד - בעטנו, סטינו מדרך הישר. אנחנו חוטאים, למרבה הצער, ובכל עת שנתפסים בפשענו, הננו צועקים: "אנחנו הבנים של הקב"ה, תעזבו אותנו!" אנחנו נענשים, סובלים יסורים, יושבים בכלא פה, יושבים בכלא שם...
אמר הקב"ה: שמרו שבת וקיימו מצוותיה, ובשבת תרגישו קצת מעין עולם הבא - תראו את הארמון מול עיניכם. מראה הארמון יעזור לכם להתעשת ולשוב בתשובה, ואז תזכו לגאולה שלמה.
זהו שנאמר: "אל עולם שכלו שבת תזכני - אל משכן שילה תשוב תעלני".

"א-ל רחום וחנון" (לד, ו)

סיפר הרה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א שבירושלים חי יהודי גדול בשם ר' לבק'ה גודלמן. מספר חודשים בטרם נפטר הגיעו הרופאים להחלטה שיש לכרות את רגלו. לאחר הניתוח, פנה אליו אחד הרופאים ואמר: "נראה לי שלא היה צורך לכרות את רגלך". אמר לו הרב גודלמן, בלא שמץ של טרוניה ומתוך אמונה תמימה כי לא ייתכן שלא היה צורך. כך נגזר עליו, ועל כן היה גם היה צורך.
(אמונה שלמה)

כי תשא - פורים הוספה

"וראית את אחורי ופני לא יראו" (לג, כג)

השנה היא תשל"ט בה תופס האייתולה חומייני את מושכות ההנהגה הקיצונית באיראן. משפחה יהודית נסה על נפשה מפני סוכני המשטר. מורה דרך מסתורי מוביל אותם בדרך חתחתים אל החופש. 'מיהו האיש?' - רודפת אותם התעלומה...

חריקת בלמים נשמעה ברחוב הראשי. טנדר אזרחי נעצר מול פתח חנות למכר שטיחי יוקרה. קבוצת בריונים חמושים זינקו מרכב ישר לתוך החנות. הם השתייכו ל"כוח ההתנגדות הנייד". הבסיג', מיליציה צבאית למחצה שכפופה למשמרות המהפכה האיראניים. "אתה בוגד!" הטיח אחד מהם בבעל העסק ואז ירה בו למוות...

היו אלה ימי המהפכה האסלאמית באיראן של סוף שנות השבעים. השאה הפרסי הפרו-מערבי הודח מכיסאו וברח מן המדינה. את צמרת השלטון תפסה קבוצת אנשי דת קיצוניים בראשות המנהיג העליון, האייתולה חומייני. מסע דיכוי אכזרי הופעל כנגד אויבי המשטר הקודם וסמליו. אחד מקורבנותיו היה סוחר יהודי מצליח שנחשד כסוכן של השאח.

האלמנה ששמעה על הטרגדיה הבינה מהר מאוד כי האדמה תחת רגליה רועדת. סוכני משטר האייתולות בדרך אליה, וכי מחובתה לעזוב את אירן במהירות. כל נסיעה מחוץ לגבולות המדינה חייבה אישור רשמי מצד השלטונות, מה שהיה חורץ את גורלה מיידית. היא לא יכלה למכור את הנכסים הרבים כדי לא לעורר חשד. גם לספר על תוכניותיה היה דבר מסוכן מאוד. בניסיונותיה הנואשים לשמור על פתיל חייה יצרה האלמנה הבודדה קשר עם מבריח גבולות שהיה ידוע בעזרתו ליהודים שרצו להימלט מאיראן לתורכיה דרך ההרים. "שלא תעזי לארוז אפילו מזוודה אחת", הורה לה, "השכנים עלולים לשים לב ולהזעיק את המשטרה".

בתיק צד היא העמיסה תכשיטים ויהלומים. אספה את ילדיה ואמרה להם: "אנחנו יוצאים לעשות קניות". כך עזבה האישה את ביתה מתוך ידיעה שלעולם לא תשוב אליו.

הלילה ירד על עיר הבירה האיראנית, טהרן. באחד מפרבריה נפגשו הנמלטים עם מורה הדרך. האלמנה העבירה לו את רוב כספה. מרגע זה התחיל סיוט נוראי עבור האלמנה וארבעת ילדיה. הם, שהתרגלו לרמת חיים גבוהה במיוחד שכללה נופשים יוקרתיים בחו"ל, רכבי שרד וצוות משרתים שעמד מוכן לכל קריאה מצידם - עמדו להתמוטט בגלל המסע. הוא כלל מסע רכיבה על גבי גמלים שארך בימים הראשונים שמונה עשרה שעות רצופות. אותם ימים טרופים השאירו את חותמם הרע על האם. נזק בלתי הפיך נגרם לה בגב. "עוד מילה אחת של תלונה ואני תוקע כדור בראש שלך", צרח הנווט כאשר העז אחד מהם להתלונן על תת-התנאים להם נחשפו במהלך הבריחה.

באחת הפעמים ארבו להם שודדי דרכים מזוינים. אלה נהגו להתנפל על היהודים שניסו לברוח מאיראן ולבזוז את רכושם. שארית כספה של האם שכלל מעט יהלומים נלקח אף הוא ממנה. כך נותרה האלמנה בידיים ריקות.

ביום סבלו הבורחים מקרני השמש היוקדת, בלילה הצינה חדרה לתוך עצמותיהם ללא רחמים. עם הזמן נהיו ההרים תלולים מאוד, והם ירדו מהגמלים ועברו לרכוב על חמורים. השבילים היו כה צרים עד שפסיעה אחת לא במקום, והחמור יחד עם רוכבו היו מדרדרים לתהום הפעורה תחתיהם.

התנהגות מורה הדרך היתה מוזרה. מצד אחד, הוא חלק איתם את מי השתייה בשווה, פרס להם מלחמו ואף לימד אותם כללי הישרדות בסיסיים. מאידך, האיומים התכופים שיצאו מפיו הפחידו אותם מאוד, ולא נותרה להם ברירה אלא להמשיך ולשתוק.

סאת הייסורים לא פסקה. נהר קפוא חצה את נתיב הבריחה וחסם את דרכם. הם נכנסו לתוכו על החמורים שסירבו בעקשנות לנוע בתוך המים הקרים. תוך כדי צליחת הנהר, נשמטו נעליהם וצנחו לתוך המים המזוהמים. כשעלו על הגדה השנייה, התקשו החמורים המבוהלים ללכת. "כולם לרדת!", פקד הנווט. הם נאלצו לצעוד על האדמה יחפים. לרוע המזל היא היתה משופעת בשיחי קקטוס דוקרניים, ובאבנים משוננות. רגליהם זבו דם והם עשו מאמץ עליון כדי לא לפרוץ בבכי. את הילדה הקטנה בת השלוש נשאו האם ובניה הגדולים לחילופין על הידיים, כדי שלא תמעד, חלילה.

הם צעדו עכשיו במעלה הר תלול במיוחד. בראשו נמתח גשר חבלים אל רכס ההר ממול כשלמטה משתרע ואדי עמוק. החבלים היו בלויים והם נראו כמחזיקים בקושי רב את המשקל העצמי שלהם. כאשר התבוננה האם למטה היא קפאה על עמדה באימה. "עד כאן!" צעקה בקול לא לה, "די! איני מסוגלת עוד להמשיך! נגמרו לי הכוחות!"

אף תגובה לא נשמעה. רק קול מתכתי נוקשה הפר את חלל האוויר. מורה הדרך שלף את האקדח שנשא ברשותו, דרך אוזנו וכיוון את קנהו לעברה: "אני לא יודע רק לאיים, אני יודע גם לקיים", כך אמר בשקט, "אם את לא ממשיכה הלאה אני הורג אותך עכשיו, פה במקום הזה!"

בדממת מוות הושיטה האם את ידה הרועדת לביתה הקטנה, מכריחה את עצמה לאחוז בחבלים בכוחות לא לה. בתוך ליבה היא רתחה מזעם על המדריך האיראני שהאיץ בהם ללא רחמים. שבועיים וחצי של מסע מתמשך חלפו. קבוצת הפליטים היהודים עברה את הגבול הטורקי. הם נשמו לרווחה ופנו להיפרד ממורה הדרך. ואז, מול עיניהם המשתאות - התרחש מחזה מדהים! אותו אחד שהיה לאורך כל הדרך אדם קשוח - כרע עתה ברך לפניהם. הוא חיבק בחום את כל אחד מן הילדים, העתיר על כל לחי נשיקות חמות לרוב, ובירך את האלמנה ברגש רב: "עכשיו, לפני שאני הולך", אמר בקול חנוק, "הרשו לי לגלות לכם סוד אותו הסתרתי מכם עד לרגע זה. אתם עצם מעצמיי ובשר מבשרי. יהודי הנני בדיוק כמוכם. נאלצתי להתנהג אתכם בצורה אכזרית ואפילו לאיים על חייכם בנשק. ועל כך אני מצטער מאוד. עם זאת, אילו הייתי מגלה את זהותי כבר בתחילה והייתי חביב אתכם - לא הייתם מסוגלים לסיים את המסע המפרך הזה." דמעות הציפו את עיניו עד כשאמר: "אני גאה בכל אחד מכם, כולם גיבורים אמתיים", ואז הסתובב האיש ופנה לחזור לכיוון אירן...

{ אז נדברו }

פרשת כי תשא תשע"ח | גליון מקוצר| פורים

שר וגדול נפל בישראל
אבל כבד ויתמות נפלה על כלל ישראל במוצ"ש האחרון בהישמע הבשורה המרה בהסתלקותו הפתאומית של מרן הגאון הגדול ר' שמואל אויערבך זיע"א לגנזי מרומים,

---

יום ט' באדר הוא יום שמוזכר בשו"ע לתענית צדיקים... מה יש? מה קרה ביום הזה?? יום שנחלקו בו בית שמאי ובית הלל... והגמ' בשבת מתבטאת ואומרת: **<u>ואותו יום היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל!!!!</u>** מה פירוש "כיום שנעשה בו העגל"?? מה הקשר בין מחלוקות ב"ש וב"ה לחטא העגל?? התשובה היא: יש **<u>חטא</u>** העגל!!! ויש **<u>יום שנעשה בו</u>** העגל!!!

מה ההבדל?? הרי כך: חטא העגל זה חטא העגל... עם ישראל חטאו בחטא חמור מאוד... ומאוד חבל שזה קרה.. **<u>אבל יש עוד משהו!!!</u>** בדיוק באותו יום שהיה חטא העגל... היה אמור להיות משהו אחר... בדיוק באותו יום משה רבינו היה אמור להוריד לנו לוחות ראשונות שיש משמעות בחז"ל שזה היה מעמד גדול ונשגב לא פחות ממתן תורה... אלא שבגלל חטא העגל **<u>החמצנו הזדמנות!!!!!</u>** אז שוב: יש את חטא העגל עצמו... שזה אסון אחד... אבל יש עוד אסון לא פחות גדול: את **<u>ההזדמנות שהחמצנו</u>** ביום הזה... כשחז"ל אומרים: כיום שנעשה בו העגל!! הם לא מתכוונים לחטא העגל עצמו... אלא **<u>להזדמנות שהוחמצה</u>** ביום הזה...

ביום ט' באדר... היה יום שב"ש וב"ה באו לבקר בעליית חנניה בן חזקיה בן גוריון... היה בדיוק אז עת רצון גדולה בשמים... כי באותה עליה היה שרוי אז התנא הקדוש חנניה... ועל מה הוא מתעכב??? על מה הוא מסתגר ולא מוכן לרדת משם??? הוא עסוק בלדרוש את הפסוקים ביחזקאל שמדברים על הבית השלישי ועל הגאולה העתידה... ועמל התורה שלו בכזו קדושה וטהרה בנושאים של הגאולה העתידה... המשיכו והשפיעו באותה שעת עת רצון וזמן מסוגל לגאולה השלימה... ואם בית שמאי ובית הלל שבאו כעת לבקר אותו.. אם הם היו מתאחדים כעת למקשה אחת... מי יודע... היה אפשר להביא את הגאולה העתידה... אבל היות וגם שם לא הגיעו לעמק השווה... אלא נחלקו ורבו בית שמאי על בית הלל... אזי **<u>החמיצו הזדמנות...</u>** וממילא אותו היום היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל!!! כמו שביום שנעשה העגל החמיצו הזדמנות של לוחות ראשונות... הזדמנות שכבר לא חזרה... אז גם באותו ט' באדר.. הייתה הזדמנות להמשיך ישועות גדולות בהארה עצומה. ובגלל המחלוקת... החמצנו הזדמנות לצאת מהגלות ולא נותר לנו אלא לגדור י"ח גזירות שגודרים אותנו בתוך הגלות...

<u>בעוונותינו הרבים זה מה שקרה גם השנה... בט' באדר...</u>

<u>החמצנו הזדמנות!!!</u> היה בינותנו אדם גדול... שני ידיו כשני לוחות הברית... כל כולו קודש הקדשים... אבל בעוונותינו הרבים... בגלל המחלוקת ששרויה בינינו... לא זכינו... ודודי ירד לגנו ונטל את הלוחות והותיר אותנו שברי לוחות... **<u>אזכרה ימים מקדם</u>** שהיינו זוכים להסתופף ברגש קודש בד' אמותיו של האי עיר וקדיש זיע"א... לראות את עמל התורה הבלתי נתפס... לעמוד על קצות האצבעות בתפילה ולראות מלאך בוער בשלהבת קודש בדבקות ובביטול הישות לפני קונו... לראות את המאור פנים והדאגה לעזור לכל יתום ומסכן... והכל נעשה מתוך הבית מדרש.... בלי שום גינונים... ובלי שום מחיצות... וכל זה נעשק מאיתנו בגלל המחלוקת!!! נאלצנו להתייצב מרחוק... נאלצנו לעמוד מרחוק ולצרוב את השעות הנפלאות האלו בזכרון... ולהתפלל מתי כבר יתיישרו ההדורים ויושגו ההבנות ונוכל שוב לחזור ולנשק את ידיו ולהקביל את פניו המאירות והקדושות... חיכינו ליום הזה שיבא... קיוינו שיום אחד זה יקרה... אבל ט' באדר יום מזומן כבר מאז ל-כיום שנעשה בו העגל!!! יום שטעמה המר של המחלוקת החמיצה מאיתנו את ההזדמנות לחבוק את הלוחות... האותיות פרחו... ואנחנו נשארנו שברי לוחות... אוי לנו כי חטאנו... באה השמש בצהרים...

הנחמת שוטים היחידה שנותרה לנו זה ההיסטוריה הרוויה שמספרת שבכל הדורות כך היה... בכל הדורות היו גדולי עולם שעד היום אנחנו מזכירים אותם בהערצה ובחרדת קודש... אבל בחיי חיותם אש המחלוקת כילתה את סביבותם ולא איפשרה להתקרב אליהם... **<u>כן... זה בהחלט נחמת שוטים...</u>** אז מה וככה היה תמיד... סוף סוף את ההזדמנות החמצנו... מבחינה מסוימת זה הרבה יותר כואב מכל אשכבתיה דרבי... אדם גדול שזכינו להתקרב אליו... אמנם הסתלקותו כואבת... כי תמיד אח"כ מגלים שהיה אפשר יותר לקבל... אבל כשיודעים שיש חפץ חיים בראדין... ורוצים להגיע אליו... אבל אי אפשר... בגלל המחלוקת... אזי כשהוא מסתלק... הרי גם פצעים ישנים נפתחים... ויום זה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל!!! קיוינו שעוד יקרה משהו ונוכל לזכות לאורו... ועכשיו שלא זכינו... הרי הכאב גדול שבעתיים... יתן ה' שמרן ר' שמואל זיע"א יעלה לשמים... וכמו שבחיי חיותו נשא על ליבו הרחום את צרותם של ישראל ושעות ארוכות התפלל עליהם בדמעות שליש... הרי כעת יעלה ויעמוד מול כסא הכבוד ויתפלל על כלל ישראל... כי קטון יעקב ודל... יתן ה' שמיתתן של צדיקים תכפר בעדנו ויאמר לצרותנו די ויחיש לגאלנו חיש מהרה אמן... **<u>ההמשך בעמוד 3-4</u>**

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

<u>להשתתפות בהוצאות הגליון:</u>

<u>בבנק</u>:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

<u>באשראי</u>:

"נדרים פלוס"

-"קהילות"

<u>בטלפון</u>:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

מיהו הכתובת לנשיאת חן וחסד ורחמים...?? פרטים במגילה...

ג' פעמים מוזכר במגילה "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה..." ולא לחינם!!!!

המלבי"ם אומר: שכל פעם שזה כתוב... טמון בזה שהיא עשתה עבירת חוק... והיו אמורים לכעוס עליה ולהעניש אותה... ו... ובכל זאת בסופו של דבר לא קרה לה כלום... וויתרו לה ומחלו לה... למה?? כי "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה..."

הפעם ראשונה זה היה: כשותלקח אסתר אל המלך אחשוורוש..." דורשים חז"ל: מלמד שנלקחה בעל כרחה... היה אסור להסתתר... זו הייתה עבירת חוק חמורה מאוד... ואילו מרדכי ואסתר לא התייחסו לגזירה ומרדכי החביא את אסתר במשך ארבע שנים תמימות... תחשוב מה שזה... במשך ארבע שנים מרדכי ואסתר עוברים עבירת חוק!!! שכרוכה בעונש מוות!!! ו... והנה... תפסו את אסתר... וכעת אמורים להעניש אותה ואת המחביא מרדכי... אבל לא!!! ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה...

הלאה!!! פעם שניה: ובהגיע תור אסתר בת אביחיל... לא בקשה דבר!! כי אם את אשר יאמר הגי... ושוב כתוב: ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה... מה פה היה העבירת חוק שהיא עברה?? **הענין היה כך:** היה שם תרגיל יחצני... שהיות והכל היה נעשה שם בכח הזרוע... ואין לך גנות למלך יותר מעצם העובדה שאף אחת לא באמת רוצה להיות אשתו והוא נאלץ להשתמש בכח אכיפה!!!! לכן בדרך למלך... היו מסנוורים אותה בהמון המון מתנות... כל מה שהיא רק רוצה היא הייתה מקבלת... ובזה!!! בזה היא באה אל המלך... זה מה שהיה משחד אותה להסכים להתחתן עם המלך למרות שהיא לא באמת רוצה... **ואת הלוקש הזה אסתר לא קנתה!!!!** היא לא נתנה לתרגיל הזה לבלבל אותה!!! אסתר עמדה על כך שבהגיע תור אסתר בת אביחייל.. **לא בקשה דבר!!!!** שתבין: ה"לא בקשה דבר" הזה... לא הגיע ממקום של התצנעות או ממקום של "שונא מתנות יחיה..." זה היה סוג של עקשנות!!!! עקשנות שגבלה בעבירת חוק!!! כי שוב: המתנות האלו לא הגיעו בתור פירגון... אלא בתור חיפוי והסוואה לעריצות של אותו רשע. ואת התרגיל הזה אסתר לא הסכימה לתת לאחשוורוש!!! אסתר ביטאה בכל דרך אפשרית שאני פה בעל כרחי!!!! אני לא אשקר!!! אני לא מבקשת דבר... כדי שלא תחשבו לרגע שאני מתרצית למהלך הזה שמנוגד לרצוני... זו הייתה עבירת חוק... היה פה חוצפה מצידה... והיא סיכנה את עצמה... בפירוש... אז בשביל זה שוב כתוב: "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה..." הקב"ה מנהל את העולם... והוא היוצר יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם... וכשבת ישראל שמורה עושה מה שצריך היא לא מפסידה... היא לא מאבדת מהערך שלה בכהוא זה...

אוי... כמה שהמסר הזה קריטי בשבילנו בדור זה... אוי כמה שמגילת אסתר היא איגרת לכל דבר!!!! איגרת שנשלחה בדואר 24 ממרדכי בשושן הבירה... ישירות עבור הדור שלנו...

כתוב כאן מסר מאוד נחוץ וקריטי לנשות ישראל של דורנו: כולנו נמצאים כעת כמו אסתר בשעתה... יוצאות לפרנס... יושבות במשרדים... ויש להם שיג ושיח עם כל מיני בוסים למיניהם שלא תמיד אמונים על קדושת ישראל... והצורך הכי לגיטימי של פקיד זה למצא חן בעיני הבוס!!! זה הדבר הכי נורמלי ואנושי... כן... העניינים שלנו נשואות לבוס... הפרנסה שלנו באיזשהו מקום תלויה בו (זה שהאמונה החושית קובעת שפרנסה משמים זה לא סתירה שלדאבוננו הרב אנחנו לא תמיד אוחזים שם... כי בינינו... אם היינו באמת אוחזים בזה כנראה שלא היינו שם... היינו נשארים בבית... אסור להיות מנותק מהרמה הרוחנית שבה אנחנו נמצאים...!!!) ומי לא רוצה לשמור קשרים טובים עם הבוס... ולמצא חן בעיניו... **וכאן מגיעה אסתר ומלמדת אותנו:** חן וחסד ורחמים מגיעים רק מהרבש"ע!!!!! ובינינו... את זה לא קשה לנו להבין... כי גם אם בייחס לפרנסה אנחנו מתקשים לחיות את האמונה החושית שהכל משמים... אבל חן וחסד ורחמים זה כבר דבר הרבה יותר מופשט... ואליבא דאמת כמעט ולא תלוי במעשים שלנו... זה באמת משהו שמיימי!!! שאסתר הירקרוקת מלמדת אותנו שזה רק בידיו של הקב"ה... וממילא את כל המאמצים והאנרגיות צריך להשקיע בלמצא חן בעיני הקב"ה... וברגע שמוצאים חן בעיניו... הרי בלי לעשות כלום "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה" אסתר עוברת על כל העבירות חוק האפשריות... ועל אפו ועל חמתו של הממסד "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה"!!!!!

מידי ר"ח אנחנו אומרים יעלה ויבא ושם אנחנו מתפללים ומבקשים בין הייתר: לפליטה לטובה, **לחן לחסד ולרחמים** לחיים ולשלום ביום ראש החודש הזה... נשאלת השאלה: ה"לחן לחסד ולרחמים" הזה?? בייחס למי אנחנו מדברים? בייחס לרבש"ע או בייחס לסתם אנשים????

האם אנחנו מתכוונים שה' יתן אותנו לחן ולרחמים בעיניים של בני אדם... או בעיניו???

רוצה לשמוע תשובה?? אני אענה על זה בשאלה: כשאנחנו מבקשים "חיים טובים ולשלום" בייחס למי אנחנו מבקשים?? בייחס לקב"ה או בייחס לאנשים אחרים?? **מה התשובה??** בחיים טובים ולשלום לא שייך בייחס למי... כי חיים טובים ולשלום זה משהו שאנחנו צריכים... והכתובת היחידה זה הקב"ה... ממנו מגיעים החיים טובים והשלום... **אז זהו!!!! שאותו דבר בדיוק בחן וחסד ורחמים...** חן וחסד ורחמים זה משהו שאנחנו צריכים... **והקב"ה הוא הכתובת!!!!** ממילא ממנו אנחנו מבקשים שיתן לנו את זה. הקב"ה הוא המראה שדרכה אנחנו "מסתדרים" ועושים הכל בשביל לישא חן וחסד.... אצלו נמצא השיבר של החן וחסד ורחמים...

באסתר המלכה היה משהו שתיסכל את כל מי שעמד במחיצתה: עומדת כאן אשה שלא נוקפת אצבע... לא עושה כלום בשביל למצא חן בעיני מישהו... והנה... למרות הכל היא מבצעת עקיפה חדה ודווקא היא נושאת חן בעיני כל רואיה... **איך היא עושה את זה??? אסתר עונה לנו תשובה בפרק כ"ב בתהילים:** כי אתה גוחי מבטן מבטיחי על שדי אמי, עליך נשלכתי מרחם, מבטן אמי קלי אתה..." אבא שבשמים: אתה המראה היחידה שלי!!! רק מול המראה הזו אני "מסתדרת..." רק מול המראה הזו אני מתקשטת ועושה הכל בשביל למצא חן בעיניך... הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי... אסתר מבינה שהרחוב הרדוד שמקיף אותה מכל הכיוונים הוא כלב!!!! הוא ברמה של כלב!!! הרי מה זה כלב??? כלב הוא חיית מחמד... מי שקונה כלב... מקבל מתנה חבל כזה משוכלל עם קלאטש מיוחד... והוא קושר את הכלב בחבל ומתחיל למשוך... אסתר ידעה עם מי יש לה עסק... היא ידעה שהרחוב החומרי הוא כמו כלבלב!!!! יש כמה אנשים שמושכים בחבל... וכולם נמשכים אחריהם כמו כלבי מחמד שבויים... ואסתר לא הסכימה להיות כלבה!!!! אני לא כלבה!!!! ותלבש אסתר מלכות!!!!! אסתר המלכה!!!! אני הבת זוג של הקב"ה... לא של אחשוורוש... אני עושה הכל כדי למצא חן בעיני בעלי... הלא הוא אבי שבשמים... וכשאני מוצאת חן בעיני בעלי... הרי הקב"ה ימשוך את הכלבלב אחשוורוש בחבל ויוביל אותו כמו ילד טוב לעשות מה שאני רוצה שהוא יעשה...

פורים... יום רציני או יום מצחיק??

פורים זה יום רציני!!! זה יום גדול!! זה יום שאפשר לפעול בו גדולות ונצורות!!!! והאמת היא שתמיד כשאמרתי את זה לפני החחחברה בשבת זכור... תמיד הם הסתכלו עלי כמו איזה תמהוני... למה תמיד הראש שלך עובד הפוך על הפוך?? כשכולם אפטים ויבשים... אז אתה מביא ציטוטים שצריך להיות בשששמחה.. ואילו כשכולם מתפרקים... כשכולם מבסוטים... פתאום אתה נהיה כזה כבבבבד?? פתאום רציני כזה?? פתאום אתה לוקח את החיים ברצינות... הם צודקים!!! באמת: למה זה באמת ככה?? למה ביהדות הכל נראה הפוך על הפוך?? חשבתי הרבה זמן על תשובה... וב"ה מצאתי... תקשיב מה התשובה:

תמיד הפריע לי החוק מרפי הזה... אם שמת לב:

תמיד כשכולם רוצים לקנות בחנות.. **דווקא אז** יש תור ארוך!!

תמיד כשיש ביקוש לדירות. **דווקא אז** המחירים של הדירות עולים! **תמיד** כשכל בני הבית ישנים.. **דווקא אז** הגנבים באים!!

תמיד כשפסיק רישיה... **דווקא אז** הוא נזכר למות!!

למה זה כך?? למה **ד-ו-ו-ק-א** להכעיס?? למה תמיד זה עובד הפוך על הפוך?? אני לא מבין את הגנב: למה הוא לא בא ביום.. הוא לא יודע שאני רוצה לתפוס אותו??

למה בדיוק כשכולם רוצים לקנות בדיוק אז המחירים קופצים.. מה?? המחירים לא יודעים שכולם רוצים לקנות עכשיו??? למה היצר הרע נזכר לרכז את כל הפעילות החברתית שלו **דווווווקא בפורים???** מה... הוא לא יודע שנדדו עליונים נדדו תחתונים?? מה. הוא לא יודע שנדדה שנת מלכו של עולם??

למה היצר הרע תמיד הולך איתנו הפוך על הפוך?? לך... לך תשאל אותו... מה אתה רוצה ממני...

אתה יודע מה... גם הבן אדם הכי פשטני... שלא מאמין בסגולות... ולא קונה מילים גבוהות של אלע עניינים... הוא רוצה שתביא לו הוכחות... הוא רוצה כל דבר לראות בעיניים..

בבקשה!!!! אתה רוצה לראות בעיניים שפורים הוא יום גדול מאוד מאד??? בא... בא נצא יחד לרחוב רבי עקיבא בפורים... אתה לא מרגיש איזה לחץ באויר??? אתה לא מרגיש סהרוריות מיוחדת?? אתה לא רואה שהיצר הרע בכוננות שיא??? מה...? אתה לא רואה שהוא גייס צו 8 ביום הזה?? **מה... אתה עיוור?? אתה לא רואה???** מה יש לו... מה הוא כ"כ לחוץ דווקא ביום הזה??? כנראה.. כנראה שיש פה משהו!!! מתבשל פה משהו מתחת לפני השטח!!! כנראה שקורה משהו בשמים... היצה"ר הוא מלאך מאוד גבוה.. אם הוא כ"כ כ"כ לחוץ... כנראה שהנדדו עליונים נדדו תחתונים... נדדה שנת מלכו של עולם.. זה לא רק בין דפי הגמ'... **כנראה שזה גם באמת קורה בתוך השטח!!! ברחוב רבי עקיבא!!!**

אז פיקח יודע לזהות את זה... ולנצל את היום הזה לטובה.. ולדעת: שהיום הזה הוא יום שמסוגל לישועות!!! זה יום שמרדכי וצדיקי הדור מקבלים את טבעת המלך ומקבלים אישור "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך..." אבל זה בתנאי אחד ויחיד!! שמצייתים למרדכי... בתנאי שאכן מרדכי הוא משנה למלך... אם אנחנו נכבד את גדולי הדור ונישמע להוראותיהם ויפול פחד מרדכי עלינו ואם הוא הורה לנו לעשות סינון במחשב או לא להשתתף בכל מיני סעודות אחשוורוש למיניהם אז אנחנו מצייתים לו ונאמנים לדבריו... אם אנחנו נמליך את גדולי הדור בתור משנה למלך הקב"ה... אזי אכן חכמי ישראל שבדורנו יקבלו את טבעת המלך... ויוכלו להשפיע עלינו "כטוב בעיניהם" מלא חפניים ישועות וברכות...

כמו כן: פורים זה יום שמסוגל לקבלת התפילות... נדדה שנת מלכו של עולם... "ותקצר נפשו בעמל ישראל" זה זמן להשמיע את קול הגדיים והטלאים באזניו של הקב"ה... אלע ישועות...

כי שר וגדול נפל בישראל...

בגמ' נדה (לו:) בעיצומה של אחת הסוגיות החמורות והסבוכות שם... יש שם מעשה נורא... שרבינו הגדול רב בתחילה סבר כדעה מסוימת... ואילו בסוף ימיו הוא חזר בו... ולפני פטירתו הוא קרא לתלמידו רב אסי ואמר לו: לך לתלמיד שלי ר' שילא בר אבינא (שנהג להלכה כמו שהוריתי) ותשכנע אותו שחזרתי בי.. סיים רב ואמר: ואם ר' שילה לא ישתכנע... **"גרייה"!!!!** גלגלה ההשגחה העליונה ור' אסי לא שמע נכון את רב... והוא חשב שרב אמר גדייה!!!!" בדל"ת.. (שהכוונה היא תנדה אותו)... אבל למעשה רב אמר גרייה בדל"ת והוא התכוין לומר שאם הוא לא משתכנע תגרור אותו ותמשיך לשכנע אותו שוב ושוב עד שהוא השתכנע... לבנתיים רב נפטר... ור' אסי קיים את צוואתו של רב והופיע לפני ר' שילא בר אבינא והתחיל לשכנע אותו שרב חזר בו... ור' שילה לא הסכים להשתכנע... ר' אסי ראה שר' שילא לא משתכנע... מה עשה ר' אסי? קיים את צוואתו של רב ו... ונידה את ר' שילה!! (כי כפי שהקדמתי הוא הבין שרב התכוין לנדות אותו...) ר' שילא מאוד הקפיד על הנידוי שעשה לו ר' אסי שלא בצדק... (כי אליבא דאמת רב באמת לא אמר את זה)" ושאל את ר' אסי: אתה לא מפחד מה"דליקה" שלי? אתה לא חושש שתכווה בגחלתי...?? אמר לו רב אסי: לא!!! (כי שוב: רב אסי היה בטוח בצדקת דרכו שזו הייתה כוונתו של רב) ואז התחילו חילופי דברים קשים ביניהם... ור' אסי באמת נענש מהקפדתו של ר' שילה ונהיה חולה בקדחת ודלקת קשה... ממש כהקפדתו של ר' שילא... ו... ור' אסי נפטר לבית עולמו... ברגע שר' שילה ראה שר' אסי נפטר אמר ר' שילה לאשתו: תכיני לי מהר תכריכים כי גם אני רוצה להיפטר יחד איתו... ואכן עוד באותו יום נפטר גם ר' שילה... והניחו את שתי המיטות זו לצידי זו... והנה: היה אז המנהג להניח הדסים על מטות הנפטרים... ועל מיטתו של רב אסי הניחו הדסים וגם על מיטתו של ר' שילה הניחו הדסים... ואז קרה דבר מפליא:

ההדסים התחילו ל ה ת ע ו פ ף ממיטה למיטה!!!!

מהמיטה של רב אסי למיטה של ר' שילא בר אבינא, וממטתו של ר' שילא, למיטתו של רב אסי... ברגע שחכמים ראו את המחזה המפליא הזה אמרו:

שמע מינה עבדו רבנן פייסא!!!!!

חכמים לאחר פטירתם עושים שלום ביניהם... אמנם כאן... בחיי חיותם הם התווכחו.. .אבל ברגע שהם נפטרו לבית עולמם הם התפייסו...

מה הפשט בזה?? פשוט מאוד: ר' אסי ור' שילא היו שני גדולי עולם!!! שניהם תלמידים מובהקים של רב!! שניהם אהובים ברורים וקדושים וטהורים... ומה בסה"כ הם התווכחו?? בדעתו של רב... אליבא דאמת לא היה ביניהם שום ויכוח אמיתי... שום טינא אמיתית... רק מסיבות נעלמות שאנחנו לא מבינים אותם... גלגלה ההשגחה העליונה שבדיוק ר' אסי לא יבין את רב... ויקרה פה אי הבנה... למה ככה גזרה חכמתו העליונה?? אין לנו מושג!!! אנחנו לא יודעים חשבונות שמים... אבל זו העובדה!! העובדה היא שזה הגיע בגזירת שמים!!!! אז כל זמן שהם היו בחיים... ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות... אז ר' אסי סבור שכך צריך לעשות ור' שילא בר אבינא סבור ההיפך... ושניהם מתווכחים... ויש ביניהם באמת חילוקי דעות קשים... אבל!!!! לאחר מאה ועשרים שאז ימלא שחוק... ואז כל הקושיות נעלמות... וכל הספקות מתבהרים... וכל התמונה נהיית מושלמת... אז עבדי רבנן פייסא... אז שניהם יודעים שאליבא דאמת שאין ביניהם שום ויכוח... שניהם יודעים בדיוק מאחורי הפרגוד מה הסיבה שנגזר שכאן בעולם הם יתווכחו ואיזה בחינה זה תיקן בשורשי העולמות... וברגע שהכל נהיה מובן... ושניהם ביחד עולים שלובים ומתעלים במעלות קדושים וטהורים כזוהר הרקיע מאירים ומזהירים... באהבה ואחווה שלום ורעות... לא נותר להדסים אלא לרקד ביניהם... כפי שרוקדים בשמחת הילולא... חופה לצדיקים...

עבדי רבנן פייסא!!! כאן בעולם הזה היה נראה שיש איזשהו ויכוח בין גדולי עולם... (האם באמת היה ביניהם איזשהו ויכוח...?? את זה איש אינו יודע... אבל נניח שכן...) אבל לאחר אשכבתיה דשני גדולי עולם אלו זיע"א ללא ספק:

עבדו רבנן פייסא!!!! בשמים הכל פתאום נהיה מובן... והשאלה הזועקת שכולנו שואלים: למה נגזר עלינו לחיות במחלוקת העכורה הזו?? למה נגזר עלינו הענן השחור הזה שמרקד בינינו והורס כל חלקה טובה?? לנו יש שאלות... לנו אין ברירה אלא להאמין שגבוה מעל גבוה שומר ויש חשבונות שמים שכעת אנחנו לא מבינים.. וזה גופא חלק מהניסיונות שלנו בדור אחרון לחיות בתוך אנדרלמוסיה של ביזיון תלמידי חכמים מכל כיוון ולברוח מכל התערבות בכבשי דרחמנא... אבל בשמים?? בשמים הכל מובן... בשמים יודעים למה נגזר עלינו ההסתרת פנים הזו... בשמים יודעים איזה תיקונים זה פועל ולאיפה זה חותר ומתי זה גם יסתיים... ועד אז אנחנו נשתדל להדוף את הגלים העכורים האלו ונמשיך לאהוב כל יהודי באשר הוא... נמשיך להציף את אהבת ישראל הגואה בלבנו שתפלוט ותסחוף ותדחה את הבוץ של המחלוקת...

אבל צריך לדעת ששם בשמים??? שם כבר עכשיו **כעצם השמים לטוהר!!!**

שם הכל טהור!! הכל נקי!! הכל פשוט... שם עבדי רבנן פייסא...

רק אנחנו?? אנחנו נשארנו עם **הסל והמגרפה של לבנת הספיר...**

זה בדיוק כמו שבשבת יש נשמה יתירה... ובשביל הנשמה יתירה אוכלים יותר מכל יום... אבל במוצאי שבת פתאום "וינפש..." ווי אבדה נפש... הנשמה יתירה פורחת לה ועולה לשמים... ואילו אותנו היא משאירה לאנחות... עם הטשולנט... עם הכאבי בטן...

להבדיל הוא הדין הכא: היו לנו שני גדולי עולם שהאירו לנו... הם היו עמודי אש שהאירו לנו את הדרך... אבל היצר הרע לא טומן ידו בצלחת והוא לא נותן לכזו הארה לעבור בשתיקה... והוא "גבי דיליה..." והמס הכנסה שהוא גובה על כאלו מאורות גדולים... המחיר הוא שסביב הנשמות היתירות המאירות האלו יש גם טשולנט... היצר הרע דואג שסביב הנשמה יתירה יש מחיר בדמות טשולנט של קולות צורמים... בליל קולות של ערב רב של תכנות וניייעס וביזוי תלמידי חכמים...

והנה... יום אחד מר ונמהר... לפתע מגיע ווי... ווי אבדה נפש... הנשמה הגדולה של הצדיק מסתלקת מן העולם ומותירה אותנו לאנחות... הנשמה הגדולה של הצדיק עולה זכה וטהורה לשמים...

אבל אנחנו??? אנחנו נשארים עם הטשולנט!!!!! ללא הנשמה יתירה!!!

אנחנו נשארים עם החושך הענן וערפל שהיצר הרע איבטח את עצמו בשביל לאפשר לאור הגדול הזה להפציע בעולם ולא לבטל אותו... אנחנו נשארים עם התופעות לוואי השליליות שאנחנו בחרנו בהם...

אז זהו!!!! שאנחנו צריכים להפנים... שהתמונה השתנתה...

ורבנן??? הם מצד עצמם עבדו פייסא... הם מסתדרים... הם יושבים בפמליא של מעלה זה לצד זה באהבה ואחווה ושלום ורעות ושניהם מליצי יושר עלינו באופן שווה... אבל אנחנו??? לנו לא נותר אלא לבחור האם אנחנו מעוניים גם לעשות פייסא... או... או שאנחנו מעוניינים להשאר תקועים עם הטשולנט... ו... ו... ובלי הנשמה יתירה...

מספרים שפעם הבן הצעיר של הצמח צדק זיע"א שאל אותו כשהוא היה בחור: למה לפני התפילה יש עניין לומר: הריני מקבל על עצמי ואהבת לרעך כמוך.... סו"ס תפילה רחמי היא... ובתפילה אנחנו עומדים מול הרבש"ע... אז היה מן הראוי לומר: הריני מקבל על עצמי: ואהבת את ה' אלוקיך??? ענה לו הצמח צדק זיע"א: אתה צודק... כי אתה בחור!!! ואתה מדבר כמו בחור... ובחור באמת לא אמור להבין מה העניין להגיע לתפילה עם אהבת ישראל.. **אבל!!!! המשיך הצמח צדק ואמר לבנו הצעיר:** יום יבא ואתה תהיה אבא... ואז אתה תבין שלאבא יותר חשוב שהילדים שלו יאהבו אחד את השני מאשר שיאהבו אותו... וממילא: אם אתה באמת רוצה למצא חן בעיני הקב"ה לפני התפילה... אז עדיף שתגיד לאבא שאתה אוהב את האחים שלך... זה יותר "ידבר" אליו מאשר אם תגיד לו שאתה אוהב אותו בעצמו. זה הרי כ"כ פשוט!!!! אין אחד שלא מבין את זה!!!! הגיליון הזה לשם שינוי לא מגיע לבחורי ישיבות... הם באמת לא אמורים להבין את זה. גיליון זה בעיקר מגיע לאנשים נשואים... הרי אנחנו מבינים את זה.. אין דבר שיכול לצער אבא ולשבור לו את הלב כמו שני ילדים שלו שלא מסתדרים אחד עם השני... אין דבר שמעציב אמא כמו יענקי ובנצי שרבים מכות אחד עם השני ומפצחים אחד לשני את הפרצוף... והיא עומדת

מהצד ולא יכולה להתערב (כי... כי לפי כללי החינוך ההתערבות במריבות של הילדים לא מועילה רק מזיקה...) יש מישהו שלא מבין על מה אני מדבר??? מפגר מי שלא מבין...

<u>אז למה אנחנו לא קולטים את זה??? למה אנחנו לא מבינים את הדברים הפשוטים האלו?</u> למה אנחנו לא מתאמצים לאהוב ולהכיל אחד את השני?? לפני חודשיים נכתב בגיליון זה על מרן ר' אהרן ליב שטינמן זיע"א שאנחנו יתומים... אז אין לנו ברירה אלא להיות חברים... לפני חודשים זה היה נכון באופן חד צדדי... והנה... מי האמין שלא יעברו שלושה חודשים וזה נהיה נכון משני הצדדים... אנחנו יתמי דיתמי... וגם ילדים שמתקוטטים... אבל כשיושבים שבעה נפגשים יחד... יושבים יחד... אומרים קדיש יחד... אז שוב!! כל זמן שמדובר בבחורים... נו... לך תסביר להם... לך תסביר להם כמה המחלוקת מעציבה את אבינו שבשמים... (אני לפני לא הרבה זמן הייתי בחור... ואני מעיד שבחור ע"פ רוב בטוח שלריב זה מצוה... זה חלק מהחצי בן אדם שחסר לו... יש אנשים שחסר להם בורג... ויש כאלו שחסר להם חצי!!!) אבל אתה בן אדם נשוי... יש לך משפחה... ילדים... אתה יודע מה זה מערכת משפחתית... תחשוב מה זה בשביל הקב"ה לשבת בליל הסדר עם כלל ישראל... ולראות שהם לא מדברים אחד עם השני... איך אפשר ככה לבנות את הבית השלישי...???

יש פסוק נורא בתהילים (יב): אמרות ה' אמרות טהורות... מזוקק שבעתיים... אתה ה' תשמרם תצרנו מן הדור זו לעולם..." מה כתוב בשני פסוקים האלו?? אומר רש"י דבר נורא ואיום:

ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי: תינוקות שהיו בימי דוד עד שלא טעמו טעם חטא היו יודעים לדרוש את התורה במ"ט פנים לכל צד וזהו מזוקק שבעתים והיה דוד מתפלל עליהם רבש"ע ראה כמה תורתך ואמרתך ברורה ומזוקקת שבעתים בלבם אתה ה' תשמרם שמור אותם בלבם, תצרנו מן הדור הזה שלא ילמדו דרכם להיות דלטורין"

<u>כתוב כאן דבר נורא:</u> הדור של דוד המלך היה דילטורין... למה?? לא משנה למה... לא באשמתם... היו כל מיני התפתחויות שאף אחד לא היה אשם בהם... ותכל'ס... יצא שיש כביכול שתי דרכים... שתי מלכויות... מלכות בית דוד.. ומלכות בית שאול... ומי אשם בזה?? אף אחד... זה היה גזירת שמים... אבל תכל'ס... יש שתי בתים... וממילא יש כר נרחב למחלוקת... לדילטוריה... אלו הנתונים... והנה!!! יום אחד הנתונים השתנו וכבר לא היה סיבה למחלוקת... ודוד המלך ניסה לכבות שריפות... ניסה לנקות את המפה העכורה... אבל מהר מאוד הוא ראה שלתקן את ה**<u>"דור זו"!!!</u>** כבר אין סיכוי... הם כבר נמצאים עמוק מידי בתוך המחלוקת.. לא הייתה לדוד ברירה... והוא התחיל לעבוד עם הדור הצעיר... לבנות את הכל מאפס... ואכן באמת הוא התחיל תינוקות של בית רבן טהורים.. ואמרות ה' שנשמעו מהם היו אמרות **<u>טהורות...</u>** נקיות מכל הלכלוך של המחלוקת... והבל פיהם בתורה היה כ"כ טהור ומזוקק... שבכח קדושת התורה הם היו יכולים לדרוש מ"ט פנים בכל צד... איזה נפלא... אבל דוד עדיין לא היה רגוע!!!! דוד התפלל...

<u>אתה ה' תשמרם!!! תצרנו מן הדור זו!!!</u>

תשמור את הדור **<u>הבא...</u>** ממי?? מהדור הזה...

אוטוטו הילדים האלו מתחילים להתבגר... ואז גם הם יתחילו לקבל טעם בנייעס... גם הם יתחילו לקבל גישמאק בלשה"ר... גישמאק לדבר על גדולי ישראל... **<u>אנא ה'... תשמרם!!! תצרנו מן הדור זו!!!</u>** תשמור אותם מהדור הזה... שהדור הזה לא ינחיל להם את התופעות לוואי השליליות שלו... שבנקודה הזו היה נתק מוחלט בין הדור הבא לדור הזה!!!! אתה קולט??? בדרך כלל התפילה היא הפוכה... בדרך כלל יש ירידת הדורות... ואנחנו מקוים ומתפללים שהדור הבא יאחז עד כמה שהוא יכול במושגים המרוממים של הדור הזה.. אבל מה נעשה שלפעמים צריך ההיפך... לפעמים הדור הזה נמצא בכזה בוץ של מחלוקת... שהתקווה היחידה היא דווקא מהדור הבא... ש... מי יתן... ותצרנו מן הדור זו!!!! כן... מי יתן והילד שלי יקבל במתמידים שתי תמונות של רבנים... ובדיוק יצא לו תמונה אחת של מרן הגראי"ל זיע"א ותמונה שניה של מרן הגרש"א זיע"א... ואת שתי התמונות הוא יקח והוא יתלה בסלון בספונטניות... זה לצד זה... והכל יהיה טוב... הוא לא יבין "מה הבעיה..." ויהי רצון שלא יגיע איזה חכמולוג מהדור "זו"!!! ויסביר לילד שלי שחייבים לעשות "הרחקות" ביניהם... אתה ה' תשמרם... תשמור את הדור הבא... שלפחות הם ידעו להעריך שני גדולי עולם שהיו בדורנו... ש-לנו לא היה את הזכות לכבד את שניהם כאחד... לא... לא זכינו...

<u>כן!!! בגיליון זה כמה רציתי</u> והשתוקקתי להביא דוגמאות ממרן הגר"ש זיע"א... מעבודת התפילה הנשגבה שלו... מאמירת ה"ושחט אותו על ירך המזבח" מידי בוקר בכזו המיה והשתוקקות לביטול העצמיות ומסירת נפש למענו יתברך... לקדושה הנוראה שבקעה מעיניו הבוערות... מאהבת ישראל העצומה שהייתה לו לכל יהודי... לעמל התורה הבלתי נתפס עד כלות הנפש... היה כ"כ הרבה מה לכתוב... אבל מה אעשה!!!! אי אפשר... סוף סוף אנחנו נמצאים בה"דור זו"!!!! וב"דור זו" לך תסביר לכל ה"מבינים" שאתה גר בחיפה ואצלך כל גדולי ישראל שוים לטובה... לך תגיד כזה דבר... מה יגידו?? אחד מן השתים או שיגידו עליך שאתה לא שייך לדור זו... או שידאגו לסלק אותך מהדור זו...

לך תסביר לדור זו שיש אנשים שנשארו שפוים בדור זו... והם מתעקשים להשאר נאמנים לכבוד התורה איזה שיהיה!!!! לך תסביר לדור זו שבן אדם אחד יכול לנשק כפות רגלי מרן הרב עובדיה... ולציית בציות מוחלט להוראותיו של מרן הרב שטיינמן... ולעמוד בחרדת קודש בד"א של תפילתו הזכה של מרן ר' שמואל זיע"א... לך תסביר לדור זו... אני כבר מוכן וערוך נפשית לטלפונים המוכרים מחלושי הדעת שבינינו... שהם עוד חושבים שהם משופשפים.. והם יתקשרו אלי ויוכיחו לי שמהשורה השלישית מלמעלה ניכר שאני שייך למגזר הזה... ומהעמודה האמצעית זה נראה שאני מסתיר את הכוונה שלי שאני שייך למגזר זה...

הדור זו... תהיו רגועים... אני שייך לעיר חיפה... כאן כולם אהובים כולם ברורים... כולם קדושים... אם אתה לא מאמין... תשלח את הדור הבא שלך אלינו... אנחנו נעשה מאמץ לשמור אותו ממך...

(זה בסדר!!! הפעם לשם שינוי אני לא מתנגד שתתקשר אלי ותגלה לי לאיזה מגזר אני שייך... הפעם השתדלתי להתכונן לזה נפשית... פשוט מישהו הסביר לי את הרקע שלך... הסבירו לי שאתה לא מסוגל לחשוב אחרת... אז החלטתי שאני כבר לא נעלב... אני מצידי כבר מוכן נפשית לטלפון שלך... מחכה לצעקות שלך... שכמובן תסביר לי שלא יכול להיות שאני ניטרלי... אני מחכה לשיעור כללי שלך בניתוח האישיות שלי... לאן אני שייך... ואל תנסה להסתיר מאיתנו וכו' וכו'...)

<u>אגב: במאמר המוסגר:</u> אני תמיד ידעתי שמאכלות אסורות מטמטמות את הלב... והנה כאן בפסוק הזה כתוב שדילטוריה מטמטמת את הלב... הנה לך ילדים קטנים שיכולים לדרוש מ"ט פנים בתורה לכל צד... איזה בעלי השגה מופלאים... ואיפה כל זה כשנהיים גדולים? כל זה נעלם על מזבח המגרסה של הדילטוריה!! מה לא מקריבים בשביל קמצוץ נייעס במיטבל וניחוח של ביזוי תלמידי חכמים...

<u>שמעתי וורט עצוב:</u> במדרש רבה איכה יש אריכות גדולה על חכמתם של **<u>ילדי</u>** ירושלים!!! יש שם כל מיני סיפורים מדהימים על הפקחות המופלאה של ילדי ירושלים... עד כדי כך שהפוסקים אומרים שאת המדרש הזה אסור ללמוד בתשעה באב... כי... כי אפילו שזה כתוב במדרש איכה, אבל זה לא מספיק בגדר "הדברים הרעים" שמותר ללמוד בתשעה באב... **<u>אבל!!! יש משהו שלא שמים לב אליו...</u>** אם תשים לב כל החכמה הגדולה הזו היא רק ל**<u>ילדי</u>** ירושלים... אבל המבוגרים?? איפה החכמה שלהם?? למה עליהם לא כתוב סיפורי חכמה?? אומר המשגיח הרב וולבה ז"ל: תראה מה הכח הנורא של חטא... מה הכח ההרסני של שנאת חינם... כל הילדי הפלא של ישראל עם חכמתם המיוחדת... כל זה היה עדכני כל זמן שהם לא קיבלו גישמאק וטעם בדילטוריה... אבל ברגע שהם טעמו טעם חטא?? ברגע שהם התחילו לקבל גישמאק בשנאת חינם?? הפלא הלך... הילד נשאר... עכשיו אתה מבין למה כל הסיפורים האלו מקומם במדרש איכה... תראה!!! תראה איזה חכמה... איזה פקחות... והכל נעלם והתמוגג בענן המחלוקת... לא נותר לנו אלא להתפלל מעומק לב על הדור הצעיר שכבר לא יזכה לראות את גדולי עולם אלו... דור שנולד לעוד עומק של ירידת הדורות... אבל לכל הפחות **<u>אתה ה' תשמרם תצרנו מן הדור זו!</u>** לכל הפחות שהם ידעו להעריך בטהרת לב את גדולי עולם אלו... מה שאנחנו לא זכינו... שנשמע ונתבשר בשורות טובות...

בהשגחה פרטית אין מקום לחישבונים קטנים ומדגמים...

מגילת אסתר מלאה באוסף של נתונים מקריים... שאנחנו נוטים להתייחס אליהם כמקרה. אבל בסופו של תמונה מתברר שהכל השגחה פרטית אחת גדולה.. כעת נתמקד בנקודה אחת קטנה...

יש עיתוי מסוים במגילה שהוא מעצבן על גבול התסכול...!! אחשוורוש הרי עשה סעודה ממושכת מאוד... שמונים ומאת יום!!!! אתה יודע מה זה 180 יום??? זה חצי שנה תמימה!!! זה זמן חורף מעובר... והכל היה חלק... הכל התנהל למישרים... דפק כמו שעון... כולם מרוצים... אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה... אין חפץ חשוד... ואין שום דבר שמשבש את השמחה... ב"ה המערך הלוגיסטי של המשתה של 180 יום הסתיים בהצלחה מדהימה בלי שום חריגות!! כל צוות הוועדה המכינה קיבלו אותות הצטיינות על ניהול המשתה על הצד היותר טוב... ועכשיו רק בשביל הסיומת המושלמת... כעת המלך רוצה לעשות איזה "שמיני עצרת" כזה... שבעה ימים בסה"כ של משתה לכככל העם הנמצאים בשושן הבירה... (כן... מגיע להם ביושר... אחרי 180 יום שהוא טירטר להם מידי לילה... עם מוזיקה רעשנית ועם צעקות עעעולה.. בהחלט מגיע להם איזה פיצוי. עייך ערך החתונות של הערבים אל תוך הלילה) מדובר בסה"כ בשבעה ימים של משתה... מה זה שבעה ימים בשבילנו... קטן עלינו... וב"ה גם זה מצליח מעל המשוער... יש נציגויות מכל גווני הקשת... ואפילו היהודים הגיעו... היום הראשון של הסעודה עובר בקורת רוח... היום השני... השלישי... הרביעי... ואפילו היום החמישי והששי של הסעודה... הכל דופק... אין אפילו שניצל אחד מקולקל... השתיה כדת אין אונס... והנה הגיע היום השביעי... היום האחרון... היום המסכם. סוף סוף פסוק... **ואז בבת אחת בום!!!!!!! בדיוק ביום האחרון...** כל הסעודה התפוצצה בקול רעש גדול!!!! אחשוורוש משתכר... מתעצבן על ושתי... הורג אותה... וכל המערכת נכנסת לסחרחורת... המשתה מסתיים באוירה קשה.. כולם בורחים על נפשם.. ומי יודע מה יהיה... לאיזו פרשיה אנחנו נכנסים..

מה הכי מעצבן ומתסכל כאן??? נניח שזה היה קורה ביום 83 למשתה.. נו... קורה... ואם זה היה קורה ביום 103... גם קורה... אבל הכל עד עכשיו עבר חלק... ובדיוק ברגע האחרון... זה קרה?? אאאאאאאאון... למה??? איזה עצבים... רק עוד יום אחד היה הכל נשאר כמות שהוא והכל היה נראה אחרת... מכיר את התסכול מהסוג הזה?? מכיר את הבררורך הזה שקורה להכעיס דווקא ברגע האחרון? **על זה אמרו חז"ל במסכת אבות: ואל תתייאש מן הפורענות!!** אתה רואה את אחשוורוש יושב עם בגדי כהונה... והוא יושב ככה יום אחד... יומיים... ואתה כבר מחכה שיפול עליו איזה טיל ויעשה לו אח בראש... אבל לא!!! הכל ממשיך כרגיל.. ועוד יום ועוד יום... וכבר מאה שמונים יום... הכל דופק... **ובום!!!!!** ברגע האחרון זה פתאום קורה... וזה קורה אבל עד הסוף... ראית רשע עריץ ומתערה כאזרח רענן.." הכל הולך לו... הוא הולך ומכבד... "ויעבור והנה איננו ויבקשהו ולא נמצא..." בבת אחת הכל מתפוצץ בקול דממה דקה!!!! זה שזה לא קרה עד עכשיו... זה לא סתירה שזה יכול לקרות...

אבל המסר הזה נכון לא רק בייחס לנקמת הרשעים.. זה נכון גם ובעיקר בייחס אלינו בכל מיני סיטואציות... מה שנקרא "האכזבה של הרגע האחרון..." בינינו... הרבה פעמים אנחנו מפסידים אוטובוס בעשר דקות.. או רבע שעה... אם אם אתה מפסיד אותו בחצי דקה... אאאוף... זה כבר לא רק מאכזב... אלא מתסכל!!!!

או דוגמא נוספת: יש הרבה שמפסידים בבחירות... כל אחד לוקח בחשבון שהוא או מרויח או מפסיד... אבל ברגע שמפסידים על חודו של קול זה כבר מתסכל... אאאוף... היו חסרים לנו רק חמישים קולות... וכן הלאה וכן הלאה... בקיצור: האכזבות מהסוג של הלהכעיס... על השקל... על הרגע האחרון... **צריך לדעת שאליבא דאמת התסכול מהסוג הזה נובע בסה"כ מחוסר אמונה בהשגחה פרטית!!! כי לדוגמא:** קלקול הסעודה והעונש שהגיע לושתי ואחשוורוש זה היה משהו שהיה חייב לקרות.... והעובדה שזה אכן קרה... ואם זה קרה אז ע"כ רצונו יתברך היה שזה יקרה... וממילא: גם אם עברו 186 ימים והכל היה בסדר... הרי "איש לא יצילנה מידי..." והקב"ה יכול להיפרע גם ביום האחרון... וברגע האחרון... וממילא גם אחרי שזה קרה **ברגע האחרון...** אין שום מקום לעשות חשבונות מסוג ש"לא חבל... עוד יום אחד והכל היה עובר..." כי אם הקב"ה כבר החליט שזה יקרה... ואצלו אין הבדל בין היום האמצעי להיום אחרון... הגזירה שלו תתקיים גם אם עד עכשיו הכל דפק כמו שעון... **ואני אתן לך דוגמא עצובה מזעזת משפחתית:** סבי ע"ה הלשינו עליו לפני יותר מ-60 שנה וגייסו אותו בעל כרחו לצבא... הוא שירת שם שלושה חודשים במבצע קדש... והוא היה אמור להשתחרר ביום חמישי, וזהו...!! הנה... הוא חוזר הבייתה והכל מאחורינו... אבל יומיים לפני השחרור פתאום הגי'פ עלה על מוקש וסבי ע"ה נהרג... ומאז סבתא שלי שתח' אלמנה במשך 62 שנה... עכשיו תבין: אם סבתא שלי לא הייתה חדורת אמונה... אז מעבר לאבילות ולאמנות הכ"כ קשה שבזה... היא הייתה גם יוצאת מדעתה מרוב תסכול... לא חבל?? זה הרי קרה ברגע האחרון... עוד יומיים וכל החיים שלי היו נראים אחרת... **אבל את התסכול הזה היא חסכה בגלל האמונה בהשגחה פרטית!!! כי מחשבה מסוג שכזה היא במילים אחרות מחשבה שכופרת בהשגחה פרטית** כי מתי כזו מחשבה נכונה?? כשיש לנו עסק עם מקרה!! קרה והוא עלה על מוקש... אם זה מקרה... אז אם עד עכשיו זה לא קרה... אז אאאוף... למה זה היה צריך לקרות לו בדיוק ברגע האחרון... אבל אם אנחנו חיים בעולם של השגחה פרטית... וגזרה החכמה העליונה שכך וכך יקרה... אז זה שעבר כ"כ הרבה זמן וזה לא קרה... זה לא סתירה בכהוא זה לזה שזה יכול לקרות גם ברגע האחרון... **ממילא זה שזה קרה ברגע האחרון זה בכלל לא פונקציה!!!!** ואם כך הוא על דרך השלילה... אז כ"ש שזה גם על דרך החיוב... זה בדיוק היסוד העצום בבטחון שהוציא לנו נקדימון בן גוריון עם המעשה המפורסם שהוא עשה הימור עם גוי אחד שאם עד תאריך מסוים לא יורדים גשמים וממלאים את הבורות אני משלם לך סכום מפולפל... ובשמים נגזר שאכן הבורות יתמלאו כבטחונו של נקדימון!!!! אבל מתי?? ברגע האחרון!!!!! דווקא בשניה האחרונה... דווקא!!! למה?? כדי להעמיד את נקדימון בניסיון של איבוד שלוות הנפש... שהרי אם עד עכשיו לא ירדו, אז יש אינדקציה ש- למה שהם ירדו בדיוק עכשיו?? בשביל זה גלגל הקב"ה שדווקא ברגע האחרון הגשמים ירדו... כדי לחדד לכולנו את האמונה, שאם יש ה' בקרבנו הרי אין מקום לכאלו חשבונות, אין מקום לשקלול של הסתברות הגיונית שאם עד עכשיו זה לא קרה... אין סיבה שבדיוק עכשיו זה יקרה... כי אם יש הקב"ה בעולם... ויש היגיון שהקב"ה יושיע את נקדימון שלא יצטרך לשלם י"ב ככרי כסף... אז בהחלט יש הסתברות רצינית שלמרות שעד עכשיו לא ירד גשם... אבל בדיוק עכשיו כן ירד גשם... כי... כי לקב"ה יש כביכול הזדמנות אחרונה להציל את נקדימון מהתחייבות כספית... בשביל זה גלגלה ההשגחה העליונה שקלקול הסעודה קרה דווקא ברגע האחרון.. ללמדך: שיהודי שמאמין בהשגחה פרטית... אין אצלו מקום לחשבונות כאלה ואחרים!!! אגב: החשבון אומר שאם כבר אלפי שנה אנחנו מחכים למשיח והוא עדיין לא הגיע... אין שום סיבה שהוא יגיע בדיוק היום... ובכל זאת החשבון הזו לא יפריע למשיח להופיע באמצע יום בהיר ולומר: ענוים הגיע זמן גאולתכם... ולמה הוא יגיע?? כי הוא צריך להגיע!! כי הקב"ה הבטיח שהוא יגיע... אז הוא יגיע...

גיליון מס' 269 פרשת כי תשא - פורים תשע"ח שנה שישית

גליון זה יו"ל
להצלחת התורם וב"כ
שיראה ברכה והצלחה בכל העניינים

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"וראית את אחרי ופני לא יראו" (לג, כג)

פירוש מופלא שמע הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין מגיסו הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, וממנו אפשר שאם יתבונן האדם ויחקור חקור-היטב את המתרחש עימו, יראה שחסדי השם לא תמנו כי לא כלו רחמיו, וגם בתוך החשיכה הגדולה אפשר לראות על כל צעד ושעל את נפלאותיו וחסדיו עמנו.

דבריו של הגר"ח קניבסקי נסובים על הפסוקים (מלאכי, פרק ג', פסוקים יג-יד) "חזקו עלי דבריכם אמר ה', ואמרתם מה נדברנו עליך: אמרתם שוא עבוד אלקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבקות".

הקב"ה מתלונן על עם ישראל באשר לדיבוריהם הלא-טובים, והם משיבים ואומרים 'מה נדברנו עליך', מה עשינו?! לא יודעים מה חטאו ומה דיברו. והקב"ה משיב, הרי 'אמרתם שוא עבוד אלוקים, ומה בצע כי שמרנו משמרתו', וכו'.

והיקשה הגר"ח קניבסקי: הרי הקב"ה אמת וכל דבריו אמת, ואם כן ברור שעם ישראל הוציאו מפיהם את הדברים הקשים הללו, שמהם משמע לכאורה ש'שוא עבוד אלוקים', ואם כך קשה מאוד, כיצד אפשר להיתמם ולומר 'מה נדברנו עליך'?! הלא תימא עצומה היא! מפרשים רבים מנסים להסביר את פשר הדברים.

ואמר הגר"ח קניבסקי פירוש משלו, ויש בדברים אלה כדי לרומם את הלבבות השבורים בעת הזאת. הכוונה היא על תקופות של הסתר-פנים, ועם ישראל באומרו 'שוא עבוד אלוקים', לא בא בטענות ח"ו על הריבונו של עולם, אלא מנסה להציג את העובדות כמות שהן, שלפי מה שעינינו רואות הרי בני ישראל מצויים בהסתר-פנים, ולכאורה המצב הוא ששוא עבוד אלוקים, שמתפללים ומתפללים, ומרבים להתקרב אל האלוקים, ואין תוצאות... כביכול.

עם ישראל, מדגיש הגר"ח קניבסקי, לא התכוון לרגע אחד לומר שלא כדאי לעבוד את השם. חלילה. היתה זו רק הצגת המצב המצער שבו הקב"ה מסתיר את פניו מהעם, ואינו מראה להם בעליל שיש תוצאות לתפילותיהם ולעבודת הקודש שלהם.

ועל זה השיב הקב"ה ואמר, 'חזקו עלי דבריכם'! - לא טוב הוא אשר דברתם. כי האמת היא שאם הייתם מתאמצים לחפש ולחפש, הייתם מוצאים את חסדיי וטובותיי גם בתוך-תוכו של ההסתר פנים.

והוא-הוא פירושו של הפסוק שלנו, "וראית את אחורי ופני לא יראו". האדם רואה רק מעט מאוד ממעשיו של הקב"ה איתו, ולכן יש לו להודות ולהלל את הקב"ה על כל דבר ודבר, כי יבוא יום והכל יראו איך שהעניינים התגלגלו לטובה.

(עליו לשבח)

עלי שי"ח

"התפילה בבית"

בתקופה האחרונה, מרבה רבינו להתפלל בביתו פנימה במניין מצומצם. לא מזמן הגיע אל רבינו רופא ידוע, ואמר לו כי לדעתו כדאי מאוד שיצא לבית הכנסת להתפלל, כי ההליכה מהבית ועד לבית הכנסת וכן חזור יש בה תועלת גדולה, רבינו השיב לו בסיפור:

כשהגיע מרן החזון איש זצ"ל לארץ ישראל הוא היה בהתחלה מתפלל בבית הכנסת שבסביבה, ובהמשך הוא ביקש להתפלל בתוך ביתו. ואכן בני ביתו סידרו ספר תורה, קצת סידורים וחומשים, והיו מארגנים שלוש פעמים ביום מנין להתפילה.

ואם החזון איש התפלל בתוך ביתו, טוב לי גם לנהוג כמותו... חייך רבינו. (ואגב, לא מזמן פנה אל רבינו יהודי מבוגר שאמר לרבינו שבחולשתו אינו מסוגל לצאת לבית הכנסת, ושאל באיזה תפילה הכי כדאי להתאמץ לצאת לבית הכנסת וכו', רבינו השיב לו בפשטות, מדוע אינך יכול להתפלל בבית במנין, תבקש מאנשים שיבואו ובודאי יסכימו, גם אני ביקשתי להתפלל בבית ותמיד יש לי מנין בין בחול ובין בשבת...)

כשיצא הרופא, העלה רבינו עוד מזכרונותיו והוסיף: אל תחשבו, הרבה פעמים היה כבר יותר קל לבקש מהחזון איש לבוא לבית הכנסת ולהתפלל. היה פעמים שהיה קושי גדול מאוד להשיג מנין, לא פעם היו מחכים רבע או חצי שעה עד שיתאסף המנין. פעם היה חסר עשירי למנין, ועבר שם יהודי שנראה בקושי דתי וספק גדול אם הוא שומר שבת, שאלו את החזון איש אם לקרוא לו, ואמר אם יסכים לבוא להצטרף, הרי זה לבד כבר מעיד על טיבו, ואפשר לצרף אותו, וכך אכן עשו.

מכיון שהחזון איש היה גבוה מעל גבוה, היה צריך אחד שיהיה אחראי למנין, שיהיה גבאי, והיה שם אחד מהמתפללים שהיה מבית חסידי, והוא 'התנדב' להיות גבאי, לקרוא לתורה ולסדר מה שצריך, וכיון שהיה גבאי הוא הכניס קצת מנהגי נוסח ספרד שם, כגון שבשבת שחרית אחרי התפילה אמרו אנעים זמירות, וכן אמרו ויתן לך במוצאי שבתות, ועוד, והחזון איש אמר שלא יעירו לו על זה כלום. ובעקבות זו נוהגים תלמידי החזון איש בכמה הנהגות אלו.

[וראה באורחות רבינו הקה"י, בחלק ראשון עוד הנהגות של בית הכנסת מפי רבינו שליט"א על רבו מרן זצ"ל].

בברכת שבת שלום יצחק זולדשטוף

על הדף

נתקשה משה בעשיית המנורה

ע"ז מ"ג א' כדתניא לא יעשה אדם בית תבנית היכל כו' מנורה תבנית מנורה כו' אפ' של שאר מיני מתכות רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי אמרו לו משם ראיה שפודין של ברזל היו ומחופין בבעץ העשירו עשאום של כסף חזרו והעשירו עשאום של זהב. והנה אי' במנחות כ"ט א' דנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראהו הקב"ה באצבע שנא' וזה מעשה המנורה ובתנחומא אי' (והובא ברש"י בחומש) דאפ"ה נתקשה בה משה א"ל הקב"ה השלך את הזהב באש והמנורה תיעשה מאליה שנא' מקשה תעשה המנורה מעצמה. ויל"ע למה בזמן חשמונאי לא נתקשו בעשייתה כמו שנתקשה משה וכן בתחי' בית שני שעשו מנורה חדשה ובשלמא שלמה המלך הלא נשתמש במנורה ושלחן של משה כמפורש במנחות צ"ט א' ונראה שזה הי' כל זמן בית ראשון וכשחרב בית ראשון נגנזה המנורה כמש"כ במס' כלים של ביהמ"ק ובבית שני עשו מנורה חדשה, ובאמת אף על שלמה המלך ילה"ק דהלא עשה י' מנורות וי"א שכולן היו ראוים להדליק עליהן כמ"ש במנחות צ"ט ב' וי"ל דלאחר שכבר הי' מנורת משה הי' להם בקבלה בדיוק איך היתה ועשו אחריה, (ועל שלמה לא קשה שנא' הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ונאמר לו ברוה"ק כיצד עושין ועוד שעדיין הי' בידו מנורה של משה ועשה כמותה אבל בבית שני קשה), ואולי משה רבנו שהי' במדבר ולא היה לו כל הכלים לצמצם ולעשות מקשה וכו' אבל בבית שני כבר הי' להם כל הכלים לצמצם ולמדוד וצ"ע (ועי' רמב"ן שמות כ"ה ט').

(דרך חכמה פ"ג מביה"ב ה"א ביה"ל ד"ה המנורה)

פורים במחיצתו של רבינו שליט"א

פורים - "שיהיה לכן הגפן"

פורים היה יום מעייף מאוד. כל היום זרמו אל הבית אנשים והביאו משלוחי מנות, ואמא קיבלה את פניהם בשמחה והחזירה משלוחים לכל אחד ואחד. נשים רבות היו מגיעות לאמא כדי שתאציל עליהן מברכותיה ביום מסוגל זה. שנה אחת באו הנשים בזרם בלתי פוסק. אמא כבר היתה באפיסת כוחות, ולפיכך קיבלה את כל הנשים יחדיו ובירכה את כולן בברכה קצרה: **"שיהיה לכן הגפן"**. הגפ"ן - נוטריקון: **ה**צלחה, **ג**עזונט (בריאות), **פ**רנסה, **נ**חת.

מעניין כי באותה שנה, מיד אחר פורים, קיבלה המילה 'גפן' משמעות נוספת: אחת מנכדותיה של אמא, בת אחותי, התארסה עם בנו של הגאון רבי משה גפן זצ"ל, שהיה מראשי ישיבת 'כנסת יצחק'. לא עבר זמן רב, וגם בן אחי התארס עם בתו של רבי משה גפן. (אגב, למשפחת גפן יש קרבה משפחתית רחוקה אלינו - סבו של רבי משה, רבי מאיר ליברמן, היה בן דודה של סבתא הרבנית קניבסקי.)

גם לאבא מגיעים אנשים רבים ביום הפורים. אבא שותה כוס יין לאחר התפילה ושוכב לישון עד הצהריים כדי לצאת ידי חובת 'עד דלא ידע'. לאחר מכן הוא מקבל את הבאים.

כרצון איש ואיש

אם בכל ימות השנה דאגה אמא לספק את צורכי כל השכונה, בפורים - שבו נאמר 'כרצון איש ואיש' - על אחת כמה וכמה... את משלוחי המנות התאימה לכל משפחה ומשפחה כראוי לה. כך למשל, את העוגה ששלחה למשפחת נדל שכנינו אפתה ללא אבקת אפייה, מפני שרבי גדליה נמנע מאכילת עוגות שעירבו בהן אבקת אפייה. בעת האפייה התפללה שהעוגה תתפח גם כך, כפי שבסייעתא דשמיא אכן היה...

מדי שנה היתה אמא אופה גם אוזני המן. אמא אפתה בסיר פלא עוגות רבות למשלוחי המנות, ואנו הילדים היינו מייחלים שאחת מהעוגות לא תתפח, או תישרף, ונוכל לאוכלה בעצמנו...

פעם שמעה אמא מילדי השכנים כי אמם אינה קונה שקדי מרק. מאז ואילך, בכל פורים, היתה אמא מצרפת למשלוח המנות בעבורם שקית שקדי מרק... זה היה כוחה של אמא, לשים לב לכל הפרטים הקטנים ולהיטיב עם הזולת גם בדברים הנראים לנו חסרי חשיבות.

שושן פורים - כל מצוות היום

במשפחתנו נמשך הפורים יום נוסף על פי פסק החזון איש, שבבני ברק יש לנהוג פורים מספק גם בט"ו באדר. גם בשושן פורים קיימנו את כל מצוות היום: שמענו מגילה בלילה וביום ללא ברכה, שלחנו משלוח מנות אחד, נתנו מתנות לשני אביונים ואכלנו סעודה לאחר 'מנחה גדולה'.

אבא מקפיד לשמור על כל מנהג, ולפיכך נוהג לאכול את המאכלים המקובלים לכל חג וחג. בפורים, למשל, הוא מקפיד לאכול אוזני המן וכן קרעפלאך (הנאכלים אף בערב יום כיפור ובהושענא רבה).

(מתוך הספר הנפלא 'בית אמי' כפי שמתארת בתו הרבנית צביון תליט"א)

יום כפורים כ-פורים

אמר רבינו שליט"א תוך כדי שיח, "כתוב בתיקוני זהר (תיקון עשרים ואחד) שפורים הוא ע"ש יום הכיפורים, ומובא בשם הגר"א לבאר את דברי האר"י ז"ל שיום כפורים הוא כ-פורים, שהחציו לכם של יום כיפור הוא פורים, זה כנגד זה, וזה חלק מזה, ומוסרים בשם המקובלים, כי מאחר ויום כפורים הוא כפורים, א"כ מי נתלה במי, הקטן נתלה בגדול, ולפי זה פורים גדול מיום כיפור".

ושאלו לרבינו, איך אפשר לומר יום כפורים כ-פורים, הרי יום כיפור דאורייתא, ופורים דרבנן, יום כיפור הוא יום תענית, ומתחייב בחמשה עינויים, ופורים הוא יום משתה ושמחה, ובמה הם דומים.

והשיב רבינו, "שרבנן תיקנו את פורים כעין דאורייתא של יום כיפור, וכשם שיום כיפור, עצמו של יום מכפר על העוונות, כן תיקנו את פורים, שעצמו של יום מכפר העוונות, וזהו גדלות היום, שנאמר בתיקוני זהר כי פורים נקרא ע"ש יום כיפור", והדברים נוראים ומופלאים.

רבינו שליט"א נוהג בכל שנה בפורים, לכתוב לפחות חידוש אחד על המגילה, ובדרך כלל, אחרי קריאת המגילה בלילה וביום, אומר לבני ביתו מה שנתחדש לו היום במגילה, ובמוצאי פורים הוא כותב את מה שנתחדש לו.

(דברי שי"ח)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: **0573145900@okmail.co.il** או בפקס: 077-2092005
נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו
להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק

בכל עניני העלון
נתנאל רזנבליט
03-5791486
ner4499@gmail.com

נר לשולחן שבת
ימי הפורים

©

דרשתו של הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר, אב"ד קראקא
חריף ונכון - בימים ההם בזמן הזה!

'וקבל היהודים את אשר החלו לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם. כי המן בן המדתא האגגי צורר כל היהודים חשב על היהודים לאבדם'. (ט' כ"ג-ד')

יש לדקדק מהו הלשון הזה 'אשר החלו לעשות', ומה 'כתב מרדכי', ואיך פתאום הפך המן ל'צורר כל היהודים'?

ונראה לומר שבני ישראל החלו מעצמם לחגוג את פורים, את הצלתם, לעשותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות. בא מרדכי והוסיף מצות מתנות לאביונים. וזהו שנאמר שקיבלו עליהם, הן את מה שהחלו לעשות והן את 'כתב מרדכי'.

ויש לבאר: המן כצוררי היהודים בכל הדורות עשה במחשך מעשהו ולא גילה זממו שדעתו לאבד את כל היהודים, רק אמר שכוונתו לדלת העם, לאותם תלמידי חכמים שאינם מכניסים, שאינם 'משרתים', אלא לוקחים את כספי המדינה ומוצצים את דמה, אבל חלילה לו להרע לטובים ולעשירים, אשר הם מועילים למדינה - יצרניים, וזהו שאמר 'ולמלך אין שוה להניחם'.

ובעוונותינו, רבים מהיהודים תולים את שנאת ישראל בגלל עניי ישראל, ומדמים בנפשם כי רק עליהם תעבור כוס התרעלה, אבל להם יועיל כספם ביום עברה...

זהו שאמר מרדכי לאסתר 'אל תדמי' - כוונת הצוררים הללו לכלל האומה, יחלו בקטן, אבל את מחשבתם יעשו עד גדול. עם ישראל הינו גוף אחד, ואנו מחוייבים לתמוך בידי אחינו הדלים, לא נשנא אותם, זהו ענין 'מתנות לאביונים', את זה קיבלו עליהם!

(דרשות רבינו יוסף נחמיה - פורים)

'מוצאי שבת שאחרי פורים!'

"באמסטרדם עשו שמחה גדולה ב'מוצאי שבת שאחרי פורים': כל הלילה היו עושים ברחובות שמחה, פרצופין ושטויות בגלל פורים שעבר, בפרסום גדול ברחובות קריה כאילו העיר שייכת להם... ורובם אשכנזים, שיש באמסטרדם יותר משלושת אלפים אשכנזים, והם לוקחים יותר מדי חירות, כאילו הם המושלים ומלכי הארץ... דבר פלא!"

("מעגל טוב" - שנת תקל"ח)

מנהג קדמון פה במצרים ביום הפורים, שהנערים סובבים את שכונת היהודים רכובים על "נושא אדם" כסוס, פרד, חמורים ואפילו רכובים על גמלים, עושים זכר ל"והרכיבוהו על הסוס ברחוב העיר"...

ומנהג זה היה יפה אם היה נשמר בנימוס, אך כיוון שנתקלקל ואינו בטעם הטוב, וגורם צער בעלי חיים, ובשל הדוחק הרוכבים באים לידי סכנה ונזק, על כן ביטולו עדיף מקיומו.

("נהר מצרים")

"שבת שאחרי פורים"
"שבת הבחורים"

בעיר וורמייזא, השבת והשבוע שאחרי פורים היו "שייכים" כל כולם לבחורים... כל המצוות היו נעשות על ידי הבחורים. ומנהגי שבת זו אין דומה להם בכל קהילות ישראל!

ערב שבת היו מתאספים הבחורים בבית אחד, שותים יין, שרים ושמחים. משם היו יוצאים בשיירה לבית הכנסת, לבושים בבגדי משי ושבת. לפניהם היה מרקד 'סגן המלמד' משתטה ומשמח... כך צעדו בעליזות רבה עד לבית הכנסת, שם התיישבו על מקומם של בעלי הבתים החשובים שבקהילה והתפללו.

למחרת, הם העולים לתורה, והגבאים מסתובבים בבית הכנסת ומודיעים למי שקנה כיבודים בתחילת השנה, שיוותר לבחורים, ואף אם לא ימחלו, הבחורים יקחו את מצוותו... ומי שיש לו חיוב לעלות, גם אותו הבחורים לא מחוייבים להעלותו לתורה, אלא אם כן יתן להם לכל הפחות מידה של יין, שאז חייבים להעלותו... רק ל'שביעי' היו מעלים את הרב, כנהוג באשכנז.

כללו של דבר "שבת הבחורים" עיקר, ומנהג עוקר הלכה, ויד הבחורים על העליונה.

עוד נהגו: בני הקהילה היו חייבים לתת לבחורים פתק ובו רשום כמה מידות יין יתן להם כל ראש משפחה, כל אחד לפי עושרו. ואם לא יתן, כופים אותו לומר 'רוצה אני'. ויש להם רשות למשכנו על כך... ועל הפתקים חתומים הפרנסים.

ובמשך השבוע היו הבחורים סועדים כל יום בבית אחר, ושותים מיין זה. והיו חובשים במשך השבוע כובעים עם סמל מצוייר עליהם. וכל זמן שנשאר מן היין שאספו היו חובשים את הכובעים הללו...

("מנהגים דק"ק וורמייזא", "תקנות וורמייזא" משנת תי"א)

* שיפרגז - סוס המלך העומד בראש האורוות שעליו רכב מרדכי היהודי (ע"פ תרגום שני)

מפני שכל הנסים שארעו לישראל בימי אחשורוש היו על ידי יין, לכן חייבים להשתכר בפורים, להודות ולהלל. וישתה כאוות נפשו, רק שיהיה לשם שמים, לזכור את הנס שבא ממשתה היין ולא למלאות כריסו. ("צרור החיים" לתלמיד הרשב"א)

בעיר פוניבז' תלמידי הישיבה היו באים אל ביתו של הרב וראש הישיבה, הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן לשמוח בשמחת הפורים. שנה אחת באמצע ההכנות לסעודת פורים, נעלמה לפתע העוזרת הליטאית, כל המאמצים לאתרה עלו בתוהו. במוצאי פורים היא חזרה לעבודתה כשעל פניה סימני השתאות...

כששאלוה להיכן נעלמה? השיבה שהיא חששה לחייה, בראותה את כמויות היין והמשקאות החריפים שזרמו לבית הרב. אצלנו, כך אמרה, עם כמות כזו של משקאות חריפים המסיבה היתה מסתיימת עם קטטות ומכות, פצועים והרוגים... (הרב מפוניבז' ח"א)

ארע המקרה בירושלים, שני ערבים התקוטטו בשוק, קם אחד ודקר את חבירו בסכין, ואחרי יומיים התפגר. הושיבו את הרוצח ב"קישלה". קרובי הרוצח, כדי להצילו מתליה, טענו שהיה שיכור מיין שקנה אצל היהודים, ובשל כך לא היה אחראי למעשיו...

הפחה הורה לחקור אם אמת הדבר שהיה שיכור באותו שעה, ומי מכר לו את היין? בא 'מליץ הפחה' לבית האשכנזיה פייגל'ה שהיתה מוכרת יין ושכר. ואמר לה: "אם תתני לי שוחד הרי זה טוב, ואם לא אני מלשין עליך לפחה שאת היא זו שמכרה לרוצח את היין..." מיראתה נתנה לו שוחד, והלה הלך וכיסה את דמו...

לא עברו ימים רבים והמלשינים שוב הלשינו עליה. הפחה שלח שוטרים לחפשה ולא מצאוה, כי התחבאה.

קרא הפחה לפרנס העיר היהודי והורה לו שיביא את פייגל'ה, כי הוא רוצה לתלותה. כראות הפרנס שהענין גובל בסכנת נפשות, הציע לפחה סכום כסף מכובד כדי להצילה. החל הפרנס לחפש היכן פייגל'ה מתחבאת ולא מצאה, ונצטער מאד, כי לא ידע מהיכן יהיה לו לשלם לפחה...

אמרו לו משרתי הפחה: אל תצטער על הכסף, כי אנו מכירים את שאר מוכרות היין... הלכו המשרתים לכל המוכרות, ואיימו על כל אחת ואחת, שאם לא תיתן להם כסף, נלשין כי את היא זו שמכרה את היין לרוצח... ואכן העסק עבד וכולן שילמו.

עברו מספר שבועות ופייגל'ה הראתה פניה... מיד תבעו ממנה מוכרות היין את הכסף שנתנו, וטענו שבזכותו היא ניצלה מתליה. אך היא טענה כנגדם: כל הענין הוא עלילת שוא, הרוצח לא קנה את היין ממני, ואם אינכן מאמינות לי, אני מוכנה להשבע על כך בבית הדין. התגלגלה התביעה לבית הדין.

פסק ה"ראשון לציון", הגאון רבי נסים חיים מזרחי: ענין זה הינו עלילה על כלל מוכרות היין שעסקו במלאכה אסורה זו, שכידוע מכירת משקאות משכרים אסורה לפי האיסלם. ועובדה היא, שמשרתי הפחה ידעו היטב מיהן מוכרות היין, היכן הן גרות וכמה כסף לתבוע מכל אחת ואחת...

לפיכך, הכסף אותו נתנו מוכרות היין אינו עבור הצלתה של פייגל'ה דווקא אלא שוחד עבור הצלתן. לכן למעשה יש לחשב את סכום הכסף הזה, להוסיף לחשבון את סכום השוחד הראשון ששילמה פייגל'ה, ולחלקו בין כולן. (שו"ת "אדמת קודש")

לא תמיד היין הביא שמחה לעם ישראל... כל צרה ורעה שפקדה את המוסלמים בירושלים הוסברה בירידה המוסרית שנובעת משתיית היין. השלטון המוסלמי אסר על שתיית יין בפרהסיא, ואף הגביל את יצור היין אצל בני החסות, היהודים והנוצרים.

והביאו בספרי העיתים:

"באם תהיה עצירת גשמים, היהודים חסרי אונים הם ושרויים במצוקה גדולה, שהערבים מתאספים והולכים בין חנויות ובתי היהודים והנוצרים, ומנפצים את כלי היין... ואף את שאר הכלים בהם הם נתקלים... ומאשימים אותם שבגללם אלוקים מונע את הגשמים כי הם כופרים ושותים יין, וקונסים וגוזרים עליהם".

יש לציין כי בסופו של דבר, בדרך כלל היו השלטונות ממתיקים את הגזירות בתשלום "כופר נפש"... (איגרת רבי משה בסולה וס"ה)

מלפנים בירושלים כאשר קידשו בבית הכנסת, העמיד שמש בית כנסת את צלוחית היין בארון הקודש. ועל ידי זה באה תקלה, כי נוצרי אחד התגנב בהחבא, והחליפה בצלוחית דם. ורק באורח פלא ניצלו מהסכנה שריחפה על ראשם. מאז תיקנו שלא יקדשו על היין בבתי הכנסת בירושלים. ("מנהגי א"י סי' כ' הוספות)

מי שטעם יין הונגרי...

מעשה שארע בעיירה הפולנית וירושוב. יום אחד הביא הדוור לאחד מיהודי המקום, סוחר עורות, תעודת משלוח על קרונית שלימה של יין טוקאי משובח שנשלח מהונגריה לכתובתו...

היהודי נדהם וטען שבוודאי נפלה כאן טעות, הרי מעולם לא הוא ולא משפחתו עסקה ביבוא יין מהונגריה. ויתירה מכך מאימתי יהודי מתעסק עם יין נסך... אולם הדוור התעקש, על תעודת המשלוח כתוב שמו של היהודי, ואין עוד אדם אחר בוירושוב הנקרא בשם זה, משמע שאין מקום לטעות...

העיירה נהייתה כמרקחה, הלמדנים התווכחו בסוגיית יין נסך ובהלכות טעות וגזל גוי. האם יין זה נחשב ל"נזדמן לו", שהרבה פוסקים התירו בנזדמן לו לעשות סחורה. בקיצור, כל העיירה לא היו לה דאגות אחרות אלא מה דינה של קרונית יין הונגרי...

לבסוף נפתרה הבעיה באופן [בלתי] צפוי... לאחר מספר ימים נכנס לחנותו של היהודי הכומר של העיירה, וביקש לראות את תעודת המשלוח של היין. מיד התבררה הטעות, הכומר היה שתיין רציני, והוא שהזמין את המשלוח, אלא שטעות במשרד הדואר גרמה לכך ששמו של הכומר נרשם על חבילה שהיתה מיועדת ליהודי, ושמו של היהודי על משלוח קרון היין...

(ספר קהילת וירושוב ועיין יו"ד קי"ז א', ש"ך, פר"ח, רמ"א קכ"ג א' ו"פתחי תשובה" שלימד זכות)

וצריך ששכלו יתבלבל כל כך עד שלא ידע לכוון מי הברוך ומי הארור... ומפני מה חייבו בדבר זה, והרי הוא ענין כבד וקשה?! שמעתי טעם בזה, שהמן ביקש להשמיד את כל היהודים, נעשה אנו ענין דומה לזה מתוך שמחה, עד שנשאר כמתים מושכבים ארצה ...

("סדר היום" ועיין בזה ב"מחברת הקודש" דברים נפלאים!)

באיזו עיר לא שלחו משלוח מנות בפורים? צפת!

"משלוח מנות איש לרעהו לא מקיימים בפורים בצפת משום מעשה שהיה: פעם אחת קינאו הנכרים ביהודי צפת על הכלים שראו שבהם שולחים מנות זה לזה, והיתה עת צרה, לכן ביטלו משלוח מנות... ואנחנו שלחנו זה לזה אך ורק בתענית אסתר.

וביום י"ד הלך הפקיד בכבודו עם רבי יוסף זאבי מבית לבית, אף שהיה יום סגריר וגשם שוטף. גבה ממון ל"מעות חיטין" מכל איש אשר ידבנו לבו, גם אצלי היה. ולא היה די במה שאסף והוצרך ללוות אצל ערבי בריבית, כדי שיהיה לו לחלק לעניים ולומדי התורה קמחא דפסחא". ("אהבת ציון" ז' מהנוסע ר' שמחה)

מצפת לצרפת
על הקשר בין משלוח מנות לעגל הזהב

בפורים היו נותנים בעלי הבתים מתנות לגויים שכניהם ומשרתיהם... מנהג משונה זה החל באותם עניים שהתביישו לבוא ולבקש מתנות לאביונים, היו שולחים את בניהם הקטנים עם שפחותיהן הגויות, נתנו בעלי הבתים העשירים גם להן.

והיה הדבר קשה בעיני רש"י כקוצים - 'מתנות לאביונים בישראל נאמרו ולא בגויים, והנותן להם גוזל את העניים, וטוב ממנו הזורק אבן לים, שמראה שמתנות יום הפורים נועדו גם לגויים...'

וקרא עליהם את הפסוק "וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל" שהקב"ה נתן לישראל שפע של זהב, והביאוהו למשכן, הגיע העגל, נתנו גם לו, נמצא שאיבדו את הראשונות! משל לאדם שבאו אליו אורחים יהודים, הכניסם ואירחם, שיבחוהו כולם. באו גויים, קיבלם גם כן, אומרים עליו 'זה שוטה, דרכו בכך!'

אמנם למעשה קבע רש"י וכן נפסק בשו"ע, שבמקום שהרגילו במנהג 'הקוצים' הזה אין לבטלו, מפני דרכי שלום.

(תשובות חכמי צרפת ולותר, הגהות מיימוניות הל' פורים, הפרדס, או"ח תרצ"ד ג')